

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2014–2015)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2015

Utgiftskapitler: 61, 400–491

Inntektskapitler: 3400–3490

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2014–2015)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2015

Utgiftskapitler: 61, 400–491

Inntektskapitler: 3400–3490

Innhold

Del I	Innledende del	9	<i>Programkategori 06.40</i>	
			<i>Politi og påtalemyndighet</i>	67
1	Hovedinnledning	11	Kap. 440 Politidirektoratet – politi- og lensmannsetaten	91
1.1	Verdigrunnlag og politisk utgangspunkt på Justis- og beredskapsdepartementets område	11	Kap. 3440 Politidirektoratet – politi- og lensmannsetaten	95
1.2	Nye mål for Justis- og beredskapssektoren	11	Kap. 441 Oslo politidistrikt	97
1.3	Straffesakskjeden	13	Kap. 3441 Oslo politidistrikt	97
1.4	Asylkjeden	15	Kap. 442 Politi høgskolen	98
1.5	Samfunnssikkerhets- og beredskapskjeden	17	Kap. 3442 Politi høgskolen	98
1.6	Ansvarsområder innenfor straffesakskjeden, asylkjeden og samfunnssikkerhets- og beredskapskjeden	19	Kap. 444 Politiets sikkerhetstjeneste (PST)	99
1.7	Anmodningsvedtak	23	Kap. 3444 Politiets sikkerhetstjeneste (PST)	100
			Kap. 445 Den høyere påtalemyndighet	100
			Kap. 446 Den militære påtalemyndighet	101
			Kap. 448 Grensekommisæreren	102
			<i>Programkategori 06.50 Redningstjenesten, samfunnssikkerhet og beredskap</i>	103
Del II	Nærmere om		Kap. 451 Direktoratet for samfunns- sikkerhet og beredskap	115
	budsjettforslaget	27	Kap. 3451 Direktoratet for samfunns- sikkerhet og beredskap	116
2	Nærmere omtale av		Kap. 452 Sentral krisehåndtering	117
	bevilgningsforslaget	29	Kap. 454 Redningshelikoptertjenesten	118
			Kap. 3454 Redningshelikoptertjenesten	119
			Kap. 455 Redningstjenesten	119
			Kap. 3455 Redningstjenesten	121
			Kap. 456 Direktoratet for nødkommunikasjon	121
			Kap. 3456 Direktoratet for nødkommunikasjon	122
			<i>Programkategori 06.60 Andre virksomheter</i> ...	123
			Kap. 460 Spesialenheten for politisaker	126
			Kap. 466 Særskilte straffesaks- utgifter m.m.	127
			Kap. 467 Norsk Lovtidend	127
			Kap. 468 Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker	128
			Kap. 469 Vergemålsordningen	128
			<i>Programkategori 06.70 Fri rettshjelp, erstatninger, konfliktråd m.m.</i>	130
			Kap. 470 Fri rettshjelp	136
			Kap. 3470 Fri rettshjelp	137
			Kap. 471 Statens erstatningsansvar og Stortingets rettferdsvederlags- ordning	138
			Kap. 472 Voldsoffererstatning og rådgiving for kriminalitetsofre	139
			Kap. 473 Statens sivilrettsforvaltning	139
			Kap. 3473 Statens sivilrettsforvaltning	140
Programområde 06 Justissektoren		29		
<i>Programkategori 06.10 Administrasjon</i>		29		
Kap. 400 Justis- og beredskaps- departementet		31		
Kap. 3400 Justis- og beredskaps- departementet		34		
<i>Programkategori 06.20 Rettsvesen</i>		35		
Kap. 61 Høyesterett		45		
Kap. 3061 Høyesterett		45		
Kap. 410 Tingrettene og lagmannsrettene ..		46		
Kap. 3410 Rettsgebyr		47		
Kap. 411 Domstoladministrasjonen		47		
Kap. 3411 Domstoladministrasjonen		48		
Kap. 413 Jordskiftedomstolene		48		
Kap. 3413 Jordskiftedomstolene		49		
Kap. 414 Forliksråd og andre domsutgifter		49		
<i>Programkategori 06.30 Kriminalomsorg</i>		51		
Kap. 430 Kriminalomsorgen		62		
Kap. 3430 Kriminalomsorgen		65		
Kap. 432 Kriminalomsorgens utdanningssenter (KRUS)		66		
Kap. 3432 Kriminalomsorgens utdanningssenter (KRUS)		66		

Kap. 474	Konfliktråd	141	4.1	Politireformen	169
Kap. 3474	Konfliktråd	141	4.2	Annet	169
Kap. 475	Bobehandling	142	4.3	Avbyråkratiserings- og effektivitetsreform	169
<i>Programkategori 06.80</i>	<i>Svalbardbudsjettet</i>	143	4.4	Mva-reformen	170
<i>Programkategori 06.90</i>	<i>Beskyttelse og innvandring</i>	145	5	Tverrsektoriell styring av samfunnssikkerhet og beredskap	171
Kap. 490	Utlendingsdirektoratet	156			
Kap. 3490	Utlendingsdirektoratet	161			
Kap. 491	Utlendingsnemnda	162	6	Likestilling	178
Kap. 3491	Utlendingsnemnda	163			
Del III	Særlige tema	165	7	Bemanningsoversikt	188
3	Sektorovergrepene klima- og miljøpolitikk	167	8	Anmodningsvedtak	190
4	Forenklingsarbeid, modernisering og bedre gjennomføringskraft	169	9	Tekniske endringer i kontostrukturen og bruk av stikkordet kan overføres	195
			Forslag.....		198

Tabelloversikt

Tabell 1.1	Tidligere målstruktur for justis- og beredskapssektoren	11	Tabell 2.14	Antall uteksaminerte fengselsbetjenter 2009–2013	60
Tabell 1.2	Nye mål for justis- og beredskapssektoren	13	Tabell 2.15	Fordeling av tilskudd til frivillig virksomhet i 2013	64
Tabell 1.3	Justis- og beredskapsdepartementets sektoransvar for kriminalitetspolitikken	19	Tabell 2.16	Anmeldte lovbrudd 2009–2013 etter kriminalitetstype	71
Tabell 1.4	Andre departementer med virkemidler tilknyttet straffesakskjeden	20	Tabell 2.17	Resultatutvikling saksbehandlingstid og oppklaringsprosent, 2009–2013	72
Tabell 1.5	Justis- og beredskapsdepartementets sektoransvar for asylpolitikken	20	Tabell 2.18	Restanseutvikling, 2009–2013	73
Tabell 1.6	Andre departementers ansvar innenfor asylpolitikken:	20	Tabell 2.19	Utviklingen i returer i perioden 2009–1.september 2014.	81
Tabell 1.7	Ansvarsfordeling mellom departementene for de ulike fagområdene i samfunns-sikkerhetsarbeidet:	21	Tabell 2.20	Returnerte ilagt straffereaksjon for perioden 2009–1. september 2014.	81
Tabell 2.1	Saksavvikling straffesaker i perioden 2009–2013	39	Tabell 2.21	Nye mål for programkategori 06.60 Andre virksomheter	124
Tabell 2.2	Saksavvikling sivile saker i perioden 2009–2013	40	Tabell 2.22	Virksomhetsspesifikt mål for programkategori 06.60 Andre virksomheter	124
Tabell 2.3	Saker hvor det er benyttet rettsmekling i første og andre instans 2009–2013	41	Tabell 2.23	over antall mottatte saker i Den rettsmedisinske kommisjon	125
Tabell 2.4	Forliksrådssaker i perioden 2009–2013	42	Tabell 2.24	over antall mottatte saker i Gjenopptakelseskommisjon	125
Tabell 2.5	Kapasitet i fengsel 2009–2015	52	Tabell 2.25	Antall mottatte anmeldelser i Spesialenheten for politisaker 2009–2013	126
Tabell 2.6	Straffegjennomføring i fengsel. Antall døgn i fengsel 2009–2014	53	Tabell 2.26	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid i Spesialenheten 2009–2013	126
Tabell 2.7	Gjennomsnittlig sittetid, antall døgn 2009–2014	53	Tabell 2.27	Antall mottatte saker i konfliktrådene 2009–2013	132
Tabell 2.8	Gjennomsnittlig antall varetektsinnsatte, andel utenlandske statsborgere i varetekt	53	Tabell 2.28	Hovedmottakere av tilskudd 2011–2014 (norske kroner)	133
Tabell 2.9	Utenlandske innsatte. Antall nyinnsettelse og andel av alle nyinnsettelse 2009–2014	54	Tabell 2.29	Antall innkomne og behandlede saker i anledning straffefølgning i årene 2009–2013	135
Tabell 2.10	Straffereaksjoner i samfunnet Antall iverksatte oppdrag 2009–2014	54	Tabell 2.30	Utbetalinger etter rettferdsvederlagsordningen 2009–2013 (i mill. kroner)	135
Tabell 2.11	Straffegjennomføringsformer i samfunnet. Antall iverksatte oppdrag 2009–2014	54	Tabell 2.31	Mottakere under tilskuddsordningen for spesielle retts-hjelpiltak i 2015	137
Tabell 2.12	Kapasitet elektronisk kontroll 2009–2015	55	Tabell 2.32	Utviklingen i svalbardbudsjettets utgiftsside og tilskudd	144
Tabell 2.13	Prøveløslatelse med oppmøteplikt. Antall iverksatte oppdrag 2009–2014	55	Tabell 2.33	Sentrale prognoser til grunn for 2015–budsjettet	145
			Tabell 2.34	Justis- og beredskapsdepartementets ansvar for asylpolitikken	146

Tabell 2.35	Andre departementers ansvar for asylpolitikken	146	Tabell 2.44	Overføringsflyktninger, uttak 2009–2013	152
Tabell 2.36	Registrerte asylankomster til Norge 2009–2013	147	Tabell 2.45	Retur fra Norge	153
Tabell 2.37	Saksbehandlingstid realitetsbehandlede asylsaker og restanser for alle asylsaker i UDI	149	Tabell 2.46	Oversikt over returprogram	154
Tabell 2.38	Positive vedtak etter behandlede asylsøknader i UDI1	149	Tabell 2.47	Saksbehandlingstid og restanser UDI	155
Tabell 2.39	Saksbehandlingstid og alder på restanser – asylsaker UNE1	149	Tabell 2.48	Saksbehandlingstid og restanser UNE	155
Tabell 2.40	Innvilgelser etter behandling i UNE-asylsaker	150	Tabell 2.49	Årsverk UDI pr. 1. mars	157
Tabell 2.41	Nøkkeltall om asylmottak	151	Tabell 2.50	Årsverk UNE pr. 1. mars	163
Tabell 2.42	Registrerte beboere i mottak	151	Tabell 5.1	Tabell – Departementenes ansvar – samfunnssikkerhet og beredskap	172
Tabell 2.43	Personer i mottak som skal bosettes eller med utreiseplikt per 31. desember	151	Tabell 6.1	Likestillingssituasjonen per stillingsnivå og deltid/fravær for 2012/2013	186

Figuroversikt

Figur 2.1	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid i lagmannsrettene 2009–2013:	37	Figur 2.3	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid i jordskifte-domstolene 2009–2013:	41
Figur 2.2	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid i lagmannsrettene 2009–2013:	37	Figur 2.4	Utvikling soningskøen 2006–2013	56

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2014–2015)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2015

Utgiftskapitler: 61, 400–491

Inntektskapitler: 3400–3490

*Tilråding fra Justis- og beredskapsdepartementet 12. september 2014,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Solberg)*

Del I
Innledning del

1 Hovedinnledning

1.1 Verdigrunnlag og politisk utgangspunkt på Justis- og beredskapsdepartementets område

For Regjeringen er det avgjørende at hver enkelt skal føle trygghet i hverdagen. Gjennom et moderne og handlekraftig politi vil Regjeringen styrke arbeidet med å forebygge og bekjempe kriminalitet.

Asylinstituttet skal gi beskyttelse til mennesker som er reelt truet, og må ikke misbrukes i noen form. Norge skal oppfylle sine internasjonale forpliktelser og hjelpe flyktninger. De som ikke trenger beskyttelse, skal raskt returneres til sine hjemland. Asylstatus skal først eventuelt innvilges etter individuell behandling og grundig vurdering av søknaden.

Regjeringen vil sørge for at landet er rustet til å håndtere fremtidige kriser. Regjeringen vil derfor øke innsatsen for å styrke samfunnssikkerheten og beredskapen. De politiske vedtakene må gjennomføres og få konsekvenser for oppgaveløsningen. Gjennomføringskraften må gjenreises. Det vil legge grunnlaget for et tryggere samfunn.

For å nå disse politiske målene, er det viktig å se helheten innen Justis- og beredskapsdepartementets ansvarsområde. Det er særlig tre områ-

der der man kan oppnå gode resultater ved å styrke og effektivisere alle ledd: Straffesakskjeden, asylkjeden og samfunnssikkerhets- og beredskapskjeden. Satsingene i Prop. 1 S (2014–2015) skal bidra til mer effektive kjeder og til god samhandling mellom aktørene i hver kjede.

1.2 Nye mål for justis- og beredskapssektoren

Det er et mål for Regjeringen å utvikle en forvaltning som er mer resultatorientert og med større gjennomføringskraft. Justis- og beredskapsdepartementet har i tråd med dette utarbeidet nye mål for sektoren. Det har vært en klar politisk intensjon å prioritere nye mål for områdene; straffesakskjeden, asylkjeden og samfunnssikkerhets- og beredskapskjeden. De nye målene er satt på de områdene der utfordringene er store og behovet for endring er størst. Målene utgjør således en tydelig prioritering av de politiske ambisjonene på disse områdene.

Justis- og beredskapssektoren hadde i 2013 52 hovedmål og delmål. Det var få endringsmål, målene dekket hele bredden av departementets ansvarsområde og de var i liten grad egnet som prioriteringsverktøy.

Tabell 1.1 Tidligere målstruktur for justis- og beredskapssektoren

Hovedmål	Delmål
Redusert kriminalitet	<ul style="list-style-type: none"> – Hurtig iverksettelse av straffegjennomføring og varetekt – Kriminalitetsfri tilværelse etter gjennomført straff – Styrket kriminalitetsforebyggende arbeid – Effektiv straffeforfølgning – Bedre forebygging av kriminalitet ved økt bruk av konfliktråd
God rettssikkerhet for individer og grupper	<ul style="list-style-type: none"> – Avgjørelser med høy kvalitet og til rett tid – God rettssikkerhet i straffesaker – God rettssikkerhet for de som ikke kan ivareta egne interesser – Raskere, bedre og rimeligere rettshjelp til flere – God rettssikkerhet for kriminalitetsofre – Hensiktsmessige erstatningsordninger

Tabell 1.1 Tidligere målstruktur for justis- og beredskapssektoren

Hovedmål	Delmål
Økt trygghet og styrket samfunnssikkerhet	<ul style="list-style-type: none"> – Trygghet under straffegjennomføring og varetekt – Økt beredskap – Økt evne til krisehåndtering – Vern om rikets sikkerhet, selvstendighet og betydelige samfunnsinteresser – Forebygge utilsiktede og tilsiktede hendelser – Sikre kritiske samfunnsfunksjoner og kritisk infrastruktur – Sikre samordnet beredskap og håndtering gjennom planverk, øvelser og tilsyn – Fremskaffe og bruke kunnskap om risiko, sårbarhet og effekt av tiltak
En mer effektiv og publikumsvennlig justissektor	<ul style="list-style-type: none"> – Effektiv styring og organisering – Et effektivt internasjonalt samarbeid – Effektive og serviceorienterte domstoler – God faglig og økonomisk styring – En kunnskapsbasert kriminalomsorg – Helhetlig, effektiv og publikumsvennlig politi og påtalemyndighet – Effektiv og sikker bruk av IKT i oppgaveløsningen – Samordnet, effektiv og serviceorientert forvaltning – En samordnet, effektiv og serviceorientert utlendingsforvaltning med kort saksbehandlingstid – Systematisk kunnskapsinnhenting som grunnlag for politikktutvikling og forvaltning
En helhetlig og konsekvent innvandrings- og flyktningpolitikk	<ul style="list-style-type: none"> – Målrettet tilrettelegging for og kontroll med innreise og opphold – Regulert familieinnvandring som ivaretar retten til familieliv – Beskyttelse og varige løsninger for flyktninger – Tilpasset og nøkternt mottakstilbud for asylsøkere – Rask retur av utlendinger uten lovlig opphold
God konfliktløsning	<ul style="list-style-type: none"> – Økt bruk av ulike meklingsformer – Mer konfliktløsning tidligst mulig
Gode rettslige rammevilkår for innbyggerne, næringslivet og det offentlige	<ul style="list-style-type: none"> – Et godt og hensiktsmessig lov- og forskriftsverk på departementets område – God lovstruktur, et godt lovteknisk og tilgjengelig regelverk
Helhetlig og konsistent politikk for polarområdene	<ul style="list-style-type: none"> – Samordne og koordinere forvaltningens politikk for polarområdene – Sikre en god statlig forvaltning på Svalbard gjennom Sysselmannen – Legge til rette for at lokaldemokratiet fungerer og at det fremdeles er et robust lokalsamfunn i Longyearbyen

Det er nå utarbeidet totalt 10 mål innenfor straffesaksjeden, asylkjeden og samfunnssikkerhets- og beredskapskjeden.

Tabell 1.2 Nye mål for justis- og beredskapssektoren

Straffesakskjeden	Asylkjeden	Samfunnssikkerhets- og beredskapskjeden
– Redusere alvorlig kriminalitet	– Færre asylsøkere uten beskyttelsesbehov	– Redusere sårbarhet i samfunnet
– Styrke forebyggingen av kriminalitet	– Raskere avklaring av identitet	– Kunnskapsbasert forebygging
– En mer effektiv straffesakskjede	– Raskere retur	– Styrke samhandling i beredskap og krisehåndtering
		– Bedre ledelse og styrket ledelseskultur

I tillegg til de overordnede målene foreslås det ett virksomhetsspesifikt mål: «Økt rettslikhet og rettssikkerhet for vergetrengende», som for 2015 vil gjelde for Statens sivilrettsforvaltning og fylkesmennene.

1.3 Straffesakskjeden

Straffesakskjeden omfatter politiet og påtalemyndighetens arbeid med å forebygge, etterforske og oppklare kriminalitet, domstolenes irettføring og kriminalomsorgens straffegjennomføring og tilbakeføring til samfunnet etter endt soning. Rettighetene til ofre og pårørende skal ivaretas gjennom hele kjeden. Staten trer inn med voldsoffererstatning når skadevolderen er ukjent eller ute av stand til å gjøre opp for seg. Konfliktrådene tilbyr gjenopprettende prosess i form av møter og avtaler, som en alternativ strafferettslig reaksjon i egnede saker. Kriminalomsorgen skal sørge for tilstrekkelig varetektskapasitet til politiet og at domfelte gjennomfører idømt straff. Straffen skal gjennomføres på en måte som tar hensyn til formålet med straffen, som motvirker nye straffbare handlinger, som er betryggende for samfunnet og som innenfor disse rammene sikrer de innsatte tilfredsstillende forhold. Straffeprosessloven legger til rette for mulig erstatning til personer som har vært utsatt for uberettiget straffefølgning. Det er viktig med et godt samarbeid med andre statlige virksomheter og frivillige organisasjoner for å forebygge og bekjempe kriminalitet. For å sikre en effektiv straffesakskjede er det viktig med god balanse i alle leddene.

1.3.1 Utvikling og resultater

Antall anmeldte lovbrudd viser en liten nedgang fra 2012 til 2013. Det er også nedgang i registrert

kriminalitet i den siste tiårsperioden¹. I samme periode har det vært befolkningsvekst, slik at nedgangen er mer markant sett i forhold til folketallet.

Det har gjennom de senere år vært en nedgang i den registrerte barne- og ungdomskriminaliteten. Ungdom og særlig unge under 18 år utgjør en stadig mindre del av de som blir anmeldt for lovbrudd i Norge. Det har også de siste årene vært en nedgang i antall unge som begår gjentatte lovbrudd. I 2013 har det vært en nedgang i antall grove tyverier sammenlignet med 2012. Antall narkotikalovbrudd økte i 2013, og man må tilbake til 2002 for å finne et tilsvarende omfang. Imidlertid har antall grove narkotikaforbrytelser gått ned. Sakene anmeldes i hovedsak av politi og tollvesen og reflekterer således innsatsen på feltet. Vold i nære relasjoner har vært et prioritert område med mål om å avdekke flere saker og bidra til å redusere mørketallene. Det ble i 2013 anmeldt noen flere tilfeller av vold i nære relasjoner enn året før.

Grunnbemannning er et avgjørende fundament for at politiet kan levere gode tjenester i hele landet. I 2014 har Regjeringen lagt til rette for at det på landsbasis vil bli opprettet 350 nye politistillinger og flere sivile stillinger som skal frigjøre stillinger til politiarbeid.

Tingrettene har i 2013 samlet sett holdt seg innenfor målene for gjennomsnittlig saksbehandlingstid i straffesaker som ble fastsatt i Prop. 1 S (2012–2013). Saksbehandlingstiden har likevel vært stigende de siste årene, og det er flere domstoler som ikke når målene om gjennomsnittlig saksbehandlingstid. Ingen av lagmannsrettene når måltallet for behandling av straffesaker. I 2014 fikk domstolene økt bevilgning til bemanning og nye saksbehandlingsløsninger i domstolene.

¹ Kriminalstatistikk fra SSB

Soningskøen økte med 53 pst. fra utgangen av 2012 til utgangen av 2013. Antall varetektsinnsatte har økt med ni pst. fra 2012 til 2013, fra i gjennomsnitt 945 til 1 027. I 2013 er andelen utenlandske statsborgere i varetekt (nyinnsatt) 51 pst. I 2013 ble 48 utenlandske domfelte overført til fortsatt soning i hjemlandet, mens det tilsvarende tallet for 2012 var 52. Regjeringen økte straffegjennomføringskapasiteten i 2014 tilsvarende totalt 88 plasser, herunder er det kjøpt soningsplasser i institusjoner utenfor kriminalomsorgen, noe som frigjør 18 fengselsplasser og samtidig forebygger ny kriminalitet gjennom et mer tilrettelagt tilbud for domfelte. Ungdomsenheten i Bergen er etablert i nytt bygg med fire plasser fra oktober 2014. Frivillige organisasjoners innsats i kriminalomsorgen er styrket, og oppfølgingen av innsatte med særlige behov på grunn av sin psykiske helse er forbedret. Dette er tiltak som er med på å forebygge ny kriminalitet gjennom et mer tilrettelagt tilbud for domfelte. Det er også satt i gang en konseptvalgutredning for straffegjennomføringskapasitet på Østlandet.

I 2014 er bevilgningen til konfliktrådene økt for å sikre at alle landets 22 konfliktråd får egne ungdomskoordinatorer. Den nye ungdomsstraffen og ungdomsoppfølgingen trådte i kraft 1. juli 2014. De nye straffereaksjonene vil også bidra til å styrke forebyggingen av kriminalitet.

1.3.2 Hovedutfordringer

Utviklingen mot et mer heterogent og sammensatt samfunn stiller straffesakskjeden overfor krevende oppgaver. Sterk befolkningsvekst, økt urbanisering, teknologiutvikling og mer komplekst bevisgrunnlag er utfordringer for hele kjeden. Samtidig har befolkningen større forventninger til tjenester fra offentlige myndigheter.

Kriminalitetsbildet viser en generell nedgang i registrert kriminalitet. Imidlertid er det en dreining mot mer kompleks, organisert og global kriminalitet, teknologisk kriminalitet (cyberkriminalitet) og økonomisk kriminalitet. Denne kriminaliteten er mer krevende å bekjempe, og den er svært alvorlig fordi den undergraver tilliten til sentrale samfunnsfunksjoner. Bekjempelse av alvorlig kriminalitet krever økt samarbeid mellom politidistriktene, Kripos, Økokrim, kontrolletatene og næringslivet. Det er behov for å heve kunnskap, kapasitet og kompetanse. Det er videre behov for å vurdere organisering og tilgang på metoder for å kunne forebygge og bekjempe alvorlig kriminalitet på en bedre og mer treffsikker måte.

Vold i nære relasjoner utgjør et særlig alvorlig samfunns- og folkehelseproblem som rokker ved individets fundamentale trygghet. Vold har stort skadepotensial for den som er direkte utsatt og for barn som vokser opp med vold i sin nærhet. Det er en utfordring at mørketallene er store.

Forebyggende arbeid er det viktigste virkemiddelet for å hindre at kriminelle handlinger skjer, og det er besparende for ressursbruken lenger ut i kjeden. Det er utfordrende å målrette det forebyggende arbeidet, og det er ikke i tilstrekkelig grad basert på kunnskap og analyser. Tidlig innsats er avgjørende for å forhindre en negativ utvikling og en senere lovbruddskarriere. God forebygging for å hindre tilbakefall til kriminalitet etter endt soning fordrer videre at offentlige velferdsetater på en bedre måte enn i dag samordner sin innsats.

For å skape en trygg hverdag med lav kriminalitet, er det en forutsetning at straffesakskjeden fungerer effektivt, både innenfor hvert ledd og at det er god samhandling og flyt mellom de ulike aktørene og oppgavene. For å sikre god flyt må kjeden vurderes under ett, slik at det ikke oppstår flaskehals. Det er nødvendig med IKT-løsninger som fungerer som et godt verktøy for å fornye og effektivisere straffesaksarbeidet. Det er også nødvendig å sikre en organisering av politiet som skaper robuste politiregioner.

For å øke politiets kapasitet har Regjeringen som ambisjon at det i løpet av 2020 er to polititjenestemenn per 1 000 innbyggere. Per 31. desember 2013 var politidekningen 1,71. Både politiet og Den høyere påtalemyndighet gir uttrykk for bekymring for kapasiteten og kvaliteten på etterforskningen i politiet og etterforskningsarbeidets status og generelle vilkår. Saksbehandlingstidene i domstolene øker. Dette må ses i sammenheng med økt sakstilfang i 2013 og at kompleksiteten i sakene har økt. Videre er det mangel på kapasitet til gjennomføring av straff og varetekt og et stort vedlikeholdsetterslep i fengselene.

Mye av kriminaliteten er grenseoverskridende eller begått av utlendinger. Sett på bakgrunn av kapasitetsbehovet i kriminalomsorgen er manglende bilaterale avtaler om overføring av utenlandske domfelte til soning i hjemlandet en utfordring.

1.3.3 Mål og tiltak for straffesakskjeden i 2015

På bakgrunn av de politiske ambisjonene og de utfordringene straffesakskjeden står overfor er det fastsatt følgende mål for kjeden i 2015:

- Redusere alvorlig kriminalitet

- Styrke forebyggingen mot kriminalitet
- En mer effektiv straffesakskjede.

Regjeringen foreslår bl.a. følgende strategier og tiltak:

- øke bevilgningen med 165 mill. kroner for å legge til rette for å oppbemanne politiet med inntil 350 nye stillinger slik at antallet nye og ledige stillinger i politiet øker tilsvarende antall studenter som består Politihøgskolen.
- øke bevilgningen med 150 mill. kroner til gjennomføring av politireformen
- øke bevilgningen med til sammen 51,4 mill. kroner til påtalemyndigheten i politiet og Den høyere påtalemyndighet, tilsvarende 68 stillinger totalt
- gjennomføre pilotprosjekter i politiet og domstolene hvor etterforskningen og iretteføringen i utvalgte politidistrikter og domstoler skal gjennomføres papirløst
- øke kapasiteten i domstolene tilsvarende 10 mill. kroner gjennom omprioritering innenfor justissektorens budsjetttramme. Dette vil gi rom for syv nye dommerstillinger, 11 nye saksbehandlerstillinger og tre nye utrederstillinger i Høyesterett.
- øke bevilgningen til politiet med 16,5 mill. kroner til mobil tilgang til politiets systemer som vil effektivisere politiets operative oppgaveutførelse
- øke bevilgningen med 23,5 mill. kroner til tiltak i politiet for kontroll av identiteter
- øke bevilgningen til politiet med 8,3 mill. kroner for å videreutvikle samarbeidet mellom politiet, skatteetaten og Arbeidstilsynet for å bekjempe arbeidslivskriminalitet. Det foreslås også å øke bevilgningene under Arbeids- og sosialdepartementet og Finansdepartementet med til sammen 16,6 mill. kroner til samme tiltak. Samlet foreslås det å øke bevilgningen med om lag 25 mill. kroner
- raskere retur av utlendinger som er ilagt straffereaksjoner
- legge til rette for en mer målrettet og systematisk innsats i det kriminalitetsforebyggende arbeidet, bl.a. gjennom å spre kunnskap om beste praksis
- styrke politiråd som arena for kriminalitetsforebyggende samarbeid mellom politi og kommune. Det er en målsetning at ordningen med politiråd skal favne alle kommuner innen utgangen av 2014.
- følge opp effektivisering av de nye straffe-reaksjonene ungdomsstraff og ungdomsopp-

- følge opp effektivisering av de nye straffe-reaksjonene ungdomsstraff og ungdomsopp-
- følge opp tiltakene i Et liv uten vold – Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2014–2017. Det skal legges til rette for samarbeid, bl.a. gjennom utprøving av et samlokalisert tilbud for utsatte voksne, tilbud til utsatte voksne, etter tilnærmet samme mal som tilbudet til barn gjennom Statens barnehus.
- iverksette ny straffelov 2005 i eksisterende IKT-løsninger
- bevilge 80,5 mill. kroner til å utvide kapasiteten til straffegjennomføring og varetekt med 41 plasser i 2015
- bevilge 20 mill. kroner til å etablere en ungdomsenhet på Østlandet med inntil fire plasser, for å bedre forholdene for barn og unge i fengsel
- samarbeid med Nederland om ev. midlertidig leie av fengselskapasitet
- bevilge 50 mill. kroner til ekstraordinært vedlikehold av fengslene
- bevilge 10 mill. kroner til videreføring av tiltak for oppfølging av innsatte ved Ila fengsel og forvaringsanstalt med særlige behov
- bevilge 8,8 mill. kroner til inventar og utstyr til sikkerhets- og ombyggingstiltak ved Ila fengsel og forvaringsanstalt
- legge frem en melding til Stortinget med en utviklingsplan for kriminalomsorgen høsten 2014
- følge opp NOU 2009: 15 Skjult informasjon – åpen kontroll, for å styrke politiets kriminalitetsbekjempelse. Arbeidet vil utgjøre et viktig bidrag for å møte et kriminalitetsbilde i endring, hvor bl.a. bruk av ny teknologi hos de kriminelle representerer særlige utfordringer
- legge frem sak for Stortinget om politireform.

1.4 Asylkjeden

Innen *asylkjeden* arbeider Regjeringen for å få redusert antall asylsøkere uten beskyttelsesbehov, raskere bosetting av personer som får opphold og raskere retur av personer uten lovlig opphold. Ambisjonen er en kjede hvor det er sammenheng mellom ankomst, saksbehandling, bosetting og retur. Dette innebærer å raskt avklare asylsøkerens identitet og status og legge til rette for rask bosetting fra mottak til en kommune for personer som får opphold, og retur for personer som har fått avslag på asylsøknaden.

1.4.1 Utvikling og resultater

I 2013 kom det 11 983 asylsøkere til Norge, 1 070 av disse hevdet de var enslige mindreårige. Sett i forhold til folketall var Norge av de 5–6 land i EU/EFTA-området som mottok flest asylsøkere. Av personene som fikk saken sin behandlet i 2013 fikk 6 827 personer opphold av Utlendingsdirektoratet eller Utlendingsnemnda. I tillegg ble det tatt ut 1 148 overføringsflyktninger til Norge. De første åtte månedene i 2014 kom det 7 467 asylsøkere til Norge, fem prosent færre enn i samme periode i 2013.

Per 31. desember 2013 satt det 16 326 personer i asylmottak. Av disse ventet 5 381 på å bli bosatt. 5 692 av beboerne i mottak hadde utreiseplikt. Siden årsskiftet har antall personer som skal bosettes eller har utreiseplikt gått noe ned. I 2013 bosatte Integrerings- og mangfoldsdirektoratet 6 551 personer i kommunene, det høyeste tallet siden 1999.

I 2013 returnerte 1 889 personer med assistert retur. Politiet gjennomførte 2 683 returer hvor vedkommende hadde fått avslag på søknad om asyl i Norge (inkludert Dublin-returer). I løpet av de åtte første månedene i 2014 har politiet gjennomført 2 202 slike returer.

1.4.2 Hovedutfordringer

Folkeforflytninger setter det norske samfunnet på prøve, uansett årsak. Ikke minst gjelder det den norske velferdsstatens bærekraft. Det er derfor nødvendig å regulere innvandringen, herunder antall asylsøkere.

Andelen asylsøkere med antatt grunnløse saker er redusert de siste årene. Innvilgelsesprosenten er gått opp. Det er likevel potensial for å redusere ankomsttallene ytterligere.

Antallet asylsøkere fordeler seg svært ulikt mellom europeiske land. De siste årene har fem land mottatt ca. 70 pst. av alle søkerne i Europa. Norge er ikke blant de aller største mottakslan- dene i antall, men sett i forhold til folketall mottar imidlertid Norge rundt tre ganger så mange søkere som EUs gjennomsnitt.

Det er mange eksempler på at asylinstituttet blir forsøkt misbrukt for å få opphold i Norge på feilaktig grunnlag. Eksempler på dette er personer som søker asyl uten å ha beskyttelsesbehov, asylsøkere som søker asyl i flere land i Europa, personer som søker asyl idet de pågripes for kriminelle handlinger og personer som oppgir feil identitet.

Økning av antall asylsøkere medfører økte offentlige utgifter. Ved store ankomster kan Norges evne til å avhjelpe de humanitære behovene i flyktningssituasjoners nærområder bli svekket. I tillegg settes det norske asylsystemet og bosettingsevnen under press.

Personer som skal oppholde seg i Norge skal ha avklart identitet. 95 pst. av asylsøkerne kommer uten pass. Arbeidet med å fastsette rett identitet er utfordrende, spesielt i saker hvor asylsøkeren bevisst forsøker å skjule sin egentlige identitet. Avklart identitet bedrer grunnlaget for å fatte riktige vedtak i rett tid i utlendingssaker og forebygger kriminalitet. Avklart identitet kan dessuten være avgjørende for å få gjennomført returer.

Antall bosettingsklare i mottak har økt sterkt de siste årene. Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet har ansvaret for bosetting. Lang tid før bosetting finner sted fører til økt behov for mottaksplasser.

Asylsystemets troverdighet og bærekraft er betinget av at den som ikke har oppholdstillatelse forlater landet. Ved avslag på søknad om asyl påligger det, jf. utlendingsloven § 90, en plikt til å forlate landet. Retur kan skje på egenhånd eller med assistanse fra norske myndigheter. Dersom ikke returplikten overholdes er alternativet tvangsretur av politiet. En rekke faktorer har effekt på retur, herunder forhold i Norge og i hjemlandet, familiesituasjon, utsikter for å bli tvangsreturnert og mulighet for assistert retur.

Retur er i stor grad avhengig av at den som skal returnere medvirker til dette. Et mindretall av asylsøkere med endelig avslag retter seg etter vedtaket om selv å forlate landet. Det er en stor utfordring å motivere personer med utreiseplikt til å returnere på egenhånd eller med assistanse. Ved tvangsretur er det en stor utfordring å klarlegge identiteten for å kunne fremskaffe reisedokumenter. En effektiv gjennomføring av retur forutsetter samarbeid med opprinnelsesland. Det er en utfordring at flere viktige opprinnelsesland ikke er villig til å samarbeide om å ta tilbake egne borgere.

Manglende returer betyr økt behov for mottaksplasser, økte utgifter for helsesektoren og skolesektoren, barnevern etc. Manglende retur medfører særlig sosiale og helsemessige belastninger for barn, som får livet satt på vent. Manglende returer belaster forvaltningen gjennom flere omgjøringsanmodninger i asylsaker. Et stort antall personer med utreiseplikt, gjerne på ukjent oppholdssted, øker faren for kriminalitet.

Mange departementer, statlige etater og kommuner er involvert i asylkjeden. Ankomsttall, saksvolum og sakssammensetting kan variere raskt og skape utfordringer for aktørene i det norske forvaltningsapparatet. Variasjonene kan kreve raske tilpasninger. Det er derfor nødvendig kontinuerlig å arbeide med samhandlingen i asylkjeden.

1.4.3 Mål og tiltak

På bakgrunn av de politiske ambisjonene og de utfordringene asylkjeden står overfor, er det fastsatt følgende mål for kjeden i 2015:

- færre asylsøkere uten beskyttelsesbehov
- raskere retur
- raskere avklaring av identitet.

Regjeringen foreslår bl.a. følgende strategier og tiltak:

- øke bevilgningen med 87,5 mill. kroner for å øke antall returer og styrke ID-arbeidet i politiet.
- nytt måltall for tvangsretur økes fra 6 700 i saldert budsjett 2014 til 7 800 i 2015
- øke bevilgningen til Utlendingsdirektoratet med 13 mill. kroner for å øke antall assisterte returer i 2015 fra 2 100 til 2 300
- samlet måltall for retur av personer uten lovlig opphold økes med 1 300 til 10 100 returer sammenlignet med saldert budsjett 2014.
- utvide Trandum med ny modul, som vil gi 90 flere plasser. Tiltaket vil tilrettelegge for å kunne gjennomføre flere returer i årene fremover.
- nytt utreisesenter på Oslo lufthavn for å kunne gjennomføre flere returer
- bidra gjennom internasjonalt samarbeid, herunder Schengen-samarbeidet, til at andre europeiske land er villige og i stand til å ta ansvar for asylsøkere og at fordelingsmekanismen i Dublin-systemet fungerer godt
- arbeide for flere returavtaler
- differensiere mottaksstrukturen for å oppnå flere returer.

1.5 Samfunnssikkerhets- og beredskapskjeden

Regjeringen arbeider helhetlig med samfunnssikkerhet og beredskap. Justis- og beredskapsdepartementet ser derfor samfunnssikkerhets- og beredskapsområdet som en kjede. I kjedeperspektivet er det viktig å ha tilstrekkelig kunnskap og oversikt over risiko og sårbarheter, drive effektiv

og målrettet forebygging, ha tilstrekkelig beredskap og krisehåndteringsevne, kunne gjenopprette funksjoner ved ødeleggelser, samt lære av erfaringer fra øvelser og hendelser. Kjeden er også kjennetegnet av mange aktører som ivaretar ulike deler av beredskapen, herunder nødetatene, Siviltforsvaret, fylkesmannen, kommunene, fylkeskommunene, Forsvaret, private aktører, frivillige organisasjoner m.fl.

Justis- og beredskapsdepartementet har ansvar for hovedtyngden av de sivile rednings- og beredskapsressursene i Norge. Justis- og beredskapsdepartementet har en *samordningsrolle* og et pådriveransvar for samfunnssikkerhet og beredskap i sivil sektor. Dette innebærer å sikre et koordinert og helhetlig arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap på tvers av sektorgrensene. Justis- og beredskapsdepartementet har videre samordningsansvaret for IKT-sikkerhet i sivil sektor.

Regjeringen anser det som svært viktig at det er en klar ansvarsfordeling mellom departementene på de ulike fagområdene i samfunnssikkerhetsarbeidet. Justis- og beredskapsdepartementet har derfor i samarbeid med øvrige departementer utarbeidet en oversikt over de ulike departementenes ansvarsområder. På hvert fagområde utpekes det ett departement som er ansvarlig for samordning og koordinering, jf. Tabell under pkt. 1.5 og i del III. Dette fritar ikke andre departementer for et medansvar og endrer heller ikke på Justis- og beredskapsdepartementets ansvar for å sikre en helhetlig og koordinert beredskap på tvers av fagområdene.

1.5.1 Resultater

Justis- og beredskapsdepartementet har tatt en sterkere rolle i å samordne og sikre samvirke mellom departementene og underlagte etater. Dette innebærer bl.a. å avklare aktørenes rolle, ansvar og myndighet samt skaffe oversikt over samfunnets ressurser i kriser og sørge for at disse kan utnyttes optimalt ved behov. Samhandling og samvirke vil stå sentralt i øvelser.

Samhandlingen i Regjeringen og mellom departementene har økt. Det avholdes faste beredskapskonferanser i Regjeringen. På administrativt nivå er det etablert rutinemessige møter i Kriserådet og i andre relevante samordningsfora. For å bedre ledelse og styrke ledelseskultur er det gjennomført endringsprogram internt i Justis- og beredskapsdepartementet.

I juni 2014 la Regjeringen frem *Handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme*. Ansva-

ret for å koordinere oppfølgingen av dette arbeidet er lagt til Justis- og beredskapsdepartementet. Det er etablert en tverrdepartemental gruppe som følger opp handlingsplanen.

Evnen til krisehåndtering er styrket gjennom oppbyggingen av det sivile situasjonssenteret i Krisestøtteenheten, hvor det fra 1. april 2014 er innført døgnbemanning. Justis- og beredskapsdepartementet er tildelt rollen som fast lederdepartement i sivile nasjonale kriser med mindre annet er bestemt. Den sentrale krisehåndteringsnivåen er ytterligere styrket ved at det ble bevilget fire mill. kroner til anskaffelse av gradert videokonferanseutstyr i revidert nasjonalbudsjett for 2014.

Bevilgningen til Sivilforsvaret er økt med 5,4 mill. kroner i 2014 for å skifte ut gammelt materiell og anskaffe nytt utstyr. Dette bedrer det statlige bidraget i forbindelse med ulykker og spesielle hendelser. Bevilgningen til Hovedredningsentralen er også økt med ni mill. kroner i 2014, bl.a. for å styrke sentralens operative evne til å lede og koordinere redningsaksjoner, øke tilsynet med de lokale redningssentralene og ivareta viktige samvirkeoppgaver.

I desember 2013 undertegnet Regjeringen kontrakt med AgustaWestland for anskaffelse av 16 nye redningshelikoptre med opsjon på ytterligere 6 helikoptre. Anskaffelsen vil vesentlig forbedre vår evne til søk og redning i Norge. Anskaffelse av nye redningshelikoptre vil redusere sårbarheten i tjenesten og fortsatt gi en kapasitet i forbindelse med bistandsoppdrag, herunder transportbistand til politiet.

Det ble i 2014 bevilget 15 mill. kroner til 13 nye stillinger i politiets beredskapstropp for å styrke den nasjonale beredskapskapasiteten. Dette gir en mer robust styrke og øker beredskapstroppens evne til å håndtere flere alvorlige situasjoner samtidig.

Beredskapen for cyberkriminalitet og cyberangrep er styrket ved at NorCERT-funksjonen i Nasjonal sikkerhetsmyndighet er døgnbemannet. NorCERT koordinerer håndteringen av alvorlige IKT-hendelser på nasjonalt nivå.

EUs samordningsmekanisme for sivil beredskap sikrer bistand fra andre land ved kriser. For å styrke det sikkerhetsnettets samordningsmekanismen utgjør, trådte revidert lovgrunnlag for mekanismen i kraft 1. januar 2014.

Arbeidet med å få på plass et robust og felles nødnett, er en viktig satsing på samfunnssikkerhet og styrket beredskap. Nødnett skal etter planen være landsdekkende innen utgangen av 2015.

Regjeringen har nedsatt et digitalt sårbarhetsutvalg som skal kartlegge samfunnets digitale sårbarheter. Utvalget skal etter planen ferdigstille sitt arbeid innen utgangen av september 2015.

1.5.2 Hovedutfordringer

Samfunnet står overfor utfordringer innen samfunnssikkerhet og beredskap på en rekke ulike områder.

Den digitale utviklingen har gjort IKT til en sikkerhetsutfordring. Omfanget av alvorlige IKT-hendelser er økende, trusselen er uforutsigbar og endres raskt.

Terrortrusselen mot Norge anses som skjerpet. Den største trusselen kommer, ifølge Politiets sikkerhetstjeneste (PST), fra et multietnisk ekstremt islamistisk miljø på Østlandet. Et lite antall personer har stor betydning for aktiviteten i, og trusselen fra, dette miljøet. Ekstreme miljøer, uavhengig av ideologisk forankring, tiltrekker seg ofte ustabile enkeltpersoner. Slike personer er vanskelige å avdekke, men kan likevel utgjøre en vesentlig del av trusselbildet i Norge. Som følge av at PST hadde informasjon om en konkret, men ikke spesifikk trussel mot landet, ble det sommeren 2014 gjennomført en rekke tiltak for å møte denne trusselen.

Ekstremværhendelser er alvorlige. De skjer jevnlig, og vil sannsynlig øke i omfang. Forebygging og gjenoppretting er kostbart, både menneskelig og økonomisk. Det er viktig å bedre kunnskapen om og formidlingen av de ulike trusselene og sårbarhetene til myndigheter og til befolkningen, samt å utarbeide og vedlikeholde oversikt over samfunnskritiske funksjoner og sårbarheten i disse funksjonene.

Erfaringer fra hendelser og øvelser har vist at det er behov for å styrke samhandlingen mellom de ulike aktørene i beredskap og krisehåndtering. I tillegg er det behov for bedre ledelse og styrket ledelseskultur. Et godt samspill mellom statlige, regionale og kommunale aktører, og i flere tilfeller også private og frivillige, er en forutsetning for et effektivt samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeid. Det sammensatte aktørbildet krever god samordning og styring på tvers av og innenfor sektorene.

Samfunnsutviklingen medfører at tverrsektorielle avhengigheter stadig øker og blir mer komplekse. Dette påvirker sårbarheten i samfunnet og stiller nye krav til håndtering av uønskede hendelser. Endringer i klimaet øker også muligheten for at en uønsket hendelse kan true liv,

helse eller nasjonale interesser. Det er en utfordring å redusere sårbarheten slik at samfunnet blir mer robust til å håndtere hendelser og kriser, og raskt er i stand til å gjenopprette samfunnsfunksjoner dersom en uønsket hendelse skulle inntreffe. Å redusere sårbarhet er viktig for å sikre grunnleggende verdier og funksjoner i samfunnet og for å opprettholde et trygt og demokratisk samfunn.

1.5.3 Mål og tiltak

På bakgrunn av de politiske ambisjonene og utfordringene samfunnssikkerhets- og beredskapskjeden står overfor, er det fastsatt følgende mål for området i 2015:

- bedre ledelse og styrket ledelseskultur
- styrke samhandlingen i beredskap og krisehåndtering
- kunnskapsbasert forebygging
- redusert sårbarhet i samfunnet.

Regjeringen foreslår bl.a. følgende strategier og tiltak:

- styrke Sivilforsvaret med 7,3 mill. kroner til investering i nytt utstyr gjennom omprioritering innenfor justissektorens budsjetttramme
- øke bevilgningen med 6 mill. kroner for å utvikle Krisestøtteenhetens beslutningsstøtte- og loggføringssystem til å kunne håndtere gradert informasjon
- øke bevilgningen med 32,6 mill. kroner for å redusere responstiden på helikopterberedskapen på Rygge og Bardufoss fra to timer til en time
- øke bevilgningen med 68 mill. kroner til livvakt, spaning, forebyggende arbeid og IKT-tiltak i PST

- avsette 1,95 mrd. kroner til Nødnett
- Justis- og beredskapsdepartementet tar en sterkere rolle i å samordne og sikre samvirke mellom departementene og underlagte etater, herunder avklare aktørenes rolle, ansvar og myndighet
- foreta en målrettet oppfølging av funn fra tilsyn med departementenes arbeid med samfunnsikkerhet og beredskap basert på risiko og vesentlighet
- endre strukturen i politiet og i brannvesenet og videreutvikle samarbeidet mellom nødetatene
- styrke Justis- og beredskapsdepartementets og øvrige departementers evne til krisehåndtering gjennom utvikling av planverk, kompetanseheving og øvelser
- styrke kunnskapen og bevisstheten om radikaliserings- og voldelig ekstremisme hos ulike aktører innen forebyggende arbeid gjennom utarbeiding av veiledningsmateriell for å identifisere og håndtere radikaliserings- og voldelig ekstremisme. I tillegg løfte radikaliserings- og voldelig ekstremisme som tema innenfor utdanningsretningene i justissektoren.
- øke bevilgningen med 13,3 mill. kroner til rehabilitering av energiverket i Longyearbyen

1.6 Ansvarsområder innenfor straffesakskjeden, asylkjeden og samfunnssikkerhets- og beredskapskjeden

Fordeling av ansvaret for virkemidlene tilknyttet straffesakskjeden, asylkjeden og samfunnssikkerhets- og beredskapskjeden fremkommer i tabellene nedenfor.

Tabell 1.3 Justis- og beredskapsdepartementets sektoransvar for kriminalitetspolitikken

Forebyggende arbeid	Politiet, Kriminalomsorgen, Konfliktrådene
Etterforske og påtale kriminalitet, operativt politiarbeid	Politiet, Påtalemyndighetene
Rettsbehandling i domstolene	Domstolsadministrasjonen, Domstolene
Gjennomføring av straff og varetekt	Kriminalomsorgen, Konfliktrådene
Gjenoppretting	Kontoret for voldsoffererstatning

Tabell 1.4 Andre departementer med virkemidler tilknyttet straffesaksjeden

Forebyggende arbeid	Kunnskapsdepartementet Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet Helse- og omsorgsdepartementet Kulturdepartementet
---------------------	--

Tabell 1.5 Justis- og beredskapsdepartementets ansvar for asylpolitikken

Politiet, UDI og UNE	Registrering og behandling av asylsøknader
UDI	Innkvartering av asylsøkere i mottak
UDI	Assistert retur
Politiet	Tvangsretur
Statens sivilrettsforvaltning/UDI	Fri rettshjelp/advokatordning
Statens sivilrettsforvaltning	Representantordning for enslige mindreårige asylsøkere

Tabell 1.6 Andre departementers ansvar innenfor asylpolitikken:

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	Bosetting og integrering Barneverntjenester til alle barn i landet Bo- og omsorgstilbud til enslige mindreårige asylsøkere under 15 år Tilskudd til organisasjoner som fremmer asylsøkeres interesser
Kunnskapsdepartementet	Grunnskole Videregående opplæring
Utenriksdepartementet	Bistand under behandling av asylsøknader Bidra i arbeidet for flere returavtaler, og bruke Norges posisjon til å sikre flere avtaler
Helse- og omsorgsdepartementet	Helse- og omsorgstjenester til asylsøkere
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	Bostønad

Tabell 1.7 Ansvarsfordeling mellom departementene for de ulike fagområdene i samfunnssikkerhetsarbeidet:

Områder	Overordnet ansvarlig, samordnende departement	Utøvende virksomheter/ forvaltningsnivåer med vesentlig ansvar	Øvrige departementer med ansvar
Elektronisk kommunikasjonsnett og -tjenester	SD	Post- og teletilsynet (PT), Direktoratet for nødkommunikasjon (DNK), Forsvaret	JD, FD
IKT-sikkerhet i sivil sektor	JD	Nasjonal Sikkerhetsmyndighet (NSM), Norsk senter for informasjonssikring, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB)	Alle
Satellittbasert kommunikasjon og navigasjon	SD	Norsk romsenter, Kystverket, PT, Statens kartverk	JD, NFD, KMD
Kraftforsyning	OED	Norges vassdrags- og energidirektorat, Kraftforsyningens beredskapsorganisasjon	JD
Vannforsyning	HOD	Vannverkseiere (offentlige og private), kommunene, Mattilsynet, Helsedirektoratet (Hdir), Statens helsetilsyn, Nasjonalt folkehelseinstitutt, Statens strålevern, fylkesmennene	KLD, LMD
Olje og gass	ASD	Petroleumstilsynet, olje- og gassnæringene	OED
Drivstofforsyning ¹	OED	Drivstoffnæringene	SD, NFD
Transport	SD	Statens vegvesen, fylkeskommunene, kommunene, Luftfartstilsynet, Statens jernbanetilsyn, Jernbaneverket, NSB AS, Avinor AS, Sjøfartsdirektoratet, Norges rederiforbund, Kystverket	NFD, OED
Avløpshåndtering	KLD	Miljødirektoratet, kommunene	
Meteorologiske tjenester	KD	Meteorologisk institutt	NFD
Finansiell stabilitet	FIN	Norges Bank, Finanstilsynet	
Matforsyning	NFD	Landbruksdirektoratet, Fiskeridirektoratet, matvarenæringene	LMD
Kulturminner og symboler	KLD	Riksantikvaren, Arkivverket, fylkeskommunene, kommunene, Kystverket, Statsbygg	KUD, SD, KMD

Tabell 1.7 Ansvarsfordeling mellom departementene for de ulike fagområdene i samfunnssikkerhetsarbeidet:

Områder	Overordnet ansvarlig, samordnende departement	Utøvende virksomheter/ forvaltningsnivåer med vesentlig ansvar	Øvrige departementer med ansvar
Liv og helse	HOD	Statens helsetilsyn, Hdir, Arbeids- og velferdsdirektoratet, DSB, Siviltforsvaret, Mattilsynet, Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning, Veterinærinstituttet, Nasjonalt folkehelseinstitutt, Statens strålevern, Vitenskapskomiteen for mattrygghet, Statens legemiddelverkene, de regionale helseforetakene, helseforetakene, Norsk Helsenett SF, kommunene, fylkesmennene, Forsvaret	ASD, LMD, NFD, JD, FD
Lov og orden	JD	Politidirektoratet (POD), Politiet, DSB, Politiets sikkerhetstjeneste (PST), Datatilsynet, Sivilrettsforvaltningen, Riksadvokaten, Kriminalomsorgsdirektoratet, Utlendingsdirektoratet	KMD
Nød- og redningstjeneste	JD	Hovedredningssentralen, Hdir, de regionale helseforetakene, helseforetakene, Forsvaret, Politiet, POD, DSB, Næringslivets sikkerhetsorganisasjon, DNK, Avinor, Luftambulansetjenesten kommunene (brann), frivillige organisasjoner	FD, HOD, SD, NFD, KMD med flere
Sentral styring og kriseledelse	JD	POD, Politiet, Forsvaret, DSB, NSM, fylkesmennene, kommunene, NRK, Hdir, Statens strålevern	UD, FD, HOD, SMK, alle departementer
Forsvar	FD	Forsvaret, Forsvarets forskningsinstitutt (FFI), NSM, Forsvarsbygg	JD, SD, OED, NFD, HOD, UD
Nasjonal sikkerhet (sivil)	JD	POD, PST, NSM, Statens kartverk, DSB, Forsvaret, fylkesmennene	UD, HOD, KMD, SMK, FD
Natur og miljø	KLD	Fiskeridirektoratet, Kystverket, Miljødirektoratet, Norsk Polarinstitutt, Statens strålevern, Forsvaret, Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning, Havforskningsinstituttet, Mattilsynet, Veterinærinstituttet, fylkesmennene, kommunene	NFD, SD, KD, FD, HOD

¹ Det pågår et arbeid for å avklare oppgaver, ansvar og virkemidler knyttet til logistikk- og transporttjenesten i krisesituasjoner, herunder også drivstofforsyning. Tabellen vil ved behov bli justert som en konsekvens av dette arbeidet.

Tabellen vil bli justert ved endringer i organisering eller ansvarsrelasjoner.

1.7 Anmodningsvedtak**1.7.1 Stortingssesjonen 2011–2012**

- Vedtak nr. 511, 24. mai 2012

1.7.2 Stortingssesjonen 2012–2013

- Vedtak nr. 83, 4. desember 2012
- Vedtak nr. 417, 19. mars 2013
- Vedtak nr. 515, 6. juni 2013

1.7.3 Stortingssesjonen 2013–2014

- Vedtak nr. 383, 3. april 2014
- Vedtak nr. 384, 3. april 2014
- Vedtak nr. 385, 3. april 2014
- Vedtak nr. 386, 3. april 2014

- Vedtak nr. 387, 3. april 2014
- Vedtak nr. 446, 10. juni 2014
- Vedtak nr. 447, 10. juni 2014
- Vedtak nr. 448, 10. juni 2014
- Vedtak nr. 450, 10. juni 2014
- Vedtak nr. 480, 16. juni 2014
- Vedtak nr. 481, 16. juni 2014
- Vedtak nr. 482, 16. juni 2014
- Vedtak nr. 483, 16. juni 2014
- Vedtak nr. 484, 16. juni 2014
- Vedtak nr. 488, 16. juni 2014
- Vedtak nr. 489, 16. juni 2014
- Vedtak nr. 490, 16. juni 2014
- Vedtak nr. 588, 20. juni 2014
- Vedtak nr. 596, 20. juni 2014

Det vises til nærmere omtale under kategoriomtalen og i del III.

Utgifter fordelt på kapitler

					(i 1 000 kr)
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015	Pst. endr. 14/15
Administrasjon					
400	Justis- og beredskapsdepartementet	436 698	404 331	400 275	-1,0
	<i>Sum kategori 06.10</i>	<i>436 698</i>	<i>404 331</i>	<i>400 275</i>	<i>-1,0</i>
Rettsvesen					
61	Høyesterett	87 974	93 158	92 445	-0,8
410	Tingrettene og lagmannsrettene	1 779 339	1 780 989	1 886 760	5,9
411	Domstoladministrasjonen	77 873	73 946	74 920	1,3
413	Jordskiftedomstolene	234 067	230 397	228 078	-1,0
414	Forliksråd og andre domsutgifter	192 114	203 328	216 511	6,5
	<i>Sum kategori 06.20</i>	<i>2 371 367</i>	<i>2 381 818</i>	<i>2 498 714</i>	<i>4,9</i>
Kriminalomsorg					
430	Kriminalomsorgen	3 916 112	3 886 769	3 981 747	2,4
432	Kriminalomsorgens utdannings- senter (KRUS)	168 103	182 386	185 477	1,7
	<i>Sum kategori 06.30</i>	<i>4 084 215</i>	<i>4 069 155</i>	<i>4 167 224</i>	<i>2,4</i>
Politi og påtalemyndighet					
440	Politidirektoratet – politi- og lensmannsetaten	11 457 235	13 459 591	13 870 718	3,1
441	Oslo politidistrikt	2 166 175			
442	Politihøgskolen	572 671	560 737	572 906	2,2

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015	Pst. endr. 14/15
444	Politiets sikkerhetstjeneste (PST)		568 572	631 332	11,0
445	Den høyere påtalemyndighet	157 942	162 990	191 368	17,4
446	Den militære påtalemyndighet	7 358	7 704	7 811	1,4
448	Grensekommisæreren	6 003	6 385	6 248	-2,1
	<i>Sum kategori 06.40</i>	<i>14 367 384</i>	<i>14 765 979</i>	<i>15 280 383</i>	<i>3,5</i>
	Redningstjenesten, samfunns- sikkerhet og beredskap				
451	Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap	693 527	669 341	648 805	-3,1
452	Sentral krisehåndtering	13 843	19 011	26 357	38,6
454	Redningshelikoptertjenesten		1 248 298	1 153 677	-7,6
455	Redningstjenesten	2 028 269	244 096	264 870	8,5
456	Direktoratet for nødkommunikasjon	834 608	1 738 795	1 956 976	12,5
	<i>Sum kategori 06.50</i>	<i>3 570 247</i>	<i>3 919 541</i>	<i>4 050 685</i>	<i>3,3</i>
	Andre virksomheter				
460	Spesialenheten for politisaker	39 324	39 867	40 141	0,7
466	Særskilte straffesaksutgifter m.m.	1 065 011	1 087 349	1 210 675	11,3
467	Norsk Lovtidend	4 300	3 397	3 318	-2,3
468	Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker	14 099	16 110	16 119	0,1
469	Vergemålsordningen	151 804	263 429	241 252	-8,4
	<i>Sum kategori 06.60</i>	<i>1 274 538</i>	<i>1 410 152</i>	<i>1 511 505</i>	<i>7,2</i>
	Fri rettshjelp, erstatninger, konfliktråd m.m.				
470	Fri rettshjelp	765 635	790 952	797 451	0,8
471	Statens erstatningsansvar og Stortingets rettfærdsvederlags- ordning	85 593	202 884	152 765	-24,7
472	Voldsoffererstatning og rådgiving for kriminalitetsofre	576 457	481 906	400 860	-16,8
473	Statens sivilrettsforvaltning	41 430	42 958	42 597	-0,8
474	Konfliktråd	77 262	93 367	96 510	3,4
475	Bobehandling	71 377	82 974	73 010	-12,0
476	Førstelinjerettshjelp	185			
	<i>Sum kategori 06.70</i>	<i>1 617 939</i>	<i>1 695 041</i>	<i>1 563 193</i>	<i>-7,8</i>

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015	Pst. endr. 14/15
Svalbardbudsjettet					
480	Svalbardbudsjettet		322 780	283 565	-12,1
	<i>Sum kategori 06.80</i>		<i>322 780</i>	<i>283 565</i>	<i>-12,1</i>
Beskyttelse og innvandring					
490	Utlendingsdirektoratet	3 540 543	4 038 117	3 236 864	-19,8
491	Utlendingsnemnda	313 886	294 050	280 119	-4,7
	<i>Sum kategori 06.90</i>	<i>3 854 429</i>	<i>4 332 167</i>	<i>3 516 983</i>	<i>-18,8</i>
Sum utgifter		31 576 817	33 300 964	33 272 527	-0,1

Inntekter fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015	Pst. endr. 14/15
Administrasjon					
3400	Justis- og beredskapsdepartementet	13 070	3 632	3 733	2,8
	<i>Sum kategori 06.10</i>	<i>13 070</i>	<i>3 632</i>	<i>3 733</i>	<i>2,8</i>
Rettsvesen					
3061	Høyesterett	773			
3410	Rettsgebyr	192 649	192 693	294 784	53,0
3411	Domstoladministrasjonen	2 922			
3413	Jordskiftedomstolene	35 638	28 597	25 393	-11,2
	<i>Sum kategori 06.20</i>	<i>231 982</i>	<i>221 290</i>	<i>320 177</i>	<i>44,7</i>
Kriminalomsorg					
3430	Kriminalomsorgen	226 653	103 485	106 365	2,8
3432	Kriminalomsorgens utdanningssenter (KRUS)	5 214	947	973	2,7
	<i>Sum kategori 06.30</i>	<i>231 867</i>	<i>104 432</i>	<i>107 338</i>	<i>2,8</i>
Politi og påtalemyndighet					
3440	Politidirektoratet – politi- og lensmannsetaten	1 810 227	1 537 538	1 539 681	0,1
3441	Oslo politidistrikt	115 120			
3442	Politihøgskolen	46 859	31 454	32 330	2,8

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015	Pst. endr. 14/15
3444	Politiets sikkerhetstjeneste (PST)		15 000	19 018	26,8
3445	Den høyere påtalemyndighet	2 468			
3446	Den militære påtalemyndighet	296			
	<i>Sum kategori 06.40</i>	<i>1 974 970</i>	<i>1 583 992</i>	<i>1 591 029</i>	<i>0,4</i>
	Redningstjenesten, samfunns- sikkerhet og beredskap				
3451	Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap	186 304	158 600	165 015	4,0
3454	Redningshelikoptertjenesten		23 197	23 843	2,8
3455	Redningstjenesten	22 878			
3456	Direktoratet for nødkommunikasjon	166 203	211 470	338 072	59,9
	<i>Sum kategori 06.50</i>	<i>375 385</i>	<i>393 267</i>	<i>526 930</i>	<i>34,0</i>
	Andre virksomheter				
3460	Spesialenheten for politisaker	270			
3468	Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker	576			
3469	Vergemålsordningen	4 300	8 901	9 148	2,8
	<i>Sum kategori 06.60</i>	<i>5 146</i>	<i>8 901</i>	<i>9 148</i>	<i>2,8</i>
	Fri rettshjelp, erstatninger, konfliktråd m.m.				
3470	Fri rettshjelp	3 006	3 571	3 689	3,3
3472	Voldsoffererstatning og rådgivning for kriminalitetsofre	1 635			
3473	Statens sivilrettsforvaltning	2 042	5	5	0,0
3474	Konfliktråd	2 252	2 490	2 572	3,3
	<i>Sum kategori 06.70</i>	<i>8 935</i>	<i>6 066</i>	<i>6 266</i>	<i>3,3</i>
	Beskyttelse og innvandring				
3490	Utlendingsdirektoratet	1 233 116	1 584 585	1 123 217	-29,1
3491	Utlendingsnemnda	12 780			
	<i>Sum kategori 06.90</i>	<i>1 245 896</i>	<i>1 584 585</i>	<i>1 123 217</i>	<i>-29,1</i>
	Sum inntekter	4 087 251	3 906 165	3 687 838	-5,6

Del II
Nærmere om budsjettforslaget

2 Nærmere omtale av bevilgningsforslaget

Programområde 06 Justissektoren Programkategori 06.10 Administrasjon

Utgifter under programkategori 06.10 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)					
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015	Pst. endr. 14/15
01-23	Driftsutgifter	409 913	372 589	365 599	-1,9
50-59	Overføringer til andre statsregnskaper	17 784	22 070	21 885	-0,8
70-89	Overføringer til private	9 001	9 672	12 791	32,2
	Sum kategori 06.10	436 698	404 331	400 275	-1,0

Utgifter under programkategori 06.10 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015	Pst. endr. 14/15
400	Justis- og beredskapsdepartementet	436 698	404 331	400 275	-1,0
	Sum kategori 06.10	436 698	404 331	400 275	-1,0

1 Innledning

Justis- og beredskapsdepartementet skal være et effektivt faglig sekretariat for politisk ledelse og bistå med utvikling og gjennomføring av Regjeringens politikk. Departementet skal legge til rette for at justis- og beredskapssektoren når sine mål gjennom overordnet og effektiv styring. Departementet er også samordningsdepartement for forvaltningens arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap.

Departementet har bl.a. ansvar for rettsvesenet, kriminalomsorgen, politi- og påtalemyndigheten, redningstjenesten, samfunnssikkerhet og beredskap og utlendingsmyndigheten. Samtidig har departementet forvaltningsansvaret for om-

lag 150 lover, og er klageinstans i forvaltningssaker. Ansvar for samordning av norsk politikk i polarområdene og Svalbardbudsjettet ligger også til departementet.

Justis- og beredskapsdepartementets virksomhetsstrategi for 2013–2017 er et grunnleggende redskap for ledelsen i styringen og prioriteringen i utviklingen av departementet.

1.1 Utvikling av mennesker og organisasjon

Justis- og beredskapsdepartementet har utarbeidet en HR-strategi (strategi for utvikling av mennesker og organisasjon) for perioden 2014–2017. HR-strategien skal understøtte virksomhetsstrategien og bidra til at departementet når sine mål.

Fokusområdene i strategiperioden er utvikling av ledelse og medarbeiderskap, strategisk kompetanseutvikling og rekruttering. I tillegg vil departementet inngå ny lokal IA-avtale høsten 2014.

For å legge til rette for at ansatte i justissektoren skal kunne varsle om kritikkverdige forhold, vil det bli etablert en felles varslingsordning for hele sektoren, med unntak av for domstolene, Gjenopptakelseskommissjonen og Politiets sikkerhetstjeneste (PST). Ordningen skal være en sikkerhetsventil, og kommer i tillegg til virksomhetenes egne varslingsordninger.

1.2 Styring og strategisk bruk av IKT

Som en del av departementets endringsprogram er det i 2014 ferdigstilt et nytt og enhetlig styringssystem, som sammen med IKT-styringsmodellen som ble ferdigstilt i 2013, skal bidra til bedre styring og resultatorientert ledelse. Styringssystemet er tatt i bruk og det er gjennomført systematiske risikovurderinger i departementets plan- og styringsprosesser. For å tydeliggjøre departementets prioriteringer er det også utarbeidet nye og færre mål for justis- og beredskapssektoren. De nye målene fremgår av del 1 og under kategoriomtalene.

Justis- og beredskapsdepartementet er i ferd med å slutføre arbeidet med etablering av løsninger for å sikre økt tilgjengelighet for departementets IKT-tjenester. Arbeidet innebærer speiling og etablering av to fullverdige datasentre.

1.3 Samhandling og gjennomføring

1.3.1 Tilsyn med Justis- og beredskapsdepartementet

Høsten 2013 var Helse- og omsorgsdepartementet ansvarlig for et tilsyn med Justis- og beredskapsdepartementets samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeid. Intervjuene i departementet ble avsluttet 28. oktober 2013. Tilsynet vurderte at departementets største utfordring er å sørge for helhetlig styring basert på en felles strategi for både samordningsansvaret og arbeidet i egen sektor. Justis- og beredskapsdepartementet prioriterer å følge opp funn og anbefalinger fra tilsynet. Departementet har utarbeidet en oppfølgingsplan som vektlegger tiltak som understøtter en helhetlig og tydelig utøvelse av samordningsansvaret på samfunnssikkerhetsområdet. Det er bl.a. fastsatt en felles målstruktur for samfunnssikkerhets- og beredskapskjeden. Videre vil samfunnssikkerhets- og beredskapsområdet bli bedre integrert i departementets styringssystem. Det pågår også et organisasjonsutviklingsarbeid for å sikre god sam-

ordning i departementet, og det vil bli utarbeidet et strategidokument for Justis- og beredskapsdepartementets samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeid. Mye av samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeidet er langsiktig utviklingsarbeid, og noen mål og tiltak vil det ta tid å realisere.

1.4 Analyse og utvikling

Forskning og kunnskapsinnhenting er vesentlig for en kunnskapsbasert politikktutforming. Justis- og beredskapsdepartementet har i 2014 arbeidet for å målrette departementets og sektorens bruk av forskning som grunnlag for politikktutvikling. Det tas sikte på å ferdigstille en forskningsstrategi for justissektoren i 2014.

For omtale av oppdragsforskning og evalueringer vises det til de respektive kategoriomtalene.

Regjeringen har fastsatt nye mål for Norges forskningsråds (NFR) virksomhet hvor hensikten er et system med mer overordnet og strategisk styring av NFRs fra departementenes side. Departementet vil spesielt fremheve følgende mål av relevans for departementet:

- møte store samfunnsutfordringer
- god rådgivning

Det vises til Kunnskapsdepartementets Prop. 1 S (2014–2015) for nærmere omtale av målene og oppfølgingen av dem.

Justis- og beredskapsdepartementet har siden 2009 bidratt til finansiering av forskningsprogrammet Velferd, arbeid og migrasjon (VAM) i regi av NFR. Programmet omfatter forskning om konsekvenser av økt rettsliggjøring og problemstillinger knyttet til marginalisering og migrasjon. Innenfor VAM-programmet er det iverksatt tiltak for ytterligere å styrke forskningen på innvandringen til Norge og innvandringsregulering.

Programmet Europa i endring, i regi av NFR, sikter mot å stimulere grunnleggende forskning om kulturelle, politiske og økonomiske endringsprosesser i Europa. Justis- og beredskapsdepartementet har bidratt årlig siden oppstarten i 2007. Et femårig forskningsprogram, Samfunnssikkerhet og risiko – SAMRISK II v/NFR startet opp i 2013. Oppmerksomheten retter seg særlig mot forebygging av terrorisme og andre tilsiktede handlinger med et stort skadepotensial.

På samfunnssikkerhetsområdet ble bevilgningen i 2014 økt med fire mill. kroner til FoU innen forebyggende sikkerhet og IKT-sikkerhet. Bevilgningen ble brukt til å styrke fagmiljøet for IKT-sikkerhet ved Høgskolen i Gjøvik.

Fra 2014 er det igangsatt prosjekter om radikaliserings og voldelig ekstremisme både i regi av departementet og i regi av forskningsprogrammet SAMRISK II. Forskningsprosjekter rettet mot radikaliserings og voldelig ekstremisme fortsetter i 2015.

Med virkning fra 2014 ble forskningsfeltet vold i nære relasjoner styrket med 10 mill. kroner årlig som en oppfølging av Innst. 339 S (2012–2013) om forebygging og bekjempelse av vold i nære relasjoner. Se nærmere omtale under programkategori 06.40.

1.5 Lovarbeid

Nedenfor omtales de viktigste lovprosjektene som Justis- og beredskapsdepartementet arbeider med for tiden, som ikke er omtalt under programkategoriene 06.20 til 06.90:

- Departementet arbeider med en proposisjon om ikraftsetting av straffeloven 2005.
- Departementet arbeider med annen del av oppfølgingen av NOU 2009: 15 *Skjult informasjon – åpen kontroll*.
- Tilregnelighetsutvalget gjennomgår straffelovens regler om utilregnelighet og bruk av rettspsykiatrisk sakkyndige i straffesaker. Departementet vil arbeide med oppfølging av Tilregnelighetsutvalgets utredning som ventes høsten 2014.
- Et utvalg har vurdert endringer i tomtefestelovens regler om forlengelse av avtaler om feste til bolighus og fritidshus som følge av Den europeiske menneskerettighetsdomstolens dom 12. juni 2012. Utvalget avga sin utredning i oktober 2013 (NOU 2013: 11). Departementet arbeider med en proposisjon.

- Departementet arbeider med en proposisjon om ny arvelov, jf. Arvelovutvalgets utredning NOU 2014: 1 *Ny arvelov*. Den nye arveloven vil erstatte gjeldende arvelov fra 1972.
- Departementet arbeider med en proposisjon som følger opp rapporten «Etterkontroll av reglene om strafferettslig utilregnelighet, strafferettslige særaksjoner og forvaring» avgitt 30. april 2008 («Mæland-rapporten»).

Av lovprosjekter nevnt i programkategori 06.10 i Prop. 1 S (2013–2014) er følgende avsluttet med fremsettelse av lovforslag for Stortinget: *Tinglysingsloven om elektronisk tinglysing* (Prop. 53 L (2013–2014)), *Pant i patenter og planteforedlerretter* (Prop. 101 L (2013–2014)).

I prosjektet «Klart lovspråk» samarbeider Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Kulturdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet sammen med Språkrådet og Direktoratet for forvaltning og IKT om et mer systematisk opplegg for klarere og bedre lovspråk. Det vil gjøre lovene mer tilgjengelig for folk. Uklare lover er uheldig demokratisk sett og for rettssikkerheten. Uklarhet medfører dessuten ofte effektivitetstap. Prosjektet ser nærmere på adopsjonsloven, arveloven, opplæringsloven og lovene om forsvarspersonell. Dette er lover som angår mange.

Lovavdelingen i Justis- og beredskapsdepartementet har et særlig ansvar for å bidra til et oversiktlig lovverk med sammenheng og god lovstruktur. Alle lovforslag, unntatt skattelover, skal forelegges Lovavdelingen for lovteknisk gjennomgang. Avdelingen gir også råd til andre departementer i deres lovarbeid.

Kap. 400 Justis- og beredskapsdepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
01	Driftsutgifter	397 982	349 404	341 760
23	Spesielle driftsutgifter, forskning og kunnskapsutvikling, <i>kan overføres</i>	11 931	23 185	23 839
50	Norges forskningsråd	17 784	22 070	21 885
71	Tilskudd til internasjonale organisasjoner	9 001	9 672	12 791
	Sum kap. 0400	436 698	404 331	400 275

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen dekker lønn og godtgjørelse til ansatte i departementet, samt lønns- og driftskostnader til råd og utvalg. Videre skal bevilgningen dekke driftsutgifter, i tillegg til investeringer og utviklingstiltak. Unntaksvis benyttes bevilgningen på posten til enkelte driftsutgifter i domstolene og ytre etat. Bemanningen per 1. mars 2014 utgjorde 382 årsverk.

Kostnadene til nytt lønns- og personalsystem for departementene har blitt noe høyere enn forutsatt. På bakgrunn av dette foreslås det å redusere bevilgningen på kap. 400, post 01 med 0,3 mill. kroner mot tilsvarende økning under Kommunal- og moderniseringsdepartementets kap. 510 Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon, post 01 Driftsutgifter, jf. nærmere omtale under kap. 510, post 01.

Departementets avgjørelsesmyndighet i enkeltsaker etter lov om overføring av domfelte (til soning i hjemlandet) er overført til Kriminalomsorgsdirektoratet fra 1. januar 2014. På denne bakgrunn foreslås det å redusere bevilgningen under kap. 400, post 01 med 2 mill. kroner, mot tilsvarende økning under kap. 430, post 01, jf. omtale under kap. 430, post 01.

Det foreslås å øke bevilgningen på kap. 400, post 01 med 1 mill. kroner mot tilsvarende reduksjon på kap. 456, post 01, jf. omtale under kap. 456, post 01. Forslaget medfører kun en budsjetteknisk endring av en praksis som har pågått i flere år og som det legges opp til å videreføre. På bakgrunn av ovennevnte foreslås det å øke bevilgningene under kap. 400, post 01 med 1 mill. kroner mot en tilsvarende nedjustering under kap. 456, post 01, jf. omtale under kap. 456, post 01.

Det vises til omtale under kap. 473, post 01 om tilbakeføring av midler fra Statens sivilrettsforvaltning. Det foreslås å øke bevilgningen under kap. 400, post 01 med 500 000 kroner, mot tilsvarende reduksjon under kap. 473, post 01, jf. omtale under kap. 473, post 01.

Justis- og beredskapsdepartementet betaler Norges faste bidrag til drift av Østersjørådets arbeidsgruppe mot menneskehandel. Departementet mener at utgiften ikke bør klassifiseres som en driftsutgift, men som et tilskudd. På denne bakgrunn foreslås det å redusere bevilgningen under kap. 400, post 01 med 0,1 mill. kroner mot en tilsvarende økning under kap. 400, post 71, jf. omtale under kap. 400, post 71.

Fellesprogrammet for vern av barn som benytter internett og annen kommunikasjonsteknologi (Sikrere internett) ble vedtatt i EU 16/12-2008.

Formålet er å fremme sikker bruk blant barn og unge, og å bekjempe ulovlig skadelig innhold. Justis- og beredskapsdepartementet disponerer bevilgningen til formålet. Departementet mener at utgiften ikke bør klassifiseres som en driftsutgift, men som et tilskudd. Det foreslås på denne bakgrunn å redusere bevilgningen under kap. 400, post 01 med 0,2 mill. kroner mot en tilsvarende økning under kap. 400, post 71, jf. omtale under kap. 400, post 71.

EUs Daphne-program har som siktemål å utvikle, etablere og støtte tiltak i samfunnet for å forebygge og bekjempe vold mot barn, ungdom og kvinner. Justis- og beredskapsdepartementet mener at utgiftene ikke bør klassifiseres som en driftsutgift, men som et tilskudd. På bakgrunn av dette foreslår departementet å redusere bevilgningen under kap. 400, post 01 med 0,9 mill. kroner, mot en tilsvarende økning under post 71, jf. omtale under kap. 400, post 71.

I forbindelse med innføring av nettoordning for budsjettering og regnskapsføring av merverdiavgift i staten, foreslås bevilgningen redusert med 16,3 mill. kroner.

Det foreslås å redusere bevilgningen med 1,7 mill. kroner i forbindelse med avbyråkratiserings- og effektiviseringsreform i staten, jf. omtale under del III pkt. 4.

Det foreslås at Justis- og beredskapsdepartementet i 2015 får fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 400, post 01 mot merinntekter under kap. 3400, post 01, jf. forslag til vedtak.

Det foreslås en bevilgning på posten på 341,8 mill. kroner.

Post 23 Spesielle driftsutgifter, Forskning og kunnskapsutvikling, kan overføres

Bevilgningen skal benyttes til både større forskningsprogrammer som støtter frie forskningsprosjekter innen justis- og beredskapsfeltet, til mer konkrete oppfølging av stortingsmeldinger eller offentlige utredninger samt evalueringer og annen kunnskapsinnhenting.

Som en teknisk endring, foreslås det å øke bevilgningen under kap. 400, post 23 med 0,8 mill. kroner mot en tilsvarende reduksjon under kap. 400, post 50.

I forbindelse med innføring av nettoordning for budsjettering og regnskapsføring av merverdiavgift i staten, foreslås redusert med 0,791 mill. kroner.

Det foreslås å redusere bevilgningen med 0,1 mill. kroner i forbindelse med avbyråkratisering.

rings- og effektiviseringsreform i staten, jf. omtale under del III pkt. 4.

Det foreslås en bevilgning på posten på 23,8 mill. kroner.

Post 50 Norges forskningsråd

Bevilgningen på posten benyttes til langsiktig kunnskapsoppbygging innenfor departementets sektorområder der Norges forskningsråd er programstyrer.

Som teknisk endring foreslås det å redusere bevilgningen under kap. 400, post 50 med 0,8 mill. kroner mot en tilsvarende økning under kap. 400 post 23, jf. omtale under kap. 400, post 23.

Det foreslås å redusere bevilgningen med 0,1 mill. kroner i forbindelse med avbyråkratiserings- og effektiviseringsreform i staten, jf. omtale under del III pkt. 4.

Det foreslås en bevilgning på posten på 21,9 mill. kroner.

Post 71 Tilskudd til internasjonale organisasjoner

Bevilgningen skal dekke Norges tilskudd til internasjonale organisasjoner og samarbeid under Justis- og beredskapsdepartementets saksområder, i hovedsak følgende organisasjoner:

- Den internasjonale domstolen i Haag
- Haagkonferansen for internasjonal privatrett
- World Intellectual Property Organization (WIPO)
- Det internasjonale institutt i Roma for ensartet privatrett (UNIDROIT)
- The group of States Against Corruption (GRECO)
- Tilskudd til Rådssekretariatet og Fellesorganet i forbindelse med Schengen-samarbeidet
- Interoperability Solutions for European Public Administration (ISA)

- Østersjøområdet
- Sikrere internett plus
- Daphne program
- Nordisk samarbeidsråd for kriminologi

Tilskuddene har preg av å være kontingenter. Økonomiregelverkets regler om kunngjøring, søknad og kravene til tilskuddsbrev kommer derfor ikke til anvendelse.

Tilskuddet til Nordisk samarbeidsråd for kriminologi administreres av Justis- og beredskapsdepartementet og utbetales under kap. 430, post 70. I 2014 er 1,3 mill. kroner holdt tilbake i departementet. Det foreslås å omdisponere midlene til kap. 400, post 71. På bakgrunn av dette foreslås det å øke bevilgningen under kap. 400, post 71 med 1,3 mill. kroner, mot tilsvarende reduksjon under kap. 430, post 70, jf. omtale under kap. 430, post 70.

Det vises til omtale under kap. 400, post 01 og kap. 440, post 01 om Østersjørådet. Det foreslås å øke bevilgningen med 0,3 mill. kroner under kap. 400, post 71 mot en reduksjon under kap. 400, post 01 på 0,1 mill. kroner og 0,2 mill. kroner under kap. 440, post 01.

Det vises til omtale under kap. 400, post 01 om fellesprogrammet for vern av barn som benytter internett og annen kommunikasjonsteknologi (Sikrere internett). Det foreslås å øke bevilgningen med 0,2 mill. kroner under kap. 400, post 71, mot en tilsvarende reduksjon under kap. 400, post 01, jf. omtale under kap. 400, post 01.

Det vises til omtale under kap. 400, post 01 og kap. 440, post 01 om EUs Daphne-program. Justis- og beredskapsdepartementet foreslår å øke bevilgningen under kap. 400, post 71 med 1 mill. kroner mot en reduksjon under kap. 400, post 01 på 0,9 mill. kroner og 0,1 mill. under kap. 440, post 01.

Det foreslås en bevilgning på posten på 12,8 mill. kroner.

Kap. 3400 Justis- og beredskapsdepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap	Saldert	Forslag
		2013	budsjett 2014	2015
01	Diverse inntekter	3 118	2 496	2 566
02	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	1 098	1 136	1 167
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	14		
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	5 775		
18	Refusjon av sykepenger	3 065		
	Sum kap. 3400	13 070	3 632	3 733

Post 01 Diverse inntekter

Post 01 benyttes til å føre inntekter fra departementets egen kantinedrift i Nydalen og diverse inntekter. Disse inntektene varierer årlig. Refusjoner fra Utenriksdepartementet for den ODA-godkjente andelen på tre prosent av bidraget til World Intellectual Property utgjør om lag 90 000 kroner av inntektene.

Det foreslås at merinntektene under kap. 3400, post 01 kan benyttes til å overskride bevilgningen under kap. 400, post 01 tilsvarende, jf. forslag til vedtak.

Det foreslås en bevilgning på posten på 2,6 mill. kroner.

Post 02 Refusjon av ODA-godkjente utgifter

Utgifter til tilrettelegging for at flyktninger skal kunne vende tilbake til hjemlandet kan i henhold til OECD/DACs statistikkdirektiver godkjennes som offisiell utviklingshjelp. Dette inkluderer også administrasjon av bistand. Det foreslås at 1,2 mill. kroner av utgiftene på kap. 400, post 01 Driftsutgifter, blir rapportert inn som utviklingshjelp, og at dette inntektsføres på kap. 3400, post 02 Refusjon av ODA-godkjente utgifter.

Det foreslås en bevilgning på posten på 1,2 mill. kroner.

Programkategori 06.20 Rettsvesen

Utgifter under programkategori 06.20 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)

Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015	Pst. endr. 14/15
01-23	Driftsutgifter	2 371 367	2 381 818	2 498 714	4,9
	Sum kategori 06.20	2 371 367	2 381 818	2 498 714	4,9

Utgifter under programkategori 06.20 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015	Pst. endr. 14/15
61	Høyesterett	87 974	93 158	92 445	-0,8
410	Tingrettene og lagmannsrettene	1 779 339	1 780 989	1 886 760	5,9
411	Domstoladministrasjonen	77 873	73 946	74 920	1,3
413	Jordskiftedomstolene	234 067	230 397	228 078	-1,0
414	Forliksråd og andre domsutgifter	192 114	203 328	216 511	6,5
	Sum kategori 06.20	2 371 367	2 381 818	2 498 714	4,9

1 Innledning

Programkategori 06.20 omfatter Domstoladministrasjonen, Høyesterett, lagmannsrettene, tingrettene, Oslo byfogdembete, jordskifterettene, jordskifteoverrettene, forliksrådene, Finnmarkskommisjonen og Utmarksdomstolen for Finnmark.

1.1 Rolle i straffesaksjeden

De alminnelige domstolene har ansvar for å ivareta rettssikkerheten ved å avsi dommer og treffe avgjørelser i straffesaker innen rimelig tid, med høy kvalitet. Gjennom Prop. 1 S fastsettes årlige mål for gjennomsnittlig saksbehandlingstid for både straffesaker og tvistesaker. I tillegg finnes det enkelte lovbestemte frister. Dette stiller krav til effektivitet og god saksflyt.

1.2 Andre deler av programkategorien

I tillegg til straffesaker behandler de alminnelige domstolene sivile saker, herunder tvistesaker, gjeldsordningssaker, konkurssaker, skiftesaker, skjønnssaker, saker etter barneloven og barnevernsloven, midlertidig sikring m.m.

Forliksrådene er et rimelig og effektivt tvisteløsningsorgan. Forliksrådet kan med enkelte unntak behandle saker som kan anlegges ved steining til tingretten etter tvistelovens regler. I tvistesaker der tvistesummen er under 125 000 kroner, er forliksrådsbehandling obligatorisk før saken kan bringes inn for tingretten. En stor andel av sakene får sin endelige løsning gjennom behandling i forliksrådet. Forliksrådene bidrar til å avlaste de alminnelige domstolene. Avgjørelser fra forliksrådet kan bringes inn for tingretten.

Jordskiftedomstolene er særdomstoler som behandler en rekke spørsmål knyttet til fast eien-

dom etter jordskifteloven. Man kan for eksempel få endret areal og rettigheter, avgjøre eiendoms- og rettsforhold eller fastsette regler for bruk. Jordskifteretten er førsteinstans. I enkelte sakstyper er jordskifteoverretten ankeinstans, mens i andre sakstyper er lagmannsretten ankeinstans. Fra 1. januar 2016 vil jordskifteoverrettens oppgaver bli overført til lagmannsrettene.

Finnmarkskommisjonen skal utrede bruks- og eierrettigheter til den grunnen som Finnmarkseiendommen overtok ved Finnmarkslovens ikrafttredelse 1. juli 2006. Finnmarkskommisjonens administrasjon ligger i Tana kommune.

Utmarksdomstolen for Finnmark skal være en særdomstol for behandling av de tvister som måtte oppstå etter at Finnmarkskommisjonen har utredet rettighetsforholdene i et område. Utmarksdomstolen er under etablering. Ordinær drift planlegges fra 1. januar 2015.

1.3 Målsettinger for programkategorien i 2015

Justis- og beredskapsdepartementet er opptatt av å sikre økt handlekraft og gjennomføringsevne og at tjenestene ytes effektivt med god kvalitet. For å oppnå dette har departementet utarbeidet en ny målstruktur for justis- og beredskapssektoren. I den nye målstrukturen er antallet mål redusert betydelig, og målene er nå spisset mot prioriterte områder i justissektoren. Målene er endringsmål som skal gi gjenfinnbare effekter for samfunnet og brukerne.

Det nye målet for programkategori 06.20 er:

- en mer effektiv straffesakskjede

Selv om det er fastsatt nye mål for justis- og beredskapssektoren pr 2015, er det foreløpig ikke gjort endringer i målene for domstolenes gjennomsnittlige saksbehandlingstid. Departementet viser til at Domstoladministrasjonen har iverksatt et arbeid bl.a. for å vurdere en differensiering av målene på ulike sakstyper, og at dette er under utprøving. Eventuelle endringer i målformuleringene vil bli vurdert i forlengelsen av dette arbeidet.

For å skape en trygg hverdag med lav kriminalitet, er det en forutsetning at hele straffesakskjeden fungerer effektivt. For at domstolene skal fungere effektivt, er det viktig at domstolene har tilstrekkelig kapasitet både i sivile saker og i straffesaker.

Regjeringen vil i 2015 styrke kapasiteten i domstolene gjennom økt bemanning. Videre foreslår Regjeringen å videreføre satsingen på domstolenes nye saksbehandlingsløsninger. Regjerin-

gen vil også utrede særdomstol for saker knyttet til barn og familie samt utrede om det skal etableres en forvaltningsdomstol som skal behandle saker på utlendingsfeltet. Regjeringen vil på sikt evaluere domstolstrukturen og modernisere domstolene, herunder utrede etablering av hurtigspor i de alminnelige domstolene for egnede saksfelt.

Endringer i straffeprosessloven er et prioritert arbeid. Et straffeprosesslovutvalg ble nedsatt 20. juni 2014 og skal avgi sin innstilling 1. november 2016.

1.4 Budsjettmessige prioriteringer

- For å styrke kapasiteten i domstolene, foreslår Regjeringen å bevilge 1,5 mill. kroner tilsvarende tre nye utrederstillinger i Høyesterett og 8,5 mill. kroner tilsvarende syv nye dommerstillinger og 11 nye saksbehandlerstillinger i tingrettene og lagmannsrettene.
- Regjeringen foreslår å bevilge 3,5 mill. kroner til arbeidet med konseptvalgutredning (KVU) og ekstern kvalitetssikring i forbindelse med rehabilitering av Bergen tinghus.
- Regjeringen foreslår å bevilge 4,9 mill. kroner til kompetanseheving i domstolene og tilpassing av domstolenes saksbehandlingsløsninger i forbindelse med implementering av ny straffelov.

2 Resultater 2013 – Domstolene

Domstolene er uavhengige. Hverken Stortinget, regjering eller andre myndigheter kan gripe inn i den dømmende myndighet. Domstoladministrasjonen har ansvar for å ivareta og støtte opp under domstolenes og dommernes uavhengighet. Domstoladministrasjonen er administrativt overordnet domstolene, og har ansvaret for å fordele ressursene i domstolene innenfor rammen som settes av Stortinget.

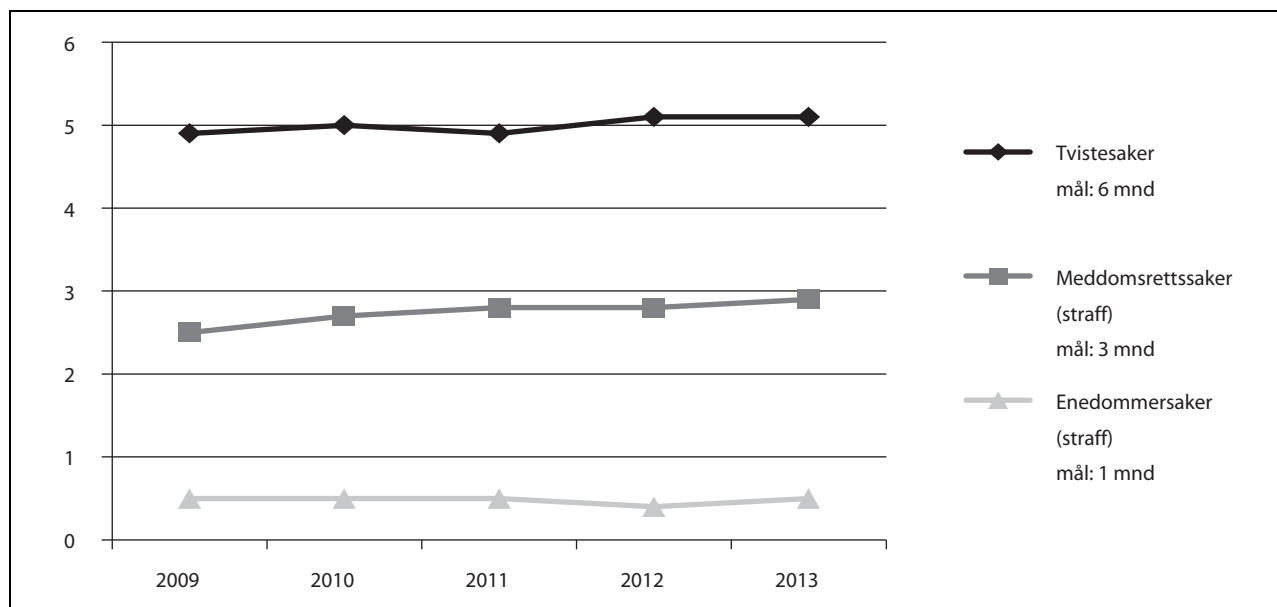
2.1 Generelle retningslinjer for Domstoladministrasjonens virksomhet

Justis- og beredskapsdepartementet foreslår følgende generelle retningslinjer for Domstoladministrasjonens virksomhet for 2015. Domstoladministrasjonen skal:

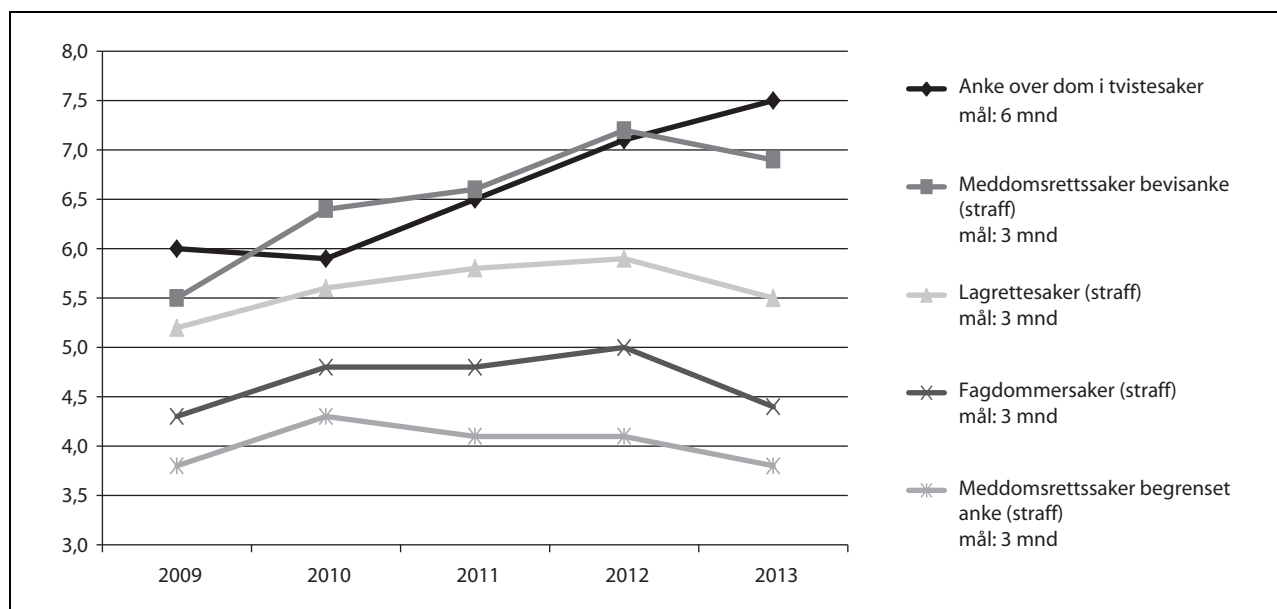
- sikre domstolenes effektivitet
- tilrettelegge for god kvalitet i domstolene
- løse domstolenes oppgaver innen gjeldende budsjettammer
- samhandle med andre aktører i rettspleien

- tilrettelegge for rekruttering av de best kvalifiserte til dommerstillinger
 - sørge for tilfredstillende IKT-løsninger for domstolene og eksterne brukere
 - oppfylle Stortingets mål for domstolene
- sikre godt beslutningsgrunnlag for regjering og Stortinget

2.2 Færre domstoler når målene om gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Figur 2.1 Gjennomsnittlig saksbehandlingstid i lagmannsrettene 2009–2013:

Figur 2.2 Gjennomsnittlig saksbehandlingstid i lagmannsrettene 2009–2013:

Målene for gjennomsnittlig saksbehandlingstid² i straffesaker var i 2013 én måned for enedommersaker (i tingrettene) og tre måneder for andre straffesaker (i tingrettene og lagmannsrettene). I sivile saker var målet seks måneder i tingrettene og lagmannsrettene.

Andelen domstoler som ikke når målsetningene for gjennomsnittlig saksbehandlingstid, er økende. I 2013 var 27 tingretter og samtlige 6 lagmannsretter utenfor målsetningene i minst én av sakstypene. Totalt er det 72 domstoler i første og andre instans.

Saksbehandlingsstatistikken for 2013 viser at tingrettene samlet sett holder seg innenfor målene for gjennomsnittlig saksbehandlingstid. Samtlige tingretter var innenfor målsetningen i enedommersaker i 2013, mot 97 pst. i 2012. I meddomsrettsaker har andelen domstoler utenfor målsetningen økt fra 23 pst. i 2012 til 31 pst. i 2013. I tvistesaker har andelen domstoler utenfor målsetningen økt fra 17 pst. i 2012 til 22 pst. i 2013.

Samlet sett når ikke lagmannsrettene målene for gjennomsnittlig saksbehandlingstid. Ingen av lagmannsrettene er innenfor målsetningen om gjennomsnittlig saksbehandlingstid, hverken når det gjelder sivile saker eller straffesaker. I lagmannsrettene gikk den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden ned i alle typer straffesaker fra 2012 til 2013. Den gjennomsnittlige saksbehandlingstid i sivile saker er imidlertid økende i lagmannsrettene. Fra 2012 til 2013 økte den fra 7,1 til 7,5 måneder.

I tillegg til målsetninger om gjennomsnittlig saksbehandlingstid som fastsettes årlig i Prop. 1 S angir straffeprosessloven § 275 frister for saksbehandlingen i straffesaker. I saker der den siktede var under 18 år på gjerningstidspunktet, eller er varetektsfengslet når saken berammes, gjelder særskilte frister for oppstart av hovedforhandlin-

gen. I 2013 ble 57 pst. av fristsakene i tingrettene og 23 pst. av fristsakene i lagmannsrettene påbegynt innen lovens frist, mot henholdsvis 63 pst. og 24 pst. i 2012.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid har økt i Høyesterett. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid i tvistesaker var 6,3 måneder i 2013, mot 5,1 måneder i 2012. Ved utgangen av 2013 var antallet ikke avgjorte tvistesaker 36. Til sammenligning var antallet ikke avgjorte saker 34 i 2012. Høyesterett behandlet én tvistesak i storkammer og én tvistesak i plenum i 2013. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid i straffesaker var 3,4 måneder i 2013, en økning fra 2,7 måneder i 2012. Høyesterett hadde 17 ikke avgjorte straffesaker til behandling ved utgangen av 2013 mot 30 saker i 2012.

2.3 Økt saksinngang i domstolene

Antall innkomne straffesaker i tingrettene og lagmannsrettene har økt med om lag 5 pst. fra 2012 til 2013. Tingrettene har opplevd en økning i innkomne straffesaker i 2013. Særlig har antallet enedommersaker økt, noe som kan tilskrives en økning i antall fengslinger og oppnevninger av forsvarere og bistandsadvokater. I lagmannsrettene var det en liten nedgang i innkomne straffesaker i 2013.

Antall innkomne sivile saker i tingrettene og lagmannsrettene har økt med om lag 3 pst. fra 2012 til 2013. Innkomne sivile saker til førsteinstans har stabilisert seg på et jevnt høyt nivå, med 16 117 innkomne saker i 2013. Veksten i antall innkomne tvistesaker i førsteinstans har også nådd anneninstans. Lagmannsrettene behandler stadig flere anker over dom i tvistesaker, og i 2013 ble det for første gang behandlet mer enn 2 000 sivile ankesaker. Beholdningen ble redusert med 4 pst. fra 2012 til 2013.

Høyesterett hadde også en økning i antall saker i 2013. Det kom inn 1 126 tvistesaker til Høyesterett i 2013, mot 1 000 i 2012. I 2013 kom det inn 1 194 straffesaker til Høyesterett, mot 1 091 i 2012.

² Saksbehandlingstiden registreres fra det tidspunktet saken kommer inn til saken er ferdig behandlet. Den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden som rapporteres samlet for alle domstolene er basert på et veid gjennomsnitt. Dette innebærer at domstolene er gitt ulike verdier slik at den enkelte domstols betydning for gjennomsnittet gjenspeiler domstolens størrelse.

Tabell 2.1 Saksavvikling straffesaker i perioden 2009–2013

Tingrettene

<i>Enedommersaker</i>	<i>2009</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>	<i>2013</i>
Innkomne saker	44 274	46 262	46 471	47 699	50 772
Behandlede saker	44 160	46 178	46 441	47 529	50 461
Beholdning	1 841	1 801	1 778	1 823	1 954
Gj.snittlig saksbehand- lingstid (i måneder)	0,5	0,5	0,5	0,4	0,5

<i>Meddomsrettssaker</i>	<i>2009</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>	<i>2013</i>
Innkomne saker	15 118	15 688	15 593	15 037	15 303
Behandlede saker	14 954	15 243	15 735	15 095	14 879
Beholdning	3 417	3 805	3 615	3 491	3 870
Gj.snittlig saksbehand- lingstid (i måneder)	2,5	2,7	2,8	2,8	2,9

Lagmannsrettene

<i>Begrenset anke i straffesak¹</i>	<i>2009</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>	<i>2013</i>
Innkomne saker	598	640	597	594	584
Behandlede saker	617	636	598	630	637
Beholdning	213	224	232	211	173
Gj.snittlig saksbehand- lingstid (i måneder)	4,2	4,6	4,6	4,7	4,2

<i>Bevisanke i straffesak²</i>	<i>2009</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>	<i>2013</i>
Innkomne saker	731	730	759	707	666
Behandlede saker	668	722	759	748	698
Beholdning	364	382	380	357	324
Gj.snittlig saksbehand- lingstid (i måneder)	5,4	6,1	6,2	6,6	6,3

Høyesterett

<i>Straffesaker</i>	<i>2009</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>	<i>2013</i>
Innkomne saker	1 054	1 104	1 105	1 091	1 194
Beholdning	11	19	12	30	17
Gj.snittlig saksbehand- lingstid (i måneder)	2,8	2,6	2,6	2,7	3,4

¹ Fagdommersaker og meddomsrettssaker ved begrenset anke

² Lagrettesaker og meddomsrettssaker ved bevisanke

Tabell 2.2 Saksavvikling sivile saker i perioden 2009–2013

Tingrettene					
<i>Twistesaker</i>	<i>2009</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>	<i>2013</i>
Innkomne saker	15 789	15 901	16 005	15 645	16 117
Behandlede saker	14 479	16 031	15 849	15 576	15 775
Beholdning	7 594	7 294	7 385	7 401	7 704
Gj.snittlig saksbehand- lingstid (i måneder)	4,9	5,0	4,9	5,1	5,1
Lagmannsrettene					
<i>Anke over dom i twistesak</i>	<i>2009</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>	<i>2013</i>
Innkomne saker	1 787	1 899	2 070	1 977	1 990
Behandlede saker	1 746	1 710	1 894	1 951	2 037
Beholdning	884	1 062	1 235	1 255	1 211
Gj.snittlig saksbehand- lingstid (i måneder)	6,0	5,9	6,5	7,1	7,5
Høyesterett					
<i>Anke over dom i twistesak</i>	<i>2009</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>	<i>2013</i>
Innkomne saker	960	928	961	1 000	1 126
Beholdning	32	31	32	34	36
Gj.snittlig saksbehand- lingstid (i måneder)	5,5	4,8	4,5	5,1	6,3

2.4 Stabil mengde rettsmeklingsaker

Rettsmekling skal bidra til en raskere, billigere og mer skånsom løsning av tvister. Partene selv får et ansvar for løsning av konflikten gjennom meklings og forlik.

Antallet rettsmeklingsmøter er redusert med 12 pst. siden 2009, mens saker som er forlikt som et resultat av rettsmekling holder tilnærmet samme nivå. Dette kan tyde på at domstolene bruker mindre ressurser på å forsøke å mekle i saker som antagelig ikke vil ende opp med forlik.

Av sakene som ble avgjort i 2013, ble det avholdt rettsmeklingsmøter i 15 pst. (1 730 saker) i førsteinstans og 6 pst. (128 saker) i anneninstans.

I 2013 var 1 226 saker (1 132 saker i førsteinstans og 94 saker i anneninstans) registrert med resultat «hevet ved forlik etter rettsmekling». Gjennomsnittlig saksbehandlingstid i tingretten for avgjorte saker hvor det ble avholdt rettsmeklingsmøte var 5,4 måneder, i både 2013 og 2012.

Tabell 2.3 Saker hvor det er benyttet rettsmekling i første og andre instans 2009–2013

	2009	2010	2011	2012	2013
Rettsmeglingsmøter	2 104	2 015	1 943	1 905	1 858
Saker registrert med resultatet «hevet ved forlik etter rettsmekling»	1 269	1 225	1 213	1 185	1 226

Rettsmekling har blitt etablert som en forsøksordning i jordskifterettene. Virketiden for forskrift om forsøksordning med rettsmekling for jordskifterettene er forlenget ut 2015 i påvente av ny jordskiftelov.

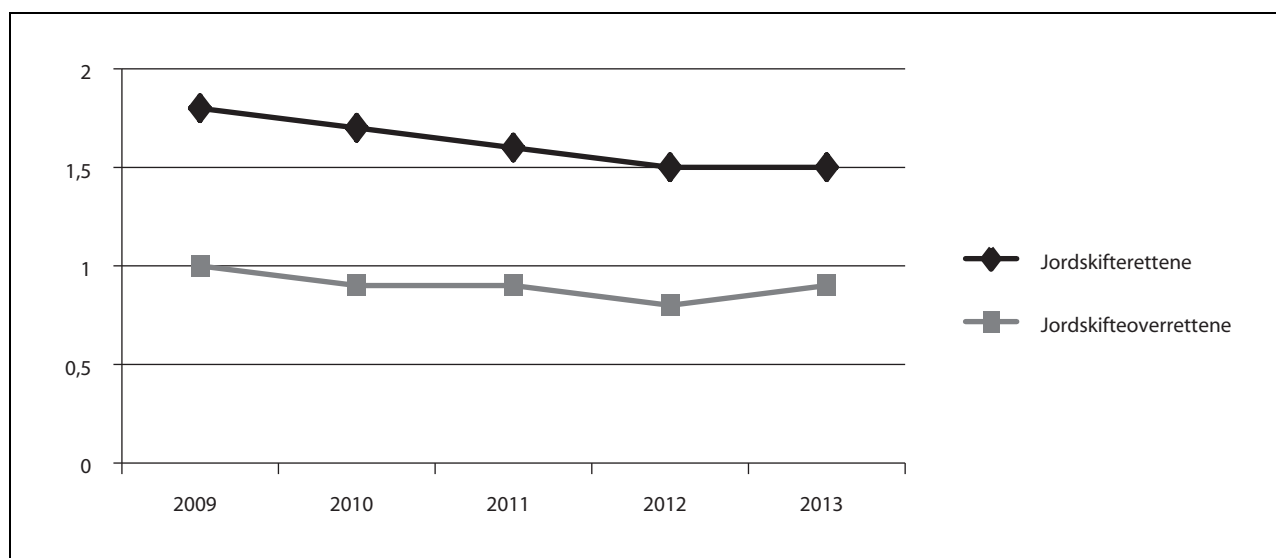
2.5 Antall jordskiftesaker fortsetter å øke

Jordskifterettene har opplevd en samlet vekst i nye saker på i overkant av 23 pst. i perioden 2009–2013. Jordskifterettene fikk inn 1 291 nye saker i 2013, mot 1 262 saker i 2012. Dette er det høyeste antallet nye saker som er registrert siden tidlig på 1980-tallet.

Jordskiftesaker varierer i kompleksitet og arbeidsmengde. Dette gir store variasjoner i saks-

behandlingstid. Som det fremgår av figuren nedenfor, har den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden samlet sett gått ned i perioden 2007–2013, men den er fortsatt lang. Gjennomsnittsalderen for avsluttede saker i 2013 var 1,5 år (uendret fra 2012). Etter to år med økende beholdning i 2011 og 2012, behandlet jordskifterettene i 2013 noen flere saker enn det som kom inn og beholdningen gikk ned med 1 pst.

I jordskifteoverrettene har antall nye og avsluttede saker vært stabilt på om lag 50 saker per år i perioden 2009–2013 (53 nye saker i 2013). Antallet ikke avsluttede saker er stabilt, og var ved årsskiftet på 36 saker (35 saker ved inngangen til 2012).

Figur 2.3 Gjennomsnittlig saksbehandlingstid i jordskiftedomstolene 2009–2013:

2.6 Svak reduksjon i antall saker i forlikrådene

Forlikrådene mottok 105 558 forlikssklager og behandlet 104 809 saker i 2013. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid var 69 dager i 2013. Tabellen nedenfor viser utviklingen i saksbehandlingen fra 2009 til 2013.

Antallet innkomne saker har gått ned hvert år siden 2009. Dette er en forventet nedgang, og en effekt av adgangen til å fremme uimotsagte krav direkte til namsmannen uten å gå veien om forlikrådet.

Tabell 2.4 Forliksrådssaker i perioden 2009–2013

År	2009	2010	2011	2012	2013
Antall innkomne saker	128 715	126 681	115 007	107 407	105 558
Antall behandlede saker	130 983	129 771	117 358	112 370	104 809
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid (i dager)	90	84	78	72	69

2.7 Økning i antall saker etter barneloven

Retten kan mekle mellom partene i saker om foreldres ansvar, samvær mv. etter barneloven. Eventuelt kan retten vise partene til mekling hos godkjent mekler eller andre med innsikt i slike saker. Dommeren kan på et tidlig stadium la seg bistå av en barnefaglig sakkyndig for å medvirke til meklingen. Den sakkyndige kan også veilede foreldrene ved praktisering av avtale i en prøveperiode.

Andelen saker etter barneloven i domstolene har vært økende, og utgjør nå på landsbasis 17 pst. av de sivile sakene som behandles i førsteinstans. I disse sakene benyttes svært ofte saksforberedende møter etter barneloven § 61 med mekling mellom partene. I 80 pst. av sakene etter barneloven kommer partene frem til en minnelig løsning med bistand fra dommeren og eventuelt sakkyndig. Retten oppnevner sakkyndig i omtrent 80 pst. av sakene etter barneloven. Tingrettene behandler om lag 2 700 saker etter barneloven hvert år.

Sakene etter barneloven er et prioritert saksområde i Domstoladministrasjonens kompetansearbeid for de alminnelige domstolene. I 2014 har kompetanseheving når det gjelder høring av barn i barnelovsaker og behandling av saker med volds- og overgrepssproblematikk blitt vektlagt.

2.8 Bedre kapasitet i domstolene

Det vises til omtale av hovedutfordringer for straffesakskjeden i Del I. Departementet ønsker å sikre god flyt i straffesakskjeden gjennom en balansert ressursfordeling mellom de ulike aktørene i kjeden. Det er en utfordring for hele straffesakskjeden at saksinngangen i domstolene øker. I tillegg har sakene i domstolene blitt mer komplekse og ressurskrevende, både når det gjelder sivile saker og straffesaker.

Den økte saksmengden i domstolene kan sees i sammenheng med økningen i antall innbyggere. Befolkningen i Norge har økt med om lag 11 pst. de 10 siste årene. Statistisk Sentralbyrå forventer

at befolkningen i Norge vil øke med 1 million innbyggere, det vil si 20 pst. fram til 2030. Veksten er i stor grad konsentrert til Oslo, Stavanger og Bergen. Den forventede befolkningsveksten vil hovedsakelig skje ved innvandring. Dette er en utfordring som må møtes for at straffesakskjeden som helhet skal fungere effektivt. Kapasiteten i domstolene må være tilstrekkelig for at domstolene skal kunne produsere riktige avgjørelser til rett tid, og for å unngå at domstolene blir en flaskehals i straffesakskjeden. Saksinngangen og saksbehandlingstiden i sivile saker påvirker domstolene som helhet. Sivile saker og straffesaker må sees i sammenheng for å sikre at domstolene bidrar til en effektiv og balansert straffesakskjede.

En mer effektiv straffesakskjede er ett av departementets mål for 2015. Bedre kapasitet i domstolene gjennom økt bemanning og satsing på IKT vil bidra til å nå dette målet, og løse utfordringen med økt saksinngang og mer komplekse saker i domstolene.

Gjennom Prop. 1 S Tillegg 1 (2013–2014) og Innst. 65 (2013–2014) ble domstolene styrket med 15 mill. kroner for å øke bemanningen i tingretten og lagmannsrettene. Virkning for 2015 er på 22 mill. kroner. Regjeringen foreslår å styrke bemanningen i tingrettene og lagmannsrettene med ytterligere 8,5 mill. kroner i 2015. Bevilgningen på 8,5 mill. kroner vil kunne bidra til å snu den negative utviklingen i saksbehandlingstid i domstolene. Dette tilsvarer syv nye dommerstillinger og 11 nye saksbehandlerstillinger.

Som følge av flere og mer komplekse saker i Høyesterett har et betydelig antall saker blitt behandlet uten at de har vært forberedt av en utreder. Dette medfører en stor ekstrabelastning for dommerne. Regjeringen foreslår derfor å bevilge 1,5 mill. kroner i 2015 til tre nye utrederstillinger i Høyesterett.

Digital fornying i domstolene er viktig for å sikre en effektiv og sømløs oppgaveløsning i hele straffesakskjeden. Det er en utfordring å sikre at dokumentene behandles digitalt gjennom hele rettsprosessen. Først da oppnås gevinsten av

informasjon og dokumenter på digitalt format. Samtidig må domstolene leve opp til samfunnets forventninger om digitale arbeidsmåter og tjenester i møtet med offentlige virksomheter, aktørene i retten og publikum. Dette vil påvirke arbeidsmåter, tjenester og regelverk og vil stille nye krav til kompetanse og endringsevne hos ledere og medarbeidere i domstolene.

Domstolenes saksbehandlingsløsninger er et sentralt element i arbeidet med å modernisere domstolene. Økte bevilgninger til utvikling av domstolenes saksbehandlingsløsninger i budsjettet for 2014 har gjort det mulig å starte en omfattende fornying av saksbehandlingssystemene for alle domstoler. Arbeidet er i første omgang særlig rettet inn mot å gi jordskiftedomstolene et saksbehandlingssystem som støtter ny jordskiftelov som trer i kraft fra 2016. Regjeringen foreslår å videreføre satsingen på domstolenes nye saksbehandlingsløsninger med 38 mill. kroner, samme nivå som i 2014.

Domstoladministrasjonen har utviklet en ny løsning for samhandling i sivile saker mellom domstol og prosessfullmektiger, kalt Aktørportalen. Aktørportalen er knyttet direkte til domstolenes saksbehandlingssystem Lovisa, og er tilgjengelig via www.domstol.no. Løsningen prøves ut i begrenset omfang i alminnelige tvistesaker, og erfaringene så langt er gode. Løsningen ble i juni 2014 utvidet slik at også forsvarere og bistandsadvokater i straffesaker kan sende inn salærkrav elektronisk.

Dagens straffesakskjede er i stor grad papirbasert. Fra oktober 2014 gjennomfører Domstoladministrasjonen i samarbeid med Oslo politidistrikt og Økokrim to parallelle pilotprosjekter innen digital straffesaksgjennomføring. Prosjektene, kalt «digitale aktorater» og «digitale rettsmøter», innebærer at utvalgte politidistrikter og domstoler skal praktisere og videreutvikle den papirløse løsningen i små og store straffesaker. Dette vil danne grunnlag for utviklingen av de endelige digitale saksbehandlingsløsningene i domstolene og politiet. Det vises til videre omtale under programkategori 06.40 Politi og påtalemyndighet.

Domstoladministrasjonen arbeider også med å digitalisere skjema og å utvide utvekslingen av digital informasjon med andre offentlige virksomheter.

2.9 Særskilte tiltak innen straffesaksfeltet

Straffeprosessloven og forskrift om dommeravhør og observasjon regulerer hvordan barn, psykisk utviklingshemmede og andre særlig sårbare personer som er fornærmet eller vitne i straffesaker skal avhøres. Avhørene er en del av etterforskningen samtidig som de benyttes som bevis ved at de

spilles av i rettsaken. Slik slipper barna å vitne i retten. Avhørene gjennomføres av en politietterforsker under ledelse av en dommer.

Riksadvokaten, Kripos og Domstolsadministrasjonen er blant flere aktører som i lang tid har etterlyst nytt regelverk. En arbeidsgruppe har i rapporten «Avhør av særlig sårbare personer i straffesaker» foreslått en rekke endringer i straffeprosessloven og en helt ny forskrift om avhør av barn, psykisk utviklingshemmede og andre særlig sårbare personer som har vært fornærmet eller vitne i straffesaker. Rapporten inneholder blant annet forslag til regelendringer om hvem som skal foreta avhørene, aldersgrensen for avhør og bruken av barnehus. Rapporten har vært på høring, og i høringsuttalelsen er det reist en rekke problemstillinger som krever grundig behandling. Regjeringen har merket seg Stortingets anmodning og tar sikte på å fremme forslag til lovendringer. Målet er å få et klarere regelverk som legger til rette for gode avhør og for en praktisk og tidlig gjennomføring av avhørene.

25. januar 2013 ble det oppnevnt et bredt sammensatt offentlig utvalg under Justis- og beredskapsdepartementet som grundig gjennomgår straffelovens regler om utilregnelighet og rettspsykiatriens rolle i straffesaker. Utvalget skal avgi sin utredning innen 15. oktober 2014. Se også omtale under programkategori 06.10 og programkategori 06.60. Helse- og omsorgsdepartementet ledet i 2013, i samarbeid med Justis- og beredskapsdepartementet og Helsedirektoratet, arbeidet med å fremme en modell for organisering av rettspsykiatrien. Modellen prøves ut gjennom et toårig pilotprosjekt ved kompetansesenteret på Brøset i Trondheim.

Erfaringene med vitnestøtteordning i straffesaker har vært positive. Innen utgangen av 2014 vil 38 domstoler ha innført ordningen og dermed vil 75 pst. av vitnene få tilbud om vitnestøtte. Domstoladministrasjonen arbeider videre for en forbedret og mer helhetlig ivaretagelse av vitner og fornærmede.

2.10 Andre tiltak under domstolene

Implementeringen av ny straffelov høsten 2015 krever forberedelser på flere områder for domstolene. Regjeringen foreslår at det bevilges 4,9 mill. kroner i 2015 i forbindelse med engangsutgifter for kompetanseheving og tilpasninger av domstolenes saksbehandlingsløsninger til ny straffelov.

Dagens lokaler i Bergen tinghus er i dårlig forfatning. Foreløpig kostnadsramme for rehabilitering av dagens tinghus er beregnet til 815 mill.

kroner. Dette medfører krav om konseptvalg-utredning (KVU) og ekstern kvalitetssikring. Statsbygg har estimert at kostnadene knyttet til ekstern kvalitetssikring av prosjektet vil være om lag 7 mill. kroner fordelt på to år. Regjeringen foreslår på denne bakgrunn å bevilge 3,5 mill. kroner til KVU og ekstern kvalitetssikring for Bergen tinghus i 2015.

Regjeringen foreslår å bevilge 2 mill. kroner i forbindelse med tilpasninger av domstolenes saksbehandlingsløsninger og 2,9 mill. kroner til gjennomføring av kompetansetiltak i domstolene i forbindelse med innføringen av ny straffelov.

3 Resultater 2013 – Andre deler av programkategorien

3.1 Innstillingsrådet for dommere

I henhold til reglene i Grunnloven og domstolloven utnevnes dommere og jordskiftedommere av Kongen i statsråd på grunnlag av innstilling fra Innstillingsrådet for dommere.

For at domstolene skal kunne ivareta samfunnets krav og forventninger, forutsettes utnevning av dyktige og innsiktsfulle dommere som er uavhengige i sin dømmende virksomhet. Det skal være en bred dommerrekruttering, slik at dommerne som utnevnes har erfaring og kunnskap fra ulike deler av justissektoren og områder av samfunnet. Rekrutteringen skal tilfredsstillende alminnelige krav til en grundig og effektiv utvelgelsesprosess og utnevningens måte. Innstillingsrådet for dommere skal ved innstillingene vektlegge kravet om kompetente, effektive og velfungerende domstoler.

I 2013 var 38 pst. av dommerne utnevnt i de alminnelige domstolene kvinner og gjennomsnittsalder ved utnevning var 45 år. I jordskiftedomstolene var 18 pst. kvinner og gjennomsnittsalder ved utnevning var 44 år.

3.2 Tilsynsutvalget for dommere

Tilsynsutvalget for dommere er et uavhengig og frittstående disiplinærorgan som behandler klager på dommere.

I 2013 mottok Tilsynsutvalget 93 klagesaker, 19 færre enn i 2012. Av disse var seks klager rettet mot dommere i jordskiftedomstolene.

Til sammen 33 klager ble realitetsbehandlet i 2013. Samtlige klager gjaldt forhold i tjenesten. 27 klager gjaldt dommeratferd og 9 klager gjaldt sen saksbehandling. En og samme klage kan gjelde flere forhold. Det ble truffet 102 vedtak i 2013. Det ble gitt disiplinærreaksjon i to tilfeller, begge i form av kritikk, som er det vanligste og minst alvorlige disiplinærtiltaket. Den ene saken gjaldt sen saksbehandling og den andre gjaldt dommeratferd.

3.3 Finnmarkskommisjonen og Utmarksdomstolen for Finnmark

Finnmarkskommisjonen skal kartlegge eksisterende bruks- og eierrettigheter som innbyggere i Finnmark har ervervet på grunnlag av langvarig bruk. Finnmarkskommisjonen har hittil arbeidet med kartlegging av seks geografiske felt. To utredningsfelt ble påbegynt i 2009, ett i 2010, to i 2011 og ett i 2013. Kommisjonen har avlevert rapporter for fire felt, ett i 2012, to i 2013 og ett i 2014.

Utmarksdomstolen for Finnmark skal behandle tvister som springer ut av kommisjonens rettighetskartlegging. Utmarksdomstolen er under etablering, og ordinær drift planlegges fra 1. januar 2015. Domstolen skal bemannes med fem dommere. Domstolens leder vil fra høsten 2014 igangsette arbeidet med intern opplæring, utvikling av administrative rutiner, tilpasning av elektronisk system for saksflyt mv.

Domstoladministrasjonen har utpekt Indre Finnmark tingrett som midlertidig sekretariat for Utmarksdomstolen slik at stevninger kan innleveres innen lovens frist. Indre Finnmark tingrett foretar kun registrering og gir kvittering for innkomne stevninger. Tingretten foretar ikke prøving av søksmålsvilkårene.

Kap. 61 Høyesterett

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap		Forslag 2015
		2013	Saldert budsjett 2014	
01	Driftsutgifter	87 974	93 158	92 445
	Sum kap. 0061	87 974	93 158	92 445

Høyesterett er ankeinstans for avgjørelser truffet i lavere instanser og dømmer i siste instans. Høyesteretts hovedoppgaver er å arbeide for rettsenhet, rettsavklaring og rettsutvikling. Rettsutvikling gjennom Høyesteretts praksis skjer i samspill med de lovgivende myndigheter og med vekt på spørsmål der Stortinget har overlatt den videre rettsutvikling til domstolene.

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på posten dekker faste og variable lønnsutgifter. Bemanningen i Høyesterett utgjorde 20 høyesterettsdommerårsverk og 43 andre årsverk per 1. mars 2014. Bevilgningen skal videre dekke øvrige driftsutgifter som følger av Høyesteretts virksomhet.

Det foreslås å øke bevilgningen med 1,5 mill. kroner for å styrke bemanningen i Høyesterett tilsvarende tre nye utrederstillinger.

Bevilgningen foreslås redusert med 0,5 mill. kroner i forbindelse med avbyråkratisering- og effektiviseringsreformen i statlige virksomheter. For nærmere omtale vises det til del III (omtale av særlige tema) pkt. 4 og Gul bok 2015.

I forbindelse med innføringen av nøytral merverdiavgift i staten foreslås bevilgningen redusert med 1,3 mill. kroner under kap. 61 post 01. For nærmere omtale vises det til del III (omtale av særlige tema) pkt. 4 og Gul bok 2015.

Det foreslås at Justis- og beredskapsdepartementet i 2015 får fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 61, post 01 mot tilsvarende merinntekter under kap. 3061, post 03, jf. forslag til vedtak.

Det foreslås en bevilgning på posten på 92,4 mill. kroner.

Kap. 3061 Høyesterett

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap		Forslag 2015
		2013	Saldert budsjett 2014	
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	262		
18	Refusjon av sykepenger	511		
	Sum kap. 3061	773		

Post 03 Diverse inntekter

Posten dekker primært refusjoner som brutto inntektsføres i tilknytning til driften av Høyesteretts hus, eksempelvis energiavregning.

Det foreslås at Justis- og beredskapsdepartementet i 2015 får fullmakt til at merinntektene under kap. 3061, post 03 kan benyttes til å overskride bevilgningen under kap. 61, post 01 tilsvarende, jf. forslag til vedtak.

Kap. 410 Tingrettene og lagmannsrettene

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
01	Driftsutgifter	1 730 942	1 760 265	1 809 460
21	Spesielle driftsutgifter	48 397	20 724	77 300
	Sum kap. 0410	1 779 339	1 780 989	1 886 760

Tingrettene dømmer i første instans. I tillegg til den dømmende virksomheten behandler domstolene i første instans konkurssaker og forvaltningsoppgaver som skifte og vigsler.

Lagmannsrettene behandler ankesaker fra domstolene i første instans.

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på posten dekker faste og variable lønnsutgifter og lønnsutgifter til tilkalte og ekstraordinære dommere. Bemanningen ved tingrettene utgjorde 367 dommerårsverk, 129 dommerfullmektigårsverk og 678 andre årsverk per 1. mars 2014. Bemanningen ved lagmannsrettene utgjorde 165 dommerårsverk og 106 andre årsverk per 1. mars 2014. Bevilgningen skal videre dekke alle ordinære driftsutgifter og investeringer knyttet til de enkelte domstoler. Bevilgningen dekker også utgifter til Finnmarkskommisjonen og Utmarksdomstolen for Finnmark. Utgifter knyttet til Tilsynsutvalget for dommere og Innstillingsrådet for dommere dekkes også på posten.

Det foreslås å øke bevilgningen med 8,5 mill. kroner for å styrke bemanningen i tingrettene og lagmannsrettene tilsvarende syv nye dommerstillinger og 11 nye saksbehandlerstillinger.

Det foreslås å øke bevilgningen på posten med 4,9 mill. kroner til kompetanseheving og tilpasninger av domstolenes saksbehandlingsløsninger i forbindelse med implementeringen av ny straffelov.

Det foreslås å øke bevilgningen med 3,5 mill. kroner til arbeidet med KVVU og ekstern kvalitets sikring for Bergen tinghus.

Bevilgningen på posten foreslås redusert med 3,4 mill. kroner i forbindelse med avbyråkratise-

ring- og effektiviseringsreformen i statlige virksomheter. For nærmere omtale vises det til del III (omtale av særlige tema) pkt. 4 og Gul bok 2015.

I forbindelse med innføringen av nøytral merverdiavgift i staten foreslås bevilgningen redusert med 36,9 mill. kroner under kap. 410 post 01. For nærmere omtale vises det til del III (omtale av særlige tema) pkt. 4 og Gul bok 2015.

Det foreslås at Justis- og beredskapsdepartementet i 2015 får fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 410, post 01 mot tilsvarende merinntekter under kap. 3410, post 03, jf. forslag til vedtak.

Det foreslås en bevilgning på posten på 1 809,5 mill. kroner.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Bevilgningen på posten dekker utgifter som etter rettsgebyrloven er inkludert i rettsgebyret, jf. kap. 3410, f.eks. kunngjøringsutgifter, nødvendige utgifter ved tvangsforretninger, registrering m.m. under offentlig bobehandling og forkynnelse som er nødvendig etter loven. I enkelte saker dekkes utgifter til meddommere, vitner og rettsvitner m.m. Bevilgningen dekker også arbeidsgiveravgift av godtgjøring til meddommere og tolker i sivile saker hvor partene selv dekker godtgjøringen.

Bevilgningen foreslås redusert med 0,1 mill. kroner i forbindelse med avbyråkratisering- og effektiviseringsreformen i statlige virksomheter. For nærmere omtale vises det til del III (omtale av særlige tema) pkt. 4 og Gul bok 2015.

Det foreslås en bevilgning på posten på 77,3 mill. kroner.

Kap. 3410 Rettsgebyr

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
01	Rettsgebyr	162 892	191 039	293 084
03	Diverse refusjoner	2 446	1 654	1 700
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	495		
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	8 198		
18	Refusjon av sykepenger	18 618		
	Sum kap. 3410	192 649	192 693	294 784

Kapitlet omfatter i hovedsak inntekter knyttet til gebyrpliktige oppgaver etter rettsgebyrloven, inkludert inntekter knyttet til gebyr for behandling av forliksklage.

Post 01 Rettsgebyr

Bevilgningen på posten dekker inntekter fra gebyrpliktige oppgaver i domstolene i forbindelse med tvistesaker, skjønn, skifte, konkurs, tvangsforretninger, m.m.

Det foreslås en bevilgning på posten på 293,1 mill. kroner.

Post 03 Diverse refusjoner

Posten dekker refusjoner som brutto inntektsføres ved domstolene i første instans og lagmannsrettene, bl.a. refusjoner etter avregning av energiutgifter m.m.

Det foreslås at Justis- og beredskapsdepartementet i 2015 får fullmakt til at merinntektene under kap. 3410, post 03 kan benyttes til å overskride bevilgningen under kap. 410, post 01 tilsvarende, jf. forslag til vedtak.

Det foreslås en bevilgning på posten på 1,7 mill. kroner.

Kap. 411 Domstoladministrasjonen

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
01	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 410 post 01</i>	77 873	73 946	74 920
	Sum kap. 0411	77 873	73 946	74 920

Domstoladministrasjonen har det administrative ansvaret for de alminnelige domstolene (med unntak av forliksrådene), Finnmarkskommisjonen, Utmarksdomstolen for Finnmark og jordskifte-domstolene.

Post 01 Driftsutgifter, kan nyttes under kap. 410, post 01

Bevilgningen dekker alle ordinære driftsutgifter ved Domstoladministrasjonen. Bemanningen utgjorde ca. 83 årsverk per 1. mars 2014.

Bevilgningen foreslås redusert med 0,4 mill. kroner i forbindelse med avbyråkratisering- og effektiviseringsreformen i statlige virksomheter. For nærmere omtale vises det til del III (omtale av særlige tema) pkt. 4 og Gul bok 2015.

I forbindelse med innføringen av nøytral merverdiavgift i staten foreslås bevilgningen redusert med 1,2 mill. kroner under kap. 411 post 01. For nærmere omtale vises det til del III (omtale av særlige tema) pkt. 4 og Gul bok 2015.

Det foreslås at Justis- og beredskapsdepartementet i 2015 får fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 411, post 01 mot tilsvarende

merinntekter under kap. 3411, post 03, jf. forslag til vedtak.

Det foreslås en bevilgning på posten på 74,9 mill. kroner.

Kap. 3411 Domstoladministrasjonen

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
03	Diverse inntekter	1 473		
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	713		
18	Refusjon av sykepenger	736		
	Sum kap. 3411	2 922		

Post 03 Diverse inntekter

På posten føres refusjoner som brutto inntektsføres ved Domstoladministrasjonen, bl.a. refusjoner etter avregning av energiutgifter m.m. På posten føres også inntekter fra oppdrag som Domstoladministrasjonen eventuelt utfører for andre.

Det foreslås at Justis- og beredskapsdepartementet i 2015 får fullmakt til at merinntektene under kap. 3411, post 03 kan benyttes til å overskride bevilgningen under kap. 411, post 01 tilsvarende, jf. forslag til vedtak.

Kap. 413 Jordskiftedomstolene

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
01	Driftsutgifter	224 394	217 069	218 379
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	9 673	13 328	9 699
	Sum kap. 0413	234 067	230 397	228 078

Jordskiftedomstolene er særdomstoler som arbeider med oppgaver i henhold til jordskifteloven. Dette omfatter bl.a. å gjennomføre endringer for å oppnå mer tjenlige eiendommer samt å fastlegge eiendomsgrenser og uklare eiendomsforhold. Jordskiftedomstolen er uavhengig i sin dømmende virksomhet.

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen dekker faste og variable lønnsutgifter. Bemanningen ved jordskiftedomstolene utgjorde 84 dommerårsverk og 155 andre årsverk per 1. mars 2014. Bevilgningen skal videre dekke

alle ordinære driftsutgifter og investeringer knyttet til de enkelte jordskiftedomstolene.

Bevilgningen foreslås redusert med 1,1 mill. kroner i forbindelse med avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen i statlige virksomheter. For nærmere omtale vises det til del III (omtale av særlige tema) pkt. 4 og Gul bok 2015.

I forbindelse med innføringen av nøytral merverdiavgift i staten foreslås bevilgningen redusert med 5,1 mill. kroner under kap. 413 post 01. For nærmere omtale vises det til del III (omtale av særlige tema) pkt. 4 og Gul bok 2015.

Det foreslås en bevilgning på posten på 218,4 mill. kroner.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Jordskiftedomstolene har hjemmel til å kreve inn sideutgifter i visse saker. Sideutgiftene skal dekke det tekniske arbeidet i disse sakene. Utgiftene skal føres i egne saksregnskap.

Det foreslås at Justis- og beredskapsdepartementet i 2015 får fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 413, post 21 mot tilsvarende merinntekter under kap. 3413, post 02, jf. forslag til vedtak.

Det foreslås en bevilgning på posten på 9,7 mill. kroner.

Kap. 3413 Jordskiftedomstolene

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
01	Saks- og gebyrinntekter	23 700	15 181	15 603
02	Sideutgifter	9 642	13 416	9 790
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	157		
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	556		
18	Refusjon av sykepenger	1 583		
	Sum kap. 3413	35 638	28 597	25 393

Post 01 Saks- og gebyrinntekter

Bevilgningen på posten omfatter inntekter ved at partene i saken betaler gebyr.

Det foreslås at Justis- og beredskapsdepartementet i 2015 får fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 413, post 01 mot tilsvarende merinntekter under kap. 3413, post 01, jf. forslag til vedtak.

Det foreslås en bevilgning på posten på 15,6 mill. kroner.

Post 02 Sideutgifter

Bevilgningen på posten samsvarer med tilsvarende utgifter over kap. 413, post 21.

Det foreslås at Justis- og beredskapsdepartementet i 2015 får fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 413, post 21 mot tilsvarende merinntekter under kap. 3413, post 02, jf. forslag til vedtak.

Det foreslås en bevilgning på posten på 9,8 mill. kroner.

Kap. 414 Forlikråd og andre domsutgifter

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
01	Driftsutgifter	154 040	164 605	176 711
21	Spesielle driftsutgifter	38 074	38 723	39 800
	Sum kap. 0414	192 114	203 328	216 511

Kapitlet dekker enkelte utgifter i forbindelse med domstolsbehandling av straffesaker og enkelte sivile saker samt utgifter til forlikrådene. Utgiftene er i stor grad regelstyrt, og påvirkes av saks-

mengden i domstolene og hvor omfattende sakene er. Muligheten for styring av utgiftene er derfor liten.

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på posten dekker godtgjørelse og tapt arbeidsfortjeneste til meddommere, lagrettemedlemmer, enkelte sakkyndige, vitner, rettsvitner m.m. og reiseutgifter til disse. Bevilgningen dekker utgifter til tolker i sivile saker der partene har krav på tolk. Bevilgningen på posten dekker også utgifter til vitner som møter eller på annen måte avgir forklaring for Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker samt nødvendige blodprøver og DNA-tester i kommisjonens arbeid. Bevilgningsbehovet er skjønnsmessig anslått.

Det foreslås en bevilgning på posten på 176,7 mill. kroner.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Posten dekker utgifter til godtgjørelse og kjøregodtgjørelse til forliksrådenes medlemmer og nødvendige kompetansehevende tiltak.

Det foreslås en bevilgning på posten på 39,8 mill. kroner.

Programkategori 06.30 Kriminalomsorg

Utgifter under programkategori 06.30 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)					
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015	Pst. endr. 14/15
01-23	Driftsutgifter	3 978 911	3 928 783	4 026 229	2,5
30-49	Nybygg, anlegg m.v.	15 696	27 608	30 602	10,8
60-69	Overføringer til kommuner	65 893	92 300	90 554	-1,9
70-89	Overføringer til private	23 715	20 464	19 839	-3,1
	Sum kategori 06.30	4 084 215	4 069 155	4 167 224	2,4

Utgifter under programkategori 06.30 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015	Pst. endr. 14/15
430	Kriminalomsorgen	3 916 112	3 886 769	3 981 747	2,4
432	Kriminalomsorgens utdannings- senter (KRUS)	168 103	182 386	185 477	1,7
	Sum kategori 06.30	4 084 215	4 069 155	4 167 224	2,4

1 Innledning

Kriminalomsorgen er det siste leddet i straffesaksjeden, og skal sørge for at domfelte gjennomfører straff idømt av domstolene og stille varetektsplasser til disposisjon for politiet. Straffen skal gjennomføres på en måte som tar hensyn til formålet med straffen, som motvirker nye straffbare handlinger, som er betryggende for samfunnet og som innenfor disse rammene sikrer de innsatte tilfredsstillende forhold. Ved varetektsfengsling skal kriminalomsorgen legge forholdene til rette for å avhjelpe negative virkninger av isolasjon.

Kriminalomsorgen skal gjennom samarbeid med andre offentlige etater legge til rette for at domfelte og innsatte i varetekt får de tjenester som lovgivningen gir dem krav på. Samarbeidet skal bidra til en samordnet innsats for å dekke

domfelte og innsattes behov og fremme deres tilpasning til samfunnet.

Kategorien består av Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI), regionalt nivå med fem regionadministrasjoner, lokalt nivå med 40 fengsler og 17 friomsorgskontorer, to sentre for narkotikaprogram med domstolskontroll og Kriminalomsorgens utdanningssenter (KRUS). KDI har ansvaret for den faglige og administrative ledelsen av kriminalomsorgen. Regjeringen har igangsatt en prosess for å etablere en ny og forenklet organisasjonsmodell for kriminalomsorgen.

Justis- og beredskapsdepartementet er opp-tatt av å sikre økt handlekraft og gjennomførings-evne og at tjenesten gjennomføres effektivt med god kvalitet. For å oppnå dette har departementet utarbeidet en ny målstruktur for justis- og beredskapssektoren. I den nye målstrukturen er antallet mål redusert betydelig, og målene er nå spisset

mot prioriterte områder i justissektoren. Målene er endringsmål som skal gi gjenfinnbare effekter for samfunnet og brukerne. Nedenfor fremgår de nye målene for programkategori 06.30:

- en mer effektiv straffesakskjede
- styrke forebyggingen mot kriminalitet

2 Budsjettmessige prioriteringer

Regjeringen foreslår følgende satsninger og tiltak i 2015:

- 80,5 mill. kroner til etablering av 41 nye lukkede plasser ved hhv. Kongsvinger, Hustad, Bergen og Bodø fengsel
- 20 mill. kroner til etablering av en ungdomsenhet på Østlandet med inntil fire plasser
- samarbeid med Nederland om ev. midlertidig leie av fengselkapasitet
- 10 mill. kroner til videreføring av tiltak for oppfølging av innsatte med særlige behov ved Ila fengsel og forvaringsanstalt
- 8,8 mill. kroner til anskaffelse av inventar og utstyr i forbindelse med sikkerhets- og ombyggingstiltak ved Ila fengsel og forvaringsanstalt
- 50 mill. kroner til ekstraordinært vedlikehold av fengslene

3 Straffegjennomføring og varetekt

3.1 Resultater

3.1.1 Straffegjennomføring og varetekt i fengsel

Regjeringen har i 2014 økt tilgangen på fengselsplasser. Det er etablert 20 nye plasser med høyt sikkerhetsnivå ved Oslo fengsel, 50 nye midlertidige plasser gjennom dublering av fengselsceller og økt bruk av straffegjennomføring i institusjon (straffegjennomføringsloven § 12) tilsvarende om lag 18 fengselsplasser. Ordinær kapasitet i fengslene, dvs. de plassene som fengslene normalt disponerer til bruk for straffegjennomføring og varetekt, per 1. juni 2014 tilsvarer 3 803 fengselsplasser, hvorav 2 420 plasser med høyt sikkerhetsnivå og 1 383 med lavere sikkerhetsnivå. I tillegg kommer økt kapasitet som følge av dublering. Kapasitetsutnyttelsen i fengslene er høy. Første tertial 2014 var gjennomsnittlig kapasitetsutnyttelse 98,8 pst. for plasser med høyt sikkerhetsnivå og 96,1 pst. for plasser med lavere sikkerhetsnivå. Samlet var gjennomsnittlig kapasitetsutnyttelse 97,8 pst.

Tabell 2.5 Kapasitet i fengsel 2009–2015

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ordinær kapasitet ¹	3 574	3 578	3 838	3 825	3 803	3 803	3 823 ²
Andel høy sikkerhet	61,9 %	61 %	63,1 %	63,1 %	63,5 %	63,6 %	63,8 %
Belegg ³	92,9 %	95,5 %	95 %	94,5 %	96,5 %	97,7 %	

¹ Ordinær kapasitet per 1. januar. Omfatter summen av alle fengselsplasser normalt brukt til straffegjennomføring og varetekt. Midlertidig stengte plasser er ikke iberegnet. Dublering er heller ikke en del av ordinær kapasitet.

² Forventet antall fengselsplasser per 1. januar 2015.

³ Belegg er beregnet ut fra aktuell kapasitet som bl.a. tar hensyn til nedstengte plasser.

I 2013 er det iverksatt totalt 8 268 fengselsstraffer, hvorav 7 215 for ubetinget dom, 17 for forvaring og 1 036 for bøtesoning. Antall døgn i fengsel (varetekt og dom) har økt fra 1 314 209 døgn i

2012 til 1 337 146 døgn i 2013. Tabellen under viser utvikling i antall soningsdøgn gjennomført i fengsel.

Tabell 2.6 Straffegjennomføring i fengsel. Antall døgn i fengsel 2009–2014

	2009	2010	2011	2012	2013	2014 ¹
Antall døgn i fengsel	1 207 459	1 290 670	1 322 110	1 314 209	1 337 146	904 829

¹ Tall for 2014 er per 31. august

I perioden 2009–2013 har det også vært en utvikling i retning av lengre sittedid, både i varetekt og for domssonere, jf. tabell under.

Tabell 2.7 Gjennomsnittlig sittedid, antall døgn 2009–2014

	2009	2010	2011	2012	2013	2014 ¹
Gjennomsnittlig sittedid i varetekt	68	79	87	81	81	89
Gjennomsnittlig sittedid for domssonere	116	123	134	138	141	154

¹ Tall for 2014 er per 31. august

I 2013 ble 28 pst. av den totale fengselskapasiteten benyttet til varetekt. Gjennomsnittlig antall varetektsinnsatte har økt fra 799 i 2009 til 1 027 i 2013,

jf. tabell under. Per 31. august 2014 er gjennomsnittlig antall varetektsinnsatte 1 058.

Tabell 2.8 Gjennomsnittlig antall varetektsinnsatte, andel utenlandske statsborgere i varetekt

	2009	2010	2011	2012	2013	2014 ¹
Gjennomsnittlig antall varetektsinnsatte	799	990	931	945	1 027	1 058
Andel utenlandske statsborgere i varetekt (nyinnsatt)	48 %	49 %	49 %	54 %	51 %	50 %

¹ Tall for 2014 er per 31. august.

Det er en særlig høy andel utenlandske innsatte som blir satt i varetekt. I 2013 var andelen utenlandske statsborgere i varetekt (nyinnsettelse) 51 pst. Statsborgere fra 102 land har blitt varetektsfengslet i 2013. I 2013 har 29 pst. av alle nyinnsettelse vært personer med utenlandsk statsborgerskap. Om lag 33 pst. av alle fengselsplasser var i 2013 belagt med utenlandske stats-

borgere. I 2012 ble 52 utenlandske domfelte overført til fortsatt soning i hjemlandet mens det tilsvarende tallet for 2013 var 48. Soningsoverføringer i 2013 innebærer at 28 603 soningsdøgn blir gjennomført i den domfeltes hjemland istedenfor i Norge. Dette tilsvarer 78 fengselsplasser med 100 pst. belegg i ett år.

Tabell 2.9 Utenlandske innsatte. Antall nyinnsettelse og andel av alle nyinnsettelse 2009–2014

	2009	2010	2011	2012	2013	2014 ¹
Antall nyinnsettelse	2 810	2 771	2 730	3 010	2 906	1 716
Andel av alle nyinnsettelse	23 %	24 %	25 %	29 %	29 %	27 %

¹ Tall for 2014 er per 31. august.

Erfaringer med dublering av fengselsceller

I 2014 ble det etablert en midlertidig ordning med dublering av 50 celler i fengsler med høyt sikkerhetsnivå, jf. omtale over. Dublering innebærer at to innsatte har opphold i celle/rom som er bygget for én innsatt. Ordningen er iverksatt ved Halden, Ravneberget, Kongsvinger, Ringerike, Åna, Hustad og Bergen fengsel. Det har ikke vært registrert noen alvorlige negative hendelser som følge av tiltaket.

3.1.2 Straffegjennomføring i samfunnet

Samfunnsstraff, betinget dom med Narkotikaprogram med domstolskontroll (ND) og betinget dom med Program mot ruspåvirket kjøring, er straffereaksjoner som idømmes av domstolene og gjennomføres av kriminalomsorgen. Utviklingen viser at bruk av samfunnsstraff har gått ned i perioden 2009–2013, jf. tabell nedenfor. I 2013 ble det iverksatt 2 231 dommer på samfunnsstraff, mot 2 437 dommer i 2012.

Tabell 2.10 Straffereaksjoner i samfunnet Antall iverksatte oppdrag 2009–2014

	2009	2010	2011	2012	2013	2014 ¹
Samfunnsstraff	2 912	2 647	2 544	2 437	2 231	1 567
ND	21	21	26	29	23	17
Program mot ruspåvirket kjøring	541	531	574	523	565	356

¹ Tall for 2014 er per 31. august.

I enkelte tilfeller kan også kriminalomsorgen beslutte etter reglene i straffegjennomføringsloven at fengselsstraff skal gjennomføres i samfunnet. Dette gjelder for overføring fra fengsel til hjemmesoning (§ 16.1), straffegjennomføring med elektronisk kontroll hel- og delgjennomføring (EK-hel, EK-del), og straffegjennomføring i institusjon hel- og delgjennomføring (§ 12-hel, § 12-del). Det har vært en nedgang i bruken av

§ 12. I 2013 ble 394 personer overført til soning i institusjon etter § 12, mot 452 personer i 2012. Det ble avvirket 30 837 fengselsdøgn på denne måten i 2013, mot 41 529 i 2012. Etter forslag fra Regjeringen er det i 2014 bevilget 10 mill. kroner til å øke bruken av straffegjennomføring i institusjon (§ 12). Dette gir en samlet kapasitetsøkning tilsvarende om lag 18 plasser.

Tabell 2.11 Straffegjennomføringsformer i samfunnet. Antall iverksatte oppdrag 2009–2014

	2009	2010	2011	2012	2013	2014 ¹
EK hel	706	897	920	1 312	1 681	1 566
EK del	78	104	144	178	208	170
Hjemmesoning § 16.1	71	65	91	68	85	44
§ 12 hel	246	224	186	179	158	145
§ 12 del	295	288	340	273	236	182

¹ Tall for 2014 er per 31. august.

Innføring av straffegjennomføring med elektronisk kontroll har ført til en økning i bruk av straffegjennomføring i samfunnet i perioden 2009–2013. Ordningen er i 2014 gjort landsdekkende med en samlet kapasitet på 342 plasser. Den samlede kapasitetsutnyttelsen for straffegjennomføring med elektronisk kontroll var i 2013 på

71 pst. Den ligger på samme nivå per første halvår 2014. Den relativt lave kapasitetsutnyttelse i første halvår 2014 skyldes i hovedsak den landsdekkende utvidelsen. I 2013 var det under 5 pst. av domfelte med elektronisk kontroll som ble overført til fengsel grunnet brudd under gjennomføring.

Tabell 2.12 Kapasitet elektronisk kontroll 2009–2015

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Elektronisk kontroll	130	150	215	221	237	342	342

I tillegg kan kriminalomsorgen beslutte at siste del av en fengselsstraff skal gjennomføres utenfor fengsel ved løslatelse på prøve, jf. tabell under.

Utviklingen viser at antallet prøveløslatelser med oppmøteplikt har gått ned i perioden fra 2009–2013.

Tabell 2.13 Prøveløslatelse med oppmøteplikt. Antall iverksatte oppdrag 2009–2014

	2009	2010	2011	2012	2013	2014 ¹
Prøveløslatelse	897	820	859	793	782	517
Prøveløslatelser fra forvaring	7	10	9	8	5	2

¹ Tall for 2014 er per 31. august.

Pilotprosjekt bøteteneste

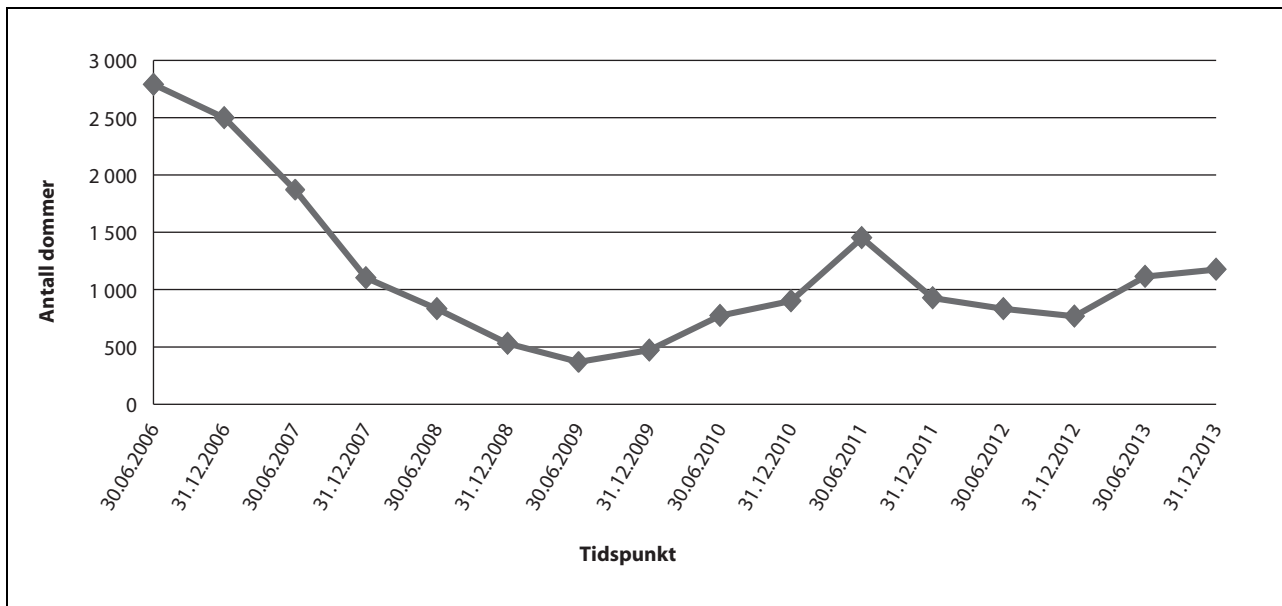
I 2014 er det startet opp et pilotprosjekt med innføring av bøteteneste ved Troms friomsorgskontor. Bøteteneste innebærer at personer som ikke evner å betale en bot kan gjøre opp ved samfunnsnyttig tjeneste fremfor soning av den subsidiære fengselsstraffen. Erfaringer med ordningen så langt viser at antall personer som søker om bøteteneste er lavere enn antatt. Dette antas imidlertid å ha sammenheng med ulike former for problematikk knyttet til målgruppen, og kriminalomsorgen arbeider for å avdekke årsaker til det lave antallet søknader. KRUS har i tillegg fått i oppdrag å foreta en evaluering av prosjektet. Ved ikraftsetting av ny straffelov vil reglene for soning av den subsidiære fengselsstraffen ved manglende betaling av bot bli endret sammenlignet med dagens ordning. Dette vil få konsekvenser for iverksettingen av en ev. landsdekkende ordning av bøtetenesten.

3.2 Utfordringer

3.2.1 Underdekning kapasitet til gjennomføring av straff og varetekt

En effektiv straffesakskjede forutsetter tilstrekkelig kapasitet til å dekke behov for gjennomføring av straff og varetekt. Straffegjennomføring skal gjennomføres raskt etter pådømmelse. Dette er viktig både for å oppnå straffens allmennpreventive og individualpreventive formål og av hensyn til ofrene for lovbruddene. Det er en ambisjon at straffegjennomføringen skal påbegynnes senest 60 dager etter at rettskraftig dom er mottatt i kriminalomsorgen.

Når det er underdekning på kapasitet oppstår soningskø. Figuren under viser utviklingen i soningskøen fra 30. juni 2006 til 31. desember 2013. 31. desember 2012 var køen for ubetingede dommer 768, mens den 31. desember 2013 var 1 176. Utviklingen i soningskøen viser at det fortsatt er mangel på straffegjennomføringskapasitet i kriminalomsorgen.

Figur 2.4 Utvikling soningskøen 2006–2013

Høy kapasitetsutnyttelse i fengslene gjør det vanskelig å håndtere behovet for varetektsplasser. Det forekommer brudd på fastsatte frister for overføring fra politiarrest til fengsel. For å opprettholde den fleksibiliteten som er ønskelig for å kunne ta inn nye innsatte på kort varsel, særlig varetektsinnsatte, vil det til enhver tid være nødvendig å ha noen plasser ledige. På sikt er det fortsatt en målsetting å redusere den gjennomsnittlige kapasitetsutnyttelsen til 90 pst. Dette kan gjøre det lettere å stille varetektsplasser til rådighet for politiet, og samtidig bedre innholdet i straffegjennomføringen.

3.2.2 Stort vedlikeholdsetterslep

Fengselseiendommene er gjennomgående svært nedslitt med et stort behov for oppgradering og vedlikehold. En tilstandsanalyse utført av Statsbygg i 2013 anslår et vedlikeholdsetterslep i størrelsesorden 3,3 til 4,4 mrd. kroner. Behovet for vedlikehold er spesielt stort ved Oslo, Ullersmo, Ila, Åna og Trondheim fengsler. En del av fengslene vil ikke være egnet for rehabilitering pga. det omfattende vedlikeholdsetterslepet. Plassene ved disse fengslene må erstattes med ny kapasitet. Videre vil det på sikt være behov for å stenge ned hele eller deler av fengsler midlertidig for å utføre vedlikeholdsarbeid. For å unngå reduksjon i soningskapasiteten er det nødvendig å etablere erstatningskapasitet for de plasser som stenger ned midlertidig eller permanent som følge av vedlikehold.

3.2.3 Høy andel utenlandske innsatte

I 2013 omfattet 29 pst. av alle nyinnsettelse personer med utenlandsk statsborgerskap, jf. omtale over. Utenlandske innsatte utgjør også en stor andel av de varetektsinnsatte og bidrar dermed til det svært høye belegget i fengsler med høyt sikkerhetsnivå og redusert tilgang til varetektsplasser i politiet. En høy andel utlendinger i fengsel har ikke bare konsekvenser for kapasitetsbehovet i kriminalomsorgen, men også for det faglige innholdet i straffegjennomføringen. Både kultur og språkutfordringer har blitt en del av fengselshverdagen.

3.3 Strategier og tiltak

3.3.1 Økt kapasitet på kort og lengre sikt

Regjeringen er opptatt av at tiden fra pådømmelse i en sak til soning igangsettes er kortest mulig og at politiet sikres tilgang på varetektsplasser ved behov. Regjeringen vil derfor utvide kapasiteten til gjennomføring av straff og vartekt i 2015. Det foreslås å bevilge 80,5 mill. kroner til å etablere 41 nye lukkede fengselsplasser ved hhv. Kongsvinger, Hustad, Bergen og Bodø fengsel i 2015, hvorav 20,9 mill. kroner under Justis- og beredskapsdepartementets budsjett, 58,1 mill. kroner under Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett, 0,5 mill. kroner under Helse- og omsorgsdepartementets budsjett og 1 mill. kroner under Kunnskapsdepartementets budsjett.

Ikke alle som skal varetektsfengsles må plasseres i fengsel med høyt sikkerhetsnivå. For å øke kriminalomsorgens mulighet til å ta imot flere varetektsinnsatte er det ved Hedmark fengsel avdeling Ilseng etablert et prøveprosjekt med å la varetektsinnsatte være plassert i fengsel med lavere sikkerhetsnivå. Utvelgelsen av varetektsinnsatte som skal gjennomføre varetekt i fengsel med lavere sikkerhetsnivå er først og fremst basert på den sikkerhetsmessige vurderingen politiet tar i det enkelte tilfelle. De foreløpige erfaringene er gode og det blir nå også etter avtale med påtalemyndigheten, gjort forsøk med å plassere utvalgte varetektsinnsatte i enkelte andre fengsler med lavere sikkerhetsnivå.

Regjeringen følger opp kapasitetssituasjonen i kriminalomsorgen ved å legge frem en melding til Stortinget med en utviklingsplan for kriminalomsorgen. Meldingen planlegges fremlagt høsten 2014. Et viktig ledd i arbeidet er å utarbeide prognoser for fremtidig behov for straffegjennomføringskapasitet i et perspektiv frem til 2040. Meldingen vil gi en helhetlig vurdering av både tilstanden til dagens kriminalomsorg og behovene for framtidig kapasitet i et langtidsperspektiv.

For å følge opp kapasitetsutfordringene, er det satt i gang en konseptvalgutredning for straffegjennomføringskapasitet på Østlandet. Sammen med den allerede gjennomførte konseptvalgutredningen og KS1 for Agder-fylkene, vil dette bidra til å gi en bedre oversikt over situasjonen.

Samarbeid med Nederland om ev. midlertidig leie av fengselskapasitet

For å løse de akutte kapasitetsutfordringene ser Regjeringen etter mulige tiltak som kan iverksettes raskt. Justis- og beredskapsdepartementet er i dialog med nederlandske myndigheter om et samarbeid. Nederland er i en situasjon med ledig fengselskapasitet og har allerede inngått et samarbeid med Belgia. I Regjeringens forslag til budsjett for 2015 er det tatt høyde for mulig samarbeid med Nederland om midlertidig leie av fengselskapasitet.

3.3.2 Vedlikehold av fengslene

Det er utarbeidet en plan for håndtering av det store vedlikeholdsetterslepet i fengslene. Flere steder vil det være behov for å stenge ned plasser midlertidig for å utføre nødvendig vedlikehold. Justis- og beredskapsdepartementet vil komme tilbake til en grundigere gjennomgang av behov for midlertidig og permanent erstatningskapasitet i

forbindelse med den planlagte meldingen til Stortinget.

Det ordinære vedlikeholdet av fengslene følger av statens husleieordning. I tillegg til ordinært vedlikehold foreslår Regjeringen å bevilge 50 mill. kroner til ekstraordinært vedlikehold av fengslene i 2015. Det vil i 2015 prioriteres vedlikeholdstiltak som er nødvendig for å opprettholde drift inntil det er tatt stilling til hvilke fengsler som ev. må erstattes med ny kapasitet. Det vises for øvrig til omtale under kap. 2445 *Statsbygg*, post 24 *Driftsresultat* i Prop. 1 S (2014–2015) for Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

3.3.3 Øke antall soningsoverføringer

Et viktig mål for Regjeringen er å overføre utenlandske domfelte til fortsatt soning i hjemlandet. Normalt behandles overføringssaker som gjelder land utenfor Norden etter den europeiske overføringskonvensjonen. Med dagens regelverk anslås potensialet for overføringer av domfelte å være rundt 80 til 100. En overføring av 80 domfelte per år vil, når tallene fra 2013 legges til grunn, tilsvare om lag 120 fengselsplasser med 100 pst. belegg i ett år. I tillegg kommer nordiske statsborgere som rutinemessig blir overført til straffegjennomføring i hjemlandet etter den nordiske overføringsloven. Flertallet av utenlandske innsatte kan etter gjeldende regelverk ikke soningsoverføres på grunn av for kort dom, for kort gjenstående soningstid eller lang saksbehandlingstid i domfelles hjemland. Overføring av domfelte som ikke samtykker krever endelig utvisningsvedtak. I tillegg er det en stor andel utlendinger i varetekt som heller ikke kan overføres.

Mange av de som overføres har lange dommer, noe som innebærer en betydelig innsparing i antall soningsdøgn. Norge har også inngått bilaterale avtaler med Romania, Latvia og Litauen som bl.a. oppstiller frister for saksbehandlingstiden. For å få hurtigere saksgang ved soningsoverføringer etter den bilaterale avtalen med Romania er det utarbeidet en håndbok til hjelp for saksbehandlere og domstoler i Romania.

Det arbeides for å inngå flere bilaterale avtaler om soningsoverføring. Polen, Serbia og Bulgaria er kontaktet med ønske om forhandlinger. Departementet vurderer også samarbeid med land utenfor Europa. Departementet vil arbeide for at EØS-finansieringsordningen støtter opp om arbeidet med soningsoverføringer og legger grunnlaget for tettere samarbeid med de aktuelle land. Etter de bilaterale avtalene som er inngått er Norge forpliktet til å betale for og forestå uttransporteringen til

den domfeltes hjemland. For å få til en mer effektiv utsendelse gjennomføres denne ordningen også for utenlandske domfelte som soningsoverføres etter den europeiske overføringskonvensjonen. Dette skal bidra til å forenkle og forbedre prosessen med soningsoverføring.

Enkelt sakene om soningsoverføring ble delegert til KDI fra 1. januar 2014.

3.3.4 Enheter for utenlandske innsatte

Regjeringen ønsker flere tilpassede fengsler for utenlandske innsatte som ikke skal tilbakeføres til det norske samfunnet. Prøveordningen med en egen enhet for utenlandske innsatte ved Kongsvinger fengsel skal evalueres i løpet av 2014. En rapport etter ett års drift viser at til sammen 318 utenlandske innsatte sonet dom ved Kongsvinger fengsel i 2013. I hovedsak blir alle med utvisningsvedtak utvist etter endt soning. Det har ikke vært registrert noen økning av volds- eller trusselhendelser i fengselet. Det har imidlertid vært en økning i antall unnvikelser. Alle som har unnveket har blitt arrestert og ført tilbake til anstalt kort tid etter unnvikelsen. Kriminalomsorgen arbeider videre med utvikling av utlendingsfengselet og for å styrke samarbeidet med politi og utlendingsmyndigheter.

3.3.5 Omorganisering i kriminalomsorgen – mindre byråkrati

Regjeringen ønsker mindre byråkrati og departementet vil derfor slutføre en helhetlig vurdering av kriminalomsorgens organisering etter utskillelsen av KDI 25. juni 2013. KDI utreder, med frist 1. desember 2014, to alternative modeller for en organisering med to forvaltningsnivåer. En fremtidig organisering skal baseres på mål om likhet i saksbehandlingen, bedre sammenheng i straffesaks kjeden, en sterk og tydelig etatsledelse og effektiv ressursutnyttelse hvor mest mulig ressurser går til tjenesteproduksjon og mindre til administrasjon og ledelse.

3.3.6 Transport av varetektsfanger

Det er i 2014 igangsatt et prøveprosjekt der kriminalomsorgen overtar transport av varetektsfanger fra politiet. Prosjektet vil gi mulighet for å samordne transport av varetekts- og domsinnsatte og frigjøre politiårsverk slik at politiet kan benytte ressursene på sine kjerneoppgaver. Det er foreslått satt av inntil 40 mill. kroner under kap. 440, post 01 til prosjektet, jf. nærmere omtale under programkategori 06.40.

4 Forebygging av ny kriminalitet – tilbakeføringsarbeid

4.1 Resultater

Det er et mål for straffegjennomføringen at tilbakefallet til ny kriminalitet blir lavest mulig. Ved gjennomføring av straff og tilbakeføring til samfunnet, er det et mål å sikre at domfelte får en reell mulighet til å leve et liv uten kriminalitet. God tilbakeføring til samfunnet forutsetter et godt og nært samarbeid med kriminalomsorgens samarbeidspartnere, både andre offentlige etater og frivillige organisasjoner. God tilbakeføring forutsetter også tiltak tilpasset grupper med særlige behov og kvalifisert personell.

4.1.1 Forvaltningssamarbeid

Domfelte og innsatte har, med de begrensninger som følger av frihetsberøvelsen, samme rett til tjenester og tilbud og de samme forpliktelsene og ansvar som befolkningen for øvrig. Kriminalomsorgen skal legge til rette for at domfelte og varetektsinnsatte skal få del i tjenester som ytes i samfunnet, slik som helsetjenester, sosiale tjenester, opplæring, arbeidsmarkedstiltak og kulturtilbud. Forvaltningssamarbeidet er organisert slik at de som har ansvar for disse tjenestene ellers i samfunnet, tilbyr sine tjenester i fengslene.

4.1.2 Frivillige organisasjoner

Frivillige organisasjoner representerer et tilbud innenfor lokalsamfunn, kultur, religiøs virksomhet, idrett og fritidsaktiviteter som kriminalomsorgen eller andre myndigheter ikke kan oppfylle. Innsatsen til frivillige spiller derfor en viktig rolle under straffegjennomføring og ved tilbakeføring til samfunnet.

25 ulike organisasjoner mottok til sammen 23,7 mill. kroner i tilskudd i 2013. Tilskuddene har gått til aktiviteter som besøkstjeneste, motiveeringsarbeid, samtalegrupper, sosiale tiltak, kulturtiltak og bistand til praktiske oppgaver mv. Det er en generell god måloppnåelse blant organisasjonene. For mer detaljert oversikt over hvilke organisasjoner som mottok støtte i 2013, vises det til postomtalen for kap. 430, post 70.

Etter forslag fra Regjeringen er tilskuddsbevilgningen til frivillige organisasjoner økt med 2,5 mill. kroner i 2014. Fra 2014 er forvaltningen av tilskudd til frivillige organisasjoner delegert til KDI.

4.1.3 Straffegjennomføring i samfunnet

Straffegjennomføring i samfunnet er godt egnet for en gradvis tilbakeføring til samfunnet og er derfor et viktig ledd i arbeidet for å forhindre ny kriminalitet. For utvikling i bruk av straffegjennomføring i samfunnet vises det til omtale i pkt. 3.1.2 og tabell 2.11.

Tilbakeføring gjennom arbeid, fritid og utdanning (TAFU) er et prosjekt gjennomført i samarbeid mellom utdanningsmyndighetene, kriminalomsorgen, NAV, kommunene og frivillige organisasjoner i Rogaland og Troms under ledelse av Fylkesmannen i Hordaland. Etter en vurdering i samarbeid med aktuelle departementer skal TAFU i Rogaland videreføres. TAFU i Troms avvikles fra 1. januar 2015.

Statens institutt for rusmiddelforskning (SIRUS) har evaluert Narkotikaprogram med domstolskontroll (ND). Om lag en tredel av de ND-dømte har fullført programmet. Sammenliknet med gjennomføringsraten innen rusbehandling ellers synes ikke gjennomføringsraten for ND å være lavere. Evalueringen viser positiv utvikling for deltakerne, både innenfor helse, sosiale forhold og redusert kriminalitet. Dette gjelder uavhengig av om deltakerne fullførte programmet eller ikke.

4.1.4 Prøveløslatelse med møteplikt

Tabell 2.13 i punkt 3.1.2 viser at utviklingen av antall prøveløslatelser med oppmøteplikt hos kriminalomsorgen har gått ned de senere år. Årsaken til dette kan trolig sees i sammenheng med økninger i andre typer avganger fra fengsel som utvisning fra landet, soningsoverføring eller overføring til straffegjennomføring med elektronisk kontroll (delgjennomføring). Prognosen for 2014 tilsier at det i år vil være en viss økning i antallet løslatelser med møteplikt sammenliknet med 2012 og 2013.

Justis- og beredskapsdepartementet har 26. juni 2014 vedtatt endringer i forskrift til lov om straffegjennomføring om lengden på møtepliktsperioden kriminalomsorgen kan sette som vilkår for prøveløslatelse. De nye reglene gir kriminalomsorgen en mulighet til å ilegge møteplikt for en lengre periode, forutsatt at hensynet til en sikkerhetsmessig gjennomføring av prøveløslatelsen i det enkelte tilfellet gjør det særlig påkrevet.

4.1.5 Tilpassede tiltak for unge lovbrystere

Norge har klare forpliktelser etter Barnekonvensjonen for bruk av fengsel for unge under 18 år. Barn skal fortrinnsvis ikke sone i fengsel. Straffegjennomføringsformer i samfunnet skal benyttes så langt som mulig. I 2013 gjaldt f.eks. 79 av iverksatte samfunnsstraffdommer personer under 18 år. Det vises også til omtale av *ungdomsstraffen*, under programkategori 06.70. Det vil fortsatt være tilfeller der barn må sone i fengsel. En ungdomsenhet med fire plasser ble i 2009 etablert i midlertidige lokaler i Bergen. Et mer permanent bygg vil tas i bruk høsten 2014. Det skal etableres en ungdomsenhet til i Østlandsområdet, jf. omtale under pkt. 4.3.6.

Det er også etablert et landsdekkende tverretattlig team som skal påse en flerfaglig tilnærming til innsatte barns behov og sikre at relevante forvaltningsmyndigheter følger opp den innsatte både under og etter straffegjennomføring. En ekstern følge- og sluttevaluering av etableringen av ungdomsenhet med tverretattlig team er igangsatt.

4.1.6 Styrket samarbeid mellom kriminalomsorg og politi

For å avdekke og forebygge alvorlig kriminalitet samarbeider kriminalomsorgen og politiet tettere og utveksler mer informasjon. En viktig del av arbeidet er det såkalte infoflyt-systemet, som er et system for registrering og lagring av informasjon om innsatte og domfelte og utveksling av disse opplysningene mellom politi og kriminalomsorg. Prop. 120 L (2013–2014) Endringer i straffegjennomføringsloven mv. (Infoflyt-systemet mv.) som regulerer infoflyt, ble lagt frem for Stortinget i 2014.

4.1.7 Fagutdannet personell

En viktig forutsetning for høy kvalitet i straffegjennomføringen er kompetente fengselsbetjenter. I 2013 har 146 aspiranter gjennomført sin utdanning ved Kriminalomsorgens utdanningssenter (KRUS). Alle som er uteksaminert i 2013 har gjennomført utdannelsen etter ny utdanningsmodell, dvs. høyskoleakkreditert utdanning. I 2014 startet 175 aspiranter utdanningen ved KRUS. I tabellen nedenfor fremkommer antall uteksaminerte fengselsbetjenter i perioden 2009–2013. Tabellen er korrigert sammenliknet med tidligere år.

Tabell 2.14 Antall uteksaminerte fengselsbetjenter 2009–2013

	2009	2010	2011	2012	2013
Antall uteksaminerte	189	244	170	201	146

I løpet av 2014 skal alle tilsatte i målgruppen ha gjennomført etter- og videreutdanningskurset kalt Kompetanseløftet. Det obligatoriske kurset ble startet opp i 2011 for å gi fengselsbetjenter og saksbehandlere i fengsler og friomsorgskontorer ny kunnskap om kriminalomsorgens rolle, fremtidige utfordringer og kriminalomsorgsfaglig arbeid.

4.2 Utfordringer

Et sentralt element i straffegjennomføringen, er forebygging mot ny kriminalitet og tilbakeføring til samfunnet. Arbeidet har fire hovedaktører: den straffedømte selv, kriminalomsorgen, samarbeidende etater og frivillige organisasjoner. God tilbakeføring er helt avhengig av et godt forvaltningssamarbeid, og dette samarbeidet må kontinuerlig videreutvikles og styrkes.

4.2.1 Prøveløslatelse fra forvaring

De forvaringsdømte er en uensartet gruppe med ulike forutsetninger og behov. Prøveløslatelse fra forvaring besluttes som hovedregel av domstolen. Straffegjennomføringsloven åpner for løslatelse til institusjon eller særskilt tilrettelagt omsorgsbolig. Mange forvaringsdømte løslates til slike restriktive løslatelsesopplegg hvor sikkerheten er svært høy. Det er vanlig med heldøgnsbemanning, omfattende sikkerhetstiltak og, om nødvendig kontinuerlig tilsyn. Det vil bli vurdert om endringer i regelverket kan bidra til å bedre forvaringsdømtes mulighet for en tilbakeføring til samfunnet. Departementet vurderer også andre tiltak, bl.a. en styrking av utslusningstilbudet.

4.2.2 Straffegjennomføring i institusjon (§ 12)

Innsatte kan gjennomføre fengselsstraffen i behandlings- eller omsorgsinstitusjon etter straffegjennomføringsloven § 12. Ordningen gir domfelte med behov for rehabilitering og behandling mulighet til å endre sin livssituasjon og årsaker til et kriminelt atferdsmønster, samtidig som § 12-opphold frigjør fengselsplasser. Det har vært en nedgang i antall overføringer til § 12 og antall fengselsdøgn i § 12-institusjoner i 2012 og 2013, jf. omtale under pkt. 3.1.1. I 2012 var det 452 innsatte som startet en del av eller hele soningen under

§ 12, og om lag 42 000 fengselsdøgn ble gjennomført ved opphold i institusjon. For 2013 har dette tallet sunket med om lag 25 pst. til 30 944. Både av hensyn til arbeidet med rehabilitering og tilbakeføring, og av kapasitetshensyn, er det viktig at bruken av § 12-opphold økes.

4.2.3 Psykisk syke innsatte

Enkelte innsatte i kriminalomsorgen er så alvorlig psykisk syke, at det er vanskelig å gi tilstrekkelig behandling og oppfølging. Utelukkelse fra fellesskapet og isolasjon for innsatte med lavt funksjonsnivå er til tider nødvendig av sikkerhetsgrunner, men reiser en rekke problemstillinger. Overføring av alvorlig psykisk syke innsatte til psykiatriske døgninstitusjoner kan være vanskelig å få gjennomført. Dette har vært en utfordring i mange år. Den europeiske torturovervåkningskomité (CPT) har flere ganger anbefalt at norske myndigheter tar tak i problemene på området.

4.3 Strategier og tiltak

4.3.1 Bedre progresjon for forvaringsdømte

For å imøtekomme behovet for å tilrettelegge for en gradvis utslusing av forvaringsdømte fra (særskilt) Ila fengsel og forvaringsanstalt, skal Ullersmo fengsel, Krogsrud avdeling være utslusningsenhet for tre til fire forvaringsdømte. Antallet kvinnelige forvaringsdømte er betydelig lavere enn antallet mannlige. Bredtveit fengsel og forvaringsanstalt, benytter sin egne åpne avdeling B2 som utslusningsavdeling.

Det vil bli foretatt en gjennomgang av tilbudet for forvaringsdømte for å vurdere om det er behov for ytterligere spesialiserte tilbud for å styrke mulighetene for en gradvis tilbakeføring til samfunnet. I tillegg vil det bli foretatt en revisjon av forskriften som regulerer gjennomføring av forvaring og en vurdering av behovet for eventuelle lovendringer.

4.3.2 Øke bruken av § 12

Mer rehabilitering og behandling i institusjoner kan redusere tilbakefall til ny kriminalitet. Det er et mål å øke antallet domfelte som gjennomfører straff etter straffegjennomføringsloven § 12. Etter

forslag fra Regjeringen er det i 2014 bevilget 10 mill. kroner for å øke bruken av straffegjennomføring etter § 12. Bevilgningsøkningen tilsvarer en kapasitetsøkning på om lag 18 plasser. Styrkingen foreslås videreført i 2015.

4.3.3 Økt minstetid forvaring

Minstetiden for forvaring kan etter dagens regelverk maksimalt settes til 10 år, noe som innebærer at en forvaringsdømt kan løslates tidligere enn om vedkommende var idømt en ordinær tidsbegrenset fengselsstraff. En forvaringsdømt med tidsramme på 21 år og 10 års minstetid kan prøveløslates allerede etter 10 år, mens en person som er dømt til en ordinær tidsbegrenset fengselsstraff først kan løslates etter 14 år, når 2/3 av straffen er utholdt.

Justis- og beredskapsdepartementet fremmet våren 2014 Prop. 96 L (2013–2014) Endringer i straffeloven 1902 (foreldelse og forvaring) om endring av bestemmelsene om tidsramme og minstetid for forvaring. Det foreslås her at maksimal minstetid utvides til 14 år for forbrytelser med en strafferamme på inntil 21 års forvaring og til 20 år for forbrytelser med en strafferamme på inntil 30 år. En slik økning bidrar til sammenheng i retts-systemet og antas å være i samsvar med den alminnelige rettsoppfatning.

4.3.4 Bedre tilrettelegging for psykisk syke ved Ila fengsel- og forvaringsanstalt

En del innsatte ved Ila fengsel- og forvaringsanstalt har særlige behov på grunn av sin psykiske helse. For å legge til rette for aktiviteter ut fra den enkelte innsattes behov og situasjon er bemanningen ved Ila styrket, jf. ekstra bevilgning på 5 mill. kroner i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2014. I 2015 foreslår Regjeringen å bevilge 10 mill. kroner til tiltaket. Tiltaket vil gjøre det mulig å redusere bruken av utelukkelse og isolasjon for innsatte med lavt funksjonsnivå, og vil være en styrking for tilbudet til denne innsattgruppen i hele landet.

4.3.5 Narkotikaprogram med domstolskontroll – videreføring av drift i Oslo og Bergen

På grunnlag av de positive resultatene fra SIRUS' oppfølgingsstudie, foreslås det at Narkotikapro-

gram med domstolskontroll videreføres ut 2015 i Bergen og Oslo. Det vurderes å gjøre ordningen permanent fra 2016.

4.3.6 Flere plasser for barn og unge – ungdomsenhet Østlandet

Regjeringen foreslår å bevilge 20 mill. kroner i 2015 til etablering av en ungdomsenhet med inntil fire plasser på Østlandet, i Eidsvoll kommune. 19,6 mill. kroner av bevilgningen foreslås bevilget under Justis- og beredskapsdepartementets budsjett, og til sammen 0,4 mill. kroner under Kunnskapsdepartementets og Helse- og omsorgsdepartementets budsjett. Tiltaket skal bidra til at Norge overholder sine forpliktelser etter Barnekonvensjonen for bruk av fengsel for unge under 18 år. Det tas sikte på at enheten kan tas i bruk i løpet av 2015.

4.3.7 Styrket forvaltningssamarbeid

For å sikre fortsatt god tilgang til sosiale tjenester, helsetjenester, utdanning mv. for de innsatte og domfelte, vil Justis- og beredskapsdepartementet videreføre samarbeidet med berørte departementer i 2015. Arbeids- og sosialdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet ble våren 2014 enige om en rekke tiltak som skal bedre tilgjengeligheten av arbeids- og velferdsforvaltningens tjenester. Et av tiltakene er at Arbeids- og velferds-etaten skal styrke sin tilstedeværelse i fengslene. Departementene tar sikte på å implementere tiltakene i løpet av 2015.

4.3.8 Domfeltes kontakt med egne barn

Justis- og beredskapsdepartementet vil innføre en ordning med barneansvarlige i kriminalomsorgen for å sikre at barnets beste som pårørende til domfelte og innsatte blir ivaretatt under straffegjennomføring og varetekt. Målet er å bedre barnas situasjon når foreldrene gjennomfører straff, og bidra til at den domfelte kan ivareta eller gjenopprette sin omsorgsrolle.

Kap. 430 Kriminalomsorgen

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
01	Driftsutgifter	3 731 510	3 662 232	3 754 244
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 430 post 01</i>	79 298	84 165	86 508
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	15 696	27 608	30 602
60	Refusjoner til kommunene, forvaringsdømte mv., <i>kan overføres</i>	65 893	92 300	90 554
70	Tilskudd	23 715	20 464	19 839
	Sum kap. 0430	3 916 112	3 886 769	3 981 747

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen dekker ordinære driftsutgifter (lønn, varer og tjenester) i kriminalomsorgen. Bemanningen i kriminalomsorgen per 1. mars 2014 utgjorde 4186 årsverk. Posten dekker videre utgifter til maskiner og utstyr, kontorutgifter, personalavhengige utgifter, husleie, programvirksomhet, aktiviseringstiltak samt godtgjørelser og kosthold for de innsatte.

Det foreslås å redusere bevilgningen med 6,3 mill. kroner ifm. avbyråkratisering- og effektiviseringsreformen i staten, jf. omtale under del III, punkt 4. Bevilgningen foreslås redusert med 15 mill. kroner ifm. generelle effektiviseringstiltak i Kriminalomsorgen. Videre foreslås bevilgningen redusert med 4 mill. kroner ved å gjennomføre energiøkonomiserende tiltak i fengslene i 2015

I forbindelse med innføring av nøytral merverdiavgift i staten foreslås bevilgningen redusert med 69,1 mill. kroner i tillegg til de stedene det er spesifikt omtalt i postomtalen. For nærmere omtale vises det til del III (omtale av særlige tema) pkt. 4 og Gul bok 2015.

Bevilgningen foreslås økt med 19,7 mill. kroner til etablering av 41 nye lukkede plasser ved hhv. Kongsvinger, Hustad, Bergen og Bodø fengsel. I tillegg kommer merverdiavgift, som er beregnet til 1,2 mill. kroner og foreslås bevilget under kap. 1633, post 01. Videre foreslås bevilgningen økt med 18,1 mill. kroner til etablering av en ungdomsenhet på Østlandet med inntil fire plasser. I tillegg kommer merverdiavgift som er beregnet til 1,5 mill. kroner og foreslås bevilget under kap. 1633, post 01.

Bevilgningen foreslås økt med 6,3 mill. kroner som følge av helårsvirkning drift for etablering av 20 nye plasser ved Oslo fengsel i 2014. Videre foreslås bevilgningen økt med 9,8 mill. kroner som følge av helårsvirkning av ekstra bemanning for å kunne tilrettelegge for innsatte ved Ila fengsel og forvaringsanstalt med særlige behov på grunn av sin psykiske helse, jf. tilleggsbevilgning i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2014. I tillegg kommer merverdiavgift som er beregnet til 0,2 mill. kroner og foreslås bevilget under kap. 1633, post 01.

På bakgrunn av at Justis- og beredskapsdepartementets avgjørelsesmyndighet i enkeltsaker etter lov om overføring av domfelte (til soning i hjemlandet) er overført til KDI med virkning fra 1. januar 2014, foreslås det å øke bevilgningen under posten med 2 mill. kroner mot en tilsvarende reduksjon av bevilgningen under kap. 400, post 01, jf. omtale under kap. 400, post 01.

Bevilgningen under posten foreslås økt med 1,0 mill. kroner til å dekke administrasjonsutgifter ifm. samarbeid med Nederland om ev. midlertidig leie av fengselskapasitet.

Bevilgningen under posten foreslås videre økt med 3,5 mill. kroner som følge av omdisponering av midler til straffegjennomføring med elektronisk kontroll fra investering til drift, jf. omtale under kap. 430, post 45.

Det foreslås at Justis- og beredskapsdepartementet i 2015 får fullmakt til å overskride bevilgningen på kap. 430, post 01 mot tilsvarende merinntekter under kap. 3430, post 03 og 04, jf. forslag til vedtak.

Det foreslås en bevilgning under posten på 3 754,2 mill. kroner.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan nyttes under kap. 430, post 01

Posten omfatter arbeidsdriftens utgifter til materialer, rutinemessig utskifting av mindre maskiner og utstyr, kursing av tilsatte rettet spesifikt mot hjelpemidler brukt i arbeidsdriften samt vedlikehold og drift av maskinparken. I bevilgningen inngår også arbeidspenger til de innsatte.

Det foreslås å redusere bevilgningen med 0,4 mill. kroner ifm. avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen i staten, jf. omtale under del III, punkt 4.

Det foreslås at Justis- og beredskapsdepartementet i 2015 får fullmakt til å overskride bevilgningen på kap. 430, post 21 mot tilsvarende merinntekter under kap. 3430, post 02, jf. forslag til vedtak.

Det foreslås en bevilgning under posten på 86,5 mill. kroner.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Bevilgningen på posten omfatter større utstyrsanskaffelser og vedlikehold. Den omfatter også bevilgning til IKT-løsninger, maskiner og teknisk utstyr til arbeidsdriften, annet utstyr til fengslene og innkjøp av kjøretøy.

Bevilgningen foreslås økt med 8,8 mill. kroner til anskaffelse av nødvendig brukerutstyr i forbindelse med sikkerhets- og ombyggingstiltak ved Ila fengsel og forvaringsanstalt.

Bevilgningen under posten foreslås videre redusert med 4 mill. kroner som følge av omdisponering av midler til elektronisk kontroll fra investering til drift, jf. omtale under kap. 430, post 01.

I forbindelse med innføring av nøytral merverdiavgift i staten foreslås bevilgningen redusert med 2,5 mill. kroner. For nærmere omtale vises det til del III (omtale av særlige tema) pkt. 4 og Gul bok 2015.

Det foreslås en bevilgning under posten på 30,6 mill. kroner.

Post 60 Refusjoner til kommuner, forvaringsdømte mv. kan overføres

Bevilgningen på posten dekker refusjoner til kommunale omsorgstiltak for prøveløslatte fra forvaring og varetektssurrogat. Ved prøveløslatelse av

forvaringsdømte kan retten sette vilkår om at den domfelte tar opphold i institusjon eller kommunal boenhet utover ettårsfristen i straffeloven § 53 nr. 3 bokstav g. Denne adgangen er hjemlet i straffeloven § 39 g. I forbindelse med etablering av refusjonsordningen var det en målsetting at de forvaringsdømte som har spesielle behov, skal ha mulighet til institusjonsopphold, ev. opphold i omsorgsbolig ved prøveløslatelse.

Det kreves særlige grunner for å sette vilkår om prøveløslatelse til kommunal omsorgsbolig/institusjon. Særlige grunner foreligger når den domfelte ellers ikke vil kunne prøveløslates, og en prøveløslatelse på slike vilkår anses å være bedre for den domfelte enn fortsatt opphold i anstalt under kriminalomsorgen. Dette er særlig aktuelt når den forvaringsdømte er psykisk utviklingshemmet eller har psykiske problemer og/eller rusproblemer. Det er et vilkår for slik løslatelse at institusjonen eller kommunen har samtykket i oppholdet og at tiltakene er statlig finansiert. Beslutning om prøveløslatelse treffes av domstolene.

I 2013 ble det utbetalt refusjon etter ordningen på 65,9 mill. kroner. Beslutning om prøveløslatelse fra forvaring med vilkår om at den domfelte tar opphold i institusjon eller kommunal boenhet utover ettårsfristen er tillagt domstolene. Det gjør bevilgningsbehovet under posten usikkert. Det er vanskelig å forutsi utviklingen i antall saker, dvs. både hvilke saker som vil falle bort, tilfang av nye saker og hvilke krav som vil følge av domstolenes beslutning og dermed hvor kostbare tiltakene det skal ytes kommunal refusjon for vil være.

Det foreslås en bevilgning under posten på 90,6 mill. kroner.

Post 70 Tilskudd

Post 70 er en tilskuddsordning for frivillig virksomhet under kriminalomsorgens virkeområde, dvs. domfelte under straffegjennomføring. Posten dekker tilskudd til frivillige organisasjoner hvor hoveddelen av organisasjonens aktiviteter finansieres fra andre kilder. Det forutsettes at mottakerens virksomhet støtter opp om kriminalomsorgens generelle målsettinger, og med spesiell vekt på tilbakeføring til samfunnet etter endt straffegjennomføring.

Posten har i 2014 dekket tilskudd til Nordisk samarbeidsråd for kriminologi. Tilskuddet administreres av Justis- og beredskapsdepartementet og det vurderes som mest hensiktsmessig at tilskuddsmidlene fra 2015 plasseres under kap. 400 Justis- og beredskapsdepartementet, post 71

Tilskudd til internasjonale organisasjoner. På denne bakgrunn foreslås bevilgningen under posten redusert med 1,3 mill. kroner mot en tilsvarende økning av bevilgningen under kap. 400, post 71.

I 2015 foreslås et tilskudd til Foreningen For Fangers Pårørende på 2,596 mill. kroner. Av dette forutsettes 1,335 mill. kroner øremerket til tiltak for fangers barn. Det foreslås videre et tilskudd på 4,826 mill. kroner til organisasjonen Wayback,

1,581 mill. kroner til Kirkens Sosialtjeneste til organisasjonens arbeid for innsatte, 0,7 mill. kroner til Vardeteatret AS og 0,348 mill. kroner til Musikk i fengsel og frihet (MIFF). Den delen av tilskuddsmidlene som ikke er bundet opp ved øremerking, om lag 9,8 mill. kroner, vil bli kunngjort offentlig av Kriminalomsorgsdirektoratet.

Det foreslås en bevilgning under posten på 19,8 mill. kroner.

Tabell 2.15 Fordeling av tilskudd til frivillig virksomhet i 2013

Tilskuddsmottakere ¹	Tilskudd
Fretex-Elevator A/S	6 585
Wayback – stiftelsen Livet etter soning	4 425
Kirkens Sosialtjeneste	2 459
Foreningen for Fangers pårørende	2 428
Nordisk samarbeidsråd for kriminologi	1 078
Norges Røde Kors – Nettverk etter soning	1 000
Musikk i fengsel og frihet	900
Vardeteateret AS	900
Stiftelsen Kirkens Bymisjon Drammen	695
Stiftelsen Kirkens Bymisjon Vestfold	495
Frelsesarmeens Fengselsarbeid	475
Norges Røde kors – Visitortjeneste	400
Blues Factory as	300
Stiftelsen Retretten	300
Kirkens Bymisjon Kristiansand	250
Øvrige mottakere	1 025
Utbetalte tilskudd i 2013	23 715

¹ Fretex-Elevator A/S, Wayback, Kirkens Sosialtjeneste, Foreningen for Fangers Pårørende, Nordisk samarbeidsråd for kriminologi og Stiftelsen Retretten har fått øremerket tilskudd, jf. Prop. 1 S (2012–2013) og Innst. 6 S (2012–2013). Tilskudd til Nordisk Samarbeidsråd for Kriminologi er Norges andel av samarbeidsrådets budsjett.

Blant øvrige mottakere i tabellen over ligger tilskudd på 25 000 til 200 000 til følgende organisasjoner: Folkekulturfondet, Straffedes organisasjon i Norge (SON), Ungdom mot vold, Marborg,

Skien Diakonale senter, Mariastiftelsen, Nord-Trøndelag Røde Kors, Værestedet Stabburshella, Åsane menighet – Fengselsgruppen og Våle kirkekor.

Kap. 3430 Kriminalomsorgen

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
02	Arbeidsdriftens inntekter	79 993	85 655	88 039
03	Andre inntekter	20 997	15 690	16 127
04	Tilskudd	2 375	2 140	2 199
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	1 219		
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	35 332		
17	Refusjon lærlinger	198		
18	Refusjon av sykepenger	86 539		
	Sum kap. 3430	226 653	103 485	106 365

Post 02 Arbeidsdriftens inntekter

Posten omfatter inntekter fra salg av arbeidsdriftens produksjon og drifts- og vedlikeholdsoppgaver som utføres på bestilling fra Statsbygg.

Bevilgningen under posten foreslås redusert med 0,4 mill. kroner som følge av en avbyråkratiserings- og effektiviseringsreform.

Det foreslås at Justis- og beredskapsdepartementet i 2015 får fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 430, post 21 mot tilsvarende merinntekt under kap. 3430, post 02, jf. forslag til vedtak.

Det foreslås en bevilgning under posten på 88,0 mill. kroner.

Post 03 Andre inntekter

Posten omfatter bl.a. leieinntekter for tjeneste- og leieboliger, refundert kost og husleie, klientavhengige driftstilskudd til overgangsboligene og tilskudd fra andre offentlige virksomheter til gjennomføring av prosjekter.

Bevilgningen foreslås redusert med 0,1 mill. kroner som følge av en avbyråkratiserings- og effektiviseringsreform.

Det foreslås at Justis- og beredskapsdepartementet i 2015 får fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 430, post 01 mot tilsvarende merinntekt under kap. 3430, post 03, jf. forslag til vedtak.

Det foreslås en bevilgning under posten på 16,1 mill. kroner.

Post 04 Tilskudd

Posten omfatter tilskudd til deltakelse i internasjonalt fengselssamarbeid under EØS-finansieringsmekanismene.

Det foreslås at Justis- og beredskapsdepartementet i 2015 får fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 430, post 01 mot tilsvarende merinntekter under kap. 3430, post 04, jf. forslag til vedtak.

Det foreslås en bevilgning under posten på 2,2 mill. kroner.

Kap. 432 Kriminalomsorgens utdanningscenter (KRUS)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap	Saldert	Forslag
		2013	budsjett 2014	2015
01	Driftsutgifter	168 103	182 386	185 477
	Sum kap. 0432	168 103	182 386	185 477

Post 01 Driftsutgifter

Posten omfatter lønnsutgifter til personale ved Kriminalomsorgens utdanningscenter (KRUS), lønn til aspiranter og drifts- og husleieutgifter vedrørende skolebygningen. Bemanningen ved KRUS utgjorde 411 årsverk per 1. mars 2014, inkludert aspirantene som inngår i den toårige aspirantordningen. Posten omfatter også bevilgning til inventar og utstyr i skoleseksjonen og i kontorene, aspirantenes reiser, opphold og uniformseffekter samt ulike kurs til spesialstillinger innen kriminalomsorgen.

Det foreslås å redusere bevilgningen med 0,9 mill. kroner ifm. avbyråkratiserings- og effektiv-

seringsreformen i staten, jf. omtale under del III, punkt 4.

I forbindelse med innføring av nøytral merverdiavgift i staten foreslås bevilgningen redusert med 2,6 mill. kroner. For nærmere omtale vises det til del III (omtale av særlige tema) pkt. 4 og Gul bok 2015.

Det foreslås at Justis- og beredskapsdepartementet i 2015 får fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 432, post 01 mot tilsvarende merinntekt under kap. 3432, post 03, jf. forslag til vedtak.

Det foreslås en bevilgning under posten på 185,5 mill. kroner.

Kap. 3432 Kriminalomsorgens utdanningscenter (KRUS)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap	Saldert	Forslag
		2013	budsjett 2014	2015
03	Andre inntekter	2 097	947	973
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	996		
18	Refusjon av sykepenger	2 121		
	Sum kap. 3432	5 214	947	973

Post 03 Andre inntekter

Posten omfatter bl.a. inntekter fra aspirantenes andel av skolebøker.

Det foreslås at Justis- og beredskapsdepartementet i 2015 får fullmakt til å overskride bevilg-

ningen under kap. 432, post 01 mot tilsvarende merinntekt under kap. 3432, post 03, jf. forslag til vedtak.

Det foreslås en bevilgning under posten på 1,0 mill. kroner.

Programkategori 06.40 Politi og påtalemyndighet

Utgifter under programkategori 06.40 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)					
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015	Pst. endr. 14/15
01-23	Driftsutgifter	14 206 025	14 478 879	15 111 593	4,4
60-69	Overføringer til kommuner	5 160	5 330	5 501	3,2
70-89	Overføringer til private	156 199	281 770	163 289	-42,0
	Sum kategori 06.40	14 367 384	14 765 979	15 280 383	3,5

Utgifter under programkategori 06.40 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015	Pst. endr. 14/15
440	Politidirektoratet – politi- og lensmannsetaten	11 457 235	13 459 591	13 870 718	3,1
441	Oslo politidistrikt	2 166 175			
442	Politihøgskolen	572 671	560 737	572 906	2,2
444	Politiets sikkerhetstjeneste (PST)		568 572	631 332	11,0
445	Den høyere påtalemyndighet	157 942	162 990	191 368	17,4
446	Den militære påtalemyndighet	7 358	7 704	7 811	1,4
448	Grensekommisæreren	6 003	6 385	6 248	-2,1
	Sum kategori 06.40	14 367 384	14 765 979	15 280 383	3,5

1 Innledning

1.1 Regjeringens ambisjoner

Regjeringen vil bygge sin politikk på den enkeltes behov for trygghet i hverdagen. Trygghet er viktig for den enkeltes frihet og livskvalitet.

Regjeringen vil omstrukturere politiet for å skape en handlekraftig og moderne organisasjon som skal bli enda bedre til å forebygge og bekjempe kriminalitet, sikre en god beredskap og yte god publikumsservice. Dette skal skje ved å slå sammen politidistrikter til færre og større dis-

trikter, samtidig som politiets tilstedeværelse styrkes lokalt.

Målsettingen med nærpolitiet er et politi som er operativt, synlig og tilgjengelig, med kapasitet og kompetanse til å forebygge, etterforske og påtale kriminelle handlinger. Et sterkere nærpoliti vil skape trygghet. Dette vil kreve økt grunnbemanning i politiet.

I kampen mot kriminalitet er et aktivt forebyggende arbeid svært viktig. Dette forutsetter et godt kunnskaps- og beslutningsgrunnlag fra både politiet og andre offentlige og private aktører i lokal-

samfunnet. Det må videreutvikles nettverk som i større grad stimulerer kommuner og lokalsamfunn for øvrig til å prioritere forebyggende arbeid.

Dagens fire grunnleggende prinsipper for beredskapsarbeidet (ansvar, likhet, nærhet, samvirke) skal videreføres, men med særlig vekt på ansvar og samvirke som overordnede og styrende prinsipper, særlig ved større sektorovergripende kriser.

Bedre koordinering, rolleavklaring og samtrening mellom aktørene på beredskapsområdet er nødvendig for å gjøre samfunnet best mulig forberedt på alvorlige hendelser. For at beredskapen skal styrkes er det avgjørende at alle nivåer i forvaltningen involveres, også den øverste ledelsen.

1.2 Kategoriens organisering og innplassering i kjedeperspektivet

Kategori 06.40 Politi og påtalemyndighet omfatter etater og virksomheter som er sentrale i straffesakskjeden. De skal sikre rettssikkerhet, orden og trygghet i samfunnet, forebygge straffbare handlinger og sørge for straffeforfølgning. Kategoriens etater og virksomheter er videre sentrale i samfunnssikkerhet- og beredskapskjeden, både gjennom politiets døgnkontinuerlige beredskap, etatens særskilte beredskap for håndtering av ekstraordinære hendelser og Politiets sikkerhetstjeneste (PST).

Politiet har i tillegg ansvar for en rekke forvaltningsoppgaver og den sivile rettspleien på grunnplanet. Politiet har også oppgaver knyttet til asylkjeden, herunder asylsøkerbehandling og utsendelse av personer som ikke har lovlig opphold i Norge og som ikke forlater landet innen utreisefrist (tvangsretur).

1.3 Organisering

1.3.1 Den sentrale politiledelsen

Justis- og beredskapsdepartementet har det overordnede ansvar for styringen av politi- og lensmannsetaten. Departementet skal fastsette mål, overordnede strategier og rammer for politi- og lensmannsetatens arbeid.

Politidirektoratet (POD) er et forvaltningsorgan underlagt Justis- og beredskapsdepartementet. POD har ansvaret for faglig ledelse, styring, oppfølging og utvikling av politidistriktene og politiets særorganer. På straffesaksbehandlingens område skjer dette i samarbeid med riksadvokaten. POD har i tillegg ansvaret for å gjennomføre regjeringens politikk i henhold til tildelingsbrev, oppdragsbrev og andre oppdrag gitt i styringsdi-

logen, herunder også ansvaret for faglig utvikling, kultur og ledelse i hele politi- og lensmannsetaten.

1.3.2 Politidistriktene og særorganene

Landet er inndelt i 27 politidistrikt som igjen er inndelt i lensmanns- og politistasjonsdistrikter samt namsfogder. Politimestrene i Rogaland og Salten er leder av redningsledelsen ved hovedredningsentralene som er lokalisert på Sola og i Bodø.

Politiet er organisert med følgende særorganer:

- Den nasjonale enhet for bekjempelse av organisert og annen alvorlig kriminalitet (Kripos)
- Utrykningspolitiet (UP)
- Den sentrale enhet for etterforskning og påtale av økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet (Økokrim)
- Politiets utlendingsenhet (PU)
- Politihøgskolen (PHS)

Særorganene er administrativt og faglig underlagt POD. Økokrim er i tillegg et statsadvokatembete, som i sin påtalemessige virksomhet er underlagt riksadvokaten. Kripos er administrativt og faglig underlagt POD, unntatt straffesaksbehandling inkludert påtalearbeid, der enheten er underlagt Det nasjonale statsadvokatembetet for bekjempelse av organisert og annen alvorlig kriminalitet (NAST). I tillegg er Nasjonalt ID-senter (NID) et faglig selvstendig forvaltningsorgan underlagt POD.

1.3.3 Politiets IKT-tjenester og Politiets fellestjenester

Politiets data- og materielltjeneste ble ved kgl. res. 4. oktober 2013 nr. 1186 nedlagt som særorgan, og Politiets IKT-tjenester og Politiets fellestjenester ble opprettet som selvstendige enheter underlagt POD.

Politiets IKT-tjenester er fellesleverandør av IKT-tjenester i politiet, og politiets fellestjenester er politiets nasjonale kompetanse- og servicesenter innenfor områdene materiell og logistikk, eiendom, bygg og anlegg (EBA), samband, anskaffelser og juridisk rådgivning.

1.3.4 Politiets sikkerhetstjeneste (PST)

PST er et eget politiorgan i henhold til politiloven, og er politifaglig og administrativt direkte underlagt Justis- og beredskapsdepartementet. PST er en landsdekkende tjeneste representert i samtlige politidistrikt med unntak av Oslo politidistrikt, der den sentrale ledelse er lokalisert. PSTs hovedopp-

gaver er av forebyggende art, men PST utfører også etterforskning, og er i slike saker underlagt Den høyere påtalemyndighet.

1.3.5 Den høyere påtalemyndighet

Den høyere påtalemyndighet består av riksadvokatembetet, ti regionale statsadvokatembeter og Det nasjonale statsadvokatembetet for bekjempelse av organisert og annen alvorlig kriminalitet (NAST). Økokrim er både et statsadvokatembete og en sentral politienhet. Riksadvokaten er administrativt underlagt Justis- og beredskapsdepartementet. Den høyere påtalemyndighet ledes faglig og administrativt av riksadvokaten, som også har den overordnede faglige ledelse av straffesaksbehandlingen i politidistriktene og politiets særorganer.

1.3.6 Den militære påtalemyndighet

Generaladvokaten leder Den militære påtalemyndighet og er overordnet krigsadvokatene. Generaladvokaten har også tilsyn med den militære disiplinærmyndighet. Generaladvokaten er påtalemessig underlagt riksadvokaten og administrativt underlagt Justis- og beredskapsdepartementet. Departementet vurderer eventuelle endringer i organisasjonstilknytningen til Generaladvokatembetet.

mentet vurderer eventuelle endringer i organisasjonstilknytningen til Generaladvokatembetet.

1.3.7 Grensekommisæreren

Grensekommisæreren har bl.a. ansvar for å føre tilsyn med Grenseavtalen mellom Norge og Russland, herunder føre forhandlinger med russiske grensemyndigheter med sikte på å bilegge eventuelle konflikter ved grensen. Grensekommisæreren er underlagt Politidirektoratet.

1.4 Nye mål for kategorien

Justis- og beredskapsdepartementet er opptatt av å sikre økt handlekraft og gjennomføringsevne og at tjenestene gjennomføres effektivt med god kvalitet. For å oppnå dette har departementet utarbeidet en ny målstruktur for justis- og beredskapssektoren. I den nye målstrukturen er antallet mål redusert betydelig, og målene er nå spisset mot prioriterte områder i justissektoren. Målene er endringsmål som skal gi gjenfinnbare effekter for samfunnet og brukerne. Nedenfor er de nye målene for programkategori 06.40 Politi og påtalemyndighet:

Straffesakskjeden	En mer effektiv straffesakskjede Styrke forebyggingen av kriminalitet Redusere alvorlig kriminalitet
Samfunnssikkerhet og beredskap	Redusere sårbarhet i samfunnet Styrke samhandling i beredskap og krisehåndtering Kunnskapsbasert forebygging Bedre ledelse og styrket ledelseskultur
Asylkjeden	Raskere retur Raskere avklaring av identitet

2. Budsjettmessige prioriteringer

Regjeringen foreslår å øke bevilgningene til politi og påtalemyndighet med 1 024,8 mill. kroner i 2015. Regjeringen vil i 2015 særlig satse på økt bemanning, sikkerhet og beredskap og å øke antall returer av personer uten lovlig opphold. I tillegg foreslår Regjeringen å bevilge midler til forberedelser og gjennomføring av politireformen, og en særskilt satsing på bekjempelse av arbeidslivskriminalitet.

Det er et mål for Regjeringen å sikre at politi og påtalemyndighet har tilstrekkelig bemanning og kompetanse for de oppgaver som skal utføres. Regjeringen er opptatt av å skape balanse i straffesakskjeden. For å oppnå god og effektiv saksflyt gjennom hele straffesakskjeden foreslår Regjeringen flere politistillinger, flere påtalejurister og økt bemanning i Den høyere påtalemyndighet.

- legge til rette for å oppbemanne politiet med inntil 350 nye stillinger slik at antallet nye og ledige stillinger i politiet øker tilsvarende antal-

- let studenter som består Politihøgskolen (165 mill. kroner)
- helårsvirkning av 353 nye stillinger til nyutdannede fra Politihøgskolen i 2014 (164 mill. kroner)
 - om lag 50 flere påtalejurister i politiet med virkningstidspunkt 1. mai 2015 (29,7 mill. kroner)
 - 18 stillinger og økt lønn til statsadvokater i Den høyere påtalemyndighet (21,7 mill. kroner)
 - igangsetting og gjennomføring av politireformen (150 mill. kroner)
 - mobil tilgang til politiets systemer som vil effektivisere politiets operative oppgaveutførelse (16,5 mill. kroner)
 - ny kontrollapplikasjon og enheter som gjør det mulig for politiet å benytte håndholdte enheter til ID-kontroll (23,5 mill. kroner)
 - videreføring fra 2014 av økt måltall for antall returer av personer uten lovlig opphold fra 4 900 til 6 700 (150 mill. kroner)
 - økt antall returer og styrke ID-arbeidet i 2015. Måltallet for tvangsretur økes fra 6 700 i saldert budsjett 2014 til 7 800 i 2015 (87,5 mill. kroner)
 - drift av nytt utreisesenter på Oslo lufthavn for å kunne gjennomføre flere returer (19 mill. kroner)
 - Utvidelse av Trandum med ny modul som vil gi 90 flere plasser (planlagt ferdigstilt i 2016). Tiltaket vil tilrettelegge for å kunne gjennomføre flere returer i årene fremover (49 mill. kroner)
 - 32 stillinger til å intensivere arbeidet mot kriminelle utlendinger i Oslo, og da spesielt dem som omgås i det åpne rusmiljøet (30 mill. kroner)
 - økt bevilgning til Politiets sikkerhetstjeneste (PST), bl.a. til forbedring av spaning- og innhentingsskapasiteten, flere stillinger på grunn av skjerpet trusselbilde, ulike IKT- tiltak og økt bevilgning til livvaktstjenesten (68 mill. kroner)
 - videreutvikle samarbeidet mellom politiet, skatteetaten og Arbeidstilsynet for å bekjempe arbeidslivskriminalitet (samlet om lag 25 mill.

kroner fordelt likt mellom JD, FIN og ASD) (8,3 mill. kroner)

- etablere et servicesenter i Bergen for utenlandske arbeidstakere i 2015 i samarbeid med skatteetaten og Arbeidstilsynet (samlet om lag 10 mill. kroner, derav halvparten til politiet).
- forprosjektering av nytt beredskapssenter for de nasjonale beredskapsressursene (30 mill. kroner)
- redusert responstid innen helikopterberedskapen på Rygge og Bardufoss for politiet fra to timer til en time (32,6 mill. kroner)
- videreføring av IKT-satsing i politiet, herunder implementering av politiregisterloven og nytt saksbehandlersystem for pass og innføring av nasjonalt ID-kort mv. (200 mill. kroner)

3.1 En mer effektiv straffesakskjede

3.1.1 Nedgang i den registrerte kriminaliteten

Det overordnede målet i straffesakskjeden er å redusere kriminaliteten, og særlig en reduksjon av den alvorlige kriminaliteten. En effektiv straffesakskjede med høy kvalitet og god rettssikkerhet er en forutsetning for den alminnelige tillit til rettsystemet. En reduksjon i kriminaliteten krever både forebyggende tiltak, strategisk kriminalitetsbekjempelse og effektiv straffesaksbehandling.

Forebyggende tiltak kan bidra til å hindre at kriminalitet finner sted og redusere antall anmeldelser. En strategisk kriminalitetsbekjempelse skal legge grunnlag for at sakene politiet setter ressurser inn på å avdekke og etterforske, både kan stanse og redusere videre utvikling av kriminaliteten. Effektiv straffesaksbehandling bidrar til å sikre at disse målene realiseres.

Kriminalitetsbildet påvirkes av samfunnsmessige faktorer som befolkningsvekst, urbanisering og innvandring. Kriminalitetsbildet påvirkes også av anmeldelsestilbøyeligheten til publikum og aktiviteten til politiet og andre kontrolltater.

Tabell 2.16 Anmeldte lovbrudd 2009–2013 etter kriminalitetstype

	2009	2010	2011	2012	2013
Økonomisk kriminalitet	7 369	7 916	8 053	8 047	7 931
Annen vinningskriminalitet	187 854	177 032	171 921	179 948	170 911
Voldskriminalitet	26 108	25 920	26 254	27 151	26 942
Seksualkriminalitet	4 219	4 271	4 612	4 719	4 823
Narkotikakriminalitet	39 280	45 397	42 788	45 921	49 404
Skadeverk	24 554	21 365	19 553	18 165	18 278
Miljøkriminalitet	3 080	2 663	2 741	2 333	2 172
Arbeidsmiljøkriminalitet	714	665	819	773	756
Trafikkriminalitet	61 294	61 779	56 922	60 535	58 986
Annen kriminalitet	43 109	47 129	46 429	46 082	48 303
Alle lovbruddsgrupper	397 581	394 137	380 092	393 674	388 506

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Det ble anmeldt ca. 388 500 lovbrudd i 2013, en nedgang på 1,3 pst. fra året før. Nedgangen i anmeldte lovbrudd er mer markant dersom man ser den i forhold til folketallet. Det ble i 2013 anmeldt 76,9 lovbrudd per 1 000 innbyggere, noe som var 2,7 pst. lavere enn året før og 16,8 pst. lavere enn for ti år siden.

3.1.2 Nedgang i antall barn og unge siktet for kriminalitet og færre tilbakefall

Barn under 15 år er under den kriminelle lavalder, og er ikke strafferettslig ansvarlig. Det har de senere årene vært nedgang i den registrerte barne- og ungdomskriminaliteten. Mens det i 2009 ble siktet 3 812 unge mellom 5-14 år, så var antallet siktede for 2013 1 977. Tilsvarende tall for gruppen 15–17 år var 6 412 i 2009, mot 4 684 i 2013. Nedgangen er enda mer markant dersom man ser den i forhold til befolkningsveksten i samme periode.

Antall tilbakefall i aldersgruppen 15–17 år var 915 i 2013, mens gjennomsnittet for årene 2010–2012 lå på 1 195. Antall tilbakefall i gruppen mindreårige som er strafferettslig ansvarlige er dermed redusert.

Undersøkelser viser at noen få unge står for en relativt stor andel av kriminaliteten begått av barn og unge. Det er et fåtall som utvikler det som kan omtales som lovbruddskarriere.

3.1.3 Kriminelle utlendinger er en stor utfordring

Kriminelle utlendinger representerer en særskilt utfordring, bl.a. på grunn av unndragelsesfare. Relativt sett er utlendinger overrepresentert, noe særlig den høye andelen utenlandske siktede som blir satt i varetekt viser. Tall fra kriminalomsorgen viser at andelen utenlandske statsborgere som ble satt i varetekt i 2013 var ca. 50 pst., mens 29 pst. av alle nyinnsettelse i 2013 var personer med utenlandsk statsborgerskap. I 2013 gjennomførte politiet til sammen 5 966 returer av personer uten lovlig opphold, hvorav 2 224 var ilagt en eller flere straffereaksjoner i Norge. Per 1. september 2014 er det returnert 1 575 personer ilagt straffereaksjon. Rundt 75 pst. av disse er enten bort- eller utvist fra Norge.

Oslo politidistrikt har i samarbeid med Politets utlendingsenhet og UDI, et eget prosjekt for iretteføring og uttransportering av utlendinger som omgås i det åpne rusmiljøet i Oslo. I forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2014 ble bevilgningen økt med 10 mill. kroner for å styrke denne innsatsen. Det foreslås å øke bevilgningen med 20 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett 2014 for å videreføre styrket innsats på dette området i 2015. I tillegg vil politiet prioritere om lag 10 mill. kroner til formålet innenfor eksisterende ramme, slik at den økte satsingen på det operative arbeidet på utlendingsfeltet i Oslo særlig rettet mot det åpne rusmiljøet blir 30 mill. kroner i 2015, tilsvarende 32 årsverk.

Straffebestemmelsen om brudd på innreiseforbud ble skjerpet i 2013. Oppfølgingen av denne type saker er et viktig virkemiddel i innsatsen mot kriminelle utlendinger.

Som en del av arbeidet med innføringen av nye pass og nasjonalt ID-kort innføres det elektro-

niske løsninger for å verifisere dokumentene. Disse løsningene er internasjonale, og muliggjør også kontroll av andre lands pass og ID-kort. Etableringen av slike sikkerhetsløsninger vil være et viktig tiltak i bekjempelsen av all kriminalitet som baserer seg på falsk ID og misbruk av ID.

3.2 Saksbehandlingstid og oppklaringsprosent er relativt stabil

Tabell 2.17 Resultatutvikling saksbehandlingstid og oppklaringsprosent, 2009–2013

	Mål	2009	2010	2011	2012	2013
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid	120	123	122	123	114	119
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid – fristsaker vold	90	111	111	101	99	100
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid – unge lovbrøyttere	42	31	31	30	33	37
Gjennomsnittlig oppklaringsprosent	38	34,3	37,4	38,0	36,3	37,3

Kilde: STRASAK, Politidirektoratet.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for oppklarte forbrytelser var noe høyere i 2013 (119 dager) enn i 2012 (114 dager), men noe lavere enn for årene 2009–2011. Resultatet er likevel innenfor målkravet på 120 dager. For prioriterte voldssaker var saksbehandlingstiden for oppklarte saker 100 dager i 2013, hvilket betyr at målkravet på 90 dager ikke ble oppnådd. For saker hvor mistenkte var under 18 år lå saksbehandlingstiden på 37 dager, som til tross for en økning fra foregående år er innenfor målkravet på 42 dager.

Gjennomsnittlig oppklaringsprosent for forbrytelser var 37,3 pst. i 2013. Dette var en forbedring på ett prosentpoeng fra året før, men resultatet var likevel under målkravet på 38 pst.

Den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden varierer betydelig mellom ulike kriminalitetstyper, fra en saksbehandlingstid på 212 dager i økonomisaker i 2013 til 102 dager i narkotikasaker. Økonomisaker tar tradisjonelt lang tid å etterforske. Narkotikasaker har kortere saksbehandlingstid siden en betydelig andel av sakene avgjøres med forelegg.

Til tross for økt gjennomsnittlig oppklaringsprosent totalt viste de fleste kriminalitetstyper en noe lavere oppklaringsprosent i 2013 sammenlignet med 2012. Unntaket er økonomisaker der oppklaringsprosenten økte noe. Ellers var det stabili-

tet i oppklaringsprosenten for vinningsforbrytelser, som utgjør det største volumet av saker. Hovedforklaringen på at den gjennomsnittlige oppklaringsprosenten økte i 2013 er sammensetningen av saker (flere narkotikasaker, som har høy oppklaringsprosent).

Det er også stor variasjon i oppklaringsprosenten mellom de ulike kriminalitetstypene. Vinningssakene har lav oppklaringsprosent (15 pst. i 2013), og mange saker uten opplysninger om gjerningsperson. Narkotikasakene, som i all hovedsak er egenproduserte saker, har høy oppklaringsprosent (85,3 pst. i 2013).

Måloppnåelsen ved Riksadvokatembetet og statsadvokatembetene har vært god de senere årene, også i 2013. Ved Riksadvokatembetet har det vært en økning i antall behandlede saker med 6,4 pst. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid i påtalesakene var åtte dager i 2013. 97 pst. av sakene ble avgjort innen 30 dager. For klagesakene var tilsvarende tall 17 dager og 92 pst. Samlet tilsier det full måloppnåelse i 2013.

Behandlingstiden ved de regionale statsadvokatembetene i saker der gjerningspersonen var under 18 år på handlingstidspunktet er på nivå med resultatet for 2012. I 2013 ble 87,8 pst. av disse sakene avgjort innen 15 dager, mot 88,1 pst. i 2012.

3.3 Restanser, saker eldre enn tre måneder, 2009–2013

Tabell 2.18 Restanseutvikling, 2009–2013

	2009	2010	2011	2012	2013
Ikke påtaleavgjorte saker	42 591	44 431	37 729	41 311	45 031
Påtaleavgjorte – ikke rettskraftige saker	61 545	67 539	67 114	69 651	71 499
Ikke rettskraftige saker totalt	104 496	111 970	104 843	110 962	116 530

Kilde: STRASAK, Politidirektoratet

Økningen i antallet restanser gjelder både ikke påtaleavgjorte saker og de påtaleavgjorte, men ikke rettskraftige. Den største mengden av restansesaker var likevel de påtaleavgjorte, ikke rettskraftige. Disse utgjorde om lag 60 pst. av restansene.

De eldste restansesakene, som er saker eldre enn tolv måneder, viser en stor økning fra om lag 41 500 saker i 2012 til om lag 46 000 saker i 2013 (11 pst.), etter å ha ligget stabilt rundt 41 000 saker i årene 2010 til og med 2012. Fra årsskiftet til avslutningen av første tertial 2014 er antallet restansesaker eldre enn tolv måneder redusert med om lag 650.

3.4 Resultatoppnåelse 2013

Etter departementets vurdering er resultatutviklingen på straffesaksområdet noe varierende innen de utvalgte områdene. Det er behov for forbedring særlig når det gjelder saksbehandlingstid som i saker omhandler voldskriminalitet, men også for gjennomsnittlig oppklaringsprosent. Måloppnåelse for gjennomsnittlig saksbehandlingstid og saksbehandlingstiden i saker med unge lovbyrtere er tilfredsstillende.

Restanseutviklingen er lite tilfredsstillende. Særlig gjelder det for restanser eldre enn tolv måneder.

For å styrke arbeidet med straffesakene fremmer Regjeringen i budsjettet for 2015 forslag om å øke bemanningen av påtalejurister i politiet og bemanningen i Den høyere påtalemyndigheten. Dette forventes å bidra til en nedarbeiding av restanser (særlig de eldste sakene). Ved å bygge ned restanser vil det gi en midlertidig negativ effekt på saksbehandlingstiden, fordi gamle saker som avsluttes trekker gjennomsnittlig saksbehandlingstid opp.

Nye målekriterier 2015

Det er ikke stilt resultatkrav til oppklaring og saksbehandlingstid i budsjettproposisjonen for 2015. Det har sammenheng med at departementet i 2014 har igangsatt et større arbeid med nye styringsparametre og resultatkrav med utgangspunkt i ny målstruktur, jf. omtale under punkt 1.4. På straffesaksområdet er det aktuelt å sette differensierte krav, eksempelvis med utgangspunkt i målet om «Redusere alvorlig kriminalitet» og på områder med behov for forbedring. De nye kravene vil bli innarbeidet i tildelingsbrevene for 2015 til Politidirektoratet og Riksadvokaten, og vil bli omtalt i neste års budsjettproposisjon.

4. En mer effektiv straffesakskjede

4.1 En effektiv straffesakskjede – tidsforløp og kvalitet

Straffesakskjeden strekker seg fra et lovbrudd blir begått, anmeldt, etterforsket, påtaleavgjort, behandlet i rettsapparatet, til fullbyrdelse av straffereaksjon. Dette innebærer at både politiet, påtalemyndigheten, domstolene og kriminalomsorgen er ansvarlig for ulike deler av straffesakskjeden. Saksvolum og resultatoppnåelse i et ledd vil ha direkte innflytelse på oppgavevolum i neste ledd i kjeden.

Regjeringen arbeider med å identifisere flaskehals og tidstyver og eventuell manglende kvalitet i hele straffesakskjeden.

Mangel på tilstrekkelig etterforsknings- og påtaleressurser og nok varetekts- og soningsplasser er viktige utfordringer. Samtidig som eksempelvis effektiv etterforskning i økende grad stiller krav om teknisk avanserte metoder og spisskompetanse for bevissikring, bl.a. av elektroniske bevis.

Dagens IKT-løsninger legger ikke til rette for effektive arbeidsprosesser og optimal samhandling mellom politiet og andre aktører i straf-

fesakskjeden. Arbeidet med å forbedre arbeidsprosesser er organisert gjennom Merverdiprogrammet, jf. omtale under punkt. 10.

For å muliggjøre iverksetting av ny straffelov i 2015 arbeides det med en løsning basert på eksisterende IKT-systemer.

4.2 Etterforskning – kompetanse og ressurser

Både politiet og Den høyere påtalemyndighet gir uttrykk for bekymring for kvalitet og kapasitet på etterforskningen i politiet, og etterforskningsarbeidets status og generelle vilkår. En rapport fra POD i 2014 peker på at etterforskningsarbeidet i politiet har synkende status. Politidistriktene sliter derfor med rekrutteringen til etterforskerstillinger på prioriterte kriminalitetsområder, og etterforskningen skjer med ikke optimal kvalitet og kvantitet. Det gjelder både politifaglig og påtalefaglig. Det foreslås å øke bevilgningen til politiet med 29,7 mill. kroner for å øke bemanningen i politiets påtalemyndighet med omlag 50 årsverk. I tillegg foreslås det å øke bevilgningen til Den høyere påtalemyndighet med 21,7 mill. kroner til økt bemanning og styrket fagledelse mv.

Politiet må sørge for den nødvendige balanse mellom etterforskning og påtalearbeid og øvrige politimessige oppgaver. Departementet forutsetter at straffesaksbehandlingen gis den nødvendige oppmerksomhet og er godt forankret i politidistriktets ledelse. Betydningen av å sørge for aktiv og god politifaglig og påtalefaglig ledelse i det løpende straffesaksarbeidet understrekes.

POD vil, i samarbeid med Riksadvokatembetet, styrke etterforskningsfaget i politiet. Det skal gjennomføres tiltak som kan bidra til en positiv utvikling for etterforskningsfagets status og faglige utvikling. Tiltak knyttet til de spesialiserte fagområdene innenfor bekjempelse av den alvorlige og organiserte kriminaliteten skal vies særlig oppmerksomhet.

4.3 Digital straffesakskjede

4.3.1 Digital straffesaksbehandling og iretteføring:

Når aktørene i straffesakskjeden skal bruke informasjonen som er samlet og systematisert i bl.a. politiets saksbehandlingssystem BL, er denne i dag i det vesentlige papirbasert. Erfaringer og metodeutvikling fra Oslo politidistrikt og Økokrim viser at en kan gjennomføre både etterforskning og iretteføring av komplekse straffesaker med betydelig mindre ressursbruk og med større grad av rettssikkerhet gjennom bedre kontroll med,

oversikt over og notoritet rundt bevisgrunnlagene i straffesakene.

Med basis i metodeutviklingen ved Oslo politidistrikt og Økokrim, har POD og Domstolsadministrasjonen besluttet at det skal gjennomføres to parallelle pilotprosjekter – henholdsvis «Digitale aktorater» og «Digitale rettsmøter» fra oktober 2014, hvor utpekte politidistrikter og domstoler skal praktisere og videreutvikle den papirløse løsningen i både små og store straffesaker. Erfaringene fra pilotprosjektene vil danne grunnlag for utviklingen av de endelige digitale saksbehandlingssystemene i politiet og i domstolene. Implementering av en papirløs løsning vil stille krav om opplæring av politietterforskere, påtalejurister, forsvarere og dommere. Politiet og domstolene må få tilgang til datateknisk utstyr og programvaren som muliggjør en digital straffesakskjede.

4.3.2 Anmeldelser på nett

Det er en målsetting å gjøre det enklere for befolkningen å kommunisere med politiet elektronisk gjennom å styrke det digitale tilbudet til befolkningen. Bl.a. tilbudet om å levere elektroniske anmeldelser på nett i større grad enn i dag, samt mulighet til å søke om politiattest på nett.

4.4 Andre tiltak for en effektiv straffesakskjede

4.4.1 Internasjonalt politisamarbeid

Internasjonalt politisamarbeid er avgjørende for å kunne bekjempe den fortsatt økende grenseoverskridende kriminaliteten. Det internasjonale arbeidet gjennomføres i dag bl.a. ved hjelp av internasjonale datasystemer, og flere systemer er under forberedelse og planlegging. I mangel av gode saksbehandlerløsninger hos Kripos, som er norsk politis internasjonale kontaktpunkt, må saksbehandlingen for en stor del utføres manuelt. Dette reduserer bl.a. mulighetene til å avdekke kriminalitetsmønstre ved hjelp av datasystemer, og viktig informasjon tilflyter ikke de operative etterforskningsmiljøene lokalt i tilstrekkelig grad.

Det er behov for å utvikle dataløsninger som gjør at Norge blir digitalt integrert i eksisterende og framtidige internasjonale dataløsninger. Videre er det behov for å øke kompetansen innenfor internasjonalt politisamarbeid i politidistriktene, bl.a. gjennom utarbeidelse av «beste praksisløsninger» og maler for effektivt internasjonalt samarbeid.

4.4.2 Politiregisterloven

Politiregisterloven og politiregisterforskriften trådte i kraft 1. juli 2014. Formålet med loven er å bidra til effektiv løsning av politiets og påtalemyndighetens oppgaver, beskyttelse av personvernet og forutberegnelighet for den enkelte ved behandlingen av opplysninger. Regelverket regulerer politiets og påtalemyndighetens behandling av opplysninger. Det er gitt enkelte overgangsregler som vil bli opphevet når nødvendige tekniske tilpasninger er foretatt.

4.4.3 Trafikkdata

Nye regler om datalagring ble gitt ved lov 15. april 2011 nr. 11 om gjennomføringen av EUs datalagringsdirektiv i norsk rett. Loven er ikke trådt i kraft.

I EU-domstolens dom 8. april 2014 ble datalagringsdirektivet kjent ugyldig. Som varslet ifm. revidert nasjonalbudsjett 2014 vil Regjeringen gå grundig gjennom dommen og vil komme tilbake til Stortinget om saken på en egnet måte.

4.4.4 Bruk av DNA i politiet

PHS gjennomførte i 2013 på oppdrag fra POD en evaluering av DNA-reformen. Evalueringen viser at DNA er et nyttig bidrag ved bekjempelse av så vel vinningskriminalitet som integritetskrenkende og alvorlig kriminalitet der det sikres spor. Det bør derfor settes inn flere ressurser på åstedsundersøkelse og sporsikring der DNA kan være aktuelt. De berørte miljøene er gjennomgående positive til reformen, men flere understreker et behov for økt analysekapasitet og bedre opplæring.

Justis- og beredskapsdepartementet har gitt POD i oppdrag å undersøke hvordan man kan tilrettelegge for at politiet kan velge mellom flere akkrediterte leverandører for analyse av DNA-spor i straffesaker innenfor eksisterende systemer. På sikt vil det gi politiet mulighet for raskere svar på prøver, samtidig som flere kompetansemiljøer vil kunne styrke rettssikkerheten siden det ved tvil kan innhentes synspunkter fra flere miljøer. Politiet kan i dag benytte akkrediterte leverandører når de ønsker det, og finansiere det innenfor rammen utenfor det etablerte samarbeid med Folkehelseinstituttet. En viktig forutsetning for at politidistriktene skal kunne velge er at sikker kommunikasjon er tilfredsstillende og at forvaltningen av informasjon skjer på en betryggende måte.

5. Styrke forebyggingen av kriminalitet

5.1 En mer målrettet og systematisk innsats

Den beste måten å øke både den faktiske og opplevde tryggheten i befolkningen på, er å forhindre at kriminalitet blir begått. En mer effektiv kriminalitetsforebygging vil bidra til færre lovbrudd, færre ofre for kriminalitet og ha en positiv effekt på befolkningens tillit til politiet. En nedgang i antall lovbrudd vil redusere sakstilfanget i straffesakskjeden.

Kriminalitetsforebygging er en kjerneoppgave for politiet, samtidig som det langsiktige forebyggende arbeidet ofte må vike for det akutte og hendelsesstyrte. Dette er en utfordring siden mer effektiv forebygging over tid vil bidra til redusert kriminalitet og mindre hendelsesstyrt virksomhet.

Det kriminalitetsforebyggende arbeidet i politidistriktene er av ulik kvalitet, og innsatsen er mange steder lite målrettet og systematisk. Det er derfor et mål å styrke forebyggingen av kriminalitet på tvers av politiorganisasjonen og gjøre arbeidet mer målrettet og systematisk. Innsatsen skal videre være kunnskapsbasert, lokalt forankret og foregå i nært samvirke med relevante samarbeidspartnere på tvers av samfunnssektorer. Tiltakene som settes inn skal være basert på kunnskap om hva som virker. Det skal etableres rutiner for å dele gode metoder og tiltak mellom politidistriktene. Det forebyggende arbeidet kan ikke avgrenses til spesifikke områder, men må være en del av all virksomhet i kjeden.

Det er en forutsetning at politiet har nødvendig kunnskap om personer, grupper og fenomener som skaper eller kan skape kriminalitet, uønskede eller ekstraordinære hendelser. Politiets styrking av etterretningsarbeidet skal fremskaffe tilstrekkelig kunnskaps- og beslutningsgrunnlag for det forebyggende arbeidet.

5.2 Videreutvikling av samarbeidet lokalt

Regjeringen vil styrke det kriminalitetsforebyggende samarbeidet på tvers av samfunnssektorer. En rekke samfunnsaktører besitter virkemidler som er av betydning for å bidra til et samfunn med mindre kriminalitet. God forebygging krever samarbeid på tvers. Arbeidet må involvere lokalsamfunn, inkludert næringsliv, frivillige organisasjoner, idrettslag, skole og kommune, i tillegg til politi og kriminalomsorg. Det må utvikles modeller som i større grad stimulerer kommuner og lokalsamfunn til å prioritere forebyggende arbeid.

Politiråd er en modell for formalisert samarbeid mellom politi og kommune. Det er et mål både å øke antallet kommuner som deltar, og å videreutvikle samarbeidet. Antall kommuner hvor politiet hadde inngått et politirådssamarbeid økte gjennom 2013. Ved inngangen til 2014 hadde politiet etablert et politirådssamarbeid med ca. 400 av landets kommuner. De gjenstående kommunene hvor det ikke var etablert et samarbeid var i hovedsak små kommuner.

POD utarbeidet høsten 2013 nye retningslinjer for politiråd for å tydeliggjøre mandat og formål, samt hvordan samarbeidet skal organiseres og gjennomføres. Det skal gis føring om at det enkelte politiråd må lage en skriftlig avtale som tydeliggjør rammene for samarbeidet.

Våren 2014 ble det gjennomført en bred evaluering av erfaringene med politiråd, sett både fra politiets og kommunenes side. Evalueringen viser at det er relativt stor tilfredshet med samarbeidet, som bidrar til større informasjonsflyt og mer målrettet kriminalitetsforebygging. Samtidig gis det en rekke anbefalinger for å videreutvikle politirådene, bl.a. knyttet til mandat og avtale for samarbeidet, forankring og ledelse, kunnskapsgrunnlag og kunnskapsutvikling, samt samarbeid med andre aktører.

Om lag halvparten av landets kommuner har i tillegg et etablert SLT-samarbeid (Samordning av lokale rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak). Samarbeidet er i det vesentlige avgrenset til barn og unge. Det må arbeides for å sikre en hensiktsmessig organisering av henholdsvis politirådssamarbeidet og SLT i de kommunene hvor begge strukturene er etablert. Dette omtales også i evalueringen av politiråd, og vil bli fulgt opp i den forbindelse.

Regjeringen er opptatt av at det kriminalitetsforebyggende arbeidet er organisert på en måte som gir god kostnadseffektivitet. Det er igangsatt en evaluering av Det kriminalitetsforebyggende råd (KRÅD) i tråd med tiltak i handlingsplanen for forebygging av kriminalitet.

Kunnskapen i politiet om kriminalitetsforebyggende hensyn i planprosesser, jf. plan- og bygningsloven, samt kompetanse om politidistriktenes innsigelsesmyndighet og deltakelse i planprosesser, skal styrkes.

5.3 Styrket innsats mot barne- og ungdomskriminalitet

Regjeringen vil styrke det kriminalitetsforebyggende arbeidet overfor barn og unge. Arbeidet skal ha særlig prioritet siden tidlig innsats overfor

barn og unge i risikozonen er avgjørende for å forhindre fremtidig kriminalitet. Innsatsen overfor barn og unge må både rette seg mot å forhindre at lovbrudd blir begått, og å forhindre tilbakefall.

Det er gode erfaringer med bruk av bekymringssamtalen som forebyggende tiltak i politiet, og bruken av bekymringssamtalen skal styrkes og systematiseres. Det er viktig å sikre lik bruk i alle landets politidistrikter.

For å styrke arbeidet overfor barn og unge skal det utarbeides en årlig strategisk analyse av barne- og ungdomskriminaliteten i Norge. Det skal videre sikres rutiner for systematisering og deling av erfaring, kunnskap og kompetanse om kriminalitetsforebyggende politiarbeid.

En ny strafferettslig reaksjon, kalt ungdomsoppfølging, i trådte i kraft 1. juli 2014. Denne retter seg mot mindre alvorlige lovbrudd begått av unge lovbrøyttere. Sammen med ungdomsstraffen som også trådte i kraft 1. juli 2014, og som retter seg mot ungdom som har begått alvorlig og gjentatt kriminalitet, vil denne danne en sammenhengende kjede av alternative strafferettslige reaksjoner for unge lovbrøyttere. Målet er å sikre en tettere oppfølging av unge lovbrøyttere for å forhindre videre lovbruddskarriere. Gjennomføringen er lagt til konfliktrådene.

Det skal sikres gode rutiner for oppfølging av barn i politiets arrest. Justis- og beredskapsdepartementet har gitt POD i oppdrag å bedre rutinen på området. Bruk av ubetinget fengsel for mindreårige skal unngås i størst mulig grad.

6 Redusere alvorlig kriminalitet

Som et ledd i innsatsen for å bekjempe kriminalitet er det særlig et mål å redusere alvorlig kriminalitet. Med alvorlig kriminalitet regnes integritetskrenkninger som vold, herunder vold i nære relasjoner, seksualforbrytelser, og grov profittmotivert kriminalitet. Eksempler på sistnevnte er organisert narkotikakriminalitet, menneskehandel og ulike former for økonomisk kriminalitet, hvor særlig utviklingen innen organisert arbeidslivskriminalitet er alvorlig. Det er en målsetning å øke oppklaringsprosenten og redusere saksbehandlingstiden for alvorlig kriminalitet, samt å øke inndragningen fra profittmotivert kriminalitet. Ved kompleks og alvorlig kriminalitet må kravet til hurtighet vurderes opp mot oppklaring og mulighetene for å kunne inndra utbytte.

At bekjempelse av den alvorlige kriminaliteten har prioritet, innebærer ikke at saker som er en del av det som gjerne blir kalt «hverdagskriminalitet» kan nedprioriteres. Såkalt «hverdags-

kriminalitet» bidrar til å skape utrygghet, og deler av denne typen kriminalitet kan være en del av den alvorlige organiserte kriminaliteten, eksempelvis innbrudd i boliger. Politiet skal videreføre kampen mot hverdagskriminalitet.

6.1 Integritetskrenkende kriminalitet

6.1.1 Voldskriminalitet

Voldskriminaliteten rammer både på offentlig sted og i private hjem. Vold gir store belastninger for ofrene, men også for familie og nettverk. Vold har store menneskelige og samfunnsmessige kostnader og krever mye både av politi og hjelpeapparatet.

Det har vært en økning i den registrerte voldskriminaliteten den siste tiårsperioden. I 2013 ble det anmeldt 26 942 voldslovbrudd, hvorav halvparten i kategorien forbrytelse mot liv, legame og helbred. I 2013 ble det registrert 46 drapssaker.

En undersøkelse gjennomført i regi av Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS), lagt frem i februar 2014, viser at fysisk vold og seksuelle overgrep rammer en betydelig andel av befolkningen, og at det fremdeles er store mørketall. Det må fortsatt være et mål å få flere til å anmelde voldslovbrudd, bl.a. ved å styrke etterforskningen, redusere saksbehandlingstiden og øke informasjonen og oppmerksomheten om vold.

Regjeringen gjør en betydelig innsats for å løfte kriminalitetsfeltet vold i nære relasjoner. Det er registrert en stor økning i anmeldelsene for denne typen vold. Det er grunn til å anta at noe av økningen har sammenheng med økt oppmerksomhet om vold i nære relasjoner som samfunnsproblem og som en følge av dette økt anmeldelsestilbøyelighet.

Statens barnehus er etablert for å bedre ivaretagelsen og styrke rettssikkerheten til barn under 16 år og utviklingshemmede, som man mistenker er utsatt for vold og seksuelle overgrep. Erfaringene med bruk av barnehus er gode, og ytterligere to barnehus ble etablert høsten 2013. Det ble gjennomført til sammen 2 662 dommeravhør i 2013. Det er et stort problem at ventetiden for gjennomføring av dommeravhør er for lang.

Loven om elektronisk kontroll ved kontaktforbud trådte i kraft 1. februar 2013. I august 2014 ble den første dommen avsagt. Departementet vil vurdere en utvidelse av ordningen til også å omfatte straffeprosessuelt besøksforbud.

Etter forslag fra Regjeringen vedtok Stortinget i juni 2014 endringer i reglene om foreldelse, jf. Innst. 263 L (2013–2014). Endringen muliggjør

etterforskning og strafforfølgning av noen av de mest alvorlige straffbare handlingene, som drap, voldtekt og seksuell omgang med barn under 14 og 16 år, uavhengig av om det har gått lang tid siden forbrytelsen ble begått.

Risikovurderingsverktøyet SARA (Spousal Assault Risk Assessment Guide), implementeres nå i samtlige politidistrikt.

Saksbehandlingstiden for dommeravhør er for lang. Regjeringen er opptatt av at dommeravhør gjennomførtes innen lovpålagt frist (14 dager).

Som et ledd i arbeidet med å redusere ventetiden i forbindelse med dommeravhør har POD igangsatt både kort- og langsiktige tiltak. Målsettingen er at samtlige politidistrikt innen utgangen av året skal ha en gjennomsnittlig saksbehandlingstid som ikke overskrider 30 dager for innkomne saker fra og med 1. juli 2014. I tillegg skal det utvikles retningslinjer og rutiner for tilsyn med barnehusene. Departementet arbeider med oppfølgingen av rapporten om «Avhør av særlig sårbare personer i straffesaker» (Sæverud-rapporten), jf. omtale under kat. 06.20.

Politiets og rettsvesenets kompetanse om vold i nære relasjoner skal styrkes, og Politihøgskolens evaluering av politiets arbeid med vold i nære relasjoner skal følges opp. Det prøves ut et samlokalisert tilbud for voksne utsatt for vold i nære relasjoner i Oslo politidistrikt.

Politiet skal igangsette en kampanje rettet mot voldsutsatte og publikum generelt for å få flere til å anmelde vold og overgrep i nære relasjoner. Det skal foretas en analyse av familievoldssakene fra anmeldelse til dom i 2015, og en evaluering av bruken av straffeloven § 219 om mishandling i familieforhold. En egen nettportal om vold i nære relasjoner og voldtekt skal etableres.

Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA) er leverandør av «Forskningsprogram om vold i nære relasjoner» som starter opp høsten 2014, og har en varighet på fem år. I tillegg skal NKVTS styrke sin forskning på dette området de neste fem årene. En treårig studie av partnerdrap vil ferdigstilles i 2015. Hensikten med studien er å identifisere risikofaktorer for å kunne iverksette målrettede forebyggende tiltak. Det vurderes også å etablere et forskningsbasert drapsregister i Norge.

POD skal i 2014 levere en analyse av omfang og utvikling av vold i nære relasjoner, som også skal inneholde en status for politiets arbeid på feltet. En slik rapport skal leveres hvert annet år.

Vold i det offentlige rom er i de fleste tilfellene knyttet til uteliv og bruk av alkohol eller andre rusmidler. Samarbeidsmodellen «Ansvarlig alko-

holhåndtering» er et tiltak i arbeidet med å forbygge rusrelatert vold. Helsedirektoratet og Politidirektoratet samarbeider om implementeringen. I september 2014 ble det arrangert samlinger for landets politiråd for å styrke deres involvering i satsingen. Et godt samarbeid mellom politiet, utestedene og kommunene reduserer omfanget av denne typen kriminalitet.

6.1.2 Seksuallovbrudd

Seksualforbrytelser er svært krenkende. I tillegg til store belastninger for ofrene, skaper de utrygghet i samfunnet. Voldtekt og grove seksuelle krenkelser er et betydelig samfunnsproblem

I omfangsundersøkelsen gjennomført av NKVTS, rapporterer 9,4 pst. av norske kvinner at de har vært utsatt for voldtekt. Det tilsvarende tallet for menn er 1,1 pst. Bare 10 pst. av kvinnene og 17 pst. av mennene som hadde vært utsatt for en voldtekt, anmeldte saken til politiet.

Det er fremdeles et betydelig forbedringspotensial når det gjelder den strafferettslige behandlingen av voldtektssaker. Særlig gjelder dette kvaliteten i den innledende delen av etterforskningen, og saksbehandlingstiden i sin alminnelighet.

Politiets innledende håndtering av voldtektsanmeldelsene har ofte avgjørende betydning for bevissikring og for kvaliteten på arbeidet i de etterfølgende ledd i straffesakskjeden. Voldtekt hører under riksadvokatens sentralt prioriterte områder. I korthet innebærer dette at sakene skal etterforskes raskt, målrettet og grundig med tett påtalemessig oppfølging, og gis forrang ved ressursknapphet.

Kripos er det nasjonale fagmiljøet for informasjons- og kompetansedeling som skal bidra til økt kvalitet på etterforskningen og raskere oppklaring av voldtektssaker ute i politidistriktene. I tillegg har flere politidistrikt etablert egne team med spesielt ansvar for sedelighetssaker og seksuelle overgrep.

Kripos har gjennomført en stor forebyggingskampanje rettet mot å forebygge voldtekter relatert til fest og rus. Målgruppen for kampanjen er gutter og menn i alderen 18–35 år. Kampanjen gir pekere til politi og hjelpeapparat for den som har vært utsatt for voldtekt.

Utvidelsen av Kripos' DNA-register gir treff i stadig flere voldtektssaker som ikke tidligere ville blitt oppklart.

Regjeringen vil styrke innsatsen for å forebygge og bekjempe voldtekt.

6.2 Grov profittmotivert kriminalitet

Grov profittmotivert kriminalitet omfatter ulike former for alvorlig kriminalitet som drives av ønske om økonomisk vinning. Det synes å være en økende tendens at kriminelle nettverk begår profittmotivert multikriminalitet hvor de skifter kriminalitetsområder og/eller begår parallelle kriminalitetsformer. Kjernen i multikriminaliteten er et ønske om raskest og størst mulig profitt, en vurdering av oppdagelsesrisikoen og straffenivå på ulike områder og et ønske om å hvitvaske utbyttet effektivt. Bruk av falsk identitet er vanlig, og IKT og internett brukes i økende grad for planlegging og gjennomføring av kriminaliteten.

Politi og påtalemyndighet stilles overfor klare utfordringer når det gjelder å avdekke grov profittmotivert kriminalitet. Flere av utfordringene er felles for de ulike kriminalitetsformene. Samlet betyr dette at noen strategier og tiltak vil være felles i kampen mot denne kriminalitetsformen. Kriminalitetsformen preges av kompleksitet, at den ofte er grenseoverskridende, gjennomgående planlagt og organisert, gjerne med bruk av profesjonelle aktører. Politi og påtalemyndighet er avhengig av å kunne benytte hensiktsmessige etterforskningsmetoder som holder tritt med de kriminelles bruk av moderne teknologi. Å kunne dra nytte av internasjonalt politisamarbeid vil være viktig for bekjempelse av grov profittmotivert kriminalitet.

Målrettet og kunnskapsbasert innsats mot IKT-kriminalitet

Det ble bevilget 100 mill. kroner i 2014 til økt bruk av sivile stillinger i politiet som skulle bidra til å frigjøre politiårsverk til politioperativt arbeid. Som ledd i dette har POD opprettet flere nye årsverk (bl.a. dataingeniører) for bekjempelse av IKT-kriminalitet, fordelt på politidistrikter og særorgan. POD har videre arbeidet med en strategi og handlingsplan for datatekniske undersøkelser, som også omfatter elektroniske spor på internett.

Justis- og beredskapsdepartementet arbeider med en overordnet nasjonal strategi for bekjempelse av IKT-kriminalitet. Departementet ga 1. november 2013 POD i oppdrag å nedsette en arbeidsgruppe som skal presentere innspill til en slik strategi. Strategien skal angi retning, prioriteringer og forslag til tiltak for myndighetenes arbeid med å sikre samfunnets evne til å forebygge, avdekke og etterforske IKT-kriminalitet.

Høsten 2014 startet et nytt masterprogram for politihøgskolestudenter som vil bidra til å styrke kompetansen til politiet på området. Videre ble tre professorater utlyst i 2014, med faglige profiler innen datakriminalitet, datatekniske undersøkelser og innholdsanalyse av store datamengder. Disse skal også samarbeide tett med politiets fagmiljøer innen politiets nye IKT-satsing. Dette skjer i et samarbeid mellom bl.a. Høgskolen i Gjøvik og PHS.

Bekjempe ID-kriminalitet

POD skal i en treårsperiode gjennomføre ulike tiltak for å bekjempe ID-kriminalitet. Det skal anskaffes et nytt og sikrere system for utstedelse av pass. Systemet skal også utstede nasjonalt ID-kort for å kunne logge seg på ulike offentlige tjenester. Videre skal POD etablere bedre rutiner og samarbeid med andre aktører for å bekjempe ID-kriminalitet. Det er bl.a. etablert samarbeid med Folkeregisteret og bankene. Det skal også leveres løsninger som bidrar til sikrere og mer effektive kontroller av ID-bevis.

Regjeringen vil heve politiets kompetanse innen ID-arbeid, både i forvaltningssaker, kontrollsituasjoner av blant annet utenlandske statsborgere og annen politioperativ virksomhet.

Kunnskapsbasert og målrettet innsats mot organisert og grenseoverskridende kriminalitet

Politiet må forbedre evnen og kapasiteten til å arbeide kunnskapsbasert og proaktivt. Samordningsorganet mot kriminalitet av organisert og grenseoverskridende karakter, med deltakelse fra POD, riksadvokaten, Kripos og Oslo Politidistrikt, skal styrke sin innsats. Organet fikk ny instruks i mai 2013. Organet gir støtte til både kriminalitetsforebyggende tiltak og etterforskning. Det har lagt vekt på videreutvikling av samarbeid med andre kontrolltater og næringslivet, og har innenfor etterforskningsprosjektene særlig prioritert pengesporetterforskning og inndragning.

Prioritere inndragning av utbytte

Målrettet etterforskning med sikte på inndragning av utbytte skal prioriteres høyere. Justis- og beredskapsdepartementet vil innføre nye målekriterier for inndragning fra 1. januar 2015. Departementet har iverksatt en utredning som skal vurdere og foreslå lovbestemmelser hvor inndragningskrav kan rettes direkte mot formuesgoder, såkalt sivilrettslig inndragning. Utredningen skal

leveres departementet i desember 2014, og departementet vil våren 2015 ta stilling til om lovforslagene skal sendes på høring.

Styrket samarbeid nasjonalt

Det er behov for å styrke samarbeidet mellom politi, kontrolltater og næringsliv. Aktørene må i større grad dele informasjon og utvikle felles risiko- og trusselvurderinger for å treffe riktige strategiske beslutninger og operative tiltak. Prøveprosjektet med en næringslivskontakt i Kripos er gjennomført, og erfaringene er svært gode. Ordningen vil bli gjort permanent.

Styrket internasjonale samarbeid

Det internasjonale samarbeidet mot grov profittmotivert kriminalitet må styrkes. Det er behov for økt kompetanse i politi og påtalemyndighet om samarbeid med andre lands politimyndigheter på dette feltet.

Effektiv utnyttelse av etterretningsinformasjon

Det er utviklet et nasjonalt informantregister som vil implementeres i alle politidistrikter i løpet av 2014. Registeret blir et effektivt verktøy for å dele informasjon i arbeidet med å forebygge og bekjempe alvorlig kriminalitet. Informantregisteret vil gi politiet oversikt over hvilken etterretningsinformasjon politiets informanter har tilgang til.

6.2.1 Narkotikakriminalitet.

Det har vært en stor økning av nye stoffer. Hovedproduksjon av syntetiske stoffer til verdensmarkedet foregår i Europa. Nærhet til produksjonssted, kombinert med fri flyt av varer og tjenester innen Europa, gir muligheten for hurtig og mindre kontrollbar distribusjon også til Norge. Internett blir stadig mer sentral som kanal for kjøp og distribusjon av narkotiske stoffer. Dette utgjør en betydelig utfordring for både posten, tollvesenet og politiet.

Politiets innsats mot narkotikakriminalitet skal være kunnskapsbasert og i større grad enn i dag rettes mot avdekking av bakmenn og hvitvasking av utbytte. I samarbeid med tollvesenet skal politiet satse på videreutvikling av metodebruk, etterretning og teknologi for å hindre at narkotika kommer illegalt inn i landet. Oppmerksomhet skal særlig rettes mot illegal handel via internett.

6.2.2 Økonomisk kriminalitet

Den økonomiske kriminaliteten påfører enkeltpersoner, næringslivet og det offentlige store tap. Kriminalitetsformen er derfor svært samfunnsskadelig, selv om det utgjør en liten andel av den totale registrerte kriminaliteten. Undersøkelser viser at mørketallene er betydelige. Kontrolltater og næringslivet anmelder dessuten kun en mindre andel av sakene de er kjent med.

Utviklingen innen arbeidslivskriminalitet er særlig alvorlig. Begrepet arbeidslivskriminalitet dekker kriminalitetsområder fra skatte- og avgiftsunndragelser, konkursskriminalitet, utroskap, korrupsjon, hvitvasking og ID-kriminalitet, til bl.a. menneskehandel. Kriminalitetsformen rammer både arbeidstakere som utnyttes, og eiere og ansatte i virksomheter som underbys av useriøse aktører. I tillegg unndras betydelige beløp for skattlegging, og de kriminelle aktørene fortrenger de lovlidige næringsdrivende. Regjeringen foreslår å øke bevilgningen med til sammen 25 mill. kroner til for å videreutvikle samarbeidet mellom politiet, skatteetaten og Arbeidstilsynet for å styrke arbeidet med å bekjempe arbeidslivskriminalitet.

Regjeringen vil forsterke innsatsen mot økonomisk kriminalitet, og er særlig opptatt av å øke risikoen for at flere blir tatt. Arbeidet med å utvikle en ny strategi mot økonomisk kriminalitet startet sommeren 2014.

6.2.3 Menneskehandel

Menneskehandel er en kynisk utnyttelse av sårbarhet og fattigdom. Ofre for menneskehandel i Norge er utenlandske statsborgere som i hovedsak utnyttes innen prostitusjon og andre seksuelle formål. Menneskehandel knyttes i økende grad til arbeidslivskriminalitet, der vold og trusler brukes for å utnytte mennesker til å utføre arbeid mot ingen eller ekstremt lav betaling. Mange ofre er ikke villige til å ta kontakt eller samarbeide med politiet eller hjelpeapparatet, noe som gir politiet store utfordringer. Identifiserte ofre har behov for omfattende bistand fra ulike etater.

Det er nødvendig å effektivisere organiseringen av bistanden for å hjelpe ofre på en bedre måte. En tverrdepartemental arbeidsgruppe arbeider med forslag til tiltak.

POD arbeider kontinuerlig for å styrke kompetansen til politiet i etterforskning av menneskehandel. POD arrangerer høsten 2014 en konferanse om forebygging, avdekking, etter-

forskning og domstolsbehandling av saker om menneskehandel, med særlig vekt på tvangsarbeid.

En evalueringsrapport om virkningen av forbudet mot kjøp av seksuelle tjenester ble fremlagt i august 2014. Evalueringsrapporten er en av flere kilder som samlet gir et godt grunnlag for debatten om virkningen av lov mot kjøp av seksuelle tjenester og menneskehandel. Justis- og beredskapsdepartementet vil følge opp dette på egnet måte.

7. Asylkjeden

Alle som søker asyl i Norge blir registrert av politiet. Politiet har også ansvaret for å uttransportere alle som ikke har lovlig opphold i Norge, inkludert de som har fått endelig avslag på sin søknad om asyl og som ikke har returnert på eget initiativ. Flere returer, som gjennomføres raskt etter avslag, øker motivasjonen til å reise med assistert retur. For å klare dette er det nødvendig med tilstrekkelig kapasitet, at korrekt identitet fastsettes og at mottakerland aksepterer retur. Det er viktig å se helheten i asylkjeden, jf. omtale under programkategori 06.90.

7.1 Raskere retur

Rask retur er et viktig virkemiddel for å redusere antallet asylsøkere uten beskyttelsesbehov. Effektive rutiner for retur vil også virke forebyggende mot ulovlig opphold, som kan skape grobunn for svart arbeid og andre former for kriminalitet. Raskere retur vil videre føre til et redusert behov for mottaksplasser, færre omgjøringsanmodninger, redusert kriminalitet og redusert bruk av ressurser i straffesakskjeden.

7.1.1 Flere returer

Politiets tvangsreturer inndeles i tre kategorier avhengig av søknads- eller oppholdsgrunnlag. Kategorien *asylsøkere med avslag* består av personer som har fått avslag på sin søknad om beskyttelse i Norge. *Dublin* er personer som, med bakgrunn i Dublin-samarbeidet, skal uttransporteres til annet europeisk land hvor de tidligere har søkt asyl eller fått utstedt visum til. *Bort og utviste* er utlendinger som har blitt bortvist eller utvist fra Norge. Det er svært få i denne gruppen som har søkt om asyl. Rundt 80 pst. av straffedømte utlendinger er i kategorien bort- eller utvist. Utviklingen i returer i perioden 2009–1. september 2014, er som følger:

Tabell 2.19 Utviklingen i returer i perioden 2009–1.september 2014.

	2009	2010	2011	2012	2013	Per 1.9.2014
Asylsøkere med avslag	651	1 226	1 482	1 397	1 275	1 091
Dublin	1 463	1 979	1 503	1 114	1 408	1 111
Utvising/bortvisning	1 226	1 410	1 759	2 391	3 283	2 057
Tvang – samlet	3 340	4 615	4 744	4 902	5 966	4 259
Assistert retur	1 019	1 446	1 813	1 753	1 889	1 126
Totale returer	4 359	6 061	6 557	6 655	7 855	9 644

Politiet gjennomførte 5 966 returer av personer uten lovlig opphold i 2013. Av disse var 457 mindreårige. Sammenlignet med 2012 er det en økning på over 1 000 returer, eller om lag 22 pst.

Tabell 2.20 Returnerte ilagt straffereaksjon for perioden 2009–1. september 2014.

	2009	2010	2011	2012	2013	Per 1.9.2014
Asylsøkere med avslag	95	139	223	201	238	204
Dublin	12	34	95	121	178	152
Utvising/bortvisning	497	502	701	1 037	1 808	1 219
Tvang – samlet	604	675	1 019	1 359	2 224	1 575

Økningen i antall returer har primært sammenheng med en økning i utsendelse av personer som har blitt ilagt en straffereaksjon i Norge. Flesteparten av disse befinner seg i kategorien bort- og utviste, med flest borgere av Romania (475), deretter Nigeria (239), Polen (226), Litauen (192) og Afghanistan (178).

Politiet har i 2013 fortsatt innsatsen mot utlendinger i det åpne rusmiljøet i Oslo. I 2013 ble det pågrepet til sammen 491 personer tilknyttet dette miljøet, hvorav 85 ble pågrepet mer enn en gang. 234 personer ble uttransportert, hvorav 62 til destinasjoner utenfor EØS-samarbeidet. Etter forslag fra Regjeringen ble bevilgningen økt med 10 mill. kroner i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2014 for å styrke politiets operative arbeid på utlendingfeltet i Oslo, særlig rettet mot det åpne rusmiljøet.

7.1.2 Et potensial for en mer effektiv ressursutnyttelse

Ved årsskiftet 2013/2014 var det om lag 5 700 personer i asylmottak med endelig avslag på sin søknad om asyl i Norge, og som ikke har etterlevd returplikten. Per 31. august 2014 er dette redusert til om lag 4 350. For de gjenværende skyldes politiets manglende effektivitet i hovedsak at identite-

ten ikke er tilstrekkelig avklart, at hjemlandet ikke aksepterer at politiet tvangsreturnerer deres borgere, at politiet ikke kjenner til hvor vedkommende oppholder seg og om vedkommende faktisk befinner seg i landet.

Politiet erfarer at returarbeidet blir vanskeligere og mer ressurskrevende desto lenger vedkommende som skal returneres har oppholdt seg i Norge. Det er derfor viktig at politiet gjennomfører returen raskt hvis utreisefristen ikke blir overholdt.

Den store økningen i antall tvangsreturer har medført at både politiets fengslingskapasitet i utlendingssaker og utreisekapasiteten på Oslo Lufthavn er satt under press.

De fleste som blir uttransportert fra Norge reiser fra Gardermoen. I dag benytter Politiets utlendingsenhet (PU) seg av lokaler inne på politiposten på Oslo lufthavn, men den store økningen i antall utsendelser har gjort at det er nødvendig med økt kapasitet og økt bemanning.

Det er stor variasjon i hvor mye ressurser politiet må bruke for å få gjennomført en retur. Selv om det er kostnadskrevende å gjennomføre tvangsreturer, er alternativkostnadene ved å ha personer boende i Norge uten lovlig opphold mye høyere. Det er derfor både kriminalitetsbekjem-

pende og samfunnsøkonomisk lønnsomt å uttransportere.

POD gjennomførte høsten 2013 tilsyn med PU. Tilsynet konkluderte med at organisasjonen kan utnytte sine ressurser bedre, og at det er mulig å få større effekt ut av tildelte ressurser. Justis- og beredskapsdepartementet har også mottatt to rapporter fra POD knyttet til ressursbruken og effekten av returarbeidet i politiet. Rapportene viser bl.a. at det er mulig å redusere ledsagelsesgraden ytterligere, og at det i endel tilfeller er mulig å erstatte polititjenestemenn med sivile ledsagere. Departementet vil følge opp dette.

7.1.3 Tilrettelegging for flere returer

Det foreslås å øke måltallet for antall uttransporteringer i 2015 med til sammen 1 100 sammenlignet med saldert budsjett 2014, fra 6 700 til minst 7 800. Av denne økningen skal 300 være i kategorien asylsøkere med avslag. I tillegg foreslår Regjeringen å øke måltallet for assisterte returer med 200, fra 2 100 til 2 300. Samlet legges det således opp til at minst 10 100 skal returnere i 2015, fordelt med 7 800 tvangsreturer og 2 300 assisterte returer.

For å øke politiets fengslingskapasitet foreslår Regjeringen at det etableres en ny modul på Politiets utlendingsinternat Trandum med 90 nye plasser som planlegges ferdigstilt og i drift i 2016. Prosjektet har en kostnadsramme på 139 mill. kroner, jf. omtale under kap. 2445 Statsbygg i Prop. 1 S (2014–2015) Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Det foreslås å bevilge 49 mill. kroner til tiltaket i 2015.

Den økte fengslingskapasiteten vil muliggjøre flere utsendelser i årene fremover, og at politiet i større grad kan prioritere fengsling av personer som mistenkes for å oppgi uriktig identitet til norske myndigheter.

For å muliggjøre en økning i antall returer i 2015, vil det bli etablert et eget transittsenter på selve flyplassområdet. Senteret skal, i tillegg til transitteringstjenesten som i dag utføres på Gardermoen, også ha overnattingskapasitet for transitterende utlendinger i en utsendelsesprosess. Dette er lukkede plasser.

Den store økningen i antall uttransporterte de senere årene har medført at politiet må bruke mye ressurser på ledsagelse. Det er derfor påbegynt et arbeid for å se på om og hvordan antall returer kan økes, samtidig som returene gjennomføres raskere, billigere og med mindre bruk av politiårsverk. Samtidig må dette arbeidet iva-

reta krav til sikkerhet ved gjennomføringen av returene.

Utgangspunktet for soningsoverføring er at mottakerlandet skal hente den som overføres fra Norge. Erfaring viser at det er mulig å få til flere soningsoverføringer hvis Norge ledsager den som skal overføres til mottakerlandet. Ansvar for å gjennomføre selve uttransporteringen ble derfor i mai 2014 overført til PU. Det forventes at dette vil bidra positivt til å realisere flere og raskere soningsoverføringer, og til å frigjøre varetakts- og soningskapasitet i kriminalomsorgen.

7.2 Raskere avklaring av identitet

Det er svært viktig at norske myndigheter kjenner identiteten til utlendinger som søker om beskyttelse i Norge. Avklart identitet gir en mer effektiv og sikker saksbehandling i UDI og UNE, og muliggjør flere returer. I tillegg er det ut fra et sikkerhetsperspektiv viktig at vi vet hvem som befinner seg i landet.

7.2.1 Bedre tilrettelagt grensekontroll

Samtidig som antall uttransporteringer øker, har det over mange år bygget seg opp restanser av personer med asylavslag som ikke etterkommer plikten til å forlate landet. Disse må returneres av politiet, men før retur kan gjennomføres må identiteten avklares og politiet må få utstedt reisedokument av personens hjemland hvis vedkommende ikke har lagt fram egne reisedokumenter. I 2013 fremla bare 5 pst. pass for politiet ved søknad om asyl.

VIS er et felles datasystem for Schengenlandene der saksopplysninger og fingeravtrykk av personer over 12 år, som søker visum til Europa, lagres i inntil fem år. Formålet er bedre kontroll med personer som søker visum, og reiser til Schengenområdet. VIS er nå i en utrullingsfase og er i dag innført ved Schengenambassader i bl.a. Afrika, Midtøsten, Gulf-regionen, Sør-Amerika og sentral- og sørøst Asia. Alle grensekontroller skal også ha utstyr for innreisekontroll av alfanumerisk data og fingeravtrykk-sjekk mot VIS.

I begynnelsen av 2013 begynte politiet å kontrollere fingeravtrykkene til nye asylsøkere opp mot VIS-registeret for å undersøke om vedkommende hadde søkt om, eller fått utstedt Schengenvisum tidligere. Statistikk for første halvår 2014 viser at rundt 6,4 pst. av alle som søkte asyl i Norge var registrert i VIS-registeret.

7.2.2 Uavklart identitet en utfordring

Å arbeide med identitetsavklaring er både utfordrende og ressurskrevende. Det kan være flere grunner til at asylsøkere ikke fremlegger dokumentasjon på sin identitet. Politiet erfarer at det er en del saker hvor utlendinger ikke bare nekter å samarbeide, men også bevisst motarbeider politiets arbeid.

Det er stor variasjon i hva som kreves av identitetsinformasjon og -dokumentasjon fra ulike land for å akseptere at norsk politi kan gjennomføre en tvangsretur. Enkelte land bistår politiet i å avdekke korrekt identitet på egne borgere, mens andre land krever at den som skal uttransporteres samtykker til å bli returnert.

7.2.3 En styrking av arbeidet med identitetsavklaring

I forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2014 ble bevilgningen til politiet økt med 10 mill. kroner for særlig å følge opp utlendinger som pågripes i tilknytning til det åpne rusmiljøet i Oslo. Det foreslås å øke bevilgningen med 20 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett 2014 for å videreføre styrket innsats på dette området i 2015. I tillegg vil politiet prioritere om lag 10 mill. kroner til formålet innenfor eksisterende ramme, slik at den økte satsingen på det operative arbeidet på utlendingsfeltet i hovedstaden utgjør 32 årsverk (derav noen stillinger som særskilt vil jobbe med ID). Inkludert i satsingen for å øke antall returer er det også satt av midler til å etterforske og avklare identitet på personer med avslag på asyl som ikke har fulgt vedtaket om å reise hjem. I tillegg foreslår Regjeringen å bevilge i overkant av 5 mill. kroner for å styrke arbeidet med saker hvor personer kan ha fått innvilget opphold i Norge på feilaktig grunnlag.

Personer som pågripes etter utlendingsloven skal fremstilles for retten innen 24 timer etter pågrepelse. Politiet erfarer at det går uforholdsmessig mye tid til å frakte og fremstille personer som vil bli uttransportert innen kort tid. For å frigjøre ressurser til identitetsetterforskning og effektivering, og for å harmonere fengslingsbestemmelsene etter utlendingsloven bedre til bestemmelsene etter straffeprosessloven, foreslår Regjeringen at fremstillingsfristen etter utlendingsloven endres fra 24 timer til 72 timer.

Politiet skal fra oktober 2014 kontrollere fingeravtrykkene til alle utlendinger som kommer til Norge med Schengenvisum, for å kontrollere om det er samme person som har fått utstedt visumet som reiser til Norge. Tiltaket skal bidra til å redu-

sere muligheten for å misbruke Schengenvisum. Det pågår et tverrdepartementalt arbeid ledet av Justis- og beredskapsdepartementet med formål å sikre mer helhetlig ID-forvaltning. Det vil i løpet av 2014 bli avgitt rapport med forslag til mulige forbedringstiltak.

For å realisere effektiviseringspotensialet som PODs tilsyn med PU har avdekket, gjennomfører PU en omorganisering av egen virksomhet som bl.a. har som formål å styrke arbeidet med identitetsundersøkelser.

8. Samfunnsikkerhet og beredskap

8.1 Redusere sårbarhet i samfunnet

Politiet skal bidra til å ivareta enkeltmenneskers og samfunnets samlede trygghet og sikkerhet mot skader og angrep som følge av kriminalitet, og av hendelser uten intensjon som uvær eller uhell. Politiet bidrar både gjennom forebygging, ved å være i beredskap slik at hendelser kan håndteres raskt og hensiktsmessig, og ved sin hendelsehåndtering. Alt dette krever kapasitet, kompetanse, gode verktøy og god ledelse. Regjeringen vil utvikle politiet slik at befolkningen i fremtiden får god polititjeneste der de bor og oppholder seg, og legge til rette for at politiet skal evne å håndtere hendelser i tråd med befolkningens forventninger og behov.

8.1.1 Politiets evne til å håndtere hendelser er styrket

Det ble i juli 2014 gjennomført en rekke tiltak for å trygge Norge som følge av at PST hadde informasjon om en konkret, men ikke spesifikk trussel mot landet. Det ble vurdert som nødvendig å varsle befolkningen. Informasjon til offentligheten ble også vurdert å kunne virke forebyggende, ved å avskrekke de som eventuelt planla terror. Beredskapen ble trappet kraftig opp på kort tid da situasjonen tilsa det. Så langt synes det som vi har et system som fungerer bedre enn før. Myndighetenes håndtering av terrortrusselen sommeren 2014 blir evaluert i en felles rapport som vil bli fullført snarest mulig.

Den økte bemanningen i politiet har både bidratt til å heve hverdagsberedskapen og politidistriktenes evne til å håndtere kriser og større hendelser.

Kripes er fra 1. januar 2014 nasjonalt kontaktpunkt for mottak og håndtering av tips og meldinger om mistenkelige transaksjoner i det nye systemet for regulering og kontroll med bombekjemikalier, jf. omtale under kat. 06.50. Kripes samarbeider nært med Politiets sikkerhetstje-

neste (PST), øvrig politi, Tollvesenet og Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB). For å løse oppgaven ble det i budsjettet for 2014 bevilget 5 mill. kroner til et nytt IKT-system.

PST og Etterretningstjenesten (E-tjenesten) arbeider nært sammen for å forebygge og avverge grenseoverskridende forhold som terrorisme, ulovlig etterretning og spredning av masseødelegelsesvåpen. For terrorbekjempelse er dette formalisert gjennom etableringen av Felles kontraterrorcenter (FKTS), som er lokalisert ved og ledes av PST.

PSTs IKT-løsninger og evne til effektiv informasjonshåndtering er blitt styrket. Dette gir tjenesten bedre grunnlag for å kunne forebygge straffbare handlinger, og for å kunne gi råd til overordnede myndigheter.

Det er i 2014 bevilget 15 mill. kroner til styrking av beredskapstroppen med 13 nye stillinger. Dette bidrar til å øke beredskapstroppens evne til å håndtere flere alvorlige situasjoner samtidig.

Operasjonssentralene er styrket, slik at det nå er minst to personer på vakt til enhver tid ved alle politidistrikt. Styrkingen muliggjør at alle sentralene kan lede pågående politioperasjoner i distriktet, og samtidig håndtere henvendelser fra publikum.

Det er iverksatt fremskutt lagring av våpen i samtlige kjøretøy i operativ tjeneste. I 2014 har også Utrykningspolitiet fått fremskutt lagring av våpen i tjenestebilene. Tilsvarende gjelder politihelikoptrene. Det er opp til politimesteren i det enkelte distrikt å beslutte om det skal iverksettes fremskutt lagring i distriktets politibåter.

Det er igangsatt samarbeid mellom de enkelte heimevernsdistrikt (HV) og politidistrikt angående HVs bistand til politiet til sikring av viktige objekter i henhold til sikkerhetsloven og objektsikkerhetsforskriften. Arbeidet med utvelgelse av objekter og planverk for sikringen skal ferdigstilles innen utgangen av 2014. Dette gjelder også politiets egne objekter. Politiet og HV skal deretter gjennomføre øvelser på objektene.

8.1.2 Trusselbildet er skjerpet

PST anser terrortrusselen mot Norge som skjerpet. Norge står overfor et komplekst og sammensatt trusselbilde. Politisk motivert vold i form av ekstrem islamisme representerer en alvorlig utfordring. Fremveksten av et mer aktivt ekstremt islamistisk miljø bidrar til økt polarisering mellom ulike grupper, og kan etter hvert bli en av de viktigste årsakene til en mer alvorlig trussel fra høyreekstreme grupper her i landet. Den største trus-

selen kommer fra et multi-etnisk ekstremt islamistisk miljø på Østlandet. Et lite antall personer har stor betydning for aktiviteten i, og trusselen fra, dette miljøet. PST vil tidlig i 2015 legge fram sin nye trusselvurdering.

PST har i en egen rapport fra Felles kontraterrorcenter (juni 2014) om norske fremmedkrigere i Syria, uttalt at de mange norske fremmedkrigerne skjerper terrortrusselen mot Norge og norske interesser ved at de kan få økt intensjon og kapasitet til å utøve terror gjennom sitt opphold i Syria.

I tillegg er trusselbildet relatert til digitale trusler alvorlig, og det er sannsynlig at det vil forverre seg i årene som kommer. De siste årenes avsløringer av avlytting og datanettverksbaserte etterrettingsoperasjoner demonstrerer hvor omfattende etterretningsvirksomheten mellom stater er.

8.1.3 Arbeidet med å styrke politiberedskapen fortsetter

Justis- og beredskapsdepartementet har sendt på høring forslag til ny våpeninstruks for politiet. Forslaget tar hensyn til de endringer som har skjedd i politiet siden gjeldende våpeninstruks ble fastsatt i 1989. Det er foreslått at myndighet til å gi ordre om bevæpning i akutte situasjoner legges til operasjonsleder. Forslaget innebærer at mange av de oppgavene som i dag ligger hos departementet, blir lagt til Politidirektoratet. Dette for at de skal kunne oppfylle sin rolle som styringsorgan for politiet. Forslaget følger opp regjeringserklæringens punkt om å «åpne for generell bevæpning i de politidistrikter der politiet selv mener det er den beste løsningen.» Reglene er tilpasset en ordning der POD kan beslutte at alle eller nærmere bestemte tjenestepersoner i det enkelte politidistrikt eller særorgan skal bære enhåndsvåpen i den daglige tjenesten.

Politiets innsatspersonell i kategori 3 (IP3), som har 103 timers årlig trening i våpenbruk og håndtering av alvorlige situasjoner, er økt fra ca. 650 sommeren 2013 til ca. 1 000 i 2014. Kapasitetsøkningen vil fortsette i 2015. Politiet skal ha 1 200 med IP3-godkjenning ved utløpet av 2015. Dette vil medføre at alle distrikter har IP3-personell til disposisjon.

De nye fasilitetene for trening på Rygge gir bedre muligheter for PHS' videre utdanning av denne typen innsatspersonell.

POD gjennomfører i 2014 måling av politiets responstid ved utrykning. Når resultatene foreligger vil det bli fastsatt målepunkter og målekriterier, og differensierte krav til responstid vil bli innført fra 1. januar 2015.

Politiets helikoptertjeneste er lokalisert på Oslo lufthavn Gardermoen. Værforholdene gir store utfordringer i forhold til ønsket utnyttelse av helikoptrene, særlig vinterhalvåret. Det er igangsatt et arbeid med å vurdere om det er annen, midlertidig lokalisering som er bedre egnet til å sikre best mulig helikoptertjeneste. POD utreder alternative lokasjoner, og arbeidet skal ferdigstilles innen utgangen av 2014. Politihelikoptertjenesten utgjør en ressurs for søk/redning og som observasjonsplattform for politiet på Østlandet, men er ikke egnet til transport av personell.

Det foreslås å videreføre et studentopptak på 720 ved PHS i 2015. Videre foreslås det å øke bevilgningen til politiet slik at antallet nye og ledige stillinger i politiet øker tilsvarende antall studenter som består Politihøgskolen. Dette er et viktig tiltak for å styrke grunnberedskapen i politiet.

Det er som følge av et skjerpet trusselbilde et ekstraordinært behov for tilførsel av kritisk kompetanse til PST. Regjeringen foreslår å styrke PST med 8 mill. kroner i 2015 til nye stillinger. Stillingene er knyttet til forebyggende arbeid, samt operative analytikerstillinger til arbeidet med å forhindre ulovlig etterretning og digitale trusler.

Videre foreslår Regjeringen å forbedre spinnings- og innhentingskapasiteten til PST på nye kommunikasjonsplattformer og radikaliseringsarenaer med til sammen 8,8 mill. kroner i 2015.

Oppdragsmengden til livvakttjenesten i PST har økt de siste årene. Regjeringen foreslår derfor å bevilge 20 mill. kroner til økt bemanning, materiell og kompetanse til tjenesten i 2015.

Vurderingen om opprettelse av en nasjonal skalerbar operasjonssentral må ses i sammenheng med ny distriktsstruktur. Færre distrikter vil medføre større og mer robuste operasjonssentraler i alle distrikter. PODs evne til å styre og lede politidistrikt og særorgan i krisesituasjoner skal også bedres for å kunne ivareta direktoratets ansvar og rolle på beredskapsområdet. Beredskapsorganisasjonen i direktoratet vil dekke større deler av døgnet med aktiv tjeneste, og organisasjonen vil få mer hensiktsmessige IKT-løsninger. Samhandling mellom politidistrikt og særorgan i krisesituasjoner skal gjennomgås og øves. For å styrke beredskapen og evnen til krisehåndtering, vil POD etablere et situasjons-senter i direktoratets nybygg på Majorstuen i Oslo, som vil stå ferdig høsten 2015.

For å sikre bedre kvalitet og effektivitet i hendelseshåndteringen, foreslår Regjeringen å bevilge 16,5 mill. kroner til mobil tilgang til politiets systemer (Mobiliti). Dette vil gi personell på oppdrag tilgang til politiets IKT-systemer, og

bidra til å effektivisere politiets operative oppgaveutførelse.

IKT er helt nødvendig for å kunne løse beredskaps- og samfunnsikkerhetsoppgavene. IKT er bl.a. avgjørende for kommunikasjon mellom innsatsaktører for å sikre situasjonsrapportering og styring av innsatsen. POD vil i 2015 prioritere å sikre tilgang til enhver tid til de systemer som er nødvendige for beredskapsoppgaver og hendelseshåndtering. Merverdiprogrammet, jf. omtale under punkt 10, som i utgangspunktet gjelder etterforskning og straffesaksbehandling, vil også ha stor betydning for hendelseshåndtering og beredskap i politietaten.

Nytt beredskapssenter

Regjeringen prioriterer arbeidet med å styrke politiets nasjonale beredskap, og har i 2014 gitt POD oppdrag om skisseprosjektering av nytt beredskapssenter for de nasjonale beredskapsressursene på Alna basert på et byggeprogram på inntil 34 000 kvm BTA. Den pågående skisseprosjekteringen vil være ferdigstilt i løpet av 2014, men det synes nå å være klart at det vil være mulig å innpasse gjeldende byggeprogram på Alna (omfatter politihelikoptertjenesten, beredskapstoppen, bombegruppen og krise- og gisselforhandlertjenesten). For å få et best mulig beslutningsgrunnlag har Regjeringen parallelt med skisseprosjekteringen igangsatt en konseptvalgutredning (KVU) som omhandler en styrking av politiets nasjonale beredskap ved ekstraordinære hendelser og kriser, med utgangspunkt i de nasjonale beredskapsressursene, der det også vurderes alternative tomtevalg for et nytt beredskapssenter. Justis- og beredskapsdepartementet mottok i august 2014 en konseptvalgutredning fra POD der det anbefales et beredskapssenter på Grønmo i Oslo-området, da en slik løsning bl.a. er vurdert å gi bedre forlegningsmuligheter og utendørs treningsfasiliteter – også for andre politiressurser – enn på Alna. Departementet har bedt POD foreta enkelte utbedringer av utredningen innen november 2014. Deretter vil det bli gjennomført en ekstern kvalitetssikring (KS1).

Når KS1-rapporten foreligger vil Regjeringen raskt ta stilling til det videre arbeidet med å styrke politiets nasjonale beredskap.

Grønmoalternativet er nytt og har ikke blitt vurdert tidligere. Regjeringen mener det er avgjørende for valg av konsept og lokalisering at det beste alternativet blir valgt. Samtidig er det viktig å vektlegge hurtig fremdrift. Stortinget vil bli involvert på relevant måte.

For å sikre rask fremdrift er det under kap. 2445 Statsbygg, post 30 Prosjektering av bygg foreslått å bevilge 30 mill. kroner til planlegging og prosjektering i 2015, jf. Prop. 1 S (2014–2015) Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Stortinget vil bli involvert på et egnet måte.

8.2 Styrke samhandling i beredskap og krisehåndtering

8.2.1 Samhandling og samarbeid med Forsvaret er styrket

Forsvarsdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet har i 2014 etablert nye rutiner for *Anmodning om håndhevelsesbistand* fra Forsvaret til politiet. Dette har effektivisert saksbehandlingen slik at bistand kan iverksettes raskere enn tidligere. Forsvaret og politiet samarbeider på flere felt innenfor samfunnssikkerhet og beredskap. Forsvarets spesialstyrker og politiets beredskapstropp øver sammen på taktisk nivå. Hovedansvaret for øvelsesplanleggingen ligger hos Forsvarets Operative Hovedkvarter (FOH). De er også politiets kontaktledd når det gjelder anmodning om bistand fra Forsvaret til politiet. Grønmoalternativet er nytt og har ikke blitt vurdert tidligere. Regjeringen mener det er avgjørende for valg av konsept og lokalisering at det beste alternativet blir valgt. Samtidig er det viktig å vektlegge hurtig fremdrift. Stortinget vil bli involvert på relevant måte.

Lokalt gjennomføres årlige øvelser mellom HV-distriktene og politidistriktene. Dette har bidratt til et bedre samarbeid og bedre kjennskap til hverandres evne og kapasitet.

PHS og Forsvarets høyskole (FHS) har etablert et felles studium «Nasjonal beredskap og krisehåndtering». Det er etablert en felles arbeidsgruppe mellom POD og FOH for å utvikle samarbeidet mellom politi og Forsvar. PHS' opplæring av politidistriktenes stabsmedlemmer i Stavern er et viktig bidrag til bedret samhandling med brann og helse.

POD har utarbeidet en veileder for hvordan politiet på best mulig måte skal ivareta sin rolle og sitt ansvar overfor pårørende og evakuerte i en krisesituasjon med mange involverte. Målet med veilederen er å legge til rette for at politiet lokalt kan utarbeide planverk i samvirke med de øvrige etatene som er involvert i oppfølging av pårørende og andre berørte.

8.2.2 Helikopterberedskapen og politiets samvirke med andre styrkes

Politiets helikoptre er ikke dimensjonert eller tilrettelagt for skarpe situasjoner. Forsvaret har store materiell- og personellmessige ressurser som politiet i gitte situasjoner kan be om bistand fra. Denne type bistand reguleres i *Instruks om Forsvarets bistand til politiet av 22. juni 2012*. Regjeringen har besluttet at forsvarets bistand til politiet skal forankres i politiloven.

På Rygge og Bardufoss er to helikoptre av typen Bell 412 i beredskap for politiet, begge steder med en beredskapstid på to timer. En redusert responstid vil gi politiet raskere transportkapasitet ved tidskritiske hendelser. Regjeringen foreslår å øke bevilgningen med 32,6 mill. kroner under kap. 1733, post 01 i 2015 for å redusere responstiden fra to til en time, jf. Prop. 1 S (2014–2015) Forsvarsdepartementet.

Redningshelikoptrene utgjør en ressurs for politiets transportbehov. Anskaffelse av nye redningshelikoptre vil redusere sårbarheten i tjenesten og fortsatt gi en kapasitet i forbindelse med bistandsoppdrag, herunder transportbistand til politiet.

POD har gjennomført to forenklede konseptvalgutredninger som omhandler hhv. politiets behov for helikopterkapasitet i Oslo og det sentrale Østlandet, og politiets luftkapasitet i hele landet. I tillegg har Forsvaret gjennomført en helikopterutredning, hvor også Forsvarets bistand til politiet og politiets helikopterbehov er medtatt. Regjeringen vil vurdere hvordan politiets behov for helikopterstøtte kan håndteres på en god måte i hele landet.

8.2.3 Krisehåndteringsevne – politiets samvirke med andre

Regjeringen arbeider videre med fremtidig organisering av redningstjenesten.

POD forbereder, sammen med Helse- og omsorgsdepartementet, et oppdatert regel- og planverk for samarbeid med redningstjenesten på skadested som ikke er sikret, jf. 22. juli-kommisjonen. Et forslag til nye retningslinjer er på høring.

POD arbeider med sikte på forbedringer i politidistriktenes håndtering av pårørende, herunder en vurdering av ordning med kontaktperson.

POD har igangsatt et arbeid for å styrke politiets bombeberedskap i samarbeid med Forsvaret. Forslag til tiltak skal foreligge innen 1. desember 2014.

PST etablerer i første halvår 2015 en operasjonssentral. Den skal bidra til bedre krisehåndteringsevne i tjenesten, og gi bedre bistand til samarbeidspartnere.

Politiets prosjekt for innføring av Nødnett i politiet («Sampol») er i rute, og alle politidistrikt skal ha fått Nødnett innen utgangen av 2015. Nødnettet bidrar til å styrke samhandlingen i beredskap og krisehåndtering mellom alle nødetatene og andre innsatsaktører.

Nasjonalt nødmeldingsprosjekt utarbeider nå en konseptvalgutredning om felles nødnummer og felles nødmeldesentraler mellom helse, brann og politi. Utredningen skal leveres ved årsskiftet 2014–2015.

8.3 Kunnskapsbasert forebygging

Justis- og beredskapsdepartementet ble i oktober 2013 medlem i Policy Planners Network. Nettverket ledes av det britiske Institute for Strategic Dialogue, og en rekke europeiske land deltar. Gjennom nettverket legges det til rette for diskusjoner og erfaringsutveksling om strategisk tilnærming til forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme.

Det ble i januar 2014 etablert et nordisk nettverk med formål å sikre effektiv informasjonsutveksling og erfaringsbasert læring mellom de nordiske landene om forebygging av voldelig ekstremisme. En samarbeidsavtale er under utvikling.

Det er behov for bedre kunnskap om enkeltpersoners identitet, både i politiet og andre etater. Utlendinger uten kjent og korrekt identitet utgjør potensielt en stor fare for samfunnssikkerheten, og det er nødvendig å få bedre kunnskap om grupper, trender og nye fenomener. Uten slik kunnskap blir det vanskelig å målrette forebyggende tiltak, både på individ- og gruppenivå.

Regjeringens handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme legger vekt på styrking av det forebyggende arbeidet. Rådgivningsfunksjonen ved PST styrkes. Tjenesten skal informere og gi råd til politidistriktene samt øvrige aktører i forebyggingsarbeidet. Videre skal det etableres egne forebyggingskontakter på dette området i syv politidistrikter. Disse skal bl.a. ha en rådgivende funksjon opp mot politirådene, SLT og andre lokale samordningsstrukturer.

Evalueringsrapporten av politirådene sommeren 2014 viser bl.a. at beredskap er et område som har vært tematisert i 57 pst. av landets rundt 400 politiråd. Politirådene mener videre at beredskap er et viktig område. Politirådene vil bli styrket som base

for kunnskapsinnhenting som grunnlag for kunnskapsbaserte strategier og tiltak i den enkelte kommune.

Det er behov for å fortsette oppbyggingen av kunnskap samt videreformidling av forskning på feltet til relevante aktører, særlig ansatte i førstelinjen. Justis- og beredskapsdepartementet har i samarbeid med Kommunesektorens organisasjon (KS) igangsatt et forskningsprosjekt om lokalt forebyggingsarbeid, som skal gi kunnskap om effektive forebyggende tiltak mot radikaliserings og voldelig ekstremisme på lokalt nivå.

Videre er det igangsatt et forskningsprosjekt om radikaliseringsprosesser og motivasjonsfaktorer knyttet til fremmedkrigere. Justis- og beredskapsdepartementet støtter også Konsortium for forskning om terrorisme og internasjonal kriminalitet ved Norsk utenrikspolitisk institutt.

Kunnskapen og bevisstheten om radikaliserings og voldelig ekstremisme skal styrkes. Det gjelder bl.a. kunnskap om å identifisere og håndtere tidlige tegn på radikaliserings og voldelig ekstremisme. Målgruppen er primært personer som kommer i kontakt med utsatte individer, herunder politi, barnevern, skole, helsevesen, fritidsklubber, arbeids- og velferdsforvaltning, utlendingsforvaltning og kriminalomsorg. Det skal utarbeides veiledningsmaterieell for å styrke evnen til å oppdage og agere ved en eventuell bekymring. Radikaliserings og voldelig ekstremisme skal også være tema innenfor utdanningsretningene i justissektoren.

Et viktig instrument for å forbedre informasjonsutvekslingen mellom Europas politimyndigheter er Prüm-regelverket, som effektiviserer informasjonsutvekslingen ved at medlemsstatene kan søke i hverandres databaser for DNA, fingeravtrykk og kjøretøy. Prüm-avtalen vil også effektivisere politisamarbeidet når det gjelder etterforskning av grenseoverskridende terrorisme. Partene er forpliktet til uoppfordret å oversende medlemslandene informasjon om personer som det er grunn til å anta har begått, eller vil begå terrorhandlinger. Norge undertegnet Prüm-avtalen i 2009, og Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med saken på egnet måte når nødvendige avklaringer foreligger.

Regjeringen foreslår å øke bevilgningen med 31,2 mill. kroner til IKT-tiltak i PST i 2015. PST skal etablere et forprosjekt til sammenstillings- og analysesystem som vil øke kvaliteten og presisjonen på analysearbeidet vesentlig, både i etterforskning og i det forebyggende arbeidet.

Videre skal PST videreutvikle sitt saksbehandlings- og arkivsystem, forbedre samhandling og

informasjonsutveksling, og styrke innsamling fra åpne kilder. Forslaget vil sikre bedre ressursutnyttelse og mer målrettede og effektive arbeidsprosesser i PST, og bidra til at PST i større grad enn i dag kan ivareta sitt samfunnsoppdrag.

8.4 Bedre ledelse og styrket ledelseskultur

Det er igangsatt ledelsesutviklingsprogram for samtlige ledere i POD. Målsettingen med programmet er bl.a. å utvikle felles forståelse for samfunnsoppdraget, hvordan det skal nås og PODs mål og rolle i dette. Videre er det en målsetting å skape en enhetlig og helhetlig ledelsespraksis i POD.

Det stilles økte krav til ledelse, og politimesterrollen er i utvikling. POD legger vekt på lederutvelgelse og rekruttering, også med tanke på å sikre at lederne har tilstrekkelig kompetanse på beredskap, krisehåndtering og samfunnssikkerhet.

For å styrke kompetansen til stabsfunksjonene i politiet har alle staber i politidistriktene gjennomført opplæring for stabspersonell per 1. januar 2014. Denne opplæringen vil foregå jevnlig grunnet turnover.

PHS tilbyr videreutdanning for politiets operasjonsledere. Ikke alle som har slike stillinger, har relevant utdanning. POD vil innføre krav om dette. Derfor styrkes kapasiteten i operasjonsledelse ved PHS.

Dagens operasjonssentraler benytter ulike teknologiske løsninger, og det er ingen standardisering. POD vil standardisere operasjonssentralene i de nye politidistriktene. Det betyr at en operatør skal kunne flytte mellom forskjellige distrikt uten ny opplæring. Tiltaket legger også til rette for bistand på tvers av distrikter ved kriser.

9. Politiets forvaltningsoppgaver og sivile gjøremål

9.1 Pass og ID-kort

Politiets utsteder pass, som er det eneste offisielle identitetsbeviset som utstedes av det offentlige. Å sikre at identitetsbevis utstedes til rett person er grunnleggende for bekjempelse av svindel og annen kriminalitet. Svindel med falsk identitet er økende og politiet samarbeider bl.a. tett med bankene, NAV, Skattedirektoratet, Norsis og Nasjonal Sikkerhetsmyndighet for å styrke muligheten til å avdekke slike saker. Det er også nødvendig med et nært samarbeid med bl.a. folkeregisteret for å sikre en mer helhetlig og sikker ID-forvaltning.

For å få en effektiv og sikker drift og forvaltning vil infrastruktur, organisasjon og rutiner for utstedelse av pass også benyttes til å etablere en ny ordning med nasjonalt ID-kort. Samme infrastruktur benyttes også delvis til å utstede oppholdskort, diplomatkort og grenseboerbevis. Det er utarbeidet en plan for flerårig satsing på ID-utstedelse og ID-kontroll. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med forslag til ny lov om nasjonalt ID-kort. Nasjonalt ID-kort planlegges innført i 2017.

9.2 Ny våpenlov

NOU 2011: 19 Ny våpenlov har vært på alminnelig høring. Regjeringen tar sikte på å legge frem forslag til ny våpenlov for Stortinget i løpet av 2015.

9.3 Den sivile rettspleien på grunnplanet

Det har vært en stor økning i saksmengden i perioden etter omorganiseringen av den sivile rettspleien på grunnplanet. Fra 2007, som er første år med full drift etter omorganiseringen, til 2013 har det totale antall saker økt fra 378 700 til 492 900, en økning på 30 pst.

Utleggsforretninger er det største saksområdet og har i perioden fra 2007 til 2013 økt fra 179 600 til 276 200, en økning på 54 pst. Trenden fortsetter, og begjæring om utlegg har økt fra 132 342 første halvdel 2013 til 149 691 første halvdel 2014, en økning på 13 pst.

Antall forliksklager er i samme periode redusert med 23 pst. fra 137 600 saker til 105 600. Dette er en forventet nedgang, og en effekt av adgangen til å fremme uimotsagte krav direkte til namsmannen uten å gå veien om forliksrådet. Samtidig ser vi at antall forliksklager har økt med 8,5 pst. fra første halvår 2013 til første halvår 2014.

Antall gjeldsordningssaker økte fra 4 358 i 2007 til 5 399 i 2010, men er deretter gradvis redusert til 4 736 saker i 2013.

Tidsbruken har fortsatt en positiv utvikling. Den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden for utleggsforretninger er redusert fra 64 dager i første halvår 2013 til 60 dager første halvår 2014. Saksbehandlingstid for uimotsagte krav er redusert fra 62 dager i første halvår 2013 til 58 dager første halvår 2014, men med store variasjoner mellom distriktene. For forliksklager er saksbehandlingstiden i samme periode blitt redusert fra 67 til 61 dager. Saksbehandlingstid for hovedstevnevitner holder seg stabilt på 16 dager, mens gjeldsordningssakene har en nedgang i gjennomsnittlig

saksbehandlingstid fra 81 dager i første halvår 2013 til 72 dager første halvår 2014.

Totalt ble det avsluttet 269 500 sivile rettspleiesaker i første halvår 2014 mot 247 013 i 2013, en økning på 9,1 pst.

10. Forenklingsarbeid, modernisering og gjennomføringskraft

10.1 politireformen

Det fremgår av Sundvolden-erklæringen at Regjeringen vil omstrukturere politiet, og at dette vil skje ved sammenslåing av politidistrikter til færre og større distrikter. Departementet arbeider med å legge grunnlaget for en reform som tar utgangspunkt i innbyggernes behov for en god polititjeneste og som skal skape en handlekraftig og moderne organisasjon som skal bli enda bedre til å forebygge og bekjempe kriminalitet, sikre god beredskap og yte god publikum-service. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med saken på egnet måte.

10.2 IKT – strategier og tiltak

Justis- og beredskapsdepartementets IKT-strategi har effektiv samhandling, god informasjonssikkerhet og god styrings- og beslutningsinformasjon som hovedmål. Videre er det innført en ny IKT-styringsmodell i justissektoren som definerer myndighet, ansvar, roller og oppgaver, og som skal bidra til bedre koordinering og samhandling. Det er i tillegg vedtatt en IKT-handlingsplan for å tydeliggjøre hvilke aktiviteter som må gjennomføres i den enkelte virksomhet for å nå målene i strategien. For politiet er bl.a. følgende aktiviteter tatt inn i handlingsplanen:

- digitalisering av tjenester som tilbys borgerne
- SPOR – informasjonssikkerhet og politiregisterlov
- IDeAlt – Pass og Nasjonalt ID-kort
- forberedelser til en eventuell oppstart av merverdiprogrammet – etablere fundament og straffesaksløsninger

POD skal i tillegg utarbeide plan for politioperative systemer og internasjonale forpliktelser.

10.2.1 Merverdiprogrammet

Det arbeides med forberedelser til en eventuell iverksetting av Merverdiprogrammet. Merverdiprogrammet skal etablere nye arbeidsprosesser og IKT-løsninger i straffesakskjeden, og etablere et fundament for fornying av øvrige IKT-løsninger

i etaten. Overordnet målsetting er at politiet i større grad skal fungere og fremstå som ett polit, men med lokal fleksibilitet. Dette skal gjøres ved at:

- digitale tjenester skal være en viktig plattform for politiets kontakt med borgerne
- politiet skal utføre og ferdigstille en større mengde oppgaver på stedet, og
- politiet skal styrke sin evne til å drive kunnskapsstyrt kriminalitetsbekjempelse.

Merverdiprogrammet er underlagt kvalitets-sikringsregimet til Finansdepartementet. Det er gjennomført konseptvalgutredning (KVU), ekstern kvalitetssikring (KS1) inklusiv en gjennomgang høsten 2013 av etatens modenhet. Etaten startet ekstern kvalitetssikring (KS2) høsten 2014. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte når resultatet av KS2 foreligger.

10.2.2 Annet

Andre viktige IKT-tiltak i politiet er å etablere nye systemer for pass og ID-kort og mer effektiv og sikker kontrollmulighet av ID på grensen og territoriet (IdeAlt-programmet). Viktige tiltak på dette området er under implementering og aktivitetene vil fortsette, også i SPOR-programmet som vil legge til rette for implementering av politiregisterloven.

10.3 Styring og ledelse

Justis- og beredskapsdepartementet arbeider systematisk med utvikling av ledere og medarbeidere på bakgrunn av utfordringene 22. juli-kommisjonen pekte på. Departementet har bl.a. fått på plass en ny virksomhetsstrategi, nye leder- og medarbeiderkriterier, et bedre system for styring og en ny målstruktur. Det arbeides nå med å videreutvikle styringssystemet for å sikre at det støtter opp under en effektiv oppgaveløsning og sikrer kvaliteten i utførelsen av samfunnsoppdraget.

Departementet er også i gang med en omfattende organisasjonsutviklingsprosess for å sikre samfunnsikkerhets- og beredskapsarbeidet, og utvikle og forbedre samordningen og samhandlingen på området. Avdelinger i departementet med oppgaver innenfor samfunnsikkerhet og beredskap arbeider med en felles liste for utviklingstiltak. Departementet har i tillegg styrket sikkerhets- og beredskapskompetansen gjennom opplæring og øvelser internt.

Det er nedsatt en arbeidsgruppe med representanter fra departementet og POD som skal

gjennomgå de to organenes roller, ansvar og samarbeidsrutiner.

POD er i ferd med å utvikle en helhetlig struktur for bedre styring og ledelse av etaten. Målet er å utvikle en tydeligere rolle-, oppgave og ansvarsdeling mellom direktoratet og det enkelte distrikt og særorgan. Dette skal gi sterkere styring og ledelse.

POD arbeider med å utvikle en ny målstruktur som underbygger etatens samfunnsoppdrag, og som tar utgangspunkt i etatens virksomhetsmodell.

Ledelse i politiet skal kjennetegnes ved at det både settes tydelig retning for utviklingen av etaten, og på gode endringsprosesser. For å sikre at politiet er en attraktiv arbeidsplass som leverer gode resultater skal ledelse innebære utvikling av medarbeiderskap og faglig dyktige medarbeidere, samt god ressursstyring og drift av politifaglige oppgaver. Dette vil få konsekvenser for de krav og forventninger POD stiller til rekruttering og utvikling av ledere.

Det skal etableres opplæring og treningsaktiviteter for ulike behov og ledere i ulike roller og nivåer i politiet. Arbeidet vil bygge videre på gode erfaringer i politidistrikter og særorgan, og danne grunnlaget for et nasjonalt program for ledelsesutvikling og trening.

10.4 Bemanning

Det er et mål å heve grunnbemanningen i politiet. Regjeringens ambisjon er to polititjenestemenn per 1 000 innbyggere i løpet av 2020. Per 31. desember 2013 var politidekningen 1,71.

Regjeringen foreslår et opptak på 720 studenter til bachelorutdanningen ved PHS også i 2015.

Videre foreslår Regjeringen å øke bevilgningen med 165 mill. kroner for å legge til rette for å oppbemanne politiet med inntil 350 nye stillinger slik at antallet nye og ledige stillinger i politiet øker tilsvarende antallet studenter som består Politihøgskolen. Det er beregnet at det i 2015 vil være om lag 350 flere ferdig uteksaminert fra PHS enn antatt avgang i etaten.

Samlet hadde pr. 31. juli 2014 om lag 60 av de ferdig utdannede studentene fra PHS i 2012 og 2013 fortsatt ikke fått politistilling i etaten. Regjeringens forslag om økt satsing og bemanning for å oppnå flere uttransporteringer, styrke ID-arbeidet og innsatsen mot det åpne rusmiljøet i Oslo, samt styrking av PST, vil samlet gi mulighet for å ta igjen deler av etterslepet etter Regjeringen Stoltenberg II og få tilsatt noen av de politiutdannede som fortsatt ikke har fått politistilling i etaten.

Det ble i 2014 bevilget 100 mill. kroner for å øke antallet sivile stillinger med formål å frigjøre politiutdannede til operativt arbeid. Av dette beløpet skal 25 mill. kroner benyttes til arrestforvarere og 10 mill. kroner til transport av psykisk syke. Beløpet avsatt til transport av psykisk syke ble overført til Helse- og omsorgsdepartementet i revidert nasjonalbudsjett for 2014, jf. omtale i Prop. 93 S (2013–2014).

Videre er det opprettet et prøveprosjekt hvor Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI) overtar enkelte av politiets oppgaver knyttet til fangetransport i politidistriktene Nordre Buskerud, Søndre Buskerud, Vestfold og Telemark. Beløpet satt av til arrestforvarere vil bli stilt til disposisjon for Kriminalomsorgsdirektoratet.

Kap. 440 Politidirektoratet – politi- og lensmannsetaten

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
01	Driftsutgifter	10 979 731	12 810 475	13 370 186
21	Spesielle driftsutgifter	223 401	277 013	311 463
22	Søk etter omkomne på havet, i innsjøer og vassdrag, <i>kan overføres</i>	11 152	7 861	8 940
23	Sideutgifter i forbindelse med sivile gjøremål	81 592	77 142	11 339
60	Tilskudd til kommuner til SLT-tiltak	5 160	5 330	5 501
70	Tilskudd	36 635	50 573	41 942
71	Tilskudd Norsk rettsmuseum	4 400	4 553	4 703
72	Datalagringsdirektivet, <i>kan overføres</i>		110 000	
73	Tilskudd til EUs grense- og visumfond	115 164	116 644	116 644
	Sum kap. 0440	11 457 235	13 459 591	13 870 718

Kapitlet omfatter all ordinær tjeneste i politi- og lensmannsetaten, politiets særorganer inklusiv NID, samt Politidirektoratet.

Gjennomføringen av spesielle utviklingstiltak innen kriminalitetsbekjempelse, forebygging og administrative formål samt sentrale utredningsoppgaver, blir også bevilget på kap. 440.

Post 01 Driftsutgifter

Bemanningen i Politidirektoratet, politidistriktene og særorganene ekskl. PST sentralt utgjorde per 1. mars 2014 14 097 årsverk (tall fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet).

Posten dekker alle ordinære driftsutgifter i Politidirektoratet, politidistriktene, politireserven og politiets særorganer, med unntak for Politihøgskolen, jf. kap. 442, og Politiets sikkerhetstjeneste, jf. kap. 444. Våpen, kjøretøy, verneutstyr, uniformer, IKT m.m. er driftsrelaterte innsatsfaktorer og budsjetteres under post 01.

Justis- og beredskapsdepartementet disponerer sentralt en mindre del av bevilgningen til oppfølging av handlingsplaner m.m.

Regjeringen foreslår å øke bevilgningen på posten med 160 mill. kroner for å legge til rette for å oppbemanne politiet med inntil 350 nye stillinger slik at antallet nye og ledige stillinger i politiet øker tilsvarende antallet studenter som består Politihøgskolen. I tillegg kommer merverdiavgift, som er beregnet til 5 mill. kroner og foreslås bevil-

get under kap. 1633, post 01. Samtidig foreslår Regjeringen å øke bevilgningen med 156,3 mill. kroner til dekning av helårsvirkning for nye årsverk knyttet til de politihøgskolestudentene som ble ferdig utdannet sommeren 2014.

Ved Stortingets behandling av Prop. 1 S Tillegg 1 (2013–2014) ble bevilgningen på kap. 440, post 01 økt med 100 mill. kroner for å frigjøre politiårsverk ved at sivile overtar oppgaver politituttannede gjør i dag. Som en videreføring av endringer gjort ifm. revidert nasjonalbudsjett foreslår Regjeringen å overføre 10 mill. kroner til Helse- og omsorgsdepartementet kap. 732 Regionale helseforetak, post 70 Særskilte tilskudd for å la spesialutdannet helsepersonell overta politiets transport av psykisk syke mellom ulike helseinstitusjoner. I tillegg foreslår Regjeringen å øke bevilgningen under posten med 29,1 mill. kroner (i tillegg kommer merverdiavgift, som er beregnet til 0,9 mill. kroner og foreslås bevilget under kap. 1633, post 01) og med 10 mill. kroner under kap. 732 Regionale helseforetak, post 70 Særskilte tilskudd som helårsvirkning av tiltaket.

Regjeringen foreslår å øke bevilgningen med 28,8 mill. kroner, tilsvarende om lag 50 nye påtalejurister. I tillegg kommer merverdiavgift, som er beregnet til 0,9 mill. kroner og foreslås bevilget under kap. 1633, post 01.

Regjeringen foreslår å bevilge 127,5 mill. kroner til igangsetting og gjennomføring av politireformen. I tillegg kommer merverdiavgift, som

er beregnet til 22,5 mill. kroner og foreslås bevilget under kap. 1633, post 01.

Regjeringen foreslår å øke bevilgningen med 20 mill. kroner til tiltak for kontroll av identiteter. I tillegg kommer merverdiavgift, som er beregnet til 3,5 mill. kroner og foreslås bevilget under kap. 1633, post 01.

Det foreslås å bevilge 16,5 mill. kroner til mobil tilgang til politiets systemer (Mobiliti).

Regjeringen foreslår også å øke måltallet for antall uttransporteringer i 2015 med til sammen 1 100 sammenlignet med saldert budsjett 2014, fra 6 700 til minst 7 800. Regjeringen foreslår å øke bevilgningen med 43,7 mill. kroner til dette formål under post 01, se også kap. 440, post 21. I tillegg kommer merverdiavgift, som er beregnet til 1,3 mill. kroner og foreslås bevilget under kap. 1633, post 01

Regjeringen foreslår å bevilge 18,4 mill. kroner til drift av nytt utreisesenter på Oslo lufthavn for å kunne gjennomføre flere returer, fordelt med 12,8 mill. kroner på post 01 og 5,6 mill. kroner på post 21. I tillegg kommer merverdiavgift, som er beregnet til 0,6 mill. kroner og foreslås bevilget under kap. 1633, post 01.

Som en videreføring av endringer gjort ifm. revidert nasjonalbudsjett 2014 foreslår Regjeringen å øke bevilgningen med 18,5 mill. kroner til å følge opp utlendinger som pågripes i tilknytning til det åpne rusmiljøet i Oslo. I tillegg kommer merverdiavgift, som er beregnet til 1,5 mill. kroner og foreslås bevilget under kap. 1633, post 01.

Regjeringen foreslår å øke bevilgningen med 4,9 mill. kroner til politiet for å etablere et service-senter i Bergen for utenlandske arbeidstakere i 2015 i samarbeid med Skatteetaten og Arbeids-tilsynet.

Regjeringen foreslår å øke bevilgningen med 8 mill. kroner for å videreutvikle samarbeidet mellom politiet, skatteetaten og Arbeidstilsynet for å bekjempe arbeidslivskriminalitet. I tillegg kommer merverdiavgift, som er beregnet til 0,3 mill. kroner og foreslås bevilget på kap. 1633, post 01.

Politiet har fra 1. april 2013 overtatt flere av UDIs oppgaver knyttet til ankomstsamtaler med nyankomne asylsøkere. Dette gir reduserte tolke-utgifter i UDI, og tilsvarende høyere tolkeutgifter i politiet. Regjeringen foreslår derfor å redusere bevilgningen med 2,9 mill. kroner på kap. 490, post 22, mot tilsvarende økning på kap. 440, post 01, jf. også forslag i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2014.

I forbindelse med oppheving av ordningen for faglærte som vil studere norsk, foreslår Regjeringen å redusere bevilgningen på kap. 440, post 01

med 1,3 mill. kroner, jf. omtale under kap. 490, post 01.

Regjeringen foreslår å øke bevilgningen med 4,5 mill. kroner til dekning av politiets merutgifter til ID-kontroll, registrering mv. som følge av arbeidet med uttak av overføringsflyktninger fra Syria. I tillegg kommer merverdiavgift, som er beregnet til 0,1 mill. kroner og foreslås bevilget under kap. 1633, post 01.

Justis- og beredskapsdepartementet har foretatt en gjennomgang av rutiner som benyttes for å holde tilbake deler av bevilgningen på underliggende virksomheters budsjettkapitler. I den forbindelse foreslår Justis- og beredskapsdepartementet å redusere bevilgningen på kap. 440, post 01 med 0,3 mill. kroner mot en tilsvarende økning på kap. 400, post 71. Bevilgningen vil bli benyttet til samme formål i 2015, som i 2014, jf. forslag i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2014.

Justis- og beredskapsdepartementet foreslår å redusere posten med 5 mill. kroner på grunn av engangsinvestering i 2014 hos Kripos til en database for arbeidet med regulering og kontroll med bombekjemikalier, mens posten foreslås økt med 1,5 mill. kroner til årlig drift av databasen.

Bevilgningen på posten ble økt med 15 mill. kroner i 2014 for å kunne tilsette 13 flere tjenestemenn i beredskapstroppen. Det foreslås å øke bevilgningen med 3,3 mill. kroner for å dekke helårsvirkningen av tiltaket i 2015.

Statens innkrevingsentral utfører elektronisk fakturabehandling for politietaten. Siden antall papirfakturaer har blitt redusert, foreslår Regjeringen å redusere bevilgningen på kap. 1634, post 01 med 1 mill. kroner mot at bevilgningen på kap. 440, post 01 økes tilsvarende, jf. forslag i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2014.

Regjeringen foreslår å rammeoverføre 0,5 mill. kroner fra kap. 440, post 01 til kap. 719, post 21 Annet folkehelsearbeid/Spesielle driftsutgifter knyttet til permanent finansiering av Ungdata-innsamlingen.

Regjeringen foreslår å redusere bevilgningen med 6,5 mill. kroner som følge av at ikraftsetting av datalagringsreglene er utsatt.

Det er i budsjettet for 2014 (jf. Prop. 1 S (2013–2014)) bevilget 68,3 mill. kroner til økt grunnberedskap i politiet, og av dette er 65,3 mill. kroner på kap. 440, post 01. Helårseffekten av tiltaket er 49,3 mill. kroner. Regjeringen foreslår derfor å redusere bevilgningen med 16 mill. kroner fra og med 2015.

Regjeringen foreslår å redusere bevilgningen med 4,9 mill. kroner fra og med 2015 i forbindelse med gevinstrealisering av EFFEKT-programmet.

Ved behandlingen av Prop. 1 S Tillegg 1 (2013–2014) ble bevilgningen økt til dekning av utgifter ved utlendingsinternatet på Trandum i forbindelse med økningen i måltallet for returer. Regjeringen foreslår å redusere bevilgningen med 4 mill. kroner som følge av at utvidelse av mottaksområdet var en engangsutgift i 2014.

Regjeringen foreslår å øke bevilgningen med 17,7 mill. kroner til politiets utgifter til et prøveprosjekt om forenklet transfer på Avinor Oslo lufthavn Gardermoen, mot tilsvarende økning på inntektskapittelet 3440, post 02 Refusjoner. Kostnadene ved prøveordningen finansieres av Avinor.

I forbindelse med innføring av nøytral merverdiavgift i staten foreslås bevilgningen redusert med 405,7 mill. kroner i tillegg til de stedene det er spesifikt omtalt i postomtalen. For nærmere omtale vises det til del III (omtale av særlige tema) pkt. 4 og Gul bok 2015.

Det foreslås å redusere bevilgningen med 115,3 mill. kroner i forbindelse med avbyråkratiserings- og effektiviseringsreform i staten, bl.a. knyttet til anskaffelser, bedre bruk av arbeidstidsavtale for politiet og sentralisering av førstelinje for utlendingsforvaltningen, jf. omtale under del III pkt. 4.

Det foreslås å øke bevilgningen på kap. 440, post 01 med 17,8 mill. kroner mot tilsvarende økning av bevilgningen på kap. 3440, post 02, jf. omtale under kap. 3440, post 02, og å øke bevilgningen på kap. 440, post 01 med 10 mill. kroner mot tilsvarende økning av bevilgningen på kap. 3440, post 03. Videre foreslår Regjeringen å redusere bevilgningen på kap. 440, post 01 med 0,2 mill. kroner mot tilsvarende reduksjon av bevilgningen på kap. 3440, post 05, jf. omtale under kap. 3440, post 05.

Regjeringen foreslår at Justis- og beredskapsdepartementet får en bestillingsfullmakt på 65 mill. kroner, i 2015, jf. forslag til vedtak.

Regjeringen foreslår at Justis- og beredskapsdepartementet får fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 440, post 01 mot tilsvarende merinntekter under kap. 3440, postene 02, 03, 04 og 05, jf. forslag til vedtak.

Det foreslås en bevilgning på posten på 13 370,2 mill. kroner.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Bevilgningen på posten dekker politi- og lensmannsetatens sideutgifter i forbindelse med asylsaker, herunder utgifter til uttransportering i asylsaker og andre utlendingsaker.

Regjeringen foreslår å øke måltallet for antall uttransporteringer i 2015 med til sammen 1100 sammenlignet med saldert budsjett 2014, fra 6 700 til minst 7 800. Regjeringen foreslår å øke bevilgningen med 40,6 mill. kroner til dette formål under post 21, se også omtale under kap. 440, post 01. I tillegg kommer merverdiavgift, som er beregnet til 1,9 mill. kroner og foreslås bevilget under kap. 1633, post 01

Regjeringen foreslår å øke bevilgningen med 5,6 mill. kroner til drift av nytt utreisesenter på Oslo lufthavn Gardermoen, jf. omtale under kap. 440, post 01.

Det foreslås å redusere bevilgningen med 1,4 mill. kroner i forbindelse med avbyråkratiserings- og effektiviseringsreform i staten, jf. del III pkt. 4.

I forbindelse med innføring av nøytral merverdiavgift i staten foreslås bevilgningen redusert med 14,7 mill. kroner i tillegg til de stedene det er spesifikt omtalt i postomtalen. For nærmere omtale vises det til del III (omtale av særlige tema) pkt. 4 og Gul bok 2015.

Det foreslås en bevilgning på posten på 311,5 mill. kroner.

Post 22 Søk etter omkomne på havet, i innsjøer og vassdrag, kan overføres

Bevilgningen på posten skal dekke utgifter til søk etter omkomne på havet, i innsjøer og vassdrag. Posten dekker også noen personellutgifter og eventuelle utgifter til å bedre søkemetodene.

På bakgrunn av regnskapstall for de siste årene og forventet utvikling foreslås posten økt med 3,1 mill. kroner.

Det foreslås å redusere bevilgningen med 39 000 kroner i forbindelse med avbyråkratiserings- og effektiviseringsreform i staten, jf. del III pkt. 4.

I forbindelse med innføring av nøytral merverdiavgift i staten foreslås bevilgningen redusert med 2,3 mill. kroner. For nærmere omtale vises det til del III (omtale av særlige tema) pkt. 4 og Gul bok 2015.

Det foreslås en bevilgning på posten på 8,9 mill. kroner.

Post 23 Sideutgifter i forbindelse med sivile gjøremål

Bevilgningen på posten skal dekke sideutgifter i forbindelse med de sivile gjøremålene. Dette gjelder i hovedsak sideutgifter i forbindelse med tvangsforretninger og utgifter i forbindelse med gjeldsordningssaker.

På bakgrunn av regnskapstall for de siste årene og forventet utvikling foreslås posten økt med 5 mill. kroner.

Det foreslås å redusere bevilgningen med 0,4 mill. kroner i forbindelse med avbyråkratiserings- og effektiviseringsreform i staten, jf. del III pkt. 4.

I forbindelse med innføring av nøytral merverdiavgift i staten foreslås bevilgningen redusert med 17,1 mill. kroner. For nærmere omtale vises det til del III (omtale av særlige tema) pkt. 4 og Gul bok 2015. Et betydelig beløp på posten er attestert og innsendt av tingrettene. Det foreslås at disse utgiftene fra 2015 budsjetteres under kap. 410, post 21. Bevilgningen på posten foreslås derfor redusert med 56 mill. kroner mot tilsvarende økning på kap. 410, post 21.

Det foreslås en bevilgning på posten på 11,3 mill. kroner.

Post 60 Tilskudd til kommuner til SLT-tiltak

Formålet med tilskuddsposten er å stimulere til etablering og videreføring av SLT-samarbeid (samordning av lokale kriminalitetsforebyggende tiltak) i kommunene. For 2013 ble det tildelt 5,3 mill. kroner på denne posten.

Det foreslås en bevilgning på posten på 5,5 mill. kroner.

Post 70 Tilskudd

Bevilgningen under posten har de siste årene dekket tilskudd innenfor hovedområdene generelle kriminalitetsforebyggende tiltak, tiltak som kan hjelpe kvinner og menn ut av prostitusjon og øremerkede tilskudd. I 2013 og 2014 ble det også tildelt midler for humanitære tiltak rettet mot EØS-borgere, jf. Prop. 149 S (2012–2013).

Kriminalitetsforebyggende tiltak

Formålet med ordningen er å stimulere og utvikle kriminalitetsforebyggende tiltak/prosjekter. Om lag 6,8 mill. kroner til kriminalitetsforebyggende tiltak er lyst ut og fordelt i 2014. Tiltak særlig rettet mot barn og ungdom er blitt prioritert, og vil også bli prioritert i 2015. Forvaltning av midlene til kriminalitetsforebyggende arbeid er delegert til Politidirektoratet fra 2014.

Midler for å komme ut av prostitusjon

Formålet med ordningen er å hjelpe mennesker ut av prostitusjon. Om lag 10,3 mill. kroner er lyst ut og fordelt i 2014. Tiltak rettet særlig mot ofre

for menneskehandel er prioritert. Om lag 10,4 mill. kroner vil bli kunngjort i 2015.

Arbeid mot vold i nære relasjoner

Tilskuddsordningen ble etablert i 2014 og skal ses i sammenheng med øvrige tilskuddsordninger på området. Om lag 8,4 mill. kroner er lyst ut og fordelt i 2014. Tiltak rettet særlig mot forebygging, samarbeid og samordning er prioritert. Om lag samme beløp vil bli kunngjort i 2015. Departementet vil forvalte denne tilskuddsordningen også i 2015, med sikte på å overføre ansvaret til Politidirektoratet fra 2016.

Øremerkede tilskudd

I 2013 og 2014 ble det tildelt øremerket tilskudd på henholdsvis 4 mill. kroner og 4,15 mill. kroner til Politidirektoratet, til støtte til Politidrett, Politihistorisk selskap og Politiets pensjonistforbund. Justis- og beredskapsdepartementet foreslår at 4,3 mill. kroner øremerkes dette formålet i 2015.

I 2013 og 2014 ble det tildelt 2,5 mill. kroner til ROSA-prosjektet i krisesekretariatet og 2,7 mill. kroner til driftsstøtte til NKVTS. Justis- og beredskapsdepartementet foreslår at 2,6 mill. kroner tildeles ROSA-prosjektet og 2,8 mill. kroner tildeles NKVTS til samme formål i 2015.

I tillegg forslår Justis- og beredskapsdepartementet å øremerke 5 mill. kroner til NKVTS til forskning rettet mot vold i nære relasjoner i 2015.

Justis- og beredskapsdepartementet foreslår å øremerke om lag 0,5 mill. kroner til samarbeidsprosjekt Bredtveit og Oslo Krisesenter og om lag 0,2 mill. kroner til den årlige konferansen om politi og barnevernsvakter. Justis- og beredskapsdepartementet ser det som viktig å videreføre samarbeidet med disse aktørene også i 2015.

Midler for humanitære tiltak rettet mot EØS-borgere

Det ble i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2013 bevilget 10 mill. kroner i 2013 til et prøveprosjekt med egen tilskuddsordning hvor berørte kommuner og frivillige organisasjoner kunne søke om midler til humanitære tiltak for tiggere. Det er tildelt midler til flere erfarne aktører på feltet, og særlig ble tiltak i Oslo med sine utfordringer prioritert. Regjeringen foreslår at ordningen ikke videreføres, og at bevilgningen reduseres med 10,3 mill. kroner. Det vises til omtale under del III, pkt. 26, vedtak nr. 488.

Samlet foreslår Regjeringen en bevilgning under kap. 440, post 70 på 41,9 mill. kroner.

Post 71 Tilskudd til Norsk rettsmuseum

Bevilgningen på posten dekker driftstilskudd til Norsk rettsmuseum (NRM). NRM er en stiftelse lokalisert i Trondheim.

Det foreslås en bevilgning på posten på 4,7 mill. kroner.

Post 72 Datalagringsdirektivet, kan overføres

Regjeringen vil gå grundig gjennom EU-dommen for å se om det er behov for å gjøre endringer i reglene for datalagring fra april 2011, jf omtale under punkt 4.4. Regjeringen foreslår å redusere bevilgningen på posten med 110 mill. kroner til 0 mill. kroner.

Post 73 Tilskudd til EUs grense- og visumfond

Gjennom tilknytningsavtalen av 1999 om gjennomføring, anvendelse og videreutvikling av

Schengen-regelverket (Schengen-avtalen) deltar Norge i EUs arbeid, bl.a. med yttergrensekontroll. Norge har de senere år bidratt til EUs yttergrensefond. Midler fra fondet har bl.a. vært benyttet til viktige investeringer for å styrke Norges yttergrense, jf. omtale i Prop. 1 S (2012–2013) Justis- og beredskapsdepartementet.

Yttergrensefondet utløp i 2013. EU vedtok 16. april Forordningen om opprettelse av Grense- og visuminstrumentet som erstatter Yttergrensefondet. Forhandlingene om de nærmere detaljene om Norges deltakelse vil skje høsten 2014. Norges andel for perioden 2014–2020 er på om lag 750 mill. kroner, men det foreligger ikke avklaringer av hvordan betalingene skal deles opp. I påvente av nærmere avklaringer foreslår Regjeringen å videreføre bevilgningsnivået på posten.

Det foreslås en bevilgning på posten på 116,6 mill. kroner.

Kap. 3440 Politidirektoratet – politi- og lensmannsetaten

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
01	Gebyr – pass og våpen	254 663	261 600	260 292
02	Refusjoner mv.	354 482	342 618	387 655
03	Salgsinntekter	112 238	90 232	102 475
04	Gebyr – vaktelskap	1 382	2 000	1 490
05	Personalbarnehage		5 767	5 538
06	Gebyr – utlendingssaker	137 732	165 300	198 560
07	Gebyr – sivile gjøremål	688 609	670 021	583 671
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	2 394		
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	99 032		
17	Refusjon lærlinger	73		
18	Refusjon av sykepenger	159 622		
	Sum kap. 3440	1 810 227	1 537 538	1 539 681

Kapitlet består hovedsakelig av inntekter fra gebyr for tvangssaker, forliksrådssaker, passutstedelser og våpentillatelser.

Post 01 Gebyr – pass og våpen

Bevilgningen på posten dekker inntekter fra behandlingsgebyr for pass og våpentillatelser.

Bevilgningen foreslås redusert med 1,3 mill. kroner i forbindelse med reform for mindre byråkrati og mer effektiv bruk av pengene. For nærmere omtale vises det til del III (omtale av særlige tema) pkt. 4 og Gul bok 2015.

Det foreslås en bevilgning på posten på 260,3 mill. kroner.

Post 02 Refusjoner mv.

Politi- og lensmannsetaten får refundert utgifter for politioppdrag utført for organisasjoner, lag, entreprenører og offentlige etater i samsvar med særskilt hjemmel. Refusjonene gjelder i all hovedsak utgifter til overtid og reiser i forbindelse med ledsagelse av tunge og brede transporter, asfaltering, riving, ekstraordinært politioppsyn under konserter og festivaler mv. Omfanget av slike oppdrag varierer fra år til år, og inntektsanslaget er derfor høyst usikkert.

Posten omfatter også diverse andre refusjoner, f.eks. husleieinntekter ved fremleie av lokaler og Politihøgskolens refusjoner i forbindelse med kjøp av instruktørbistand fra politidistriktene.

På bakgrunn av regnskapstall for de siste årene og forventet utvikling foreslås posten økt med 17,8 mill. kroner.

Regjeringen foreslår å øke posten med 17,7 mill. kroner til politiets utgifter til et prøveprosjekt om forenklet transfer på Avinor Oslo lufthavn, Gardermoen mot tilsvarende økning under inntektskapittelet kap. 440, post 01 Driftsutgifter. Kostnadene ved prøveordningen finansieres av Avinor.

Bevilgningen foreslås redusert med 1,7 mill. kroner i forbindelse med reform for mindre byråkrati og mer effektiv bruk av pengene. For nærmere omtale vises det til del III (omtale av særlige tema) pkt. 4 og Gul bok 2015.

Regjeringen foreslår at Justis- og beredskapsdepartementet får fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 440, post 01 mot tilsvarende merinntekter under kap. 3440, post 02, jf. forslag til vedtak.

Det foreslås en bevilgning på posten på 387,7 mill. kroner.

Post 03 Salgsinntekter

På posten regnskapsføres inntekter fra innbytte og salg av utskiftede kjøretøy m.m. Inntekter fra salg av spesialutstyr til politidistriktene, kriminal-

omsorgen, tollvesenet mv. utgjør den største delen av det som inntektsføres på posten.

På bakgrunn av regnskapstall for de siste årene og forventet utvikling foreslås posten økt med 10 mill. kroner.

Bevilgningen foreslås redusert med 0,5 mill. kroner i forbindelse med reform for mindre byråkrati og mer effektiv bruk av pengene. For nærmere omtale vises det til del III (omtale av særlige tema) pkt. 4 og Gul bok 2015.

Regjeringen foreslår at Justis- og beredskapsdepartementet får fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 440, post 01 mot tilsvarende merinntekter under kap. 3440, post 03, jf. forslag til vedtak.

Det foreslås en bevilgning på posten på 102,5 mill. kroner.

Post 04 Gebyr – vaktelskap

Bevilgningen på posten omfatter engangsgebyr til dekning av utgifter ved behandling av søknader og gebyr ved feilalarmer der politi- og lensmannsetaten rykker ut.

På bakgrunn av regnskapstall for de siste årene og forventet utvikling foreslås posten redusert med 0,5 mill. kroner.

Regjeringen foreslår at Justis- og beredskapsdepartementet får fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 440, post 01 mot tilsvarende merinntekter under kap. 3440, post 04, jf. forslag til vedtak.

Det foreslås en bevilgning på posten på 04 på 1,5 mill. kroner.

Post 05 Personalbarnehage

Bevilgningen på posten omfatter foreldreinnbetaling og statstilskudd til personalbarnehage.

På bakgrunn av regnskapstall for de siste årene og forventet utvikling foreslås posten redusert med 0,2 mill. kroner.

Regjeringen foreslår at Justis- og beredskapsdepartementet får fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 440, post 01, mot tilsvarende merinntekter under kap. 3440, post 05, jf. forslag til vedtak.

Det foreslås en bevilgning på posten på 5,5 mill. kroner.

Post 06 Gebyr – utlendingssaker

Bevilgningen på posten dekker gebyr i forbindelse med søknad om statsborgerskap, familieinn-

vandring og arbeids-, bosettings- og utdanningstilatelser.

Bevilgningsforslaget tar utgangspunkt i antall utlendingssaker til politiet. Det foreslås at UDIs utgifter til brukerservice og praksis- og regelverksarbeid knyttet til behandling av oppholdssaker inkluderes i gebyrgrunnlaget. På den bakgrunn foreslås posten økt med 37,6 mill. kroner.

På bakgrunn av at ordningen for faglærte som skal studere norsk oppheves, anslås gebyrinntektene redusert med 3,5 mill. kroner. Det foreslås en bevilgning på posten på 198,6 mill. kroner.

Post 07 Gebyr – sivile gjøremål

Bevilgningen på posten skal dekke gebyrinntekter i forbindelse med den sivile rettspleie på

grunnplanet, det vil si gebyr for tvangsforretninger og forliksrådsbehandling.

På bakgrunn av regnskapstall for de siste årene og forventet utvikling foreslås posten økt med 20 mill. kroner.

Inntektene ved Gebyrsentralen initieres av tingrettene. Det foreslås at disse inntektene fra 2015 budsjetteres under kap. 3410, post 01. Bevilgningen på posten foreslås derfor redusert med 103 mill. kroner, mot en tilsvarende økning under kap. 3410, post 01, jf. omtale under kap. 3410, post 01.

Det foreslås en bevilgning på posten på 583,7 mill. kroner.

Kap. 441 Oslo politidistrikt

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
01	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 440 post 01</i>	2 166 175		
	Sum kap. 0441	2 166 175		

Bevilgningen til Oslo politidistrikt er fra 2014 overført til kap. 440 Politidirektoratet – politi- og

lensmannsetaten, post 01 driftsutgifter, jf. omtale under kap. 440, post 01 i Prop. 1 S (2013–2014).

Kap. 3441 Oslo politidistrikt

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
02	Refusjoner	44 460		
03	Salgsinntekter	224		
05	Personalbarnehage	5 489		
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	79		
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	32 044		
18	Refusjon av sykepenger	32 824		
	Sum kap. 3441	115 120		

Bevilgningen til Oslo politidistrikt er fra 2014 overført til kap. 3440 Politidirektoratet – politi- og

lensmannsetaten jf. omtale under kap. 3440, post 01 i Prop. 1 S (2013–2014).

Kap. 442 Politihøgskolen

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
01	Driftsutgifter	572 671	560 737	572 906
	Sum kap. 0442	572 671	560 737	572 906

Politihøgskolen er den sentrale utdanningsinstitusjonen for politi- og lensmannsetaten i Norge, og har som hovedoppgave å drive utdanning, forskning og formidling. Den skal være en profesjonsrettet utdanningsinstitusjon på høyt nivå, som utvikler og formidler de kunnskaper, ferdigheter og holdninger som politiet må ha for å bidra til å sikre trygghet, lovlidighet og orden.

Post 01 Driftsutgifter

Bemanningen ved Politihøgskolen per 1. mars 2014 utgjorde 412 årsverk (tall fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet).

Bevilgningen på posten dekker lønnsutgifter og andre driftsutgifter ved Politihøgskolen.

Det er i budsjettet for 2014 (jf. Prop. 1 S (2013–2014)) bevilget 68,3 mill. kroner til økt grunnberedskap i politiet, av dette er 3 mill. kroner under kap. 442, post 01. Regjeringen foreslår å redusere bevilgningen på posten med 3 mill. kroner fra og med 2015 siden dette var en midlertidig bevilgning.

Det foreslås å redusere bevilgningen med 2,8 mill. kroner i forbindelse med avbyråkratiserings- og effektiviseringsreform i staten, jf. del III pkt. 4.

Regjeringen foreslår at Justis- og beredskapsdepartementet får fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 442, post 01 mot tilsvarende merinntekter under kap. 3442, postene 02 og 03, jf. forslag til vedtak.

Det foreslås en bevilgning på posten på 572,9 mill. kroner.

Kap. 3442 Politihøgskolen

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
02	Diverse inntekter	14 364	14 894	15 309
03	Inntekter fra Justissektorens kurs- og øvingssenter	24 372	16 560	17 021
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	54		
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	2 348		
17	Refusjon lærlinger	39		
18	Refusjon av sykepenger	5 682		
	Sum kap. 3442	46 859	31 454	32 330

Post 02 Diverse inntekter

Politihøgskolens inntekter kommer fra kursvirksomhet, utleie, kantinesalg og salg av bøker, samt mulige inntekter fra oppdragsvirksomhet.

Regjeringen foreslår at Justis- og beredskapsdepartementet får fullmakt til å overskride bevilg-

ningen under kap. 442, post 01 mot tilsvarende merinntekter under kap. 3442, post 02, jf. forslag til vedtak.

Det foreslås en bevilgning på posten på 15,3 mill. kroner.

Post 03 Inntekter fra Justissektorens kurs- og øvingssteder

Inntekter fra driften av Justissektorens kurs- og øvingssteder i Stavern føres på posten.

Regjeringen foreslår at Justis- og beredskapsdepartementet får fullmakt til å overskride bevilg-

ningen under kap. 442, post 01 mot tilsvarende merinntekter under kap. 3442, post 03, jf. forslag til vedtak.

Det foreslås en bevilgning på posten på 17 mill. kroner.

Kap. 444 Politiets sikkerhetstjeneste (PST)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap		Forslag 2015
		2013	budsjett 2014	
01	Driftsutgifter		568 572	631 332
	Sum kap. 0444		568 572	631 332

Instruksen til Politiets sikkerhetstjeneste (PST) er forskriftsfestet med hjemmel i Politiloven § 29.

PSTs primære ansvar er å forebygge og etterforske straffbare handlinger mot rikets sikkerhet. Sentralt står innsamling av informasjon om personer og grupper som kan utgjøre en trussel, utarbeidelse av ulike analyser og trusselvurderinger, etterforskning og andre operative tiltak og rådgivning.

PST har også det nasjonale ansvaret for å utføre livvaktstjeneste på norsk jord for norske og utenlandske myndighetspersoner. Dette er regjeringsmedlemmer, stortingsrepresentanter og dommere i Høyesterett og tilsvarende representanter fra andre land og ambassadene til andre land i Norge. Livvaktene følger også enkelte norske myndighetspersoner på reiser i utlandet. Livvaktstjenesten utføres i nært samarbeid med politidistriktene. Kongehuset har egen livvaktstjeneste i Den kongelige politieskorte, som ligger under Oslo politidistrikt. Regjeringen har vurdert organiseringen av livvaktstjenesten og kommet til at nåværende løsning er mest formålstjenlig.

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på posten dekker driftsutgifter for Den sentrale enhet (DSE) i Politiets sikkerhetstjeneste (PST), samt enkelte utgifter knyttet til driften av de lokale PST-enhetene i politidistriktene. Bemanningen ved DSE per 1. mars 2014 utgjorde 458 årsverk (tall fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet).

Som følge av et skjerpet trusselbilde foreslår Regjeringen å bevilge 7,8 mill. kroner til forebyggende arbeid i PST, relatert til digitale trusler og

for å forhindre ulovlig etterretning. Regjeringen foreslår også å forbedre spaning- og innhentingskapasiteten til PST, på nye kommunikasjonsplattformer og radikaliseringsarenaer, med til sammen 8,5 mill. kroner. I tillegg kommer merverdiavgift, som er beregnet til 0,5 mill. kroner og foreslås bevilget under kap. 1633, post 01.

Livvaktstjenesten har de siste årene fått økt oppdragsmengde. Regjeringen foreslår derfor å øke bevilgningen med 18,8 mill. kroner for å kunne tilsette flere livvakter, samt foreta investeringer i materiell og utstyr, og styrke kompetansen i livvaktstjenesten i PST. I tillegg kommer merverdiavgift, som er beregnet til 1,2 mill. kroner og foreslås bevilget under kap. 1633, post 01.

Regjeringen foreslår å øke bevilgningen til IKT i PST med 26,5 mill. kroner. Dette vil sikre bedre ressursutnyttelse og mer målrettede og effektive arbeidsprosesser. I tillegg kommer merverdiavgift, som er beregnet til 4,7 mill. kroner og foreslås bevilget under kap. 1633, post 01.

I tillegg foreslås bevilgningen økt med 2 mill. kroner til helårsvirkning av IKT- tiltak som ble iverksatt i 2014.

Regjeringen foreslår å øke bevilgningen med 0,97 mill. kroner til dekning av politiets merutgifter til ID-kontroll, registrering mv. som følge av arbeidet med uttak av overføringsflyktninger fra Syria. I tillegg kommer merverdiavgift, som er beregnet til 0,03 mill. kroner og foreslås bevilget under kap. 1633, post 01.

Regjeringen foreslår å øke bevilgningen med 6,5 mill. kroner av helårsvirkning til dekning av nye stillinger i 2014. Videre foreslår Regjeringen å redusere bevilgningen med 9,8 mill. kroner som knytter seg til engangsbevilgninger i 2014.

Regjeringen foreslår videre å øke bevilgningen med 3,6 mill. kroner mot tilsvarende økte inntekter på kap. 3444 Politiets sikkerhetstjeneste (PST), post 02 Refusjoner.

I forbindelse med innføring av nøytral merverdiavgift i staten foreslås bevilgningen redusert med 20,1 mill. kroner i tillegg til de stedene det er spesifikt omtalt i postomtalen. For nærmere omtale vises det til del III (omtale av særlige tema) pkt. 4 og Gul bok 2015.

Det foreslås å redusere bevilgningen med 0,84 mill. kroner i forbindelse med avbyråkratiserings- og effektiviseringsreform i staten, jf. del III pkt. 4.

Regjeringen foreslår at Justis- og beredskapsdepartementet får fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 444, post 01 mot tilsvarende merinntekter under kap. 3444, post 02.

Det foreslås en bevilgning på posten på 631,3 mill. kroner.

Kap. 3444 Politiets sikkerhetstjeneste (PST)

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
02	Refusjoner		15 000	19 018
	Sum kap. 3444		15 000	19 018

Post 02 Refusjoner

På posten regnskapsføres inntekter som Politiets sikkerhetstjeneste får refundert for enkeltoppdrag og særskilt bistand til Utenriksdepartementet.

Regjeringen foreslår at Justis- og beredskapsdepartementet får fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 444, post 01 mot tilsvarende merinntekter under kap. 3444, post 02, jf. forslag til vedtak.

Det foreslås en bevilgning på posten på 19 mill. kroner.

Kap. 445 Den høyere påtalemyndighet

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
01	Driftsutgifter	157 942	162 990	191 368
	Sum kap. 0445	157 942	162 990	191 368

Den høyere påtalemyndighet ledes faglig og administrativt av riksadvokaten. Den høyere påtalemyndighet består av Riksadvokatembetet, ti regionale statsadvokatembeter og Det nasjonale statsadvokatembetet for bekjempelse av organisert og annen alvorlig kriminalitet.

Riksadvokaten har videre den overordnede faglige ledelse av straffesaksbehandlingen i politidistriktene og politiets særorganer. Økokrim er både et statsadvokatembete og en sentral politienhet. Riksadvokaten er faglig overordnet straffesaksbehandlingen ved Økokrim, mens Politidirektoratet har det overordnede ansvaret for Økokrims øvrige virksomhet og administrative forhold.

De regionale statsadvokatembetene har ansvaret for straffesaksbehandlingen i politidistriktene i de respektive regionene. Det nasjonale statsadvokatembetet har påtaleansvaret på statsadvokatinivå for saker som Kripos selv behandler, og har også den overordnede faglige ledelse av straffesaksbehandlingen ved Kripos.

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på posten dekker i hovedsak driftsutgifter for Den høyere påtalemyndighet. Bemanningen per 1. mars 2014 utgjorde 147 årsverk (tall fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet).

Regjeringen foreslår å øke bevilgningen med 20 mill. kroner slik at de kan ivareta sine primær- oppgaver innenfor straffesaksbehandling og akto- ring. Dette skal bl.a. gi rom for 19 nye stillinger og styrket fagledelse. Det er også behov for å bedre statsadvokatenes lønnsforhold slik at de har konkurransedyktig lønn og at den høyere påtale- myndighet kan rekruttere og beholde dyktige medarbeidere. I tillegg kommer merverdiavgift, som er beregnet til 1,7 mill. kroner og foreslås bevilget under kap. 1633, post 01.

Regjeringen foreslår videre å øke bevilgningen med 7 mill. kroner som følge av helårsvirkning av bemanning- og lønnsøkning i 2014.

I forbindelse med innføring av nøytral merver- diavgift i staten foreslås bevilgningen redusert med 5 mill. kroner i tillegg til de stedene det er spesifikt omtalt i postomtalen. For nærmere omtale vises det til del III (omtale av særlige tema) pkt. 4 og Gul bok 2015.

Det foreslås å redusere bevilgningen med 0,82 mill. kroner i forbindelse med avbyråkratiserings- og effektiviseringsreform i staten, jf. del III pkt. 4.

Det foreslås en bevilgning på posten på 191,4 mill. kroner.

Kap. 446 Den militære påtalemyndighet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap		Forslag
		2013	Saldert budsjett 2014	
01	Driftsutgifter	7 358	7 704	7 811
	Sum kap. 0446	7 358	7 704	7 811

Generaladvokaten leder den militære påtalemy- ndighet og er overordnet krigsadvokatene. Gene- raladvokaten er underlagt riksadvokaten i påtale- messige spørsmål, men er administrativt under- lagt Justis- og beredskapsdepartementet.

Generaladvokaten og krigsadvokatene tilhører påtalemyndigheten, og har ansvaret for militære straffesaker. De har i tillegg som oppgave å bistå militære sjefer i kontroll med disiplinærutøvelsen og avgi uttalelser i klagesaker og visse andre dis- plinærsaker. I tillegg til de løpende oppgavene har generaladvokaten ansvaret for å forberede retter- gang i krigstid. Embetet har også oppgaver av fol- kerettslig art innenfor sitt fagområde. Videre vil embetet fortsatt legge vekt på å inneha kompe- tanse på militær folkerett og iretteføring av krigs- forbrytelser, da dette er noe norske styrker direkte eller indirekte kan komme i berøring med. Justis- og beredskapsdepartementet vil vurdere eventuelle endringer i organisasjonstilknytningen til Generaladvokatembetet.

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på posten dekker alle driftsutgifter for Generaladvokatembetet, herunder krigsadv- okatene for Sør- og Nord-Norge. Bemanningen ved embetet utgjorde per 1. mars 2014 8 årsverk (tall fra Kommunal- og moderniseringsdepartemen- tet).

I forbindelse med innføring av nøytral merver- diavgift i staten foreslås bevilgningen redusert med 0,1 mill. kroner. For nærmere omtale vises det til del III (omtale av særlige tema) pkt. 4 og Gul bok 2015.

Det foreslås å redusere bevilgningen med 0,04 mill. kroner i forbindelse med avbyråkratiserings- og effektiviseringsreform i staten, jf. del III pkt. 4.

Det foreslås en bevilgning på posten på 7,8 mill. kroner.

Kap. 448 Grensekommisæreren

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap		Forslag 2015
		2013	Saldert budsjett 2014	
01	Driftsutgifter	6 003	6 385	6 248
	Sum kap. 0448	6 003	6 385	6 248

Norges grensekommisær for den norsk-russiske grense leder Grensekommisariatet. Sjefen for Garnisonen i Sør-Varanger er stedfortredende grensekommisær.

Grensekommisariatet for den norsk-russiske grense har følgende hovedoppgaver:

- å føre tilsyn med at Grenseavtalen, samt andre avtaler mellom Norge og Russland som regulerer forholdene på grensen, blir overholdt av begge parter
- å føre forhandlinger med russiske grensemyndigheter for å løse og forebygge eventuelle konflikter
- i samarbeid med politiet og forsvaret forebygge og avgrense omfanget av hendelser som er i strid med inngåtte avtaler.

Stillingen som grensekommisær er en åremålsstilling for tre år, med mulighet for tre års forlengelse.

Garnisonen i Sør-Varanger er av de militære myndigheter pålagt å støtte Grensekommisariatet i oppgaven med å overholde Grenseavtalen. Dette skjer i praksis ved at militært personell har kontinuerlig oppsyn med landegrensen mellom Norge og Russland og støtter det årlige grensevedlikeholdet. Grensekrenkelsener rapporteres til Grensekommisariatet og politiet.

Det gjennomføres årlig felles forhandlingsmøter og sammenkomster mellom grensekommis-

særeren når partene anmoder om det. Dette gjelder spesielt møter for å forebygge eller håndtere konflikter og hendelser på grensen. I tillegg gjennomfører partenes assistenter møter i forbindelse med grensevedlikehold, tilbakeføring av reinsdyr, miljøarbeid og inspeksjoner og kontroller av kraftverkene.

Post 01 Driftsutgifter

Bemanningen ved Grensekommisariatet utgjorde per 1. mars 2014 4 årsverk. Bevilgningen på posten dekker utgifter til lønn og andre driftsutgifter. Posten skal dessuten dekke utgifter til grensemerking mellom Norge og Russland, og utgifter i forbindelse med møter med finske og russiske grensemyndigheter.

I forbindelse med innføring av nøytral merverdiavgift i staten foreslås bevilgningen redusert med 0,3 mill. kroner. For nærmere omtale vises det til del III (omtale av særlige tema) pkt. 4 og Gul bok 2015.

Det foreslås å redusere bevilgningen med 31 000 kroner i forbindelse med avbyråkratiserings- og effektiviseringsreform i staten, jf. del III pkt. 4.

Det foreslås en bevilgning på posten på 6,2 mill. kroner.

Programkategori 06.50 Redningstjenesten, samfunnssikkerhet og beredskap

Utgifter under programkategori 06.50 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)					
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015	Pst. endr. 14/15
01-23	Driftsutgifter	1 937 273	2 069 284	2 130 028	2,9
30-49	Nybygg, anlegg m.v.	1 510 154	1 713 334	1 766 380	3,1
70-89	Overføringer til private	122 820	136 923	154 277	12,7
	Sum kategori 06.50	3 570 247	3 919 541	4 050 685	3,3

Utgifter under programkategori 06.50 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015	Pst. endr. 14/15
451	Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap	693 527	669 341	648 805	-3,1
452	Sentral krisehåndtering	13 843	19 011	26 357	38,6
454	Redningshelikoptertjenesten		1 248 298	1 153 677	-7,6
455	Redningstjenesten	2 028 269	244 096	264 870	8,5
456	Direktoratet for nødkommunikasjon	834 608	1 738 795	1 956 976	12,5
	Sum kategori 06.50	3 570 247	3 919 541	4 050 685	3,3

1 Innledning

Programkategori 06.50 Redningstjenesten, samfunnssikkerhet og beredskap omfatter kap. 451/3451 Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, kap. 452 Sentral krisehåndtering, kap. 454/3454 Redningshelikoptertjenesten, kap. 455/3455 Redningstjenesten og kap. 456/3456 Direktoratet for nødkommunikasjon. Tiltakene under disse kapitlene skal bidra til å sikre innbyggernes trygghet ved at samfunnet best mulig settes i stand til å unngå uønskede hendelser gjennom bedre ledelse og styrket ledelseskultur, styrket samhandling i beredskap og kriser, kunnskapsbasert forebygging og redusere sårbarhet.

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) understøtter Justis- og beredskapsdepartementets samordningsrolle, og er på vegne av departementet fag- og tilsynsorgan på det sivile samfunnssikkerhets- og beredskapsområdet, jf. kgl.res. 24. juni 2005. Sivilforsvaret, Nasjonalt utdanningssenter for samfunnssikkerhet og beredskap (NUSB) og Norges brannskole er underlagt DSB. DSB er i tillegg nasjonal brann- og elsikkerhetsmyndighet.

Justis- og beredskapsdepartementet har det overordnede administrative samordningsansvar for land-, sjø- og flyredningstjenesten. Den øverste operative samordning og ledelse av redningstjenesten tilligger Hovedredningssentralen

(HRS), som er lokalisert i Bodø og på Sola. HRS har døgnbemanning og utfører overordnet operativ koordinering av redningsaksjoner. De 28 lokale redningssentralene er lokalisert til politidistriktene og Sysselmannen på Svalbard.

Direktoratet for nødkommunikasjon (DNK) har ansvar for å følge opp utbyggingen av et nytt digitalt kommunikasjonsnett for nød- og beredskapstjenester (Nødnett) i hele fastlands-Norge. DNK eier og ivaretar forvaltning av det nye felles radiosambandet for nødetatene (politi, brann og helse) når det er levert.

Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) er administrativt underlagt Forsvarsdepartementet med en faglig rapporteringslinje til Justis- og beredskapsdepartementet. NSM koordinerer forebyggende sikkerhetstiltak og kontrollerer sikkerhetstilstanden iht. sikkerhetsloven. I tillegg har NSM en koordinerende enhet for håndtering av IT-angrep på samfunnskritiske funksjoner (NorCERT).

1.1 Mål for programkategori 06.50

Redningstjenesten, samfunnssikkerhet og beredskap

Justis- og beredskapsdepartementet er opptatt av å sikre økt handlekraft og gjennomføringsevne og at tjenestene gjennomføres effektivt med god kvalitet. For å oppnå dette har departementet utarbeidet en ny målstruktur for justis- og beredskapssektoren. De nye målene for samfunnssikkerhets- og beredskapskjeden er:

Bedre ledelse og styrket ledelseskultur

Styrke samhandling i beredskap og krisehåndtering

Kunnskapsbasert forebygging

Redusere sårbarhet i samfunnet

2 Budsjettmessige prioriteringer

- Nødnett bygges og tas i bruk i en stadig større del av landet og skal være landsdekkende innen utgangen av 2015. Regjeringen foreslår at det avsettes om lag 1,95 mrd. kroner i 2015 til denne viktige investeringen i samfunnskritisk infrastruktur.
- Regjeringen har undertegnet kontrakt for kjøp av nye redningshelikoptre og foreslår også betydelige midler til drift, vedlikehold oppgradering og modifisering av dagens redningshe-

likoptre. Samlet foreslås det avsatt i overkant av 1,1 mrd. kroner i 2015 til disse tiltakene.

- Regjeringen prioriterer også investeringer og moderniseringer i Sivilforsvaret slik at denne sentrale etaten ved håndtering av hendelser i hele landet styrkes i sitt viktige arbeid. Det foreslås å styrke budsjettet til Sivilforsvaret med 7,3 mill. kroner i 2015 til investering i utstyr.
- For å sikre god og sikker kommunikasjon under kriser sørger også Regjeringen for å få innført et gradert krisehåndteringsverktøy og foreslår 6 mill. kroner til dette tiltaket.

3 Bedre ledelse og styrket ledelseskultur

Å styrke ledelse, holdninger og kultur innen samfunnssikkerhet og beredskapsarbeidet må ses i sammenheng med det generelle forvaltnings- og ledelsesutviklingsarbeidet i staten. Arbeidet med å styrke ledelse, holdninger og kultur krever kontinuerlig arbeidsinnsats og oppmerksomhet. Når det gjelder det pågående organisasjons- og utviklingsarbeidet i Justis- og beredskapsdepartementet vises det også til omtale i del I, programkategori 06.10 og 06.40.

3.1 Styrket ledelse og endret ledelseskultur i redning, samfunnssikkerhet og beredskap

Regjeringen har jevnlig beredskapsmøter hvor spørsmål som gjelder samfunnssikkerhet og beredskap drøftes særskilt. Regjeringens sikkerhetsutvalg har hyppige møter i tillegg til møter etter behov.

Det administrative apparatet for sentral krisehåndtering er basert på tre hovedelementer; Kriserådet, lederdepartementet og Krisestøtteenheten (KSE). Kriserådet er det overordnede administrative koordineringsorgan som ivaretar og sikrer strategisk koordinering. Kriserådet har fem faste medlemmer; regjeringsråden ved Statsministerens kontor, utenriksråden i Utenriksdepartementet og departementsrådene i Justis- og beredskapsdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet og Forsvarsdepartementet. Det gjennomføres faste møter i Kriserådet og møter ved behov, hvor overordnede beredskaps- og krisehåndteringsutfordringer drøftes for å sikre god samordning i departementenes beredskaps- og krisehåndteringsarbeid.

Justis- og beredskapsdepartementet er fast lederdepartement ved sivile nasjonale kriser, med mindre annet blir bestemt. Departementets samordningsansvar og ansvar for hovedtyngden av de sivile rednings- og beredskapsressursene i Norge,

gjør at Justis- og beredskapsdepartementet i de fleste sektorovergripende nasjonale kriser vil ha en sentral rolle.

KSE er permanent sekretariat for Kriserådet og støtter rådet og lederdepartementet i deres kri-
sehåndtering. KSE er forankret organisatorisk i Justis- og beredskapsdepartementet. KSE ivaretar også en kontaktfunksjon overfor departementets øverste ledelse og sikrer at denne til enhver tid er oppdatert ved hendelser og kriser. KSE har ansvar for departementets sivile situasjonssenter som fra 1. april 2014 ble døgnbemannet som del av Regjeringens satsing på styrket samfunnssikkerhet.

Departementenes samordningsråd for samfunnssikkerhet er en møteplass for informasjons- og erfaringsutveksling i arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap, redningstjeneste og sivilt-militært samarbeid.

3.1.1 Resultater

Justis- og beredskapsdepartementet har gjennomført en rekke tiltak for å styrke ledelsen av samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeidet både i egen sektor og på tvers av sektorene.

Det er innført lavgradert mobil talekommunikasjon, i departementsfellesskapet og til underliggende etater i 2014. Det foreslås å bevilge 6 mill. kroner til å innføre det elektroniske beslutnings- og loggføringsverktøyet KSE-CIM på gradert plattform i 2015. Departementet har videre styrket det systematiske arbeidet med å få en oversikt over sikkerhetsbildet i justissektoren.

Justis- og beredskapsdepartementets samordnings- og pådriverrolle, krisehåndteringsevne og etatsstyring er styrket og under ytterligere videreutvikling. Departementet formidler kunnskap om trusler, risiko og sårbarheter, det nasjonale beredskapsplanverket gjennomgås og det gjennomføres målrettede og bedre øvelser med prioritert deltagelse på alle nivå. Det er innført forsterket tilsyn med departementenes arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap i sivil sektor.

Tilsynene og Kommuneundersøkelsen for 2014 viser at det i mange kommuner fortsatt gjenstår viktig arbeid for å tilfredsstille de lovpålagte kravene. Justis- og beredskapsministeren og kommunal- og moderniseringsministeren har derfor skrevet til alle landets kommuner for å understreke viktigheten av at arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap prioriteres høyt.

3.1.2 Utfordringer

Det totale beredskapsbildet kjennetegnes av at det er mange aktører som ivaretar ulike deler av beredskapen. Bredden og kompleksiteten i samfunnssikkerhetsarbeidet skaper i seg selv utfordringer for oversikt, styring og samordning. Arbeidet med å styrke samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeidet krever ofte et samspill mellom statlige, kommunale og fylkeskommunale aktører, og i flere tilfeller også private aktører og frivillige. Dette krever god samordning og styring både på tvers av sektorer og innen en sektor.

3.1.3 Strategier og tiltak

Justis- og beredskapsdepartementet har i tillegg til sitt sektoransvar en samordningsrolle for å sikre et helhetlig og koordinert arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap på tvers av sektorer, jf. kgl.res. 15. juni 2012. Samordningsrollen beskrives også i Del III.

Regjeringen vil forsterke endringsarbeidet og legge til rette for en mer helhetlig tilnærming til krisehåndtering og bedre samvirke mellom de ulike aktørene.

Kommunene har et viktig ansvar for beredskap og er pålagt en beredskapsplikt etter sivilbeskyttelsesloven med krav om å sikre et systematisk og helhetlig samfunnssikkerhetsarbeid. Fylkesmennene gjennomfører jevnlig tilsyn med kommunenes arbeid.

Fylkesmannen er regjeringens og statens øverste representant i fylket. Fylkesmannen skal samordne samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeidet i fylket, ivareta en rolle som pådriver og veileder i arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap samt ivareta sitt ansvar for krisehåndtering ved hendelser. Justis- og beredskapsdepartementet arbeider med en ny instruks for fylkesmennenes arbeid med samfunnssikkerhet, beredskap og krisehåndtering. Instruksen skal gi nærmere retningslinjer for arbeidet og for fylkesmannens ansvar på området og klargjøre fylkesmannens rolle både før, under og etter en krise.

4 Styrke samhandling i beredskap og krisehåndtering

4.1 Øvelser

4.1.1 Resultater

Justis- og beredskapsdepartementet har i 2014 intensivert øvingsaktiviteten. Departementet øver hyppigere og mer realistisk og legger i flere øvelser vekt på å øve hele kjeden fra taktisk og opera-

ti tvt nivå til strategisk nivå. Justis- og beredskapsdepartementet har etablert et øvelsesforum for justissektoren for ytterligere å systematisere og koordinere arbeidet med øvelser innenfor justissektoren, og styrke læringseffekten av øvelser. Læringspunkter fra øvelser og hendelser tas blant annet med i revisjon av planverk, i opplæringsaktiviteter og ved fastsetting av øvingsmål for senere øvelser.

4.1.2 Utfordringer, strategier og tiltak

Departementene skal arrangere egne øvelser og delta i tverrsektorielle øvelser, for å styrke samhandling i beredskap og krisehåndtering. Derfor skal samtlige departementer øve jevnlig og rapportere til Justis- og beredskapsdepartementet om øvelsesvirksomheten.

På oppdrag fra Justis- og beredskapsdepartementet gjennomfører DSB hvert år en sivil nasjonal øvelse (SNØ). Scenarioene for øvelsene velges med bakgrunn i Nasjonalt risikobilde. I 2015 vil øvelsen finne sted i Sydhavna i Oslo (HarbourEx 2015). Scenarioet i øvelsen vil ramme samfunnet bredt, og øvelsen vil kreve deltagelse fra lokalt, regionalt og sentralt nivå innen flere sektorer. EU finansierer 85 pst. av øvelsesbudsjettet på nær 1 mill. euro. I SNØ 2016 legges det opp til et scenario knyttet til håndtering av konsekvenser av et cyberangrep. Øvelser er videre kommentert i Del III.

4.2 Tilsyn med departementene og underliggende virksomheter

Tilsyn med departementenes arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap er et sentralt virkemiddel i Justis- og beredskapsdepartementets utøvelse av samordningsrollen, jf. kgl.res. 15. juni 2012. DSB står for den praktiske gjennomføringen av tilsynene og rapporterer sine funn til Justis- og beredskapsdepartementet.

4.2.1 Resultater

Det har vært gjennomført tilsyn med Justis- og beredskapsdepartementet og Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. Oppfølgingen av tilsynet med Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet pågår. Det gjennomføres tilsyn med Utenriksdepartementet høsten 2014. Når det gjelder tilsynet med Justis- og beredskapsdepartementet, ble dette gjennomført av Helsetilsynet på vegne av Helse- og omsorgsdepartementet med

formelt åpningsmøte 10. oktober 2013 og endelig rapport 24. april 2014. Både sektoransvaret og samordningsrollen ble vurdert og POD og DSB var omfattet av tilsynet. Oppfølgingsplanen etter tilsynet med Justis- og beredskapsdepartementet er omtalt under programkategori 06.10.

4.2.2 Strategi

Det enkelte departement har ansvar for samfunnssikkerhet og beredskap innenfor egen sektor og skal sørge for å samordne samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeidet med det arbeidet som gjøres i andre departementer.

Justis- og beredskapsdepartementet fører tilsyn med om arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap er målrettet, systematisk og sporbart og integrert i departementenes planverk, styringssystemer og i styringsdialogen med underliggende virksomheter. Justis- og beredskapsdepartementet og DSB har økt ressursbruken for å kunne gjennomføre tilsynene i tråd med kgl.res. 15. juni 2012.

Justis- og beredskapsdepartementet foretar en målrettet utvelgelse, gjennomføring og oppfølging av tilsynsfunn basert på risiko og vesentlighet. Tilsynsrapportene skal benyttes som grunnlag for departementenes arbeid med å forbedre forebygging, planverk og øvelser for eget ansvarsområde og som Justis- og beredskapsdepartementets oppfølgingsverktøy. Terminologien i tilsynsrapportene er endret ved innføring av begrepene «brudd på krav» og «forbedringspunkter». Dette er gjort for å tydeliggjøre svakheter og utfordringer. Det er også besluttet at tilsynsrapportene skal offentliggjøres.

4.2.3 Tiltak

Justis- og beredskapsdepartementet har gjennom kgl.res. 15. juni 2012 fått styrket pådriveransvar med forventning om tettere oppfølging av departementenes oppfølgingsplaner i etterkant av tilsyn. Justis- og beredskapsdepartementet skal rapportere om funn og manglende oppfølging i ansvarlige departementer til regjeringen.

I løpet av 2014 vil oppdatert veileder for departementenes systematiske samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeid bli ferdigstilt. Veilederen vil være et viktig verktøy for departementene og underliggende virksomheter i arbeidet med å gjennomføre nødvendige tiltak for å ivareta samfunnssikkerhet og beredskap.

4.3 Sivilt-militært samarbeid

Forsvaret bidrar med ressurser til støtte for det sivile samfunn i ulike typer situasjoner. Det er etablert ulike møteplasser for sivilt-militært samarbeid, for eksempel fylkesmennenes beredskapsråd og Sentralt totalforsvarsforum hvor de fleste sentrale militære og sivile aktører deltar. Det samarbeides innen en rekke felt, for eksempel nasjonalt planverk og øvelser, revisjon av sikkerhetsloven, i styringen av NSM, redningshelikoptertjenesten, anskaffelsen av nye redningshelikoptre, redningstjenesten, beredskapssentre og IKT-sikkerhet.

Justis- og beredskapsdepartementet samarbeider med Forsvarsdepartementet for å videreutvikle områder hvor forsvarets ressurser kan supplere sivile beredskapsforberedelser. Forsvarets forskningsinstitutt vil kunne understøtte kunnskapsoppbygningen på sivil side med sin forskning på dette området. Oppfølgingen av sivilt-militære ordninger og mekanismer i totalforsvaret er en del av dette arbeidet (GAT).

4.4 Revisjon av nasjonalt beredskapsplanverk

4.4.1 Resultater

Justis- og beredskapsdepartementet, Forsvarsdepartementet og Statsministerens kontor, med DSB som sekretariat, samarbeider om utviklingen av et rammeverk for nasjonalt beredskapsplanverk. Rammeverket viser oppbygningen av og sammenhengen mellom alt nasjonalt beredskapsplanverk, samt gir føringer for krisehåndtering på sentralt nivå.

4.4.2 utfordringer

Erfaring har vist at det er vanskelig å forutse alle hendelser som kan utløse behov for tverrsektoriell krisehåndtering, inkludert kriser som involverer sentralt nivå. Samfunnet må derfor ha beredskapsplaner som kan benyttes i alle typer kriser som måtte inntreffe.

4.4.3 Strategier og tiltak

Som del av det nasjonale beredskapsplanverket er det utarbeidet sektorovergrepene beredskapsplaner for pandemi, atomhendelse og akutt forurensning. I arbeidet med rammeverket utarbeides det et generisk planverk som vil gi et godt grunnlag for krisehåndtering på områder der det ikke eksisterer nasjonale planer. Videre vurderes det om det skal utarbeides sektorovergrepene beredskapsplaner for flere scenarier. Ramme-

verket skal etter planen fastsettes av Regjeringen våren 2015.

Nasjonalt beredskapssystem som bl.a. dekker sikkerhetspolitiske kriser og krig består av Sivilt beredskapssystem (SBS) og Beredskapssystem for Forsvaret (BFF). Justis- og beredskapsdepartementet er i samråd med øvrige departementer i gang med å revidere SBS. Revideringen er koordinert med tilsvarende revisjonsprosess for BFF.

4.5 Redningshelikoptre

Justis- og beredskapsdepartementet er fag- og budsjettansvarlig departement for redningshelikoptertjenesten. Arbeidet med anskaffelsen av nye redningshelikoptre ledes av Justis- og beredskapsdepartementet, og gjøres i samarbeid med Forsvarsdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet. De nye redningshelikoptrene planlegges innfaset innen 2020. Forsvaret skal fortsette som operatør av de nye redningshelikoptrene.

4.5.1 Resultater

Regjeringen signerte i desember 2013 kontrakt med AgustaWestland om levering av 16 nye redningshelikoptre med opsjon på ytterligere 6 helikoptre av typen AW101. Avtalen innbefatter også tilhørende reservedeler og utstyr, samt opplæring og treningshjelpemidler. De første helikoptrene vil bli levert i 2017, og vil etter innføring innebære en vesentlig styrking av den offentlige redningstjenesten. Det er igangsatt en ny ekstern kvalitets-sikring (KS 2) av anskaffelsen. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med forslag om justert kostnadsramme.

Det er iverksatt et eget vedlikeholds- og modifieringsprogram for dagens Sea King-helikopterflåte for å sikre forsvarlig beredskap og drift i årene fremover til de nye redningshelikoptrene er innfaset.

Praksisen med at redningshelikoptrene utfører luftambulanseoppdrag for oppdrag der helse-tjenestens eget materiell ikke er egnet eller tilstrekkelig, er videreført. Redningshelikoptrene blir også benyttet til såkalt flerbruk. De har bl.a. en rolle i forbindelse med maritime kontrateroroppdrag og ev. til transport av politiet ved alvorlige, akutte situasjoner der liv og helse er i fare.

Sysselmannen på Svalbard har siden tidlig på 1980-tallet leid helikoptertjenester. Ny leverandør overtok driften 1. april 2014 og Sysselmannen har nå to store likeverdige redningshelikop-

tre med nytt moderne søkeutstyr, og bedre kommunikasjons- og sikkerhetsutstyr. Den nye tjenesten innebærer en styrking av redningstjenesten, med kortere responstid, større kapasitet og økt rekkevidde. I forbindelse med den nye tjenestekjøpsavtalen er det bygget ny hangar på Svalbard Lufthavn. Hangaren ble ferdigstilt våren 2014.

4.5.2 Utfordringer, strategier og tiltak

Leverandøren av de nye redningshelikoptrene, AgustaWestland, er satt i forbindelse med en mulig korrupsjonssak knyttet til en leveranse av helikoptre til indiske myndigheter. Saken omhandler ikke norske forhold. Saken er fortsatt i prosess, og Justis- og beredskapsdepartementet følger saken tett.

I korrupsjonssaken har departementet tett dialog med AgustaWestland for å presisere norsk antikorrupsjonsholdning, og for å følge opp selskapets politikk og prosedyrer knyttet til antikorrupsjonsarbeid.

Sea King-maskinenes høye alder fører til tiltagende vedlikehold og en utfordrende driftssituasjon. Sea King utgjør likevel fremdeles en god redningshelikopterberedskap og det må sikres at dette opprettholdes frem til de nye redningshelikoptrene er innfasert.

4.6 Sivilforsvaret

Sivilforsvaret er en statlig forsterkningsressurs underlagt DSB, og er regionalt organisert i 20 distrikter. Sivilforsvaret gir operativ støtte og materiell til nød- og beredskapsstatene og andre instanser med primæransvar for håndtering av ulykker og spesielle hendelser.

4.6.1 Resultater

Per august 2014 har Sivilforsvaret bistått ved håndteringen av 224 hendelser med i alt 52 300 innsatstimer og 4 400 mannskap mot 235 hendelser i hele 2013 (24 000 innsatstimer og 3 200 mannskap). Dette er en vesentlig økning sammenlignet med fjoråret. Flest og størst oppdrag har vært i forbindelse med branner, med bistand på i alt 36 900 timer. I forbindelse med terror situasjonen i juli bidro Sivilforsvaret også med ressurser. Som ledd i atomberedskapen foretar Sivilforsvarets radiacmåletjeneste rutinemessige målinger av bakgrunnstrålingen på flere hundre målepunkter og rapporterer til Statens strålevern.

Sivilforsvarets samlede operative styrke skal bestå av 8 000 mannskap, jf. Innst. S. nr. 85 (2008–2009). Tjenestepliktige som er midlertidig udisponerbare som følge av bl.a. studier og omsorgsansvar er medregnet i denne totale mannskapsstyrken og disse mannskapene øves ikke. Erfarings tall tilsier at andelen midlertidig udisponerbare til enhver tid vil være i underkant av 10 pst. av styrken, og at det på denne bakgrunn vil kunne øves maksimalt om lag 7 200 tjenestepliktige årlig. I 2011 ble 3 172 sivilforsvarspersonell øvet, i 2012 var tallet 5 059 og i 2013 ble i overkant av 5 300 tjenestepliktige øvet. Per august 2014 er ca. 4 800 øvet og målet er å øve 6 350 tjenestepliktige i løpet av året. Bemanningen og øvelser i Sivilforsvaret skal være i samsvar med Stortingets forutsetning. DSB skal i 2015 øve alt disponerbart personell i de operative avdelingene i Sivilforsvaret.

Stortinget fastsetter tjenestetidens varighet for tjenestepliktige i Sivilforsvaret. Tjenestetiden i Sivilforsvaret skal årlig bekreftes gjennom Prop. 1 S (jf. Lov om kommunal beredskapsplikt, sivile beskyttelsestiltak og Sivilforsvaret (sivilbeskyttelsesloven) § 7 fjerde ledd). Departementet viderefører i 2015 dagens nivå. Dette innebærer årlig utdanning av inntil 5 ukers varighet, hvorav maksimalt 3 uker sammenhengende. Årlig øvingstid er på maksimalt 5 dager. Samlet tjenestetid for et mannskap kan utgjøre totalt 19 måneder.

4.6.2 Utfordringer, strategier og tiltak

Etaten gjennomgår betydelig modernisering og omstilling for å kunne ivareta sin rolle som statlig forsterkningsressurs.

Selv om en rekke omstillingstiltak er gjennomført, gjenstår bl.a. ytterligere behov for investering i nytt utstyr. Regjeringen foreslår derfor å øke bevilgningen for 2015 med 7,3 mill. kroner under kap. 451, post 01 til formålet.

4.7 Objektsikring

4.7.1 Resultater

Sikkerhetslovens forskrift om objektsikkerhet trådte i kraft 1. januar 2011. Regelverket skal bidra til en helhetlig, sektorovergripende tilnærming til beskyttelse av kritisk infrastruktur og kritiske samfunnsfunksjoner. Det enkelte departement skal utpeke skjermingsverdige objekter innen eget myndighetsområde. Hensikten med å melde inn og sikre spesielt samfunnsviktige objekter er å bidra til å opprettholde deres funksjonalitet selv om objektet blir rammet av terror, sabotasje eller spionasje. En fullstendig oversikt over skjjer-

mingsverdige objekter er også nødvendig for å kunne foreta en helhetlig vurdering av sikkerhetstilstanden, prioritere sikkerhetstiltak og følge opp avhengighetsforhold mellom sektorene. Departementene har utpekt flere hundre objekter som skjermingsverdige i henhold til sikkerhetsloven. Disse varierer i type, omfang og volum. Forsvaret og justissektoren står for ca. 75 pst. av de innmeldte objektene. I tillegg er det meldt inn et betydelig antall objekter tilknyttet departementsfelleskapet og sivil infrastruktur.

4.7.2 Utfordringer og tiltak

Frist for etablering av sikkerhetstiltak ved objekter klassifisert som skjermingsverdige etter objektsikkerhetsforskriften var 1. januar 2014. NSM har anledning til å gi dispensasjon fra kravet i inntil ett år etter søknad. Implementering av objektsikkerhetsforskriften er nybrottsarbeid og oppfattes av mange objekteiere som krevende. Dette har bidratt til forsinkelser knyttet til innrapportering av objekter og etablering av sikringstiltak. I mange tilfeller er etableringen av sikringstiltak krevende både kostnadmessig, tidsmessig og bygningsmessig. Det vil derfor nødvendigvis ta noe lengre tid enn forutsatt før et sikkerhetsnivå som tilfredsstillende forventningene som ligger i nåværende regelverk, er nådd. Forskriften skal overholdes og kompensende midlertidige tiltak skal etableres i påvente av varige tiltak. Justis- og beredskapsdepartementet

vil sammen med Forsvarsdepartementet være pådriver for sikring av skjermingsverdige objekter.

4.8 Nødnett

Nødnett skal sikre god og sikker kommunikasjon mellom nød- og beredskapssetatene.

4.8.1 Resultater

Nødnett har vært i drift siden våren 2010 i Østfold, Follo, Oslo, Asker og Bærum og Søndre Buskerud politidistrikter. I løpet av 2014 har politidistriktene i Hedmark, Oppland, Nordre Buskerud, Vestfold, Telemark og Agder tatt Nødnett i bruk. Nødnett håndterte våren 2014 månedlig om lag 600 000 samtaler, samt posisjonsdata og en rekke tekst- og statusmeldinger til og fra de om lag 11 000 radioterminalene som benyttes av brann, helse, politi og nye brukere. Det gjennomføres om lag 20 000 en-til-en samtaler i Nødnett i måneden for å ivareta personvernsensitiv informasjon, primært i helsevesenet. Erfaringene med bruken av Nødnett er i hovedsak god.

Tilgjengeligheten i Nødnett er generelt god, bedre enn hos de kommersielle aktørene og på linje med andre lands nødnett. DNK følger løpende opp feil, mangler og brudd i nettet mot leverandøren. Nøkkeltall fra drift av Nødnett i tabellen under viser en positiv utvikling siste år.

Nøkkeltall Nødnett	Mai 2013	Mai 2014
Antall basestasjoner i drift	255	670
Antall radioer aktivert for bruk	9 277	18 365
Antall tunneler i drift	58	94
Nødnett tilgjengelighet	99,98 pst.	99,96 pst.
Antall samtaler i Nødnett	560 425	723 376
Antall køede samtaler Nødnett	124	40

Det er et betydelig antall basestasjoner satt i drift og antall radioer aktivert er tilnærmet doblet. Veksten i samtaler er betydelig, men relativt sett lavere enn veksten i radioer aktivert skulle tilsi, dette som følge av at Nødnett er tatt i bruk i mindre befolkningstette områder.

En samtale blir satt i kø når alle tilgjengelige talekanaler er opptatte. Brukeren blir satt på vent, men sjelden mer enn et par sekunder. Et høyt

antall køede samtaler kan indikere kapasitetsproblemer. Tallene her er meget lave.

DNK har i løpet av 2014 installert utstyr for test av dataapplikasjoner gjennom Nødnett og invitert nødetatene til å teste egne løsninger.

Det er besluttet at samvirkeaktør som bistår nødetatene, virksomheter som er eier, operatør eller har ansvar for kritisk infrastruktur og kritiske samfunnsfunksjoner, samt statlige og kommunale virksomheter som har et definert ansvar

innen beredskap, skal kunne bli brukere av Nødnett. DNK har ansvar for å tilby kurs og opplæring, samt å tilrettelegge drift for disse brukere.

4.8.2 utfordringer

Nødnettprosjektet er en kompleks og omfattende teknisk anskaffelse som involverer mange parter

på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer. Denne organiseringen ble valgt for å sikre enhetlige løsninger og legge til rette for samvirke mellom nødetatene gjennom en koordinert og samtidig anskaffelse og innføring.

Utbyggingen av radionettet i andre utbyggingstrinn gjennomføres i fem faser som vist i tabellen under.

Fase	Område	Ferdigstillelse
0	Østfold, Akershus, Oslo og Søndre Buskerud politidistrikt	Ferdig – tatt i bruk 2010
1	Hedmark, Vestoppland og Gudbrandsdal politidistrikt	Ferdig – tatt i bruk 2013/2014
2	Nordre Buskerud, Vestfold, Telemark og Agder politidistrikt	Ferdig – tatt og tas i bruk 2014
3	Rogaland, Haugaland, Hordaland og Sogn og Fjordane politidistrikt.	Medio 2015
4	Sunnmøre, Nordmøre og Romsdal, Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag politidistrikt	Medio 2015
5	Helgeland, Salten, Midtre Hålogaland, Troms, Vest-Finnmark og Øst-Finnmark politidistrikt	Ultimo 2015

I utbyggingsperioden er det områder der personell med nytt og gammelt samband har behov for å samhandle. Nødetatene har etablert tiltak og rutiner for å sikre radiokommunikasjon mellom de aktuelle samband og Nødnett, og dette legges inn i innføringsplanene for hvert distrikt.

Leverandøren skal ha bygd ut Nødnett i hele landet innen utgangen av 2015. I tillegg skal nødetatene ha mottatt og installert utstyr som gjør disse i stand til å kommunisere i Nødnett. Finnmark som siste utbyggingsområde er planlagt ferdigstilt høsten 2015. Det er usikkerhet knyttet til om etatene vil rekke å ta infrastrukturen i bruk i Finnmark innen utgangen av året. Direktoratet samarbeider derfor tett med leverandøren for at innføring kan finne sted i 2015.

Nødetatene avgjør selv fra hvilket tidspunkt de tar Nødnett i bruk som sitt primærsamband. Etatene har etablert egne innføringsprosjekter for å ta i mot utstyr og gjennomføre omfattende opplærings- og innføringsaktiviteter for sine sluttbrukere før disse tar nettet i bruk.

Helsesektoren har bestilt nye endrede tekniske løsninger til sine kommunikasjonssentraler på legevakter og akuttmottak. Disse skal etter planen leveres og installeres innen utgangen av 2015, men vil sannsynligvis først bli tatt i bruk i hele landet i løpet av 2016 etter at nødvendig opplæring er gjennomført. Helsesektorens innføringsprosjekt

forventes derfor å måtte opprettholde sitt innføringsprosjekt utover i 2016.

Etter 2015 vil DNK sikre at restleveranser fra Nødnettutbyggingen leveres, men hovedoppgaven vil være å sikre at samfunnet får mest mulig igjen av investeringen i samfunnssikkerhet. Potensialet i Nødnett skal utnyttes, samtidig som man benytter brukererfaringene til å gjøre forbedringer. Basert på erfaring fra praktisk bruk vil DNK ferdigstille dekning i hele landet. Dette oppfølgingsarbeidet vil være en viktig del av direktoratets arbeid fremover og vil pågå også etter 2015.

4.8.3 Strategier og tiltak

DNK har ansvar for forvaltning og videreutvikling av Nødnett i tråd med teknologiutviklingen og skal ta initiativ for å bidra til at samfunnets behov for sikker kommunikasjon ivaretas over tid. Dette ansvaret innebærer også å sikre en forsvarlig forvaltning av Nødnett og tilhørende utstyr. Nødnett har strenge krav til både dekning og oppetid. Det er iverksatt utredninger av tiltak knyttet til økt reservestrøm og eventuelle investeringsbehov må avklares. Vurderinger knyttet til eierskap til brukerstyr, drift og forvaltning pågår og Justis- og beredskapsdepartementet vil komme tilbake til saken.

Det foregår et samarbeid mellom Norge og Sverige for å knytte sammen de to nasjonale nødnettene, Nødnett og Rakel. Målet er at personell

fra begge land skal kunne anvende sine terminaler på begge sider av grensen og kommunisere seg imellom. Nødnett og svenske Rakel vil bli de to første nasjonale TETRA-nettene i verden som knyttes sammen på denne måten. I prosjektet inngår et tett samarbeid med nødetatene i begge land for å tilrettelegge for felles rutiner, prosedyrer og opplæring for kommunikasjon over landegrensen. Prosjektet har fått om lag 0,9 millioner euro fra EU og avsluttes med en grenseregningsøvelse i 2016. Øvelsen inngår også som en aktivitet i EU-prosjektet ISITEP hvor DNK og Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) deltar.

Ved innføring av Nødnett blir teknisk utstyr fornyet ved nødmeldesentralene hos de tre nødetatene. Dette vil gjøre det lettere å finne frem til gode ordninger for å sende skriftlige nødmeldinger fra mobiltelefoner for døve og hørselshemmede. Justis- og beredskapsdepartementet har i 2014 gitt DNK i oppdrag å etablere et pilotprosjekt med sikte på å få på plass en slik funksjon i perioden 2014/2015.

4.9 Redningssamvirke

Den norske redningstjenesten er en nasjonal dugnad basert på et samvirkeprinsipp. Redningssamvirke innebærer at offentlige virksomheter som har relevante ressurser, har plikt til å delta i redningsaksjoner og selv dekker sine utgifter til dette.

4.9.1 Resultater og utfordringer

Bevilgningen til HRS ble styrket med 9 mill. kroner i statsbudsjettet for 2014, jf. Innst. 6 S (2013–2014). Formålet var bl.a. å styrke HRS sin operative evne til å lede og koordinere redningsaksjoner, øke tilsynet med de lokale redningssentralene og ivareta viktige samvirkeoppgaver.

Antallet hendelser som har involvert HRS er mer enn doblet de siste ti årene. I 2013 bisto HRS i 8 036 hendelser. Per 31. august har HRS bistått i 4 436 hendelser mot 4 090 hendelser på samme tid i fjor. Bare i juli bisto HRS i Sør-Norge i over 1 000 hendelser. Til sammenligning bisto HRS i 7 369 hendelser i 2011 og 7 364 i 2012. HRS gjennomfører tilsyn med Lokale redningssentraler (LRS). Tilsynet har fokus på tre områder; samvirke, planverk og øvelser. Tilsynene viser at redningssamvirket fungerer godt i alle distrikt, både på taktisk og operativt nivå. Hovedredningssentralen følger opp tilsynene gjennom tilsynsrapporter og krav til oppfølgingsplaner med angitte frister. Ved behov kan det avholdes oppfølgingstilsyn med den enkelte LRS.

4.9.2 Strategier og tiltak

De frivillige redningsorganisasjonene har en helt sentral rolle i den norske redningstjenesten. Det er et mål å motivere de frivillige til fortsatt innsats ved redningsoppdrag. Til dette formålet tildeler Justis- og beredskapsdepartementet et årlig tilskudd til de frivillige redningsorganisasjonene, jf. omtale under kap. 455 post 71.

HRS skal etter planen ta i bruk Nødnett i Sør i løpet av 2014 og i Nord i løpet av 2015.

5 Mål 3: Kunnskapsbasert forebygging

5.1 Forskning

5.1.1 Resultater

Prosjektet BAS 7 ved Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) har fokus på nasjonal sikkerhet og beredskap i en globalisert verden. Det avsluttes desember 2014.

5.1.2 Strategier og tiltak

SAMRISK II er et femårig, nasjonalt forskningsprogram i regi av Norges forskningsråd (NFR) hvor Justis- og beredskapsdepartementet bidrar vesentlig til finansiering. Programmet er tverrfaglig og tverrsektorielt og vil be om forskning på temaer som sosiale strukturer og tillit, samarbeid, ledelse og organisering, trusler og risiko i endring. Horizon 2020 er EUs 8. rammeprogram for forskning og Justis- og beredskapsdepartementet deltar i arbeidet.

5.2 Felles planleggingsgrunnlag

God oversikt over kritisk infrastruktur og sårbarhet i samfunnet er en forutsetning for riktige prioriteringer og planlegging fra overordnet nivå, ned i egen sektor og mellom de enkelte sektorer.

5.2.1 Resultater

DSB utgir årlig Nasjonalt risikobilde (NRB) på oppdrag av Justis- og beredskapsdepartementet. I NRB presenteres store uønskede hendelser som krever ekstraordinær myndighetsinnsats. Hendelsene som vurderes er scenarioer for «i verste fall». Dette er hendelser som norske myndigheter bør være forberedt på. DSB har fått tilbakemeldinger på at aktører på ulike nivåer bruker dokumentet som et nyttig utgangspunkt for arbeidet med å styrke sikkerheten og beredskapen innenfor eget ansvarsområde. Sektormyndigheter, fylker og

kommuner bruker NRB for å kartlegge hvilke nasjonale hendelser som krever beredskap og som innspill til øvelser og beredskapsplanlegging på det operative nivået. Ny utgave av NRB fremlegges i desember 2014.

5.2.2 *Utfordringer*

Alle offentlige myndigheter og virksomheter har ansvar for å holde oversikt over risiko og sårbarhet innenfor eget ansvarsområde og iverksette tiltak av forebyggende og beredskapsmessig art. Samtidig er det viktig å ha kunnskap om hvordan risiko og sårbarhet på eget område vil kunne påvirke risiko og sårbarhet på andre områder.

5.2.3 *Strategier og tiltak*

Ved å benytte NRB som et felles planleggingsgrunnlag, økes samfunnets kunnskap om risiko og sårbarhet i og mellom sektorer. Dette vil bidra til å styrke aktørenes samhandling i beredskapsplanlegging og ved krisehåndtering.

DSB utvikler nå analyser av sårbarhet knyttet til kritisk infrastruktur og kritiske samfunnsfunksjoner, basert på rammeverk for risikostyring (KIKS-modellen) og Nasjonalt risikobilde. Oversikten vil gi grunnlag for sikrere identifisering av tjenester, infrastrukturer og objekter som må ha særlig oppmerksomhet i samfunnssikkerhetsmessig sammenheng.

5.3 Regulering og kontroll med bombekjemikalier

5.3.1 *Resultater*

Justis- og beredskapsdepartementet arbeider med en lovproposisjon om endringer i brann- og eksplosjonsvernloven, tolloven og straffeloven 2005 som skal sikre et helhetlig lovregime for kontroll med bombekjemikalier (utgangsstoffer for eksplosiver). EUs forordning om markedsføring og bruk av utgangsstoffer for eksplosiver skal implementeres. Det legges bl.a. opp til å forby privatpersoners tilgang til en rekke kjemikalier som kan misbrukes til å lage hjemmelagde bomber. Det arbeides samtidig med en forskrift som gir strengere krav til håndtering av utgangsstoffer for eksplosiver. Det er videre satt i gang informasjonstiltak overfor aktører i omsetningskjeden for å øke oppmerksomheten.

Det vises forøvrig til omtale av temaet under programkategori 06.40 om etablering av nasjonalt kontaktpunkt for mistenkelige transaksjoner og

om endring av tollovens bestemmelser om taushetsplikt.

5.3.2 *Utfordringer*

Det er behov for å styrke samfunnets årvåkenhet og oversikt over stoffer som kan misbrukes til å fremstille eksplosiver. Et helhetlig kontrollregime på området krever et godt samarbeid mellom ulike myndigheter, lovregulering samt informasjon til bransjen.

5.3.3 *Strategier og tiltak*

Justis- og beredskapsdepartementet vil fremme lovproposisjon til Stortinget når EUs forordning om markedsføring og bruk av utgangsstoffer for eksplosiver er inntatt i EØS-avtalen. Proposisjonen planlegges fremmet i løpet av 2014.

5.4 Kjemiske, biologiske, radioaktive og nukleære stoffer (CBRN)

Masseødeleggelsesmidler er en samlebetegnelse som refererer til kjemiske, biologiske og radiologiske trusselstoffer eller kjernefysiske ladninger (CBRN). Disse stoffene har potensial til å forårsake skade, sykdom eller død for mennesker og dyr, skape store materielle ødeleggelser og ødelegge infrastruktur.

5.4.1 *Resultater*

Justis- og beredskapsdepartementet har i samarbeid med Helse- og omsorgsdepartementet og Forsvarsdepartementet påbegynt et arbeid for å utvikle en nasjonal strategi for beredskap knyttet til hendelser med kjemiske (C), biologiske (B), radioaktive (R) og nukleære stoffer (N) (CBRN). DSB leder arbeidet i samarbeid med relevante etater. Det er utarbeidet en rapport om status på CBRN-området. Rapporten gir oversikt over forebyggende tiltak, beredskapsressurser og kapasiteter knyttet til beredskap mot CBRN.

5.4.2 *Strategi og tiltak*

Nasjonal strategi for beredskap mot CBRN-hendelser skal være tydelig på hva som er ambisjonene i forhold til fastsatte mål. Strategien skal være ferdigstilt våren 2015, og utgis som en nasjonal strategi med Justis- og beredskapsdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet og Forsvarsdepartementet som utgivere

5.5 Utarbeiding av mulighetsstudie for ett eller flere øvings- og kompetansesentre for beredskapsaktørene

5.5.1 Utfordringer

Ved håndtering av store hendelser kan det være en utfordring å utnytte potensialet for samarbeid og samvirke mellom de ulike beredskapsaktørene, dvs. nødetatene, redningstjenesten og de viktige leddene i de prehospitale tjenestene. Sivilforsvaret, de frivillige og Forsvaret har også sentrale roller i dette samvirket.

5.5.2 Tiltak

I samråd med Forsvarsdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet har derfor Justis- og beredskapsdepartementet gitt DSB i oppdrag å lede en bredt sammensatt arbeidsgruppe for å utarbeide en mulighetsstudie hvor det kartlegges status og fremtidige behov for felles øvinger og kompetanse, herunder om det skal opprettes ett eller flere sentre for dette formålet. Studien skal også inkludere vurderinger av Forsvarets behov knyttet til øvings- og kompetansesentre for å ivareta sivil-militært samarbeid rettet mot å yte bistand til sivile beredskapsaktører. Arbeidsgruppen skal avgi sin utredning våren 2015.

6 Redusere sårbarhet i samfunnet

6.1 Brannsikkerhet

6.1.1 Resultater

Vinteren og våren 2014 ble helikopterbistanden benyttet en rekke ganger som følge av store branner i Midt-Norge. Den varme og tørre sommeren har også medført hyppig og nødvendig bruk av skogbrannhelikopter over hele landet. Regjeringen er opptatt av å understøtte norske kommuner ved skogbranner. Staten tilbyr derfor kommunene bistand med skogbrannhelikopter når det kreves. Bruken av skogbrannhelikopter varierer fra år til år etter behov.

Det er besluttet at det skal gjennomføres en helhetlig gjennomgang og evaluering av hendelsene i henholdsvis Lærdal, Flatanger og Frøya kommune. Brannene og håndteringen av disse skal sees i sammenheng, blant annet for å kunne identifisere felles lærings- og forbedringspunkter, samt identifisere tiltak som kan styrke håndteringsevnen i særskilt krevende situasjoner. Evalueringen gjennomføres av et eksternt firma og vil ferdigstilles i løpet av 2014.

6.1.2 Utfordringer

Det er gjennomført flere utredninger som peker på behov for endringer innen brannvernområdet, herunder Brannstudien (rapport 2013), NOU 2012: 8 *Ny utdanning for nye utfordringer* og NOU 2012: 4 *Trygg hjemme – Brannsikkerhet for utsatte grupper*.

6.1.3 Strategier og tiltak

Brannstudien er en omfattende gjennomgang av brann- og redningstjenesten med vekt på organisering, dimensjonering og løsning av tjenestens samfunnsoppdrag. Hovedanbefalingen i studien er å organisere brann- og redningsvesenene fylkesvis, i 18 eller 19 brannvesen, avhengig av om Oslo og Akershus slås sammen eller ikke. Det foreslås videre at nødalarmeringssentralene for brann (110-sentralene) skal dekke et større geografisk område og flere innbyggere enn i dag, og at 400 000 som befolkningsgrunnlag bør være et minimum. Det legges til grunn at større og mer robuste brannvesen og nødalarmeringssentraler vil gi høyere kvalitet på tjenestene. Justis- og beredskapsdepartementet har mottatt rundt 180 høringsuttalelser og vil følge opp saken videre.

NOU 2012: 8 *Ny utdanning for nye utfordringer* ble overlevert Justis- og beredskapsdepartementet i 2012. Utvalget anbefalte en helhetlig utdanningsmodell for både heltids- og deltidsbrannvesenet som inkorporeres i det ordinære utdannings-systemet, herunder at det etableres en offentlig godkjent fagskole og lederutdanning på høyskolenivå. Saken er til behandling i Justis- og beredskapsdepartementet.

Midlene som i 2014 ble bevilget til å styrke deltidsutdanningen, foreslås videreført i 2015 over Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett. 37 mill. kroner fordeles særskilt innenfor rammetilskuddet til kommunene.

NOU 2012: 4 *Trygg hjemme – Brannsikkerhet for utsatte grupper* er under vurdering og oppfølging. Justis- og beredskapsdepartementet har som del av sitt arbeid bedt DSB om ytterligere vurderinger i saken.

6.2 Samlokalisering av nødmeldesentraler

6.2.1 Strategi og tiltak

Nasjonalt nødmeldingsprosjekt skal ferdigstille sitt forslag til fremtidig forbedring av nødmeldetjenesten innen utgangen av 2014. Hensikten med prosjektet er å komme fram til tiltak som gir publikum bedre tjenester enn i dag. Utredningen

prosjektet legger frem vil inneholde anbefalinger om i hvilken grad nødmeldesentralene for brann, politi og helse bør samlokaliseres og hvilken samfunnsverdi dette eventuelt vil kunne gi. Dette vil være utgangspunkt for et beslutningsgrunnlag om fremtidig organisering av nødmeldetjenesten.

Justis- og beredskapsdepartementet vil styrke samvirke og koordinering mellom nødetatene og vil vurdere om det som prinsipp skal tas sikte på å samlokalisere brannvesenets 110-sentraler og politiets operasjonssentraler (112-sentraler) i forbindelse med arbeidet med politireformen, jf. omtale i programkategori 06.40, samtidig som det legges til rette for å kunne inkludere flere samarbeidspartnere. Videre vil det som en del av arbeidet bli vurdert om det bør være samsvar mellom de geografiske grensene for 110-sentralene og grensene for 112-sentralene ved ny organisering. Framtidens sentraler bør også ha kapasitet for å kunne håndtere store og sammensatte hendelser.

6.3 IKT-sikkerhet

6.3.1 Resultater

Justis- og beredskapsdepartementet fikk samordningsansvaret for IKT-sikkerhet i sivil sektor i 2013. I den forbindelse ble Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) styrket, og videreutvikles nå som det nasjonale fagmiljøet for IKT-sikkerhet. Dette vil bedre muligheten for en mer systematisk tilnærming til IKT-sikkerhetsutfordringene, og ikke minst kapasitet til å løse disse.

NorCERT-funksjonen i NSM koordinerer håndteringen av alvorlige IKT-hendelser på nasjonalt nivå. Det er besluttet at det skal være en døgnkontinuerlig og proaktiv operativ beredskap for å forebygge, oppdage og koordinere håndteringen av alvorlige IKT-hendelser. Styrkingen av NorCERT-funksjonen, inklusive døgnbemanning, er en styrking av den nasjonale beredskapen for hendeshåndtering. Politiet og påtalemyndigheten er også en viktig del av hendeshåndteringen, da IKT-hendelser ofte kan være straffbare handlinger.

Som en oppfølging av Nasjonal strategi for informasjonssikkerhet har Justis- og beredskapsdepartementet våren 2014 innhentet rapportering fra departementene på oppfølgingen av strategien med tilhørende handlingsplan, samt bedt om innspill til revisjon av handlingsplanen.

Departementene er i rapporteringen gjennomgående positive til strategien og handlingsplanen. Disse dokumentene er gjort kjent i departementene og i underlagte virksomheter, særlig blant det man anser som relevant personell. Oppfølgin-

gen av strategien og handlingsplanen skjer gjennom de normale styringsprosesser internt og overfor underlagte ledd. Det arbeides med etablering av styringssystemer for informasjonssikkerhet i departementene. Det er forskjell på hvor langt departementene og etater har kommet i dette arbeidet. Etablering av sektorvise responsmiljøer er et viktig og prioritert tiltak som skal gjennomføres i alle sektorer. I rapporteringen til Justis- og beredskapsdepartementet går det fram at enkelte sektorer har kommet langt på området og har etablert egne responsmiljøer, mens andre enten ikke er kommet i gang eller ser nytten av et slikt tiltak. Det framgår av rapporteringen at det øves for lite på situasjoner der deler av IKT-infrastrukturen har redusert kapasitet eller faller ut.

Det har i 2014 vært fokus på offentlig-privat samarbeid for å bidra til å sette private virksomheter i bedre stand til å sikre seg selv, og bidra til at relevant og viktig informasjon tilflyter både myndighetene og næringslivet. For omtale av IKT-kriminalitet, se programkategori 06.40.

6.3.2 Utfordringer

Den økende bruken av IKT fører til besparelser i både tid og penger og øker mulighetene for effektivitet og verdiutvikling både i offentlig og privat sektor. Samtidig gjør økt bruk av IKT at samfunnet blir mer sårbart. IKT har blitt en strategisk sikkerhetsutfordring, og dårlig IKT-sikkerhet har store konsekvenser for rikets sikkerhet, for staten, norsk næringsliv og norske borgere. De digitale truslene er uforutsigbare og kan endres raskt. Trusselen fra aktører som benytter IKT som angrepsplattform er økende. Metodene som benyttes, blir stadig mer avanserte.

NSM observerer en oppadgående trend i antall alvorlige saker (50 i 2013), og det antas å være store mørketall. NSM avdekket i 2013 blant annet at sentrale norske virksomheter har vært utsatt for gjentatte, målrettede nettverksoperasjoner. Sårbarhetene i IKT-systemer, eller i virksomhetene som forvalter disse, er fremdeles store. Det forventes økende antall spionasjeforsøk mot norske virksomheter tilknyttet forskning og utvikling av høyteknologi. Flere av virksomhetene har kompetanseutfordringer og sårbarheter knyttet til eget arbeid med forebyggende sikkerhet.

6.3.3 Strategier

IKT-sikkerheten skal styrkes i hele samfunnet, og på tvers av sektorene for å møte dagens og fremtidens utfordringer. Dette fordrer et tett samarbeid

mellom offentlige og private aktører og krever anvendelse av et bredt spekter av virkemidler.

6.3.4 Tiltak

NSM skal i 2015 videreutvikles som det nasjonale fagmiljøet for IKT-sikkerhet. Det arbeides også for å etablere flere sektorvise responsmiljøer slik at samfunnets samlede evne til å kunne håndtere IKT-hendelser bedres. Justis- og beredskapsdepartementet vil høsten 2014 sende ut en informasjonspakke som veiledning i dette arbeidet til samtlige departementer. Informasjonspakken vil også inneholde en oversikt over den nasjonale modellen for hendelseshåndtering.

Justis- og beredskapsdepartementet, Forsvarsdepartementet og NSM skal se på behovene for regulering på IKT-sikkerhetsområdet, også utover sikkerhetslovens virkeområde. Eventuelle behov for endringer i regelverk og krav skal vurderes i 2015.

Den digitale utviklingen medfører nye metoder for alvorlige trusler, både fra statlige og ikke-statlige aktører. Kriminalitet, mellomstatlige kriser og konflikter har i stadig større grad digitale elementer i seg. Det digitale samfunnet og de digitale tjenestene er koblet sammen på tvers av sektorer og på tvers av landegrenser. Regjeringen har derfor nedsatt et utvalg som skal se særskilt på digitale sikkerhetsutfordringer og personvernsspørsmål. Utvalget skal foreslå konkrete tiltak for å styrke beredskapen og redusere den digitale sårbarheten i samfunnet. Utvalget skal levere sin utredning til Justis- og beredskapsdepartementet innen utgangen av september 2015.

For å bidra til bevisstgjøring av brukere og eiere av IKT-systemer om aktuelle trusler og tiltak gjennomføres Nasjonal sikkerhetsmåned årlig i oktober under koordinering av NorSIS.

6.4 Samarbeid innenfor Norden, EU og NATO

Justis- og beredskapsministeren var vertskap for et møte mellom de nordiske ministrene med ansvar for samfunnssikkerhet og beredskap våren 2014. Formålet med møtet var å diskutere hvordan landene kan oppnå bedre beredskap gjennom tettere samarbeid. I tråd med Oslo-konklusjonene ble det enighet om en felles innretning som i stor grad bidrar til å gjennomføre samordnede innsatsmoduler særlig rettet mot redningsarbeid for nordiske behov, og derigjennom styrke mulighetene for felles nordisk innsats. Ministrene ble også enige om å fortsette arbeidet som gjøres for at det skal bli enklere å gi og motta hjelp mellom naboland ved katastrofer i Norden. Gjennom beslutningene følger de nordiske landene opp den nordiske solidaritetserklæringen som ble undertegnet i 2011 (Haga-erklæringen). Erklæringen slår fast at dersom et nordisk land skulle bli rammet, vil de andre bistå med relevante virkemidler, hvis de blir bedt om det.

Et revidert lovgrunnlag for EUs samordningsmekanisme for sivil beredskap og krisehåndtering trådte i kraft 1. januar 2014. Målsettingen med den reviderte lovgivningen er styrket samfunnssikkerhet i Europa, og Norge deltar for både å kunne gi og motta bistand fra EU ved behov.

Justis- og beredskapsdepartementet har koordineringsansvaret for Norges deltakelse i NATOs sivile beredskapsarbeid. NATO vektlegger områder som sivil understøttelse til militære operasjoner, beskyttelse av befolkningen mot CBRN-trusler og håndtering av disse, beskyttelse mot cyberangrep, beskyttelse av energiforsyning og kritisk infrastruktur, samt beskyttelse og konsekvenshåndtering av missilangrep.

Kap. 451 Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
01	Driftsutgifter	678 150	651 483	631 356
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	6 386	5 002	4 169
70	Overføringer til private	8 991	12 856	13 280
	Sum kap. 0451	693 527	669 341	648 805

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på posten skal dekke alle ordinære driftsutgifter og investeringer for DSB med underliggende driftsenheter, herunder Sivilforsvaret, skoler og regionkontorer. Bemanningen utgjorde 597 årsverk per 1. mars 2014. Antall årsverk inkluderer ikke Sivilforsvarets vernepliktige styrker. Større nyanskaffelser mv. betraktes som driftsrelaterte kostnader og dekkes under posten.

Posten skal videre dekke de gjenværende kostnadene som følger av avviklingen av Siviltjenesten.

Som en del av en reform for mindre byråkrati og mer effektiv bruk av pengene i justissektoren foreslås det å redusere bevilgningen med 5 mill. kroner. DSB skal videre dekke kostnadene knyttet til økt ambisjonsnivå i EUs samordningsmekanisme, jf. Prop. 93 S (2013–2014) innenfor foreslått bevilgning.

I Prop. 1 S Tillegg (2013–2014) ble det bevilget 5,4 mill. kroner til utskifting av gammelt materiell og anskaffelse av nytt utstyr i Sivilforsvaret. Bevilgningen foreslås redusert med tilsvarende beløp som følge av at dette er engangsutgifter i 2014. Videre foreslås det å øke bevilgningen med til sammen 7,3 mill. kroner til investering i nytt utstyr i Sivilforsvaret i 2015.

I forbindelse med innføring av nøytral merverdiavgift i staten foreslås bevilgningen redusert med 37,4 mill. kroner under kap. 451, post 01. For nærmere omtale vises det til del III (omtale av særlige tema) pkt. 4 og Gul bok 2015.

Det foreslås at Justis- og beredskapsdepartementet gis fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 451, post 01 mot tilsvarende merinntekter under kap. 3451, post 03 og post 06, jf. forslag til vedtak. Det foreslås videre at posten kan

overskrides med inntil 75 pst. av inntektene under kap. 3451, post 40, jf. forslag til vedtak.

Det foreslås en bevilgning på posten på 631,4 mill. kroner.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

DSB administrerer skogbrannhelikopterberedskapen i Norge. Bevilgningen på posten dekker kostnadene knyttet til flytimer. Faste utgifter i denne beredskapen inngår som en del av bevilgningen under kap. 451, post 01. Videre dekker posten forskningsaktiviteter avtalt mellom DSB og SINTEF/Norges Brannlaboratorium.

I forbindelse med innføring av nøytral merverdiavgift i staten foreslås bevilgningen redusert med 1 mill. kroner under kap. 451, post 21. For nærmere omtale vises det til del III (omtale av særlige tema) pkt. 4 og Gul bok 2015.

Det foreslås en bevilgning på posten på 4,2 mill. kroner.

Post 70 Overføringer til private

Bevilgningen på posten skal dekke tilskudd til standardiseringsarbeidet på el-området i Norge som ivaretas av Norsk Elektroteknisk komité. Videre dekker posten tilskudd til Norsk brannvernforenings forebyggende arbeid rettet mot brann i bolig. Posten dekker også tilskudd til Norsk senter for informasjonssikkerhet (NorSiS) som del av departementets arbeid med forebyggende IKT-sikkerhet i sivil sektor.

Det foreslås en bevilgning på posten på 13,3 mill. kroner.

Kap. 3451 Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
01	Gebyr	133 943	134 660	138 409
03	Diverse inntekter	22 749	23 940	24 606
06	Refusjoner	11 834		2 000
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	442		
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	3 011		
18	Refusjon av sykepenger	9 066		
40	Salg av eiendom	5 259		
	Sum kap. 3451	186 304	158 600	165 015

Post 01 Gebyr

DSB krever inn avgift til dekning av utgifter for tilsyn rettet mot risikofylt virksomhet. Avgift kreves for førsteleddsomsetning av petroleumsprodukter og løsningsmidler, for ilandføring av petroleumsprodukter i rørledning fra sjøområder samt for førsteleddsomsetning av sprengstoff og krutt. Inntektene er avhengig av foregående års omsetnings- og/eller produksjonsnivå.

Det kreves videre inn avgift for tilsyn med elektriske anlegg på land, i skip og på flyttbare offshoreinstallasjoner samt for tilsyn med elektro-medisinsk utstyr i somatiske sykehus.

Det foreslås en bevilgning på posten på 138,4 mill. kroner.

Post 03 Diverse inntekter

Bevilgningen på posten består av inntekter i forbindelse med kursvirksomhet ved Norges brannskole, utleie av Sivilforsvarets anlegg, salg og bortleie av kursplasser og læremateriell mv. ved skolene. Deler av inntektene kommer fra utnyttelse av ledig kapasitet ved Sivilforsvarets beredskaps- og kompetansesenter og anlegg.

Det foreslås at Justis- og beredskapsdepartementet gis fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 451, post 01, mot tilsvarende merinntekter under kap. 3451, post 03, jf. forslag til vedtak.

Det foreslås en bevilgning på posten på 24,6 mill. kroner.

Post 06 Refusjoner

Bevilgningen på posten består av variable inntekter og refusjoner fra andre virksomheter mv. Det budsjetteres ikke med noe beløp.

Kap. 452 Sentral krisehåndtering

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap		Forslag 2015
		2013	budsjett 2014	
01	Driftsutgifter	13 843	19 011	26 357
	Sum kap. 0452	13 843	19 011	26 357

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på posten skal dekke lønns- og driftsutgifter ved KSE, herunder husleie og videreutvikling og vedlikeholdskostnader for teknisk

infrastruktur. Bevilgningen på posten skal i tillegg dekke enhetens utgifter knyttet til sentral krisehåndtering, herunder situasjons- og mediemonitoring. Bevilgningen skal også dekke KSEs utgifter som sekretariat for Kriserådet. Bevilgningen

Det foreslås at Justis- og beredskapsdepartementet gis fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 451, post 01, mot tilsvarende merinntekt under kap. 3451, post 06, jf. forslag til vedtak.

Det foreslås en bevilgning på posten på 2 mill. kroner.

Post 40 Salg av eiendom

Etter omorganisering i Sivilforsvaret har det pågått et kontinuerlig arbeid med å avhende sivilforsvarsanlegg. Erfaringene viser at det er vanskelig å avhende en del av disse anleggene i det åpne markedet. Det foreslås derfor at Justis- og beredskapsdepartementet i 2015 får fullmakt til å overdra sivilforsvarsanlegg til en verdi av inntil 100 000 kroner vederlagsfritt, eller til underpris når særlige grunner foreligger, jf. forslag til vedtak.

I forbindelse med avhending og stenging av sivilforsvarsanlegg, foreslås det videre at Justis- og beredskapsdepartementet i 2015 får fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 451, post 01, med inntil 75 pst. av inntektene under denne posten, jf. forslag til vedtak. Ved eventuelt salg i 2015, ønsker departementet å nettobudsjettere salgsomkostninger ved salg av faste eiendommer. Det kan være tilfeller der kostnader til rydding og sikring er større enn salgsinntekter og det vil være en nettokostnad å avhende anlegget. Det foreslås at Justis- og beredskapsdepartementet i 2015 får fullmakt til å trekke salgsomkostninger ved salg av faste eiendommer fra salgsinntekter før overskytende beløp inntektsføres under kap. 3451, post 40, jf. forslag til vedtak.

foreslås økt med 2,3 mill. kroner til drift av sivilt situasjonssenter. Senteret har vært døgnbemannet fra andre kvartal 2014.

Det foreslås videre å øke bevilgningen under posten med 5,55 mill. kroner til innføring av beslutnings- og loggføringsverktøyet KSE-CIM på gradert plattform. I tillegg kommer merverdiavgift, som er beregnet til 0,45 mill. kroner og foreslås bevilget under kap. 1633, post 01.

I forbindelse med innføring av nøytral merverdiavgift i staten foreslås bevilgningen redusert med 1 mill. kroner under kap. 452, post 01. For nærmere omtale vises det til del III (omtale av særlige tema) pkt. 4 og Gul bok 2015.

Det foreslås en bevilgning på posten på 26,4 mill. kroner.

Kap. 454 Redningshelikoptertjenesten

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
01	Driftsutgifter		794 578	676 289
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>		453 720	477 388
	Sum kap. 0454		1 248 298	1 153 677

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på posten dekker kostnader til drift av den offentlige redningshelikoptertjenesten og prosjektet for anskaffelsen av nye redningshelikoptre. Bevilgningen inkluderer videre en tiltaksplan for dagens Sea King-redningshelikopterflåte, som skal sikre forsvarlig drift og god beredskap frem til de nye redningshelikoptrene er innfaset. Det er foreslått en samlet ramme på 148,3 mill. kroner til gjennomføring av tiltak i vedlikeholdsprogrammet i 2015, hvorav 91,9 mill. kroner foreslås bevilget over post 01. På grunn av teknisk endring i kontostruktur fra og med 2014 foreslås en omdisponering av utgifter knyttet til redningshelikopter som tidligere ble ført under kap. 455. Det foreslås at bevilgningen under kap. 454, post 01 økes med 0,4 mill. kroner mot en tilsvarende reduksjon under kap. 455, post 01, jf. omtale under kap. 455, post 01.

I forbindelse med innføring av nøytral merverdiavgift i staten foreslås bevilgningen redusert med 150,7 mill. kroner under kap. 454, post 01. For nærmere omtale vises det til del III (omtale av særlige tema) pkt. 4 og Gul bok 2015.

Det foreslås at Justis- og beredskapsdepartementet gis fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 454, post 01 mot tilsvarende merinntekter under kap. 3454, post 01, jf. forslag til vedtak.

Det foreslås en bevilgning på posten på 676,3 mill. kroner.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Bevilgninger på posten dekker investeringer til den offentlige redningshelikoptertjenesten og investeringer knyttet til anskaffelsen av nye redningshelikoptre. Posten dekker videre investeringene ved vedlikeholds-, oppgraderings- og modifiseringsprogrammet for dagens Sea King-redningshelikoptre. Det er foreslått en ramme på 56,5 mill. kroner til dette formål, jf. omtale under post 01. Det er videre foreslått en bestillingsfullmakt for udekket beløp for tiltakene ved utgangen av 2015 på 459 mill. kroner.

I regjeringens forslag til budsjett for 2015 er det tatt høyde for utbetalinger knyttet til investeringer ved kjøp av nye redningshelikoptre og nødvendige tiltak for tilrettelegging av infrastruktur.

I forbindelse med innføring av nøytral merverdiavgift i staten foreslås bevilgningen redusert med 39 mill. kroner under kap. 454, post 45. For nærmere omtale vises det til del III (omtale av særlige tema) pkt. 4 og Gul bok 2015.

Det foreslås en bevilgning på posten på 477,4 mill. kroner.

Kap. 3454 Redningshelikoptertjenesten

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap		Forslag 2015
		2013	Saldert budsjett 2014	
01	Refusjoner		23 197	23 843
	Sum kap. 3454		23 197	23 843

Bevilgningen på posten dekker refusjoner fra Helse- og omsorgsdepartementet som kjøper ambulansetimer i redningshelikoptertjenesten fra Justis- og beredskapsdepartementet. Refusjonen føres på kap. 3454, post 01 Refusjoner.

Det foreslås at det gis fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 454, post 01, mot tilsvarende merinntekt under kap. 3454, post 01, jf. forslag til vedtak.

Det foreslås en bevilgning på posten på 23,8 mill. kroner.

Kap. 455 Redningstjenesten

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap		Forslag 2015
		2013	Saldert budsjett 2014	
01	Driftsutgifter	892 072	91 025	91 106
21	Spesielle driftsutgifter	20 052	18 022	21 039
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	1 002 316	10 982	11 728
71	Tilskudd til frivillige organisasjoner i redningstjenesten	19 829	25 396	40 170
72	Tilskudd til nød- og sikkerhetstjenester	94 000	98 671	100 827
	Sum kap. 0455	2 028 269	244 096	264 870

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på posten dekker kostnader ved sentrale elementer ved redningstjenesten, herunder HRS. Bemanningen ved HRS utgjorde 44 årsverk per 1. mars 2014.

Bevilgningen på posten inkluderer utgifter forbundet med det internasjonale satellittbaserte nødpeilesystemet COSPAS-SARSAT og til Justis- og beredskapsdepartementets nasjonale og internasjonale forpliktelser og engasjement innen redningstjenesten. Bevilgningen dekker også avvikling av prosjektaktiviteter i Nasjonalt nødmeldingsprosjekt i Drammen og ressurser til videre oppfølging av saken. På grunn av teknisk endring i kontostruktur fra og med 2014 foreslås en omdisponering av utgifter knyttet til redningshelikopter

som tidligere ble ført under kap. 455. Det foreslås at bevilgningen under kap. 455, post 01 reduseres med 0,4 mill. kroner mot en tilsvarende økning under kap. 454, post 01, jf. omtale under kap. 454, post 01.

Det foreslås at Justis- og beredskapsdepartementet gis fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 455, post 01 mot tilsvarende merinntekter under kap. 3455, post 01, jf. forslag til vedtak.

I forbindelse med innføring av nøytral merverdiavgift i staten foreslås bevilgningen redusert med 1,7 mill. kroner under kap. 455, post 01. For nærmere omtale vises det til del III (omtale av særlige tema) pkt. 4 og Gul bok 2015.

Det foreslås en bevilgning på posten på 91,1 mill. kroner.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Bevilgningen på posten omfatter utgifter til å engasjere private selskaper, f.eks. helikopterselskaper, og frivillige redningsorganisasjoner i det enkelte redningstilfelle, refusjon til frivillige hjelpeere for innsats i redningstjenesten, forbruk og erstatning av tapt materiell mv.

Forbruket på posten er vanskelig å anslå, da utgiftene varierer med antall og omfang av redningsaksjoner. Foruten en generell økning i antall hendelser, har hendelsenes karakter krevd større bruk av sivile helikopter- og flyressurser enn tidligere. Refusjoner til de frivillige organisasjonene i redningstjenesten har også økt utover ordinær prisutvikling.

I forbindelse med innføring av nøytral merverdiavgift i staten forslås bevilgningen redusert med 0,2 mill. kroner under kap. 455, post 21. For nærmere omtale vises det til del III (omtale av særlige tema) pkt. 4 og Gul bok 2015.

Det foreslås en bevilgning på posten på 21 mill. kroner.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Bevilgningen på posten dekker diverse investeringer til HRS og implementeringen av Nødnett på HRS.

I forbindelse med innføring av nøytral merverdiavgift i staten forslås bevilgningen redusert med 0,7 mill. kroner under kap. 455, post 45. For nærmere omtale vises det til del III (omtale av særlige tema) pkt. 4 og Gul bok 2015.

Det foreslås en bevilgning på posten på 11,7 mill. kroner.

Post 71 Tilskudd til frivillige organisasjoner i redningstjenesten

Bevilgningen på posten dekker tilskudd til FORF (Frivillige organisasjoners redningsfaglige forum)

og frivillige organisasjoner i redningstjenesten som representeres av paraplyorganisasjonen FORF. Bevilgningen kan også dekke tilskudd til andre særs relevante frivillige organisasjoner innen redningstjenesten. Målsettingen er å inspirere disse til innsats på det redningsfaglige området gjennom tilskudd til kurs og kompetanseutvikling, utstyr, drift av organisasjonene mv. Midlene gis til hovedorganisasjoner, som vil være ansvarlig for fordelingen til lokale lag og foreninger innen egen organisasjon som har betydning for redningstjenesten. Posten inkluderer også premie til forsikringsordning for frivillige i redningstjenesten og ivaretagelse av sekretariatsfunksjonen til Nasjonalt redningsfaglig råd. Sistnevnte ivaretas av FORF.

Bevilgningen inkluderer også tilskudd til de frivillige organisasjonene i redningstjenesten tilsvarende abonnementsordningen for alle brukere av Nødnett. Organisasjonene vil på linje med nødnettene og andre brukere bli fakturert av DNK, jf. kap. 3456, post 01. Forslaget til økt bevilgning på posten forklares med at mange nye brukere fra frivillige organisasjoner vil ta i bruk Nødnett i løpet av 2015. Videre dekkes utgifter til dykkeropplæring til frivillige som deltar i redningsdykkerberedskap, og som må ha redningsdykkersertifisering.

Det foreslås en bevilgning på posten på 40,2 mill. kroner.

Post 72 Tilskudd til nød- og sikkerhetstjenesten

Bevilgningen på posten skal bl.a. dekke tilskudd til Telenor for den samfunnspålagte tjenesten de utfører i forbindelse med Kystradioens nød- og sikkerhetstjeneste, samt bidrag til opprettholdelse av til 24-timers tårntjeneste på Svalbard lufthavn.

Det foreslås en bevilgning på posten på 100,8 mill. kroner.

Kap. 3455 Redningstjenesten

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
01	Refusjoner	22 483		
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	64		
18	Refusjon av sykepenger	331		
	Sum kap. 3455	22 878		

Post 01 Refusjoner

Bevilgningen dekker refusjoner gjennom ulike aktiviteter i redningstjenesten. Det budsjetteres ikke med noe beløp.

Det foreslås at Justis- og beredskapsdepartementet gis fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 455, post 01 mot en tilsvarende merinntekt under kap. 3455, post 01, jf. forslag til vedtak.

Kap. 456 Direktoratet for nødkommunikasjon

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
01	Driftsutgifter	326 770	490 163	679 712
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	507 838	1 248 632	1 277 264
	Sum kap. 0456	834 608	1 738 795	1 956 976

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på posten dekker statens kostnader forbundet med drift av DNK og statens forpliktelser som følge av utbygging og drift av Nødnett. Bemanningen i DNK utgjorde 99,5 årsverk per 1. mars 2014. På bakgrunn av Stortingets vedtak om landsdekkende Nødnett, omfatter bevilgningen bl.a. prosjekteringskostnader i direktoratet knyttet til trinn 2 og driftskostnader for Innføringsprosjekt brann. Kostnader til drift av første og andre trinn av Nødnettet inkluderer kostnader til leie av datalinjer og innplassering av nytt utstyr i eksisterende radiostasjoner i tillegg til betaling av leverandør for drift og vedlikehold av nettet.

Økningen i bevilgninger fra 2014 benyttes i hovedsak til økte driftskostnader som følge av at en stadig større del av Nødnett settes i drift. Som en følge av Stortingets vedtak våren 2013 om inn-

føring av de frivillige i Nødnett, omfatter også posten DNKs kostnader for håndtering av radioterminaler til disse.

Det foreslås å redusere bevilgningene med 1 mill. kroner under kap. 456, post 01, mot en tilsvarende økning under kap. 400, post 01, i forbindelse med behov for nødvendig oppfølging av direktoratet, jf. omtale under kap. 400, post 01.

Det foreslås at Justis- og beredskapsdepartementet i 2015 får fullmakt til å kunne overskride bevilgningen på kap. 456, post 01 mot tilsvarende merinntekter under kap. 3456, post 02, jf. forslag til vedtak.

I forbindelse med innføring av nøytral merverdiavgift i staten forslås bevilgningen redusert med 0,4 mill. kroner under kap. 456, post 01. For nærmere omtale vises det til del III (omtale av særlige tema) pkt. 4 og Gul bok 2015.

Det foreslås en bevilgning på posten på 679,7 mill. kroner.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser

Bevilgningen dekker statens kostnader forbundet med investering i radionett, utstyr til nødetatens kommunikasjonsentraler og terminaler i 2015 knyttet til utbyggingen av trinn 2 av Nødnett. Det er videre avsatt midler til støtte til etatens innføringsprosjekter. Posten dekker i tillegg ekstra kostnader knyttet til justert løsning for kommunikasjonsentraler til legevakt og akuttmottak.

Økningen i bevilgningen under posten knyttes til planen om landsdekkende utbygging av Nødnett innen utgangen av 2015.

I bevilgningen inngår videre utstyr til frivillige organisasjoner i redningstjenesten, jf. omtale under kap. 455, post 71 og kap. 3456, post 01.

Det foreslås at Justis- og beredskapsdepartementet i 2015 får fullmakt til å kunne overskride bevilgningen på kap. 456, post 45 mot tilsvarende merinntekter under kap. 3456, post 02, jf. forslag til vedtak.

Det foreslås en bevilgning på posten på 1 277,3 mill. kroner.

Kap. 3456 Direktoratet for nødkommunikasjon

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap	Saldert	Forslag
		2013	budsjett 2014	2015
01	Brukerbetaling	71 967	142 896	250 004
02	Variable refusjoner	88 058	59 790	53 114
03	Faste refusjoner	5 256	8 784	34 954
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	377		
18	Refusjon av sykepenger	545		
	Sum kap. 3456	166 203	211 470	338 072

Post 01 Brukerbetaling

Stortinget har i Innst. S. nr. 4 (2004–2005), Innst. S. nr. 104 (2006–2007) og Innst. 371 S (2010–2011) sluttet seg til at brukerne skal dekke driftsutgiftene etter hvert som Nødnett bygges ut og tas i bruk, og at utgiftene skal dekkes innenfor etatens til enhver tid gjeldene budsjetttrammer. Forventet brukerbetaling er basert på de prinsipper for brukerbetaling som ble redegjort for i St.prp. nr. 30 (2006–2007) og Prop. 100 S (2010–2011), samt at flere tar nettet i bruk. Posten omfatter også betaling fra 110-sentralene for drift av branns driftsorganisasjon, samt brukerbetalingen fra frivillige organisasjoner i redningstjenesten, jf. omtale under kap. 455, post 71.

Det foreslås en bevilgning på posten på 250 mill. kroner.

Post 02 Variable refusjoner

DNK er mellomledd mellom leverandør og brukere av Nødnett. Det vil derfor kunne påløpe noen

drifts- og utbyggingskostnader som initieres av brukerne som blir viderefakturert av DNK. Videre vil det i forbindelse med utbyggingen kunne påløpe utgifter for DNK som skal refunderes av leverandøren. Omfanget av disse refusjonene er uforutsigbare. Det foreslås at Justis- og beredskapsdepartementet i 2015 gis fullmakt til å kunne overskride bevilgningen på kap. 456, post 01 og post 45 mot tilsvarende inntekter under kap. 3456, post 02, jf. forslag til vedtak.

Det foreslås en bevilgning på posten på 53,1 mill. kroner.

Post 03 Faste refusjoner

Faste refusjoner er inntekter som fremkommer som en følge av at DNK er mellomledd mellom leverandør og brukerne av Nødnett for kostnader til linjeleie og support av kommunikasjonsentralene. Disse refusjonene er faste og mer forutsigbare.

Det foreslås en bevilgning på posten på 35 mill. kroner.

Programkategori 06.60 Andre virksomheter

Utgifter under programkategori 06.60 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)

Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015	Pst. endr. 14/15
01-23	Driftsutgifter	1 274 538	1 410 152	1 511 505	7,2
	Sum kategori 06.60	1 274 538	1 410 152	1 511 505	7,2

Utgifter under programkategori 06.60 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015	Pst. endr. 14/15
460	Spesialenheten for politisaker	39 324	39 867	40 141	0,7
466	Særskilte straffesaksutgifter m.m.	1 065 011	1 087 349	1 210 675	11,3
467	Norsk Lovtidend	4 300	3 397	3 318	-2,3
468	Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker	14 099	16 110	16 119	0,1
469	Vergemålsordningen	151 804	263 429	241 252	-8,4
	Sum kategori 06.60	1 274 538	1 410 152	1 511 505	7,2

1 Innledning

Programkategori 06.60 omfatter særskilte straffesaksutgifter m.m., Den rettsmedisinske kommisjon, Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker, Spesialenheten for politisaker, vergemålsordningen og Norsk Lovtidend.

1.1 Rolle i straffesakskjeden

Et sentralt bidrag i en god rettsprosess er at tiltalte og fornærmede får nødvendig juridisk bistand. Det offentlige dekker utgifter til forsvarer og bistandsadvokat samt kostnader ved bruk av tolk og sakkyndig.

Den rettsmedisinske kommisjon bidrar til å sikre riktige avgjørelser i domstolene ved å gjennomgå sakkyndige uttalelser i straffesaker.

Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker skal ta stilling til om en domfelt med rettskraftig dom skal få ny behandling av sin sak i retten. Gjenåpning er et viktig institutt for å sikre rettsikkerheten.

Spesialenheten for politisaker er et eget etterforsknings- og påtaleorgan i saker der tjenestemenn og -kvinner i politiet eller påtalemyndigheten er anmeldt for å ha begått straffbare handlinger i tjenesten.

Det er viktig at gjeldende regelverk og regelverksendringer er lett tilgjengelige og at endringer raskt gjøres kjent. Norsk Lovtidend er en publikasjon som utgis av Lovdata på vegne av Justis- og beredskapsdepartementet. Lovtidend publiserer kunngjøringer om endringer av lover, forskrifter og en rekke andre vedtak. Siden 2001 har kunngjøringene også skjedd elektronisk på Lovdata sin hjemmeside.

1.2 Andre deler av programkategorien

Ved ikrafttredelse av ny vergemålslov 1. juli 2013 ble fylkesmannsembetene ny lokal vergemålsmyndighet og Statens sivilrettsforvaltning sentral vergemålsmyndighet. Vergemålsmyndighetens oppgave er å ivareta interessene til mindreårige og voksne som ikke er i stand til å handle på egenhånd. I egenskap av å være lokal vergemålsmyndighet skal fylkesmannsembetene følge opp verger og representanter for enslige mindreårige asylsøkere, fatte nødvendige vedtak i førsteinstans og utbetale godtgjøringer til vergene.

1.3 Departementets mål

Justis- og beredskapsdepartementet er opptatt av å sikre økt handlekraft og gjennomføringsevne og at tjenestene ytes med god kvalitet. For å oppnå dette har departementet utarbeidet en ny målstruktur for justis- og beredskapssektoren. I den nye målstrukturen er antallet mål redusert betydelig, og målene er nå spisset mot prioriterte områder i justissektoren. Målene er endringsmål som skal gi gjenfinnbare effekter for samfunnet og brukerne. Nedenfor er de nye målene for programkategori 06.60:

Tabell 2.21 Nye mål for programkategori 06.60 Andre virksomheter

Samfunns- og brukereffekter:	Redusere alvorlig kriminalitet	Styrket forebygging mot kriminalitet
Produktivitets- og prosessmål:	En mer effektiv straffesakskjede	

Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker, Spesialenheten for politisaker og Den rettsmedisinske kommisjon bidrar gjennom sitt arbeid til å oppfylle departementets overordnede mål om en mer effektiv straffesakskjede, redusere alvorlig kriminalitet og styrke forebygging mot kriminalitet.

Departementet har utviklet et virksomhetsspesifikt mål for vergemål for å synliggjøre viktigheten av en velfungerende vergemålsordning. Økt

rettssikkerhet og rettslikhet for vergetrengende er det overordnede målet for vergemålsreformen. Alle mennesker har rettigheter og plikter, men ikke alle evner å ivareta disse. Et sentralt siktemål med vergemålsreformen er å sikre at interessene til mindreårige og voksne som ikke er i stand til å ivareta sine interesser, blir ivaretatt på en god måte uavhengig av bosted. For å nå dette målet er man avhengig av Fylkesmannen som en velfungerende førstelinjetjeneste.

Tabell 2.22 Virksomhetsspesifikt mål for programkategori 06.60 Andre virksomheter

Virksomhetsspesifikt mål	Økt rettssikkerhet og rettslikhet for vergetrengende
--------------------------	--

2 Budsjettmessige prioriteringer

- Fylkesmannsembetene ble i 2014 tildelt 20 mill kroner til midlertidig økt bemanning for å kunne håndtere utfordringene knyttet til gjennomføringen av vergemålsreformen. Regjeringen foreslår at fylkesmennene i 2015 får en tilleggsbevilgning på 7 mill. kroner til midlertidig økt bemanning. Se pkt. 6 for nærmere omtale av utfordringene.

3 Resultater 2013 – Den rettsmedisinske kommisjon

Den rettsmedisinske kommisjon har som hovedoppgave å kvalitetssikre rettsmedisinske sakkyndiguttalelser i straffesaker. Dersom kommisjonen finner vesentlige mangler ved erklæringen fra den sakkyndige, skal den gjøre retten eller eventuelt påtalemyndigheten oppmerksom på det og be om en tilleggserklæring. Det har vært en betydelig økning i antall saker til kommisjonen de siste årene, som må sees i sammenheng med stor aktivitet hos politiet. Saksinngangen ser nå ut til å ha stabilisert seg på et jevnt høyt nivå.

Tabell 2.23 over antall mottatte saker i Den rettsmedisinske kommisjon

År	2009	2010	2011	2012	2013
Gruppe for rettspatologi og klinisk rettsmedisin	2 434	2 676	2 561	2 743	2 888
Toksikologisk gruppe	2 291	2 868	3 100	1 906	1 853
Genetisk gruppe	1 088	1 097	1 536	1 547	1 369
Psykiatrisk gruppe	503	553	597	514	611
Totalt antall saker	6 316	7 194	7 793	6 710	6 721

3.1 Ny rekrutteringsmodell for å øke kommisjonenes legitimitet

Medlemmene i Den rettsmedisinske kommisjon utnevnes av Justis- og beredskapsdepartementet for tre år om gangen. Medlemmene har hovedsakelig blitt utnevnt på grunnlag av innspill fra sentrale aktører. Regjeringen mener at rekrutteringsgrunnlaget dermed ikke har vært bredt nok og at hensynet til åpenhet rundt prosessen heller ikke har blitt ivaretatt i tilstrekkelig grad.

Det er besluttet å innføre en ny rekrutteringsmodell for å sikre et bredt rekrutteringsgrunnlag og en åpen og transparent rekrutterings- og oppnevningssprosess. Den nye modellen for rekruttering vil gjelde for oppnevningsperioden som starter 1. april 2015. Departementet oppnevner et innstillingsråd som skal fungere i hele oppnevningsperioden. For å sikre at innstillingsrådet har den nødvendige kompetansen, skal minst to av tre medlemmer ha bakgrunn fra relevante fag- eller forskningsmil-

jøer. Statens sivilrettsforvaltning vil som sekretariat for Den rettsmedisinske kommisjon bistå i det administrative arbeidet rundt rekrutteringsprosessen. Vervene vil bli utlyst både i Norge og Skandinavia for øvrig.

4 Resultater 2013 – Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker

I 2014 feirer Gjenopptakelseskommisjonen sitt 10-årsjubileum. Kommisjonen har i løpet av disse årene hatt et større sakstifang enn forventet ved opprettelsen. Siden kommisjonens oppstart i januar 2004 og frem til 1. januar 2014 er 197 av totalt 1 552 behandlede saker gjenåpnet. 47 pst. av sakene som er gjenåpnet, omhandler utilregnelighet. Av sakene som ender med frifinnelse, handler 69 pst. om utilregnelighet.

I 2013 kom det inn 152 saker, mens 153 saker ble avsluttet. 132 saker er realitetsvurdert og av disse er 15 gjenåpnet.

Tabell 2.24 over antall mottatte saker i Gjenopptakelseskommisjon

År	2009	2010	2011	2012	2013
Mottatte saker	148	184	176	163	152

5 Resultater 2013 – Spesialenheten for politisaker

Spesialenheten har de siste tre årene mottatt et stabilt antall anmeldelser, men det er likevel noe variasjon i gjennomsnittlig saksbehandlingstid. Den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden var i 2013 på 175 dager, mot 162 dager i 2012. Dette er noe i overkant av måltallet for gjennomsnittlig saksbehandlingstid, som i 2013 var på 150 dager. Saksbehandlingstiden avhenger blant annet av sakenes kompleksitet.

Hittil i 2014 har Spesialenheten brukt mye ressurser på etterforskning av en sak hvor det er mistanke om grov korrupsjon. I første tertial brukte Spesialenheten mer enn 70 pst. av sin samlede etterforskningskapasitet på denne enkeltsaken.

Andelen saker hvor det ikke er funnet rimelig grunn til etterforskning i 2013, var 40 pst., noe som var en liten nedgang fra 2012. Det ble i 2013 reagert med forelegg eller tiltale i 6 pst. av sakene, sammenlignet med 2,9 pst. i 2013.

Tabell 2.25 Antall mottatte anmeldelser i Spesialenheten for politisaker 2009–2013

År	2009	2010	2011	2012	2013
Mottatte anmeldelser	1 095	1 097	1 228	1 247	1 226

Tabell 2.26 Gjennomsnittlig saksbehandlingstid i Spesialenheten 2009–2013

År	2009	2010	2011	2012	2013
Saksbehandlingstid i dager	214	177	166	162	175

6 Resultater 2013 – Vergemålsordningen

Vergemålsloven som trådte i kraft 1. juli 2013, dannet grunnlag for en omfattende organisatorisk reform. Overformynderiene ble avvirket, og store personalressurser ble overført fra kommune til stat. I tillegg ble midler til verge-trengende flyttet til en sentralisert forhandlet bankplassering, for å sikre vergetrengende mulighet til lik avkastning uavhengig av bosted. Midlene passerte 16 mrd. kroner per 31. august 2014. Overføringen av oppgaver fra overformynderiene til fylkesmannsembetene har i all hovedsak vært vellykket.

Som en del av vergemålsreformen ble det også utviklet en IKT-løsning for fulldigital saksbehandling. Utviklingen av dataløsningen har vist seg å være langt mer krevende enn forutsatt. Etter en ekstern gjennomgang av dataløsningen ble det konstatert at feilen lå i en av komponentene. Det er besluttet å skifte ut komponenten, men for å redusere risikoen for nye feil, vil leverandøren foreta en gradvis utskiftning. Dette innebærer at fylkesmannsembetene må fortsette å arbeide i eksisterende løsning en tid fremover.

For at fylkesmannen skal være en god første-linjetjeneste i vergemålsforvaltningen, forutsettes det at en tilfredsstillende dataløsning er på plass. Utfordringene knyttet til dataløsningen har gitt økte restanser. Lang saksbehandlingstid har også medført økt press og pågang fra brukere av vergemålsordningen. Det forventes at embetene vil ha stor arbeidsbelastning også i 2015.

Fylkesmannsembetene opplever situasjonen som vanskelig. På grunn av problemene med dataløsningen har fylkesmennene måttet ned-prioritere deler av oppgavene knyttet til bistand og oppfølging av verger, til fordel for arbeidet med nedarbeiding av restanser, herunder utbetalinger.

Justis- og beredskapsdepartementet og den sentrale vergemålsmyndigheten er i tett kontakt med leverandøren av dataløsningen, slik at problemene skal bli løst raskest mulig. I saldert budsjett for 2014 ble fylkesmannsembetene tildelt 20 mill. kroner ekstra til midlertidig økt bemanning. På bakgrunn av problemene med dataløsningen foreslår Regjeringen delvis å videreføre den midlertidige bemanningsøkningen også i første halvår av 2015 med 7 mill. kroner, som er en omprioritering innenfor justissektorens budsjetttramme.

Kap. 460 Spesialenheten for politisaker

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
01	Driftsutgifter	39 324	39 867	40 141
	Sum kap. 0460	39 324	39 867	40 141

Spesialenheten for politisaker etterforsker, påtale-avgjør og irettfeirer saker der ansatte i politiet eller påtalemyndigheten er anmeldt for å ha begått en straffbar handling i tjenesten. Spesialenheten for politisaker iverksetter også etterforsk-

ning dersom noen dør eller blir alvorlig skadet som følge av politiets eller påtalemyndighetens tjenesteutøvelse, selv om det ikke er mistanke om straffbar handling.

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på posten skal dekke driftsutgifter til Spesialenheten for politisaker som lønn, godtgjørelser, husleie og andre administrative utgifter. Bemanningen ved Spesialenheten for politisaker utgjør 35 årsverk per 1. mars 2014.

I forbindelse med innføring av nøytral merverdiavgift i staten forslås bevilgningen redusert med 0,87 mill. kroner under kap. 460, post 01. For nærmere omtale vises det til del III (omtale av særlige tema) pkt. 4 og Gul bok 2015.

Det foreslås en bevilgning under posten på 40,1 mill. kroner.

Kap. 466 Særskilte straffesaksutgifter m.m.

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
01	Driftsutgifter	1 065 011	1 087 349	1 210 675
	Sum kap. 0466	1 065 011	1 087 349	1 210 675

Bevilgningen på posten dekker hovedsakelig utgifter til juridisk bistand i straffesaker til personer som har rett til advokatbistand i medhold av straffeprosessloven kap. 9 og 9 a. Dette er personer som har status som siktet eller tiltalt, fornærmet, fornærmedes pårørende eller etterlatte. Videre dekkes kostnader ved bruk av sakkyndige og tolker i straffesaker samt enkelte utgifter til Den rettsmedisinske kommisjon. Bevilgningen på posten dekker også utgifter til advokater, sakkyndige og tolker oppnevnt av Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker etter reglene i straffeprosessloven kap. 27 samt visse andre utgifter spesifisert i postomtalen.

godtgjørelse og reise- og kursutgifter. Bevilgningen dekker også salær og reise- og oppholdsutgifter til aktor i militære straffesaker og utgifter til Justis- og beredskapsdepartementet til oversettelse av rettsanmodninger og i utleveringsaker. De totale utgiftene på posten avhenger hovedsakelig av antall straffesaker med oppnevnt forsvarer(e) eller bistandsadvokat(er), omfanget av disse sakene, bruken av tolk(er) og sakkyndig(e) og størrelsen på den offentlige salær-satsen.

Det foreslås å redusere bevilgningen under kap. 466, post 01 med 8 mill. kroner mot en tilsvarende økning av bevilgningen under kap. 414, post 01, jf. omtale under kap. 414.

I forbindelse med innføring av nøytral merverdiavgift i staten foreslås bevilgningen redusert med 370 000 kroner under kap. 466, post 01. For nærmere omtale vises det til del III (omtale av særlige tema) pkt. 4 og Gul bok 2015.

På bakgrunn av regnskapstall og forventet utvikling foreslås det å øke posten med 176,0 mill. kroner.

Det foreslås en bevilgning under posten på 1 210,7 mill. kroner.

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen dekker utgifter til salær og reise- og kostgodtgjørelse til rettsoppnevnte forsvarere, bistandsadvokater, tolker og sakkyndige eller av Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker. Den dekker også tapt arbeidsfortjeneste til ikke-salærberettigede tolker og sakkyndige i straffesaker. Bevilgningen dekker videre enkelte utgifter til Den rettsmedisinske kommisjon som honorar/

Kap. 467 Norsk Lovtidend

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
01	Driftsutgifter	4 300	3 397	3 318
	Sum kap. 0467	4 300	3 397	3 318

Norsk Lovtidend er en publikasjon med kunngjøringer av lover, forskrifter og en del andre vedtak. Bl.a. på grunn av tilpasning til EØS-regelverk har regelverksproduksjonen vært høy de senere årene. Det er viktig å få ut kunngjøringene raskt og korrekt, og kunngjøringen har siden 2001 skjedd elektronisk på Lovdatas hjemmesider. Utgiftene til trykking og utsendelse av en papirutgave dekkes gjennom en abonnementsordning.

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen skal dekke utgifter til bearbeiding av manuskripter og arbeidet med den elektroniske utgaven av Norsk Lovtidend.

I forbindelse med innføring av nøytral merverdiavgift i staten foreslås bevilgningen redusert med 903 000 kroner under kap. 467, post 01. For nærmere omtale vises det til del III (omtale av særlige tema) pkt. 4 og Gul bok 2015.

Det foreslås en bevilgning under posten på 3,3 mill. kroner.

Kap. 468 Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
01	Driftsutgifter	14 099	16 110	16 119
	Sum kap. 0468	14 099	16 110	16 119

Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker er et uavhengig organ som skal ta stilling til om en domfelt med en rettskraftig dom skal få ny behandling av sin sak i retten.

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på posten skal dekke godtgjørelser til kommisjonens medlemmer, lønn til sekretariatets medarbeidere samt andre driftsutgifter knyt-

tet til kommisjonens sekretariat. Sekretariatet har 11 årsverk per 1. mars 2014.

I forbindelse med innføring av nøytral merverdiavgift i staten foreslås bevilgningen redusert med 456 000 kroner under kap. 468, post 01. For nærmere omtale vises det til del III (omtale av særlige tema) pkt. 4 og Gul bok 2015.

Det foreslås en bevilgning under posten på 16,1 mill. kroner.

Kap. 469 Vergemålsordningen

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
01	Driftsutgifter	138 393	195 533	168 976
21	Spesielle driftsutgifter	13 411	67 896	72 276
	Sum kap. 0469	151 804	263 429	241 252

Fylkesmannsembetene ble ved ikrafttredelse av vergemålsloven 1. juli 2013 ny lokal vergemålsmyndighet. Det er fylkesmannsembetene som følger opp verger og representanter for enslige mindreårige asylsøkere. Statens Sivilrettsforvaltning er sentral vergemålsmyndighet.

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på posten dekker driftsutgifter til fylkesmannsembetene og sentral vergemålsmyndighet, som lønn og andre administrative utgifter. I tillegg skal bevilgningen dekke investeringer,

nødvendig konsulentbistand og utstyr samt prosjektkostnader.

På bakgrunn av utfordringene knyttet til vergemålsapplikasjonen, foreslås det å opprettholde 7 mill. kroner av ekstrabevilgningen gitt i Prop. 1 S Tillegg 1 (2013–2014) til midlertidig bemanningsøkning.

I forbindelse med innføring av nøytral merverdiavgift i staten foreslås bevilgningen redusert med 19,5 mill. kroner under kap. 469, post 01. For nærmere omtale vises det til del III (omtale av særlige tema) pkt. 4 og Gul bok 2015.

Det foreslås en bevilgning under posten på 169 mill. kroner.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Posten dekker utgifter til vederlag og utgiftsrefusjon for verger, jf. den nye vergemålsloven § 30

Godtgjøring for oppdraget, og dekning av utgifter og godtgjøring og utgiftsrefusjon for representanter til enslige mindreårige asylsøkere og tolkeutgifter, jf. utlendingsloven § 98 f Godtgjøring for representantoppdraget og dekning av utgifter.

I forbindelse med innføring av nøytral merverdiavgift i staten foreslås bevilgningen redusert med 2,3 mill. kroner under kap. 469, post 02. For nærmere omtale vises det til del III (omtale av særlige tema) pkt. 4 og Gul bok 2015.

I forbindelse med innføring av nøytral merverdiavgift i staten foreslås bevilgningen redusert med 2,3 mill. kroner. For nærmere omtale vises det til del III, punkt 4 og Gul bok 2015.

På bakgrunn av forventet ressursbruk foreslås det å øke bevilgningen på posten med 6,4 mill. kroner.

Det foreslås en bevilgning under posten på 72,3 mill. kroner.

Programkategori 06.70 Fri rettshjelp, erstatninger, konfliktråd m.m.

Utgifter under programkategori 06.70 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)					
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015	Pst. endr. 14/15
01-23	Driftsutgifter	245 707	272 193	1 006 201	269,7
70-89	Overføringer til private	1 372 232	1 422 848	556 992	-60,9
Sum kategori 06.70		1 617 939	1 695 041	1 563 193	-7,8

Utgifter under programkategori 06.70 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015	Pst. endr. 14/15
470	Fri rettshjelp	765 635	790 952	797 451	0,8
471	Statens erstatningsansvar og Stortingets rettfærdsvederlagsordning	85 593	202 884	152 765	-24,7
472	Voldsoffererstatning og rådgiving for kriminalitetsofre	576 457	481 906	400 860	-16,8
473	Statens sivilrettsforvaltning	41 430	42 958	42 597	-0,8
474	Konfliktråd	77 262	93 367	96 510	3,4
475	Bobehandling	71 377	82 974	73 010	-12,0
476	Førstelinjerettshjelp	185			
Sum kategori 06.70		1 617 939	1 695 041	1 563 193	-7,8

1 Innledning

Programkategori 06.70 omfatter voldsoffererstatning, konfliktrådsordningen, offentlig støttet rettshjelp (fri rettshjelp), statens erstatningsansvar, erstatning i anledning straffeforfølgning, garantiordningen ved konkursbobehandling, Statens sivilrettsforvaltning, spesielle rettshjelpiltak, Kontoret for voldsoffererstatning og Rådgivningskontorene for kriminalitetsofre. Disse ordningene har i hovedsak som formål å sikre enkeltindividers rettigheter.

1.1 Rolle i straffesakskjeden

En god voldsofferomsorg skal bidra til at voldsofre og deres pårørende føler seg ivaretatt og blir hjulpet til å kunne legge den kriminelle handlingen de har blitt utsatt for bak seg. Kontoret for voldsoffererstatning behandler søknader om voldsoffererstatning, og Erstatningsnemnda for voldsofre er klageinstans. Rådgivningskontorene for kriminalitetsofre har også en viktig rolle for å ivareta ofre for kriminalitet.

Konfliktrådene er en del av straffesakskjeden og har blant annet ansvar for å behandle saker

overført til mekling i konfliktråd. Konfliktrådene skal også gjennomføre de nye strafferettslige reaksjonene ungdomsstraff, ungdomsoppfølging og oppfølging i konfliktråd.

Personer som har vært utsatt for uberettiget straffeforfølgning, vil kunne ha krav på erstatning etter regler i straffeprosessloven. Søknadene avgjøres av politiet, og Statens sivilrettsforvaltning er klageinstans.

1.2 Departementets mål

Justis- og beredskapsdepartementet er opptatt av å sikre økt handlekraft og gjennomføringsevne og at tjenestene ytes effektivt med god kvalitet. For å oppnå dette har departementet utarbeidet en ny målstruktur for justis- og beredskapssektoren. I den nye målstrukturen er antallet mål redusert betydelig, og målene er nå spisset mot prioriterte områder i justissektoren. Målene er endringsmål som skal gi gjenfinnbare effekter for samfunnet og brukerne.

De nye målene for programkategori 06.70 er:

- en mer effektiv straffesaksjede
- redusere alvorlig kriminalitet
- styrke forebyggingen av kriminalitet.

Departementet har som mål å redusere alvorlig kriminalitet og styrke forebyggingen av kriminalitet. Konfliktrådernes virksomhet skal bidra til å oppnå disse målene. En gjenopprettende prosess i konfliktrådet kan ha en kriminalitetsforebyggende effekt. De nye strafferettslige reaksjonene, ungdomsstraff og ungdomsoppfølging, skal få unge lovbytere ut av en kriminell løpebane og slik forebygge og redusere kriminalitet senere i livet. Reaksjonene bygger på prinsippene for gjenopprettende prosess og legger til rette for involvering av de som er berørt av de kriminelle handlingene, samt en individuelt tilpasset og koordinert tverretattlig oppfølging av den enkelte unge lovbyter. Gjennomføringen av reaksjonene er lagt til konfliktrådene.

Regjeringen ønsker en mer effektiv straffesaksjede. Voldsofferomsorgen og utbetaling av erstatning etter regler i straffeprosessloven må fungere effektivt for at alle berørte av en straffesak skal oppleve seg ivaretatt. Som omtalt i Sundvolden-erklæringen, tar Regjeringen sikte på at «hensynet til ofre og pårørende skal vektlegges i hele strafferettskjeden.» Regjeringen ønsker å styrke tilbudet til voldsofre, blant annet gjennom bedre samhandling mellom relevante aktører. Det vil i første rekke si Kontoret for voldsoffererstatning, Rådgivningskontorene for kriminalitetsofre, politiet og kommunale helsetilbud.

2. Resultater 2013 – Offeromsorg

Gjennom voldsoffererstatningsordningen vil Regjeringen sikre erstatning til ofre for voldshandlinger. Kontoret for voldsoffererstatning er førsteinstans for søknader etter voldsoffererstatningsloven og tar også stilling til om det skal søkes regress hos skadevolder. Erstatningsnemnda for voldsofre er klageinstans. Statens sivilrettsforvaltning er sekretariat for nemnda og har fått delegert myndighet til å fatte vedtak i flere saker.

Rådgivningskontorene for kriminalitetsofre er et tilbud om gratis bistand og veiledning til ofre for kriminalitet, pårørende og vitner. Rådgivningskontorene kan også bistå ved søknad om voldsoffererstatning. Det er i alt 14 rådgivningskontor som organisatorisk hører til Kontoret for voldsoffererstatning. Rådgivningskontoret i Oslo har spesialkompetanse på forhold knyttet til rasisme og diskriminering. Søknader om voldsoffererstatning må være fremsatt for Kontoret for voldsoffererstatning før erstatningskravet mot skadevolderen er foreldet etter reglene i foreldelsesloven.

I vedtak nr. 369 (2011–2012) vedtok Stortinget en anmodning om blant annet å «vurdere om det kan lempes på foreldelseskravet på andre måter, f.eks. gjennom å se på vilkår for avbrytelse av foreldelse og muligheten for å frikoble voldsoffererstatningsregelverket fra de alminnelige foreldelsesreglene».

Regjeringen har fulgt opp dette gjennom endringer av reglene i straffeloven 1902 som trådte i kraft 1. juli 2014, jf. Prop. 96 L (2013–2014) *Endringer i straffeloven 1902 (foreldelse og forvaring)*. Endringene går blant annet ut på at saker om drap, voldtekt og seksuell omgang med barn under 16 år unntas for foreldelse.

2.1 Høyere utbetalinger til voldsofre de siste årene

Samlet beløp for utbetalt voldsoffererstatning har økt kraftig i de senere år. Dette må ses i sammenheng med at Kontoret for voldsoffererstatning ble styrket for å nedarbeide restanser og for å ta unna et stort antall søknader etter 22. juli-terroren. Videre er det gjort flere endringer i voldsoffererstatningsloven, særlig på bakgrunn av 22. juli-terroren. Endringene innebærer en styrking av voldsofres rett til erstatning. Den øvre grensen for voldsoffererstatning ble hevet fra 40 G til 60 G, og det ble gitt adgang til å fravike den øvre grensen i særlige tilfeller. Rettsutviklingen har også ført til høyere oppreisningserstatning på flere saksområ-

der, jf. Høyesteretts dom i Rt. 2012.1773. Dette har ført til at flere får erstatning, og at gjennomsnittlig utbetaling per innvilget søknad har økt. 2013 var et toppår for utbetalt voldsoffererstatning. Det ble utbetalt 530,8 mill. kroner i 2013 mot 297,3 mill. kroner i 2012 og 218,9 mill. kroner i 2011. Det høye nivået på utbetalinger kan i hovedsak tilskrives økt saksavvikling, inkludert saker som følger av terrorangrepene 22. juli 2011.

2.2 Reduksjon i restanser av ubehandlede erstatningssøknader

Tallene fra Kontoret for voldsoffererstatning viser at inngangen av nye saker knyttet til 22. juli-terroren falt merkbart i andre halvdel av 2013. Kontoret for voldsoffererstatning har i årene 2012–2014 fått en midlertidig styrking av sin bevilgning for å kunne bygge ned restanser og behandle søknader etter terrorangrepene 22. juli 2011. Den økte bevilgningen er brukt til å øke kapasiteten gjennom mer enn en dobling av antall årsverk. Det er også gjennomført omorganiseringer og foretatt IKT-investeringer for å øke produktiviteten. Disse tiltakene har i 2013 gitt resultater i form av økt antall vedtak. Antall behandlede saker økte fra 4 947 saker i 2012 til 6 146 saker i 2013. Selv om resultatkravet departementet satte på 7 500 behandlede saker i 2013 ikke ble nådd, er restansene nå vesentlig redusert. Som det fremgår av Prop. 1 S (2011–2012) ble Kontoret for voldsoffererstatning midlertidig gitt ekstra midler for en nedarbeiding av saksrestansene. Det foreslås at 15 mill. kroner av ekstrabevilgningen på 25 mill. kroner til Kontoret for voldsoffererstatning fases ut i 2015.

2.3 Økt inngang av klagesaker hos Statens sivilrettsforvaltning

I 2013 mottok Statens sivilrettsforvaltning i alt 1 134 klagesaker (erstatningssaker og regresssaker) fra Kontoret for voldsoffererstatning. Tallet på innkomne klagesaker steg med 31 pst. fra 2012 til 2013.

2.4 Rådgivningskontorene mottar noe flere henvisninger, spesielt fra politiet

I 2013 er det registrert 2 486 brukere på landsbasis hos Rådgivningskontorene for kriminalitetsofre. Dette er en oppgang på om lag 2 pst. fra 2012. Bakgrunnstallene viser at flere brukere blir henvist fra politiet.

3 Resultater 2013 – Konfliktrådene

Konfliktrådet er et statlig meklingsorgan og bistår med å løse konflikter enten mellom private parter, eller mellom fornærmede og gjerningsperson der en kriminell handling har funnet sted. Tjenesten er gratis og tilgjengelig i hele landet. Konfliktrådene har fra siden opprettelsen vært kjennetegnet av prinsippene om gjenopprettende prosess, lokal forankring, bruk av lekfolk som meklere og partenes frivillighet.

3.1 Nye strafferettslige reaksjonsformer er innført

De nye strafferettslige reaksjonene ungdomsstraff og ungdomsoppfølging trådte i kraft 1. juli 2014. Gjennomføringen er lagt til konfliktrådene og ledes av en ungdomskoordinator. Alle landets konfliktråd har nå egne ungdomskoordinatorer. Ungdomsstraffen idømmes av domstolen, og er et alternativ til ubetinget fengsel og strengere samfunnsstraff for unge lovbrøyttere mellom 15 og 18 år. Ungdomsoppfølgingen er bygget opp etter mønster av ungdomsstraffen, men skal benyttes ved mindre alvorlig kriminalitet. Reaksjonen kan idømmes av domstolen som vilkår til en betinget dom eller ilegges på påtalestadiet. Ungdomsstraff og ungdomsoppfølging bygger på prinsippene om gjenopprettende prosess og går ut på at domfelte eller siktede skal gjennomføre et ungdomsstormøte tilrettelagt av en ungdomskoordinator. Ungdomsstormøtet skal munne ut i en ungdomsplan som bl.a. kan inneholde kompensasjon til fornærmede, ulike former for kriminalitetsforebyggende tiltak og/eller tiltak med et straffende element. Et individuelt sammensatt oppfølgingsteam vil ha ansvaret for å følge opp ungdommen og gjennomføring av planen.

Tabell 2.27 Antall mottatte saker i konfliktrådene 2009–2013

År	2009	2010	2011	2012	2013
Mottatte saker	9 293	8 686	8 271	7920	7479

3.2 Nedgangen i mottatte saker fortsetter

Fra 2009 til 2013 har det vært en nedgang i antall mottatte saker i konfliktrådene på om lag 20 pst. Nedgangen kan sees i sammenheng med den generelle nedgangen i barne- og ungdomskriminaliteten. Det er likevel grunn til å tro at det ligger et potensiale for økt bruk av konfliktråd hos politi og påtalemyndighet. En brukerundersøkelse foretatt blant ansatte i politi og påtalemyndigheten viser at 74 pst. mener at konfliktråd kan benyttes i flere saker enn det som gjøres i dag. Konfliktrådene behandler stadig mer alvorlige og tidkrevende saker, noe som i stor grad har opptatt den ledige kapasiteten som nedgangen i mottatte saker har frigjort. Voldssaker har i flere år vært den klart største sakstypen i konfliktrådene. En annen stor sakskategori er mobbing og trusler.

Lavere saksinngang til konfliktrådene er en uønsket utvikling. Justis- og beredskapsdepartementet og konfliktrådene følger nøye med på utviklingen og vurderer tiltak for å legge til rette for at flest mulig egnede saker overføres til konfliktråd.

Videre vil Regjeringen følge opp de nye straffereaksjonene ungdomsstraff og ungdomsoppfølging gjennom å sette i gang en følgeevaluering høsten 2014. Den planlegges ferdigstilt oktober 2018.

4 Resultater 2013 – Rettshjelp

Den offentlig støttede rettshjelpen skal bidra til å sikre likhet for loven. Rimelig juridisk bistand sikres for enslige med inntekter inntil 246 000 kroner og for ektefeller og andre som lever sammen og har felles økonomi, og som tilsammen har inntekter inntil 369 000 kroner. Den samlede offentlige finansieringen av rettshjelp er omfattende. Finansieringen inkluderer hel eller delvis dekning av utgifter til domstolsbehandling og annen juridisk rådgivning innenfor visse sivilrettslige saksområder.

Statens sivilrettsforvaltning har fra 2012 til 2013 registrert en nedgang på 3 pst. i antall innkomne saker. Det ser ut til at den generelle nedgangen i saksinngang de siste årene er i ferd med å avta. Utenfor rettergang går store utgifter til barnefordelingssaker (2461 saker i 2013), klager i asylsaker (4813 i 2013), skiftesaker (1203 i 2013) og klagesaker etter folketrygdloven (1504 i 2013). En stor andel av utgiftene til bistand i rettergang går, i tillegg til barnefordelingssaker, også til saker om overprøving av tvang, skifte og erstatning.

Justis- og beredskapsdepartementet gir hvert år tilskudd til særskilte rettshjelptiltak. Formålet er å gi kostnadseffektive rettshjelptilbud til særlig utsatte grupper og mennesker i en spesielt vanskelig situasjon, som kan oppfatte at terskelen for å oppsøke ordinær juridisk bistand er høy.

Tabell 2.28 Hovedmottakere av tilskudd 2011–2014 (norske kroner)

Mottaker	2011	2012	2013	2014
Studentrettshjelptiltakene	12 300 000	12 770 000	13 200 000	12 675 000
Oslo kommune Fri rettshjelp	6 000 000	6 000 000	6 000 000	6 000 000
Rettshjelpskontoret Indre Finnmark	1 300 000	1 350 000	1 400 000	1 400 000
Gatejuristene	5 600 000	7 000 000	8 450 000	8 645 000
Advokatvakt på krisesentre	940 000	1 120 000	860 000	1 035 000
Norsk Organisasjon For Asylsøkere	300 000	0	200 000	0
Prostituertes Interesseorganisasjon	250 000	0	175 000	175 000
Stine Sofies stiftelse	-	-	-	200 000
Bymisjonen i Trondheim, prosjekt	-	-	300 000	300 000
Norsk forbund for Utviklingshemmede	-	-	150 000	150 000
Pro-sentret	50 000	50 000	80 000	45 000

Tiltakene som har mottatt tilskudd har hjulpet et stort antall mennesker med behov for juridisk bistand. Av de største mottakerne av tilskudd i

2013 behandlet studentrettshjelptiltakene 16 461 saker og Oslo kommune Fri rettshjelp 33 378 saker. Gatejuristprosjektene behandlet til sammen

2 286 saker. Rettshjelpskontoret Indre Finnmark (RIF) behandlet 288 saker.

Det er viktig at tilskuddene går til de tiltakene som oppfyller formålet med ordningen best. Ordningen ble fra 2013 utlyst for å se om det ville komme søknader til enda bedre egnede tiltak. Med utlysningen fulgte også kriterier som alle søkere er blitt vurdert opp mot. Erfaringene viser at de som har vært hovedmottakere av tilskudd i en årrekke, fortsatt vurderes som de best kvalifiserte til å motta tilskudd. Det er likevel en utfordring for disse tiltakene at vedtakene om tilskudd kommer sent ut i året, etter en åpen utlysning som krever saksbehandling i departementet.

4.1 Endringer i organiseringen av tilskuddsordningen

For å gi bedre forutberegnelighet for tiltakene som mottar driftsstøtte fra tilskuddsposten for spesielle rettshjelpiltak, foreslås det at tilskuddene i 2015 øremerkes, se forslag til vedtak under kap. 470, post 72. Tilskuddsmottakerne vil være de samme som i 2014. Departementet planlegger en evaluering av ordningen. Evalueringen planlegges ferdigstilt i 2015.

Rettshjelpskontoret i Indre Finnmark (RIF) hadde ved opprettelsen i 1987 som formål å gi rettshjelp til den samisktalende delen av befolkningen. Tidligere ga RIF alle typer rettshjelp. I henhold til Stortingets Innst. S. nr. 181 (1999–2000) ble tilbudet til RIF endret 01.01.2002 fra å gi bistand i alle typer saker til å bli avgrenset til saker innenfor rettshjelplovens dekningsområde. Det har vært en økning i antall advokater i Finnmark og flere av advokatene snakker samisk. Befolkningen i Finnmark vil derfor, uavhengig av om de henvender seg til et privat advokatkontor eller RIF, få samme hjelp og samme rett til å få dekket kostnadene etter lov om fri rettshjelp. Med bakgrunn i dette foreslår Justis- og beredskapsdepartementet å avvikle støtten til RIF. Kontorets virksomhet opphører med virkning fra 30.06.2015. Sametinget er konsultert om avviklingen. Det settes av midler i 2015 til avviklingskostnader, se forslag til vedtak under kap 470, post 72.

5 Resultater 2013 – Statens sivilrettsforvaltning

Statens sivilrettsforvaltning fatter vedtak på flere sivilrettslige felt, herunder erstatning i anledning av straffeforfølgning etter straffeprosessloven kapittel 31, klagesaker etter lov om fri rettshjelp og klager over fylkesmennenes vedtak i tomtefestesaker. Statens sivilrettsforvaltning har også

oppgaven med stadfestelse av testamenter. Virksomheten utøver sekretariatsfunksjon for Erstatningsnemnda for voldsofre, Stortingets rettferdsvederlagsutvalg, Den rettsmedisinske kommisjon og Barnesakkyndig kommisjon. Fra og med 1. januar 2013 ble Statens sivilrettsforvaltning også tillagt funksjon som sekretariat for Konkursrådet, og fra 1. juli 2013 rollen som sentral vergemålsmyndighet.

Restansene i saker om erstatning som følge av uberettiget straffeforfølgning er betydelig nedarbeidet i perioden fra 2009 og frem til 2013. Til tross for at saksinngangen har økt, har likevel saksbehandlingstiden blitt redusert med en måned fra 2012 til 2013.

Antall klagesaker knyttet til avgjørelser om offentlig støttet rettshjelp er synkende, og i 2013 behandlet Statens sivilrettsforvaltning 386 klager. 68 pst. av klagen er behandlet innen fristen på to måneder. Saksbehandlingstiden blir lengre der det er nødvendig å innhente ytterligere opplysninger.

Det er i 2013 mottatt 131 klager i saker som gjelder vergemål. Klagen hadde gjennomsnittlig saksbehandlingstid på mellom to og tre måneder.

Statens sivilrettsforvaltning forbereder klagesaker om voldsoffererstatning for Erstatningsnemnda for voldsofre og har vedtakskompetanse i visse saker. Fra 2009 og frem til i dag har saksinngangen økt, men restansene har flatet ut og produksjonen har økt med 26 pst. fra 2012. Av disse sakene er 86 pst. behandlet innen kravet på fire måneder.

6 Resultater 2013 – Andre erstatningsordninger

Staten kan bli erstatningsansvarlig etter alminnelige erstatningsregler. Justis- og beredskapsdepartementet er i ferd med å ferdigstille et revidert rundskriv om hvilke utgifter som kan posteres på kap. 471, post 71. Rundskrivet omtaler også spørsmålet om frafall av foreldelsesinnsigelser.

6.1 Perioden for søknad om erstatning i motorvognsaker er nå avsluttet

I dom 22. november 2012 (Rt. 2012 side 1793) fastslo Høyesterett at staten også er erstatningsansvarlig for skadetilfeller i motorvognsaker som har skjedd i perioden 1. januar 1997 til 31. desember 2000. Statens sivilrettsforvaltning har ansvar for saksbehandlingen av disse kravene. Frist for å sende inn krav var 8. august 2014 og ved fristens utløp hadde Statens sivilrettsforvaltning mottatt totalt 97 krav. Utbetalingen i 2013 var på 339 262 kroner.

6.2 Fortsatt økning i søknader om erstatning i anledning uberettiget straffeforfølgning

En person som har vært siktet, tiltalt eller dømt for en straffbar handling, har rett til erstatning for økonomisk tap og oppreisning dersom vedkommende blir frifunnet, forfølgningen mot vedkommende blir innstilt eller vedkommende har

vært pågrepet eller fengslet i strid med sentrale menneskerettighetskonvensjoner. Erstatningen følger faste satser for krenkelse eller annen skade av ikke-økonomisk art. Se straffeprosessloven kap. 30 og 31 og i forskrift om standardsatser for oppreisning etter uberettiget straffeforfølgning.

Tabell 2.29 Antall innkomne og behandlede saker i anledning straffeforfølgning i årene 2009–2013

	2009	2010	2011	2012	2013
Antall innkomne saker	574	595	647	636	740
Antall behandlede saker	570	791	855	773	729

6.3 Redusert saksbehandlingstid i sakene som omhandler straffeforfølgning

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for saker behandlet i 2013 var på syv måneder når politiets saksbehandlingstid inkluderes. Dette er en nedgang på én måned fra 2012.

rimelighetsvurdering. Ordningen er ikke lovfestet og den er utviklet gjennom praksis. Ordningen tar ikke sikte på å dekke økonomisk tap. Innvilgelse av rettfærdsvederlag er ment som en kompensasjon for urett som er påført individet. Det er et vilkår at forholdet det søkes rettfærdsvederlag for, er foreldet og ikke omfattes av andre erstatnings- eller kompensasjonsordninger.

6.4 Overgang til kun ett rettfærdsvederlagsutvalg pga. lavere saksinngang

Statens sivilrettsforvaltning er sekretariat for Stortingets utvalg for rettfærdsvederlag som avgjør søknader om rettfærdsvederlag. Rettfærdsvederlagsordningen er Stortingets egen erstatningsordning, og sakene avgjøres etter en skjønsmessig

Avgjørelsene kan ikke påklages. Stortingets rettfærdsvederlagsutvalg har fullmakt til å innvilge rettfærdsvederlag med inntil 250 000 kroner i den enkelte sak.

På grunn av nedgangen i antall søknader ble det for perioden 2014–2018 bare utnevnt ett utvalg for rettfærdsvederlag.

Tabell 2.30 Utbetalinger etter rettfærdsvederlagsordningen 2009–2013 (i mill. kroner)

	2009	2010	2011	2012	2013
Utbetalinger (kap. 2309)	203,2	130,9	104,0	64,8	61,0

Det ble i 2013 utbetalt om lag 61 mill. kroner i rettfærdsvederlag fra staten. Dette er en reduksjon på nærmere 6 pst. fra 2012. Nedgangen i utbetalt rettfærdsvederlag er dels en følge av at antallet behandlede saker etter særordningene har gått ned. I disse sakene gjelder lempede beviskrav for å innvilge rettfærdsvederlag. Saker etter særordningene har følgelig resultert i en høyere innvilgelsesprosent og høyere utbetalt rettfærdsvederlag enn saker etter alminnelig ordning. Videre skyldes nedgangen fra 2012 til 2013 at

utvalgene har hatt en nedgang på 5 pst. i antall avgjorte saker.

Den totale gjennomsnittlige saksbehandlingstiden for alle typer saker har vært 18 måneder i 2013, noe den også var i 2012. Ved årsskiftet 2013–2014 hadde Statens sivilrettsforvaltning totalt 743 saker i restanse. Dette er en nedgang fra 996 saker året før. Disse sakene var enten under utredning i faginstans, under utredning i Statens sivilrettsforvaltning som eneste faginstans eller ferdigstilt for utvalgsbehandling.

Kap. 470 Fri rettshjelp

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
01	Driftsutgifter	9 928	6 502	765 118
70	Fri sakførsel	573 552	590 156	
71	Fritt rettsråd	151 632	162 994	
72	Tilskudd til spesielle rettshjelpstiltak	30 523	31 300	32 333
	Sum kap. 0470	765 635	790 952	797 451

Det kan gis tilskudd til dekning av rettshjelpsutgifter i tvistesaker i og utenfor rettergang. De årlige utgiftene avhenger av i hvilken grad publikum benytter seg av tilbudet, og er derfor vanskelig å anslå på forhånd. Bevilgningen til ordningen omfatter også tilskudd til spesielle rettshjelpstiltak.

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på posten skal dekke utgifter til advokat, sakkyndige og meddommere m.m. i saker der det er gitt fri sakførsel etter reglene i lov om fri rettshjelp. Fri sakførsel gis i saker for domstolene og for særskilte forvaltningsorganer som fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker, kontrollkommisjonen (for psykisk helsevern), smittevernemnda m.m. I tillegg dekker bevilgningen utgifter til advokat og rettshjelper i saker hvor det helt eller delvis er innvilget fritt rettsråd etter reglene i lov om fri rettshjelp. Fritt rettsråd er juridisk rådgivning i saker som ikke er til behandling i domstolene eller et annet organ hvor det kan gis fri sakførsel.

Det foreslås på denne bakgrunn å redusere bevilgningene under kap. 470, post 70 med 594,4 mill. kroner og kap. 470, post 71 med 161,9 mill. kroner og øke bevilgningen under kap. 470, post 01 tilsvarende (dvs. med 756,3 mill. kroner), jf. omtale under kap. 470, post 70 og 71.

I forbindelse med innføring av nøytral merverdiavgift i staten foreslås bevilgningen redusert med 2,0 mill. kroner under kap. 470, post 01. For nærmere omtale vises det til del III (omtale av særlige tema) pkt. 4 og Gul bok 2015.

Bevilgningen foreslås redusert med 33 000 kroner i forbindelse med avbyråkratisering- og effektiviseringsreformen i statlige virksomheter. For nærmere omtale vises det til del III (omtale av særlige tema) pkt. 4 og Gul bok 2015.

Det foreslås en bevilgning under posten på 765,1 mill. kroner.

Post 70 Fri sakførsel

Det foreslås å redusere bevilgningen under kap. 470, post 70 med 594,4 mill. kroner og øke bevilgningen under kap. 470, post 01 tilsvarende, jf. omtale under post 01.

Det foreslås ingen bevilgning på posten.

Post 71 Fritt rettsråd

Det foreslås å redusere bevilgningen under kap. 470, post 71 med 161,9 mill. kroner og øke bevilgningen under kap. 470, post 01 tilsvarende, jf. omtale under post 01.

Det foreslås ingen bevilgning på posten.

Post 72 Tilskudd til spesielle rettshjelpstiltak

Bevilgningen på posten dekker primært tilskudd for å sikre rettssikkerhetsarbeid og tilskudd til rettshjelpsvirksomhet.

Det foreslås en bevilgning under posten på 32,3 mill. kroner.

Tabell 2.31 Mottakere under tilskuddsordningen for spesielle rettshjelptiltak i 2015

Fordeling av bevilgningen under kap. 470, post 72 for 2015		Kroner
Øremerkede tilskudd til spesielle rettshjelptiltak		
Tiltak		Forslag 2015
RIF – Rettshjelpskontoret Indre Finnmark (avviklingskostnad)		700 000
Oslo Kommune Fri Rettshjelp		6 407 600
Krisesentere		1 105 300
JUSS BUSS		3 577 600
JURK		3 364 000
Jusformidlingen i Bergen		3 417 400
Jushjelpe i Midt-Norge		1 121 300
Jusshjelpe i Nord-Norge		2 456 300
Kirkens Bymisjon Kristiansand – Gatejuristen		854 300
Gatejuristen Tromsø		982 500
Kirkens sosialtjeneste – Gatejurist Hamar		747 600
Kirkens Bymisjon Bergen – Gatejuristen		854 400
Kirkens Bymisjon Oslo – Gatejuristen		4 058 200
Kirkens Bymisjon Trondheim – Rett på Gata/Gatejuristen		854 400
Gatejuristen Stavanger		774 300
Rett og slett – Stiftelsen Kirkens bymisjon		320 400
Prostituertes interesseorganisasjon (PION)		262 100
Stine Sofies stiftelse		213 600
Norsk Forbund for Utviklingshemmede (NFU)		160 200
Støttesenteret mot incest – Oslo (SMI)		53 400
Pro Sentret i Oslo		48 100
Sum		32 333 000

Kap. 3470 Fri rettshjelp

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
01	Tilkjente saksomkostninger m.m.	3 006	3 571	3 689
	Sum kap. 3470	3 006	3 571	3 689

Post 01 Tilkjente saksomkostninger m.m.

Saksomkostninger tilkjent staten i benefiserte saker føres under denne posten.

Det foreslås en bevilgning under posten på 3,7 mill. kroner.

Kap. 471 Statens erstatningsansvar og Stortingets rettfærdsvederlagsordning

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
71	Erstatningsansvar m.m., <i>overslagsbevilgning</i>	68 697	121 715	68 917
72	Erstatning i anledning av straffeforfølgning, <i>overslagsbevilgning</i>	16 896	21 169	21 868
73	Stortingets rettfærdsvederlagsordning		60 000	61 980
	Sum kap. 0471	85 593	202 884	152 765

Bevilgningen på kapitlet dekker statens utbetalinger etter de alminnelige erstatningsregler og erstatning i anledning av straffeforfølgning.

Post 71 Erstatningsansvar m.m., overslagsbevilgning

Bevilgningen under kap. 471, post 71 belastes når staten blir dømt til, eller har inngått forlik om, å betale erstatning fordi staten er ansvarlig etter ulovfestede eller lovfestede erstatningsrettslige regler. Utbetaling av erstatning i kontraktsforhold kan ikke belastes kap. 471, post 71. Finnes det andre budsjettposter som er ment å dekke de aktuelle utgiftene, kan erstatningsutbetalingene heller ikke belastes kap. 471, post 71.

Bevilgningen under kap. 471, post 71 benyttes også til dekning av en motparts sakskostnader. Videre kan forsinkelsesrenter av erstatningskrav og sakskostnader som påløper frem til en måned etter at dommen ble rettskraftig belastes posten. Forsinkelsesrenter som påløper etter dette tidspunktet, belastes virksomhetens eget driftsbudsjett. Bevilgningen på posten er regelstyrt, og bevilgningsforslaget er et overslag.

Det foreslås en bevilgning under posten på 68,9 mill. kroner.

Post 72 Erstatning i anledning av straffeforfølgning, overslagsbevilgning

Bevilgningen under kap. 471, post 72 belastes ved dekning av erstatning i anledning av straffeforfølg-

ning etter straffeprosessloven kapittel 30 og ved dekning av motpartens sakskostnader etter straffeprosessloven § 438. Det er Statens sivilrettsforvaltning som avgjør krav om erstatning i anledning av straffeforfølgning og utbetaler erstatning, jf. straffeprosessloven § 449 og delegasjonsvedtak av 9. desember 2003. Når staten blir dømt til å betale motpartens sakskostnader etter straffeprosessloven § 438, belastes utbetalingen også post 72. Utbetalingen gjøres av politidistriktet eller påtalemyndigheten som utøver statens partsstilling i saken, ikke av domstolen. Forsinkelsesrenter av sakskostnadene som påløper frem til en måned etter at dommen ble rettskraftig kan belastes kap. 471, post 72. Forsinkelsesrenter som er påløpt etter dette tidspunktet, belastes virksomhetens driftsbudsjett. Bevilgningen på posten er regelstyrt.

Det foreslås en bevilgning under posten på 21,9 mill. kroner.

Post 73 Stortingets rettfærdsvederlagsordning

Rettfærdsvederlagsordningen er Stortingets egen ordning der enkeltpersoner som har kommet særlig uheldig ut i sitt møte med det offentlige i forhold til andre på samme tid, kan søke om en skjønsmessig kompensasjon. Søknadene avgjøres av Stortingets utvalg for rettfærdsvederlag. Ordningen er basert på sedvane og er ikke nærmere regulert i formelle regler.

På bakgrunn av regnskapstall og anslag foreslås en bevilgning under posten på 62 mill. kroner.

Kap. 472 Voldsoffererstatning og rådgiving for kriminalitetsofre

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap	Saldert	Forslag
		2013	budsjett 2014	2015
01	Driftsutgifter	45 525	46 392	28 966
70	Erstatning til voldsofre, <i>overslagsbevilgning</i>	530 932	435 514	371 894
	Sum kap. 0472	576 457	481 906	400 860

Kontoret for voldsoffererstatning behandler søknader om voldsoffererstatning fra personer som er påført personskade som følge av straffbar voldshandling. Bemanningen ved Kontoret for voldsoffererstatning utgjorde 60,5 årsverk per 1. mars 2014. Kontoret behandler og avgjør søknader om voldsoffererstatning i første instans.

Kontoret for voldsoffererstatning har ansvaret for Rådgivningskontorene for kriminalitetsofre, i alt 14 kontorer. Bemanningen ved Rådgivningskontorene for kriminalitetsofre utgjorde 12,66 årsverk per 1. mars 2014.

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på posten dekker driftsutgifter til Kontoret for voldsoffererstatning og driftsutgifter for Rådgivningskontorene for kriminalitetsofre.

I forbindelse med innføring av nøytral merverdiavgift i staten, foreslås bevilgningen redusert

med 2,081 mill. kroner under kap. 472, post 01. For nærmere omtale vises det til del III (omtale av særlige tema) pkt. 4 og Gul bok 2015.

Bevilgningen foreslås redusert med 0,2 mill. kroner i forbindelse med avbyråkratisering- og effektiviseringsreformen i statlige virksomheter. For nærmere omtale vises det til del III (omtale av særlige tema) pkt. 4 og Gul bok 2015.

Det foreslås en bevilgning under posten på 29,0 mill. kroner.

Post 70 Erstatning til voldsofre, overslagsbevilgning

Posten er en regelstyrt overslagsbevilgning og skal gå til erstatning i saker etter voldsoffererstatningsloven.

Basert på regnskapstall og forventet utvikling foreslås det en bevilgning under posten på 371,9 mill. kroner.

Kap. 473 Statens sivilrettsforvaltning

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap	Saldert	Forslag
		2013	budsjett 2014	2015
01	Driftsutgifter	41 430	42 958	42 597
	Sum kap. 0473	41 430	42 958	42 597

Statens sivilrettsforvaltning fatter etter delegasjon vedtak på flere sivilrettslige felt, herunder erstatning i anledning av straffeforfølgning etter straffeprosessloven kapittel 31, klagesaker etter lov om fri rettshjelp, klager over fylkesmennenes vedtak i tomtfestesaker og oppgaven med stadfestelse av testament. Virksomheten utøver sekretariatsfunksjon for Erstatningsnemnda for voldsofre, Stortingets rettfærdsvederlagsutvalg, Den rettsmedisinske kommisjon og Barnesakkyndig

kommisjon. Fra og med 1. januar 2013 ble Statens sivilrettsforvaltning også tillagt funksjon som sekretariat for Konkursrådet og rollen som sentral vergemålsmyndighet.

Statens sivilrettsforvaltning skal være et kompetansesenter på fagområdene som tilligger virksomheten.

Bemanningen i Statens sivilrettsforvaltning utgjorde 65 årsverk per 1. mars 2014.

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på posten dekker driftsutgifter til Statens sivilrettsforvaltning. Bevilgningen dekker også godtgjørelser, reise- og kursutgifter til medlemmer av utvalgene for rettferdsvederlag og Erstatningsnemnda for voldsofre. Bevilgningen dekker i tillegg de ordinære driftsutgiftene til Den rettsmedisinske kommisjon, herunder kommisjonens sekretariat. Bevilgningen dekker også driftsutgiftene til sekretariatet for Konkursrådet, samt øvrige utgifter knyttet til Konkursrådet, herunder godtgjørelser og reiseutgifter til medlemmene av rådet.

Det foreslås at Justis- og beredskapsdepartementet i 2014 får fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 473, post 01 mot tilsvarende merinntekter under kap. 3473, post 01, jf. forslag til vedtak.

Videre foreslås det at Justis- og beredskapsdepartementet i 2015 kan nettoføre som utgiftsreduksjon under kap 473, post 01, inntektene ved avholdelse av kurs og konferanser i regi av Konkursrådet, samt inntekter fra rådets øvrige virksomhet, jf. forslag til vedtak.

Statens sivilrettsforvaltning har hatt ansvar for å behandle krav om erstatning i motorvognsaker og fikk i Prop. 1 S (2013–2014) omdisponert 900 000 kroner fra kap. 400 for å slutføre saksbehandlingen. Omdisponeringen gjaldt kun for 2014

og skal i utgangspunktet tilbakeføres kap. 400, post 01 fra 2015.

Imidlertid har SRF fra 2015 fått ansvar for en ny oppgave knyttet til rekruttering av medlemmer til Den rettsmedisinske kommisjon. Det er foreslått en ny modell for rekruttering hvor det skal opprettes et innstillingsråd som vurderer kandidatene. SRF har ansvar for det praktiske arbeidet som sekretariat for innstillingsrådet og det er behov for midler både til å dekke SRFs administrative arbeid, og til godtgjøring av medlemmene av innstillingsrådet.

På bakgrunn av ovennevnte foreslås det å redusere bevilgningen under kap. 473, post 01 med 500 000 kroner mot en tilsvarende økning under kap. 400, post 01, jf. omtale under kap. 400.

I forbindelse med innføring av nøytral merverdiavgift i staten, foreslås bevilgningen redusert med 1,1 mill. kroner under kap. 473, post 01. For nærmere omtale vises det til del III (omtale av særlige tema) pkt. 4 og Gul bok 2015.

Bevilgningen foreslås redusert med 200 000 kroner i forbindelse med avbyråkratisering- og effektiviseringsreformen i statlige virksomheter. For nærmere omtale vises det til del III (omtale av særlige tema) pkt. 4 og Gul bok 2015.

Det foreslås en bevilgning under posten på 42,6 mill. kroner.

Kap. 3473 Statens sivilrettsforvaltning

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
01	Diverse inntekter	174	5	5
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	1 573		
18	Refusjon av sykepenger	295		
	Sum kap. 3473	2 042	5	5

Post 01 Diverse inntekter

Inntektene på posten er refusjoner som skal dekke utgifter som Den rettsmedisinske kommisjon har i forbindelse med kurs og eventuelle andre inntekter.

Det foreslås at Justis- og beredskapsdepartementet i 2015 får fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 473, post 01 mot tilsvarende merinntekter under kap. 3473, post 01, jf. forslag til vedtak.

Det foreslås en bevilgning under posten på 5000 kroner.

Kap. 474 Konfliktråd

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap	Saldert	Forslag
		2013	budsjett 2014	2015
01	Driftsutgifter	77 262	93 367	96 510
	Sum kap. 0474	77 262	93 367	96 510

Som en viktig del av rettspleien tilbyr konflikt-rådene mekling, tilrettelagte møter og stormøter mellom parter i konflikt som følge av et straffbart forhold eller sivile uoverensstemmelser av rettslig eller utenomrettslig art. Sekretariatet for konflikt-rådene har ansvaret for drift og utvikling av 22 konfliktråd.

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen skal gå til drift av 22 konfliktråd, og til drift av Sekretariatet for konflikt-rådene. Samlet utgjorde bemanningen ved Sekretariatet og i konflikt-rådene 89,4 årsverk per 1. mars 2014.

Det foreslås at Justis- og beredskapsdepartementet i 2014 får fullmakt til å overskride

bevilgningen under kap. 474, post 01 mot tilsvarende merinntekter under kap. 3474, post 02, jf. forslag til vedtak.

I forbindelse med innføring av nøytral merverdiavgift i staten, foreslås bevilgningen redusert med 1,7 mill. kroner under kap. 474, post 01. For nærmere omtale vises det til del III (omtale av særlige tema) pkt. 4 og Gul bok 2015.

Bevilgningen foreslås redusert med 400 000 kroner i forbindelse med avbyråkratisering- og effektiviseringsreformen i statlige virksomheter. For nærmere omtale vises det til del III (omtale av særlige tema) pkt. 4 og Gul bok 2015.

Det foreslås en bevilgning under posten på 96,5 mill. kroner.

Kap. 3474 Konfliktråd

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap	Saldert	Forslag
		2013	budsjett 2014	2015
02	Refusjoner	226	2 490	2 572
16	Refusjon fødselspenger/adopsjonspenger	584		
18	Refusjon av sykepenger	1 442		
	Sum kap. 3474	2 252	2 490	2 572

Post 02 Refusjoner

Inntektene på posten er refusjoner som skal dekke konflikt-rådernes utgifter i forbindelse med kurs og konferanser.

Det foreslås at Justis- og beredskapsdepartementet i 2014 får fullmakt til å overskride bevilg-

ningen under kap. 474, post 01 mot tilsvarende merinntekter under kap. 3474, post 02, jf. forslag til vedtak.

Det foreslås en bevilgning under posten på 2,6 mill. kroner.

Kap. 475 Bobehandling

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
01	Driftsutgifter	63 576	76 097	66 001
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	7 801	6 877	7 009
	Sum kap. 0475	71 377	82 974	73 010

Bevilgningen på kapitlet dekker statens ansvar for utgifter til konkursbehandling og utgifter til Justis- og beredskapsdepartementets særskilte garantiordning til granskning av konkursboer.

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på kapitlet dekker statens ansvar for utgifter til konkursbehandling i tilfeller hvor boet eller den som begjærer konkurs (rekvirenten) ikke dekker utgiftene. Dette er regelstyrte utgifter etter konkursloven § 73.

I forbindelse med innføring av nøytral merverdiavgift i staten, foreslås bevilgningen redusert med 11 mill. kroner under kap. 475, post 01. For nærmere omtale vises det til del III (omtale av særlige tema) pkt. 4 og Gul bok 2015.

Bevilgningen foreslås redusert med 0,4 mill. kroner i forbindelse med avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen i statlige virksomheter. For nærmere omtale vises det til del III (omtale av særlige tema) pkt. 4 og Gul bok 2015.

Det foreslås en bevilgning under posten på 66,0 mill. kroner.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen på posten skal dekke utgifter til Justis- og beredskapsdepartementets særskilte garantiordning.

Det foreslås at Justis- og beredskapsdepartementet under garantiordningen får fullmakt til å kunne pådra seg forpliktelser med inntil 10 mill. kroner utover gitt bevilgning under kap. 475, post 21, men slik at totalrammen for nytt og gammelt ansvar ikke overstiger 33 mill. kroner, jf. forslag til vedtak. Videre foreslås det at Justis- og beredskapsdepartementet i 2015 får fullmakt til å nettopføre som utgiftsreduksjon under kap. 475, post 21 tilbakebetalte inntekter under garantiordningen, jf. forslag til vedtak. Slik tilbakebetaling skjer når boet likevel får inn penger etter at tingretten har betalt ut garantibeløp til bostyrer.

I forbindelse med innføring av nøytral merverdiavgift i staten, foreslås bevilgningen redusert med 60 000 kroner under kap. 475, post 21. For nærmere omtale vises det til del III (omtale av særlige tema) pkt. 4 og Gul bok 2015.

Bevilgningen foreslås redusert med 62 000 kroner i forbindelse med avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen i statlige virksomheter. For nærmere omtale vises det til del III (omtale av særlige tema) pkt. 4 og Gul bok 2015.

Det foreslås en bevilgning under posten på 7,0 mill. kroner.

Programkategori 06.80 Svalbardbudsjettet

Utgifter under programkategori 06.80 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)					
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015	Pst. endr. 14/15
50-59	Overføringer til andre statsregnskaper	176 072	322 780	283 565	-12,1
	Sum kategori 06.80	176 072	322 780	283 565	-12,1

Utgifter under programkategori 06.80 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015	Pst. endr. 14/15
480	Svalbardbudsjettet	176 072	322 780	283 565	-12,1
	Sum kategori 06.80	176 072	322 780	283 565	-12,1

Det er gitt en nærmere redegjørelse for målene for norsk svalbardpolitikk i Prop. 1 S (2014–2015) Svalbardbudsjettet.

Justis- og beredskapsdepartementet fremmer svalbardbudsjettet som en egen budsjettproposisjon samtidig med statsbudsjettet. Bakgrunnen for dette er artikkel 8 i Svalbardtraktaten som begrenser adgangen til å oppkreve skatter og avgifter på Svalbard og hvordan disse midlene kan anvendes. De skatter og avgifter som innkreves på Svalbard skal i sin helhet komme Svalbard til gode.

Hvert år gis et tilskudd fra statsbudsjettet til dekning av underskuddet på svalbardbudsjettet. For 2015 er det foreslått 417,8 mill. kroner i utgifter og 134,2 mill. kroner i inntekter på svalbardbudsjettet. Differansen på 283,6 mill. kroner mellom utgifter og inntekter i svalbardbudsjettet danner grunnlaget for tilskuddet over Justis- og beredskapsdepartementets kap. 480.

Det er bred politisk enighet om hovedmålene i svalbardpolitikken, jf. Innst. S. nr. 336 (2008–2009). Målene har ligget fast i lang tid og historien har vist at forvaltning av øygruppa etter disse målene har vært vellykket.

Regjeringen har i Sundvollenerklæringen fastslått at Nordområdene er Norges viktigste uten-

rikspolitiske interesseområde. Regjeringen vil derfor – i lys av utviklingen i nordområdene, med økt aktivitet i form av sjøtransport og ressursutvinning – sikre en sterk norsk tilstedeværelse og suverenitetshevdelse i nordområdene, inkludert Svalbard. I denne sammenhengen er Kystvaktens oppdrag, og god kapasitet innen søk og redning, særlig viktig.

Regjeringen har styrket helikoptertjenesten på Svalbard ved at det fra 1. april 2014 er stasjonert to store og likeverdige helikoptre ved basen i Longyearbyen. Det er bygget ny hangar for å få tilfredsstillende hangarforhold for de nye helikoptrene. Hangaren sto ferdig 1. april da de nye helikoptrene ble satt i tjeneste. Helårsvirkningen av oppgraderingen av helikoptertjenesten har en kostnadsramme på om lag 15,5 mill. kroner i 2015.

Fra sesongen 2014 har Sysselmannen inngått ny kontrakt for tjenestefartøy innenfor en ramme på 35 mill. kroner. Kontrakten innebærer at det er bygd et nytt fartøy med høye miljømål som dekker Sysselmannens behov både i rednings- og beredskapssammenheng og i inspeksjonsøyemed. Fartøyet skulle etter planen være i drift fra seilingssesongen 2014, men ble noe forsinket og først satt i tjeneste fra høsten 2014. I mellomtiden ble det stilt et tilfredsstillende erstatningsfartøy til

disposisjon fra seilingssesongens oppstart og frem til det nye fartøyet var klart.

Tidligere Klima- og forurensningsdirektoratet (nåværende Miljødirektoratet) har pålagt Longyearbyen lokalstyre (LL) et rensekraftverk i Longyearbyen. Renseanlegget er fullfinansiert med statlige midler over svalbardbudsjettene 2012–2014. Renseanlegget er planlagt ferdigstilt ved utgangen av 2015. I desember 2012 brøt det ut brann i energiverket i Longyearbyen. Brannen medførte betydelige skader og avdekket samtidig flere sårbarheter i energiforsyningen i Longyearbyen. En del av disse sårbarhetene ved kraftverket er nå utbedret.

Våren 2013 forelå en tilstands- og levetidsvurdering av energiverket i Longyearbyen. De faglige vurderingene i analysen var klare på at det er et sterkt behov for å foreta oppgraderinger og investeringer i kraftverket for å sikre leveransen av strøm og varme og forlenge levetiden til kraftverket. Arbeidet er kostnadsberegnet til om lag 98 mill. kroner i nyinvesteringer og ekstraordinære vedlikeholdstiltak. For å redusere risikoen for svikt i energileveransene ble det anbefalt at arbeidet igangsettes snarest mulig.

Som eier av kraftverket i Longyearbyen er Longyearbyen lokalstyre ansvarlig for sikkerheten i leveransen av varme og energi i lokalsamfunnet. De faglige anbefalingene i tilstands- og levetidsvurderingen bidro, sammen med kritiske brudd i nettopp leveransen av varme og energi våren og forsommeren 2013, til at lokalstyret igangsatte arbeidet umiddelbart. Gjennom omdisponeringer og bruk av fondsavsetninger har lokalstyret planlagt å bruke 11 mill. kroner til dette arbeidet i 2014.

Regjeringen foreslår at de resterende kostnadene med rehabiliteringen (om lag 87 mill. kroner) dekkes som et spleiselag der Lokalstyret dekker 1/3 og staten 2/3 av kostnadene. Regjeringen foreslår derfor at det bevilges 13,3 mill. kroner i svalbardbudsjettet for 2015 som statens andel av dette arbeidet. Den statlige medfinansieringen på 2/3 betinger at LL dekker 1/3 av de resterende kostnadene med rehabiliteringen.

Bevilgningen foreslås videre økt med 35 000 kroner i forbindelse med valgfag i 10. klasse, med 210 000 kroner i forbindelse med gratis kjernetid for treåringer i barnehage og med 50 000 kroner i forbindelse med moderasjonsordningen for foreldrebetaling i barnehage, samt reduseres med 252 000 kroner i forbindelse med mindre barnehaageetterspørsel (grunnet økt kontantstøtte), med 57 000 kroner grunnet avvikling av ordningen med frukt og grønt i skolen, og med 41 000 kroner i støtte til kulturskolen.

Sysselmannen har de senere årene opplevd en økning i sine oppgaver både i omfang og kompleksitet. De senere år har presset på kontorarealer økt og bidratt til et behov for å utvide Sysselmannens administrasjonsbygg. Dette arbeidet ble igangsatt i 2013 og blir ferdigstilt høsten 2014. Gjennom denne utvidelsen blir det etablert et tidsmessig stabsrom til bruk ved større hendelser der det settes krisestab. Økte stillingsrammer for politiavdelingen fra 1. juli 2014 gjør Sysselmannen i stand til – innenfor de gjeldende arbeidstidsbestemmelsene for politiet – å løse nye og større utfordringer på rednings- og beredskapsområdet og på sikkerhetsområdet.

Tabell 2.32 Utviklingen i svalbardbudsjettets utgiftsside og tilskudd (i 1000 kr)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Tilskudd kap. 480	113,0	91,1	120,7	145,5	323,2	283,6
Svalbardbudsjettet utgifter	248,8	266,9	293,5	317,4	455,8	417,8

I 2014 ble budsjettet økt blant annet grunnet utvidet helikopterberedskap, leie av ny helikopterhangar samt anskaffelse av nytt tjenestefartøy.

I tillegg til tilskuddet over kap 480, har staten årlig betydelige utgifter, blant annet til støtte til forskning på Svalbard og til nasjonale tiltak som sykehus og universitet i Longyearbyen. Utgif-

tene til disse formålene bevilges over det ordinære statsbudsjettet under de enkelte fagdepartementers kapitler. En oversikt over og omtale av bevilgninger til svalbardformål over de andre fagdepartementers budsjetter er gitt i Prop. 1 S (2014–2015) Svalbardbudsjettet punkt 4 og vedlegg 1.

Programkategori 06.90 Beskyttelse og innvandring

Utgifter under programkategori 06.90 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)					
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015	Pst. endr. 14/15
01-23	Driftsutgifter	2 927 214	3 223 022	2 704 803	-16,1
30-49	Nybygg, anlegg mv.	31 614			
60-69	Overføringer til kommuner	238 621	342 898	244 103	-28,8
70-89	Overføringer til private	656 980	766 247	568 077	-25,9
	Sum kategori 06.90	3 854 429	4 332 167	3 516 983	-18,8

Utgifter under programkategori 06.90 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015	Pst. endr. 14/15
490	Utlendingsdirektoratet	3 540 543	4 038 117	3 236 864	-19,8
491	Utlendingsnemnda	313 886	294 050	280 119	-4,7
	Sum kategori 06.90	3 854 429	4 332 167	3 516 983	-18,8

1 Innledning

Programkategori 06.90 omfatter utforming og iverksetting av asyl- og innvandringspolitikk som Justis- og beredskapsdepartementet har ansvar for, med unntak av oppgaver som sorterer under politiets ansvarsområde og er beskrevet under programkategori 06.40. Kategori 06.90 omfatter

bl.a. utvikling og forvaltning av utlendingslovgivningen, drift av asylmottak, assistert retur og drift av Utlendingsdirektoratet (UDI) og Utlendingsnemnda (UNE).

Politikkområdet reguleres primært av utlendingsloven og utlendingsforskriften, rundskriv og instruksjer.

Tabell 2.33 Sentrale prognoser til grunn for 2015–budsjettet

	Antall
Asylsøkere til Norge	11 000
Oppholdssaker til UDI	90 430
Personer i mottak og omsorgssentre gjennomsnitt	13 700

Tallene i tabellen er prognoser og må ikke forveksles med måltall. Prognoser som gjelder asylsøkere og innvandring er usikre. Prognosene er satt 13. juni 2014 av Beregningsgruppa for utlendingsforvaltningen. Prognosene fastsettes fire ganger i året i forbindelse med milepæler i arbeidet med statsbudsjettet.

1.1 Asylkjeden

Justis- og beredskapsdepartementet vil i 2015 ha særskilt oppmerksomhet på asylkjeden.

Asylkjeden kan defineres som prosessen fra en person vurderer å forlate sitt hjemland for å søke asyl, til en tidligere asylsøker med oppholdstillatelse inngår som en ordinær innbygger i en kommune, eller en tidligere asylsøker med avslag forlater Norge. Virkemidler tilknyttet asylkjeden ligger under flere programkategorier og departementer. Hovedvekten av virkemidlene er å finne under Justis- og beredskapsdepartementets ansvarsområde, som både har et sektoransvar og et samordningsansvar for asylpolitikken. Justis- og beredskapsdepartementets sektoransvar for asylpolitikken framkommer av tabellen under:

Tabell 2.34 Justis- og beredskapsdepartementets ansvar for asylpolitikken

Politiet, UDI og UNE	Registrering og behandling av asylsøknader
UDI	Innkvartering av asylsøkere i mottak
UDI	Assistert retur
Politiet	Tvangsretur
Statens sivilrettsforvaltning/UDI	Fri rettshjelp/advokatordning
Statens sivilrettsforvaltning	Representantordning for enslige mindreårige asylsøkere

Tabell 2.35 Andre departementers ansvar for asylpolitikken

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	Bosetting og integrering Barneverntjenester til alle barn i landet Bo- og omsorgstilbud til enslige mindreårige asylsøkere under 15 år Tilskudd til organisasjoner som fremmer asylsøkeres interesser
Kunnskapsdepartementet	Grunnskole Videregående opplæring
Utenriksdepartementet	Bistand under behandling av asylsøknader Bidra i arbeidet for flere returavtaler, og bruke Norges posisjon til å sikre flere avtaler
Helse- og omsorgsdepartementet	Helse- og omsorgstjenester til asylsøkere
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	Bostønad

Etablering av asylmottak gir også viktige oppgaver for vertskommunen, bl.a. innenfor primærhelsetjenesten, det lokale barnevernet og grunnopplæringen.

1.2 Ny målstruktur

Justis- og beredskapsdepartementet er opptatt av å sikre økt handlekraft og gjennomføringsevne og at tjenestene gjennomføres effektivt med god kvalitet. For å oppnå dette har departementet utarbeidet en ny målstruktur for justissektoren. I den nye målstrukturen er antall mål redusert betydelig.

Målene er nå spisset mot prioriterte områder i jussektoren. Målene er endringsmål som skal gi gjenfinnbare effekter for samfunnet og brukerne.

På migrasjonsfeltet er det prioritert å sette mål knyttet til asylkjeden. Som bakgrunn for målformuleringene er det for asylkjeden som helhet identifisert fem hovedutfordringer:

- Høyt antall asylsøkere uten beskyttelsesbehov
- Uavklart identitet for stor andel av asylsøkerne
- Lang ventetid for bosetting
- Lang tid før retur finner sted
- Samhandlingsutfordringer

Justis- og beredskapsdepartementet har på den bakgrunn fastsatt følgende hovedmål for dette departementets portefølje innenfor asylkjeden:

- Færre asylsøkere uten beskyttelsesbehov
- Raskere retur
- Raskere avklaring av identitet

Rask bosetting er definert som et delmål av Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. I tillegg til de mål som er fastsatt for asylkjeden skal utlendingsforvaltningen sørge for en effektiv, retts-sikker og forutsigbar saksbehandling.

Tabell 2.36 Registrerte asylankomster til Norge 2009–2013

	2009	2010	2011	2012	2013
Antall	17 226	10 064	9 053	9 785	11 983

Kilde: UDI

Per 31. august 2014 har det kommet 7 467 asylsøkere til Norge, fem prosent færre enn på samme tid i 2013.

Norge mottok 11 983 asylsøkere i 2013, det vil si at Norge, i forhold til folketall, mottok rundt tre ganger så mange asylsøkere som EUs gjennomsnitt. I 2013 kom det 1 070 enslige mindreårige asylsøkere til Norge. Antallet asylsøkere med antatt grunnløse søknader er redusert de seneste årene. Det er likevel potensial for å redusere ankomsttallet for denne gruppen ytterligere.

Det er mange eksempler på at asylinstituttet er forsøkt misbrukt for å få opphold i Norge på feilaktig grunnlag: Personer som søker asyl uten beskyttelsesbehov, personer som søker asyl i flere land i Europa, personer som søker asyl i det de pågripes for kriminelle handlinger og personer som oppgir feil identitet.

Økning av antall asylsøkere medfører økte offentlige utgifter. Utgiftene til mottak av asylsøkere i innledende fase dekkes i stor grad innen-

2 Budsjettmessige prioriteringer

- Øke måltallet til 2 300 assisterte returer i 2014. Antallet inkluderer personer under Dublin-forordningen som returnerer til hjemlandet. Dette er 200 flere enn det som lå til grunn for saldert budsjett 2014. Bevilgningen foreslås på denne bakgrunn økt med 13 mill. kroner.
- Videreføre en tilleggskvotepå 500 plasser fra Syria, og at 500 av plassene innenfor den ordinære kvoten forbeholdes syrere. Det foreslås på denne bakgrunn å bevilge 10,8 mill. kroner under kap. 490, jf. også budsjettforslag under programkategori 06.40 og Prop. 1 S (2014–2015) for Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.

3 Asylkjeden

3.1 Asylankomster – resultater 2013

Søknad om beskyttelse (asyl) fremsettes for politiet, i praksis vanligvis for Politiets utlendingsenhet (PU). Bevilgninger til PU er omtalt under programkategori 06.40.

for bistandsrammen. Ved uforholdsmessig store ankomster kan derfor Norges evne til å avhjelpe de humanitære behovene i flyktningssituasjoners nærrområder bli svekket. I tillegg settes det norske asylsystemet og bosettingsevnen under press. Det er derfor viktig å redusere antall asylsøkere uten beskyttelsesbehov.

Schengen-samarbeidet innebærer bl.a. at indre grensekontroll på Schengen-territoriet er opphevet for å sikre smidigere mobilitet. Dette gjelder både for Schengen-landenes egne borgere og for tredjelandsborgere. Mulighetene for å kontrollere tredjelandsborgere som har fått oppholdstillatelse eller Schengen-visum er redusert. Medlemslandene kan, etter avtale, utstede Schengen-visum på vegne av hverandre, noe som innebærer mindre kontroll med hvem det utstedes visum til. Fraværet av kontroll på Schengen-området indre grenser betyr økt behov for kontroll på Schengen-områdets yttergrense. Deler av yttergrensen er under press, spesielt sjø-

grensen i Middelhavet, som mange migranter krysser irregulært.

3.1.1 Strategier og tiltak for å redusere antallet asylsøkere uten beskyttelsesbehov

Norges tilknytningsavtale til Schengen-samarbeidet danner grunnlaget for norsk visumpolitikk og inn- og utreisekontroll av reisende.

Hvert enkelt Schengen-land har ansvaret for å kontrollere sin del av yttergrensen. Ulik belastning gjør imidlertid at noen land er avhengig av assistanse fra fellesinstanser og fra andre medlemsland. Norge bidrar til å styrke asyl- og migrasjonsforvaltningen i Hellas gjennom EØS-finansieringsmidler, jf. Prop. 1 S (2014–2015) for Utenriksdepartementet. Regjeringen har avsatt om lag 21 mill. euro til asyl- og migrasjonsformål (om lag 175 mill. kroner) for perioden 2012–2016.

Visa Information System (VIS) er et visuminformasjonsystem for Schengen-landene for utveksling av visumopplysninger mellom statene i forbindelse med behandling og avgjørelse av visumsøknader. VIS bidrar også til å styrke kontrollen av yttergrensene. VIS er i ferd med å bli implementert og oppgradert for å øke kapasiteten.

EU-kommisjonen fremmet i mai 2014 forslag om endringer i visumregelverket, med henblikk på større fleksibilitet for bona fide-reisende³, samtidig som kontrollnivået opprettholdes.

Gjennom Dublin-samarbeidet fastsettes det hvilket europeisk land som skal ha ansvaret for å behandle en asylsøknad. Det første landet en asylsøker kommer til skal behandle asylsøknaden. Regjeringen vil arbeide for at dette samarbeidet fungerer best mulig etter formålet og for at også andre land kan ta sitt ansvar etter Dublin-reglene.

Økt satsing på rask assistert retur og tvangsretur, jf. pkt. 3.5 og programkategori 06.40, vil også ha innvirkning på antall asylsøkere uten beskyttelsesbehov.

Justis- og beredskapsdepartementet har i 2013 finansiert en informasjonskampanje i Somalia, i regi av International Organization of Migration (IOM), Somalia med 4 mill. kroner over kap. 490, post 72. Prosjektet skal forebygge migrasjon ved å informere potensielle migranter i hele Somalia om risikoen ved migrasjon. Prosjektet løper inn i 2014. Departementet har videre støttet program for assistert retur fra Egypt og Libya, i regi av

IOM Egypt, med 4,1 mill. kroner. Målet er å forebygge migrasjon over Middelhavet ved å tilby migranter i Egypt og Libya assistert retur til hjemlandet. Justis- og beredskapsdepartementet jobber kontinuerlig med utvikling av nye prosjekter som skal redusere antall asylsøkere uten beskyttelsesbehov og legge til rette for retur, jf. omtale under kap. 490, post 72.

3.2 Saksbehandling asylsaker – resultater 2013

UDI behandler søknader om asyl i første instans. En del av asylsøknadene blir ikke realitetsbehandlet i Norge, men avslått på formelt grunnlag i henhold til Dublin-regelverket. Grunnen er at en annen europeisk stat har plikt til å realitetsbehandle asylsøknaden.

UNE er klageinstans for vedtak fattet av UDI i saker etter utlendingsloven og statsborgerloven. UNEs vedtak er endelige. UNE har i tillegg en plikt til å vurdere omgjøringsanmodninger. I 2013 mottok UNE 4 143 omgjøringsanmodninger i asylsaker. For 54 pst. av omgjøringsanmodningene hadde klageren allerede fremmet omgjøringsanmodning minst én gang tidligere. I 2013 førte 10 pst. av omgjøringsanmodningene til at klageren fikk medhold.

Underveis i søknadsprosessen gis det veiledning og hjelp til asylsøkere. UDI har inngått avtale med Norsk Organisasjon for Asylsøkere (NOAS), som tilbyr informasjon til nyankomne asylsøkere om asylprosedyren og rettigheter og plikter knyttet til asylsøknaden. Denne ordningen evalueres nå eksternt. I asylintervjuer brukes det tolk, jf. utlendingsforskriften § 17-2 tredje ledd og kap. 490, post 22. Videre har asylsøkere rett til fri rettshjelp i inn- til fem timer i forbindelse med klage over avslag på søknad om beskyttelse, og ytterligere fem timer ved eventuelt personlig fremmøte i UNE. Enslige mindreårige asylsøkere har rett til fri advokatbi-stand også i første instans. Det er i tilknytning til vergemålsordningen en representantordning for enslige mindreårige asylsøkere som sikrer at disse asylsøkerne får oppnevnt en representant i ulike stadier i saksbehandlingen. Se programkategori 06.60 for generell omtale av vergemålsordningen.

3.2.1 UDI

UDI har over tid arbeidet for å forbedre arbeidsprosesser og har tatt i bruk dataløsninger knyttet til EFFEKT-programmet, et utviklingsprogram for IKT-løsninger i utlendingsforvaltningen. Som tabellen under viser, har saksbehandlingstiden for og restansene i asylsaker gått ned.

³ Bona fide betyr «i god tro». Bona fide-reisende er altså personer som forholder seg til gjeldende regelverk, og ikke har intensjon om å søke asyl eller oppholde seg ulovlig i landet.

Tabell 2.37 Saksbehandlingstid realitetsbehandlede asylsaker og restanser for alle asylsaker i UDI

	2009	2010	2011	2012	2013
Median saksbehandlingstid, dager	227	265	153	87	59
Restanser 31. desember	10 861	4 903	4 149	2 916	2 770

Av asylsøknadene UDI avgjorde i 2013, ble 71 pst. realitetsbehandlet. 21 pst. ble behandlet etter Dublin-regelverket og 8 pst. ble trukket eller henlagt. I tabellen under regnes innvilgelsesprosenten ut fra andel innvilgelser av realitets-

behandlede søknader i første instans (UDI) basert på *vedtaksår*.

I 2013 fikk 8 983 asylsøkere realitetsbehandlet asylsøknaden av UDI. Av disse fikk 5 818 opphold i Norge. Dette tilsvarer en innvilgelsesprosent på 65.

Tabell 2.38 Positive vedtak etter behandlede asylsøknader i UDI¹

	2009	2010	2011	2012	2013
Innvilgelsesprosent UDI	42	41	51	58	65
Ordinær flyktningstatus (konvensjonsflyktning)	1 753	2 974	2 810	3 667	4 523
Annen flyktningstatus	-	1 565	766	1 184	1 003
Opphold på humanitært grunnlag	2 722	751	444	328	292
Sum	4 475	5 290	4 020	5 179	5 818

¹ Endringene i kategorier fra 2010 kom etter innføring av ny utlendingslov.

3.2.2 UNE

UNE hadde god resultatoppnåelse i 2013 for alle saker, herunder asylsaker. Median saksbehand-

lingstid for ferdigbehandlede asylsaker gikk klart ned fra 2012 til 2013. Det samme gjelder alder på ubehandlede saker. Se tabell under.

Tabell 2.39 Saksbehandlingstid og alder på restanser – asylsaker UNE¹

	2009	2010	2011	2012	2013
Median saksbehandlingstid, dager.	135	152	266	293	213
Alder ubehandlede saker per 31. desember, dager, median	90	171	285	223	124

¹ Ved beregning av UNEs egen saksbehandlingstid trekkes fra utetid, dvs. tid som for eksempel går til berostillelse og verifiseringer.

I 2013 fikk 1 007 personer opphold etter behandling av asylsøknad og påfølgende klage i UNE.

Som tabellen under viser fikk nesten halvparten av disse opphold på humanitært grunnlag.

Tabell 2.40 Innvilgelser etter behandling i UNE–asylsaker

År	2009	2010	2011	2012	2013
Innvilgelsesprosent UNE	6	5	8	11	11
Konvensjonsflyktning	44	167	287	281	347
Annen flyktningstatus	-	71	91	293	175
Opphold på humanitært grunnlag	392	173	336	370	485
Sum UNE	436	411	714	944	1 007

Kilde: UNE

3.2.3 Manglende avklaring av identitet er en utfordring ved saksbehandling av asylsaker

For utdypende informasjon om arbeidet med identitetsavklaringer, vises det til programkategori 06.40.

Det er viktig at personer som er i Norge har avklart identitet, bl.a. ut fra sikkerhetshensyn og returhensyn. Om lag 95 pst. av asylsøkerne som kom til Norge i 2013 kom uten pass. Arbeidet med å fastsette rett identitet er utfordrende, spesielt i saker hvor asylsøkeren bevisst forsøker å skjule sin egentlige identitet. Politiet erfarer at i en del saker motarbeider asylsøkere politiets arbeid. Usikker identitet medfører økt saksbehandlingstid. Avklart identitet vil gi et godt grunnlag for å fatte riktige vedtak i utlendingssaker og vil forebygge kriminalitet og legge til rette for raskere retur.

3.2.4 Strategier og tiltak saksbehandling – asylsaker

Regjeringen foreslår å øke bevilgningen til politiets ID-arbeid med 5,4 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett 2014, jf. omtale under programkategori 06.40. Arbeidet med å avklare identitet starter i forbindelse med registrering av asylsøknaden hos PU. Gjennom mekanismer i Dublinforordningen klarlegges det om en annen stat er ansvarlig for å behandle asylsaken. UDI har som en del av pågående konseptvalgutredning for IKT-området, fått i oppdrag å se på tiltak for bedre identitetskontroll.

Justis- og beredskapsdepartementet sendte 6. juni 2014 på høring forslag til endringer i utlendingsloven og utlendingsforskriften. Endringene gjelder gjennomføring av Europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 603/2013 av 26. juni 2013 (Eurodac-forordningen av 2013) i norsk rett. Hovedformålet med forordningen er et bedre system for overføring av fingeravtrykk og sletting av

data samt rette mangler ved medlemsstatenes tilgang til relevant informasjon om asylsøkere i andre medlemsstater.

3.2.5 Andre tiltak asylsaker

Justis- og beredskapsdepartementet sendte 6. juni 2014 på høring forslag til endringer i utlendingsforskriften § 8-5. Forslaget går ut på å tydeliggjøre regelverket om oppholdstillatelse som følge av barns tilknytning til Norge. Videre foreslås det i høringen å tydeliggjøre hvilke vurderinger som skal fremgå av vedtak som berører barn, jf. utlendingsforskriften § 17-1a.

En forskriftsendring som gjennomfører en engangsløsning for en gruppe lengeværende barn og deres nærmeste familie trådte i kraft 1. juli 2014.

3.3 Asylmottak – resultater 2013

Asylsøkere skal gis tilbud om mottaksplass fra søknad om asyl fremmes til bosetting eller retur gjennomføres. Nyankomne asylsøkere plasseres i transittmottak. Deretter plasseres asylsøkere i ordinære asylmottak. Det er særskilte plasser og eget tilbud for asylsøkere under 18 år som kommer alene (enslige mindreårige asylsøkere). Enslike mindreårige asylsøkere under 15 år blir plassert i omsorgssentre i regi av Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.

Utgifter knyttet til mottak utgjør de største utgiftene i asylkjeden. Utgiftene knytter seg til drift av mottak, tilskudd til vertskommuner (kommuner med asylmottak) og ytelser til beboere i mottak. Samlede utgifter knyttet til innkvartering i asylmottak, ekskl. UDIs driftsutgifter knyttet til mottaksdrift, var i 2013 i underkant av 2,45 mrd. kroner over kap. 490, post 21, 60, 70 og 71. I tillegg ble det bevilget 117 mill. kroner over Kunnskapsdepartementets kap. 225, post 64 Tilskudd

til opplæring av unge asylsøkere og barn av asylsøkere.

Ved utgangen av 2013 var det 126 asylmottak i Norge. UDI har avtaler om drift av fem transittmottak, totalt 1 730 plasser. Utgifter knyttet til

transittmottak, ekskl. plasser for enslige mindreårige, var på 273 mill. kroner i 2013. Kapasitetsutnyttelsen i mottak var ca. 86 pst. i 2013. Ved utløpet av 2013 bodde det 3 491 barn i norske asylmottak.

Tabell 2.41 Nøkkeltall om asylmottak

	Beboere i mottak	Herav barn	Antall mottak	Antall vertskommuner
31. desember 2009	19 490	5 461	150	129
31. desember 2010	16 599	4 295	129	113
31. desember 2011	15 737	3 814	116	109
31. desember 2012	15 645	3 685	104	100
31. desember 2013	16 326	3 491	126	112
31. august 2014	15 050	3 069	122	105

Kilde: UDI

Tabell 2.42 Registrerte beboere i mottak

Status	31. desember 2013	31. august 2014
Med tillatelse, skal bosettes	5 381	4 977
Med utreiseplikt	5 692	4 351
Med tillatelse, skal ikke bosettes	459	515
Med søknad til behandling i UDI	2 534	3 636
Med avslag til klagebehandling	2 131	1 435
Henlagt/trukket/annen status/manglende registrering	121	120
Enslige mindreårige med begrenset tillatelse	8	16
Totalt	16 326	15 050

Kilde: UDI

Tabell 2.43 Personer i mottak som skal bosettes eller med utreiseplikt per 31. desember¹

	2009	2010	2011	2012	2013	31. august 2014
Skal bosettes	1 300	1 600	1 900	3 800	5 400	5 000
Med utreiseplikt	4 300	4 400	4 900	4 900	5 700	4 400

¹ Det er usikkerhet knyttet til de historiske tallene. Tallene er derfor avrundet.

Kilde: UDI

3.3.1 Mange beboere i mottak uten status som asylsøkere

En stor andel av beboerne i asylmottakene har fått endelig svar på sin asylsøknad og er dermed ikke asylsøkere lenger, jf. tabellene over. Per 31. august

2014 var det om lag 4 400 personer med utreiseplikt i mottak og om lag 5 000 personer som ventet på bosetting. Selv om det har vært en meget stor nedgang siden årsskiftet, er det viktig å fortsette arbeidet med å redusere antall personer med endelig svar på asylsøknad i mottak.

Lang tid før bosetting eller retur finner sted fører til økt behov for mottaksplasser og økte utgifter for UDI. Videre skaper det utfordringer for integrering av personer som skal bosettes.

Sammensetningen av beboere i mottak med ulik status medfører ulike krav til innhold og aktiviteter på mottakene. Personer som har fått beskyttelse skal gjøre seg klare for et liv i Norge. Personer med endelig avslag skal motiveres til å returnere til hjemlandet, mens personer med søknad til behandling kun venter på avklaring.

3.3.2 Differensiert mottaksstruktur

Mottakstilbudet skal differensieres, slik at personer med lik status i asylsøknad i større grad innkvarteres sammen. Målet er å fremme integrering for personer som har fått oppholdstillatelse og å stimulere til retur for personer med utreiseplikt.

Departementets innsats for å øke antall returer er omtalt under pkt. 3.5, herunder returfremmende tiltak i mottak. Strategi for å øke bosetting er omtalt i Prop. 1 S (2014–2015) for Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.

Regjeringen la 23. mai 2014 fram Prop. 103 L (2013–2014) *Endringer i utlendingsloven (politiattest ved tilsetjing i mottak)*. Endringene innebærer bl.a. at det vil være obligatorisk for alle som skal arbeide med, eller ha oppgaver knyttet til mindreårige i mottak, å fremlegge barneomsorgsattest. Stortinget sluttet seg til forslaget 16. juni 2014, jf. Innst. 297 L (2013–2014). Lovendringen trådte i kraft 1. september 2014.

Regjeringen la 23. mai 2014 fram Prop. 104 L (2013–2014) *Endringer i utlendingsloven m.m. (unntak fra taushetsplikt)*. Forslaget innebærer lovfesting av visse unntak fra taushetsplikten for ansatte i asylmottak, barnevernets omsorgssentre og andre barneverninstitusjoner når utlendingsmyndighetene er mottaker av opplysningene. Saken er til behandling i Stortinget.

3.4 Overføringsflyktninger – resultater 2013

Norge har et årlig uttak av overføringsflyktninger i tråd med Stortingets årlige budsjettvedtak, jf. tabell under. Justis- og beredskapsdepartementet fastsetter, i forståelse med Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet og Utenriksdepartementet, hvilke flyktninggrupper som skal overføres til Norge. FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og norske frivillige organisasjoner gis også mulighet til å komme med innspill. UDI fattet vedtak om uttak av enkeltflyktninger i samsvar med den fastsatte fordelingen, normalt i samarbeid med UNHCR.

Kvoten blir vurdert fleksibelt i treårsperioder. Plasser som ikke blir benyttet ett år, kan overføres til andre år innenfor perioden. 2015 er siste året i gjeldende treårsperiode for fleksibel anvendelse av kvoteplassene.

Globalt fremmet UNHCR i 2013 saker for om lag 93 200 flyktninger. 71 400 flyktninger ble i 2013 overført til et nytt land i samarbeid med UNHCR.

Tabell 2.44 Overføringsflyktninger, uttak 2009–2013

År	2009	2010	2011	2012	2013
Personer	1 112	1 130	1 378	1 076	1 078

Kilde: UDI

Regjeringen foreslo 8. november 2013 en tilleggskvote for 2014 på 500 plasser for flyktninger fra Syria, jf. Prop. 1 S Tillegg nr. 1 (2013–2014). Stortinget sluttet seg til forslaget. I tillegg ble det satt av 500 plasser på den ordinære kvoten til denne gruppen. De syriske flyktningene ble hentet fra Libanon, Jordan og Tyrkia.

3.4.1 Anmodningsvedtak fra Stortinget – overføringsflyktninger

Stortinget vedtok 10. juni 2014 anmodningsvedtak nr. 450. Regjeringen bes i anmodnings-

vedtaket om å forelegge for Stortinget en redegjørelse for hvordan Norge kan bistå naboland som Libanon og Jordan med å håndtere flyktningstrømmen fra Syria, samt en vurdering av hvor mange flere syriske flyktninger Norge kan ta imot i 2014–2015. For spørsmålet om bistand til naboland, vises det til Utenriksdepartementets Prop. 1 S (2014–2015).

Norge tar i 2014 imot 1 000 flyktninger fra Syria på kvoten for overføringsflyktninger. Norge har med dette vært en viktig bidragsyter til at UNHCRs måltall for 2014 om å gjenbosette og relokalisere 30 000 syriske flyktninger blir nådd.

UNHCR har ikke kapasitet til å fremme flere saker i 2014 enn det som allerede er planlagt. Siden det ikke er tegn til løsning på konflikten i Syria ber UNHCR landene om å planlegge for 2015–2016.

Det er flere viktige problemstillinger knyttet til spørsmålet om hvor mange flere syriske flyktninger Norge kan ta imot i 2015. Hva som er praktisk mulig avhenger av kapasitet og ressurser hos kommunene, hvorvidt det finnes tilgjengelige boliger og hvorvidt UNHCR har kapasitet til å fremme saker. Det må også være tilstrekkelig kapasitet til saksbehandling og gjennomføring av intervjuer i Utlendingsdirektoratet, Integrerings- og mangfoldsdirektoratet og politiet. Fordi overføringsflyktninger bosettes direkte, kan flere overføringsflyktninger medføre at andre personer som har fått beskyttelse må vente lengre på bosetting.

Regjeringen foreslår å videreføre tilleggskvoten på 500 plasser for flyktninger fra Syria i 2015, og i tillegg prioritere 500 flyktninger fra Syria

innenfor den ordinære kvoten for overføringsflyktninger i 2015.

3.5 Programmer for assistert retur – resultater 2013

Utlendinger som ikke har lovlig opphold, plikter å forlate Norge. Ansvar for retur er delt mellom politiet, som har ansvar for tvangsretur, og UDI, som har ansvar for assistert retur. Arbeidet med tvangsretur omtales under programkategori 06.40.

Assistert retur er retur med bistand fra norske myndigheter for utlendinger uten lovlig opphold i Norge. Assistert retur ble tidligere kalt «assistert, frivillig retur». Regjeringen har foreslått terminologien endret gjennom Prop. 110 L (2013–2014) *Endringer i utlendingsloven (ny returterminologi)* av 6. juni 2014. Proposisjonen er til behandling i Stortinget.

I 2013 reiste 1 889 personer med assistert retur. Dette tilsvarer en oppgang på 7 pst. siden 2012, jf. tabell under.

Tabell 2.45 Retur fra Norge

	2009	2010	2011	2012	2013	Per 31.8.2014
Tvangsretur av tidligere asylsøkere som har fått realitetsbehandlet søknad	651	1 226	1 482	1 397	1 275	1 089
Tvangsretur av tidligere asylsøkere med Dublin-status	1 463	1 979	1 503	1 114	1 408	1 111
Utvisning/bortvisning	1 226	1 410	1 759	2 391	3 283	2 009
Assistert retur	1 019	1 446	1 813	1 753	1 889	1 126
Totalt antall returer	4 359	6 061	6 557	6 655	7 855	5 335

Kilde: UDI, POD.

Stønad til assistert retur er differensiert i reisestønad og reintegreringsstønad. Alle som får reisestønad kan i tillegg motta reintegreringsstønad. Reintegreringsstønad gis både som kontantstønad og i form av tjenester, såkalt inkindstønad. Inkindstønad gis kun i tilknytning til særskilte landprogram. Det vises til UDIs nettsider for regelverk for de ulike stønadsordningene og returprogrammene.

Tabellen under viser en oversikt over de ulike programmene for assistert retur i 2013. Justis- og

beredskapsdepartementet har i 2014 iverksatt et nytt program for assistert retur til Somalia. På oppdrag fra Justis- og beredskapsdepartementet har Oslo Economics foretatt evaluering av effekten av programmer for assistert retur. Rapporten konkluderte med at det er en positiv sammenheng mellom stønadsordninger for assistert retur og antall returer. Rapporten er til vurdering i departementet.

Tabell 2.46 Oversikt over returprogram

Offisielt norsk navn i regelverk	Forkortelse	Antall deltagere 2013	Utgifter ¹ (1 000 kr)
Reisestønad	VARP	1 889	30 460
Gradert reintegreringsstønad for personer som ikke er omfattet av særskilte landprogram (inkludert tilleggsstønad til barn) ^{2 3}	FSR	1 889	23 150
Reintegreringsstønad ved assistert retur til Irak	IRRINI	304	16 157
Reintegreringsstønad ved assistert retur til Afghanistan	IRRANA	149	10 872
Reintegreringsstønad ved assistert retur til Etiopia	ARE	51	4 642
Reintegreringsstønad for sårbare grupper	VG	36	3 563
Reintegreringsprogram for tvangsreturnerte til Afghanistan (fikk ikke reisestønad)	PRAN	250	8 088

¹ Inkluderer administrative utgifter.

² I tillegg ble det utbetalt om lag 1,2 mill. kroner i gradert reintegreringsstønad (FSR) til 72 personer som har returnert med såkalt ledsaget retur. Disse 72 personene inngår i statistikken over tvangsreturnerte.

³ Innbefatter også 3,5 mill. kroner gitt som tilleggsstønad til medfølgende barn under 18 år ved assistert retur, som ble gitt til om lag 350 barn.

3.5.1 Internasjonalt samarbeid

Justis- og beredskapsdepartementet kan gi støtte til land som inngår returavtaler med Norge, og til land Norge har innledet migrasjonssamarbeid med. I 2013 tildelte Justis- og beredskapsdepartementet 14,2 mill. kroner i tilskudd, over kap. 490, post 72, til prosjekter i regi av IOM og UNHCR. Tilskudd ble gitt til prosjekter i Somalia, Libya, Iran, Egypt og Afghanistan.

3.5.2 Tiltak for raskere retur

Regjeringen foreslår å øke måltallet for assisterte returer med 200 i 2015 til 2 300. Regjeringen foreslår på denne bakgrunn å øke bevilgningen til assisterte returer med 13 mill. kroner. I tillegg foreslås det å øke måltallet for antall tvangsreturer fra 6 700 i 2014 til minst 7 800 i 2015, jf. omtale under programkategori 06.40. Til sammen tilsvarer dette en økning på 1 300 returer i 2015 sammenlignet med 2014. Det samlede måltallet for 2015 er dermed på 10 100 returer.

Regjeringen foreslår å øke bevilgninger til 90 flere plasser på Trandum utlendingsinternat og etablering av et eget transittsenter på Oslo Lufthavn, se omtale under programkategori 06.40.

Tiltakene for assistert retur i mottak ble evaluert i 2014. Konklusjonen i evalueringen var at enkelte av tiltakene hadde liten eller ingen effekt. Regjeringen foreslår derfor å redusere bevilgningen til returfremmende tiltak i mottak med 6 mill.

kroner, jf. omtale under kap. 490, post 72. Tiltaket med returrådgivere i mottak videreføres.

Asylmottakene skal i større grad enn i dag differensieres etter status i asylsaken, jf. omtale under pkt. 3.3.2. Dette vil gjøre det lettere å målrette tiltak for å få til flere returer.

Norge har inngått returavtaler, eller andre avtaler med returklausul, med 29 land. 20 av disse er utenfor Schengen-området. Returavtaler legger til rette for tvangsretur og bidrar til samarbeid om identitetsfastsetting. Enkelte returavtaler inneholder også særskilte reintegreringsprogram, primært knyttet til assistert retur, jf. omtale under pkt. 3.5.

Regjeringen vil arbeide for flere returavtaler, og bruke Norges posisjon til å sikre flere avtaler. En slik helhetlig tilnærming til retur kan bidra til et bedre samarbeid med opprinnelsesland om verifikasjon og tilbaketakelse av egne borgere.

Norge har spesialutsendinger for retur plassert i 10 land. Spesialutsendingene bistår ved gjennomføring av retur, med arbeidet med returavtaler og avklaring av identitet. Spesialutsendingene bidrar også i enkeltsaker ved å arbeide lokalt for å muliggjøre retur i vanskelige saker. Plassering av spesialutsendingene vil være gjenstand for kontinuerlig vurdering med tanke på hvor behovet er størst.

Justis- og beredskapsdepartementet vil følge opp evalueringer av effekten av returprogrammer og -tiltak.

Justis- og beredskapsdepartementet vil videreføre arbeidet med å legge til rette for retur av enslige mindreårige til opprinnelsesland, herunder vurdere alternative omsorgsløsninger i de tilfeller oppsporing av familie ikke er mulig.

Regjeringen fremmet 6. juni 2014 Prop. 112 L (2013–2014) *Endringer i utlendingsloven (utvidelse av fremstillingsfristen ved pågrepelse m.m.)*. Det foreslås å utvide fremstillingsfristen slik at enda flere saker hvor utlendingen blir uttransportert eller løslatt på annen måte i løpet av de tre første dagene etter pågrepelse, kan håndteres uten at det er nødvendig å be om fengslingskjennelse. Dette vil legge til rette for enda mer effektive prosesser i returarbeidet. Saken er til behandling i Stortinget.

Justis- og beredskapsdepartementet sendte 19. juni 2014 på høring forslag til enkelte lovendringer i straffeloven, helsepersonelloven og utlendingsloven. Siktemålet med lovforslagene er å legge til rette for at særreaksjonsdømte utlendinger som kan utvises, faktisk blir utvist og forlater landet i den grad det er forsvarlig.

Det vises også til omtale av tiltak for styrket ID-arbeid under programkategori 06.40.

4 Oppholdssaker – resultater 2013

I tillegg til asylsaker behandler utlendingsforvaltningen oppholdssaker, det vil si alle utlendingsaker utenom asylsaker. Saksbehandlingstid for oppholdssaker i UDI og UNE framkommer av tabeller under.

Tabell 2.47 Saksbehandlingstid og restanser UDI

	2012		2013	
	Median saksbehandlingstid dager	Restanser ved årets slutt	Median saksbehandlingstid dager	Restanser ved årets slutt
Visum	15	247	22	458
Arbeid	16	954	29	1 173
Familieinnvandring	85	6 939	119	9 463
Utvisning	165	1 932	46	2 125
Statsborgerskap	248	9 652	227	10 029

Kilde: UDI

Tabell 2.48 Saksbehandlingstid og restanser UNE

	2012		2013	
	Median saksbehandlingstid dager	Restanser ved årets slutt	Median saksbehandlingstid dager	Restanser ved årets slutt
Visum	86	229	124	6
Arbeid	154	877	74	209
Familieinnvandring	180	1879	170	369
Utvisning	301	1 302	277	456
Statsborgerskap	162	409	162	182

Kilde: UNE

4.1 Familieinnvandring

Justis- og beredskapsdepartementet sendte 26. juni 2014 på høring to forslag til endringer i utlendingsforskriften. Departementet foreslår å heve underholdskravet i saker om familieinnvandring fra 88 pst. av lønnstrinn 19 i statens lønnsregulativ (251 856 kroner per 1. mai 2014) til lønnstrinn 24 (304 500 kr per 1. mai 2014), bl.a. med formål å sikre at paret kan forsørge seg selv. Samtidig fore-

slår departementet å innføre en ny bestemmelse som gir hjemmel for å gjøre unntak fra underholdskravet basert på en konkret skjønsmessig vurdering av referansepersonens og utlendingens faktiske inntektsevne. Departementet foreslår også å innføre en 24-årsgrense for familieetablering, bl.a. med formål å bekjempe tvangsekteskap. Det kan gjøres unntak dersom det er åpenbart at samlivet er frivillig og paret åpenbart kan forsørge seg selv.

Kap. 490 Utlendingsdirektoratet

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
01	Driftsutgifter	848 646	839 794	844 649
21	Spesielle driftsutgifter, asylmottak	1 706 597	2 017 161	1 516 814
22	Spesielle driftsutgifter, tolk og oversettelse	48 763	64 546	55 542
23	Spesielle driftsutgifter, kunnskapsutvikling, <i>kan overføres</i>	9 322	7 471	7 679
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, EFFEKT-programmet, <i>kan overføres</i>	31 614		
60	Tilskudd til vertskommuner for asylmottak	238 621	342 898	244 103
70	Stønader til beboere i asylmottak	488 494	615 082	408 333
71	Tilskudd til aktivitetstilbud for barn i asylmottak	17 396	18 073	15 467
72	Retur av asylsøkere med avslag og tilbakevending for flyktninger, <i>kan overføres</i>	127 266	110 618	122 268
73	Beskyttelse til flyktninger utenfor Norge mv., støttetiltak, <i>kan nyttes under kap. 821 post 60</i>	10 341	6 977	10 807
75	Reiseutgifter for flyktninger til og fra utlandet, <i>kan overføres</i>	13 483	15 497	11 202
Sum kap. 0490		3 540 543	4 038 117	3 236 864

Utlendingsdirektoratet (UDI) skal iverksette innvandrings- og asylopolitikken innenfor Justis- og beredskapsdepartementets ansvarsområde og skal gi faglig baserte bidrag til utviklingen av regelverk og politikk på området. UDIs hovedoppgaver er å behandle søknader etter utlendingsloven og statsborgerloven. UDI har også ansvaret

for drift av mottak for asylsøkere og arbeidet med assistert retur.

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på posten dekker utgifter til drift av UDI. UDI hadde en bemanning per 1. mars 2014 tilsvarende 957 årsverk.

Tabell 2.49 Årsverk UDI pr. 1. mars

	2010	2011	2012	2013	2014
Årsverk UDI	1 147	1 048	1 025	989	957

Kilde: Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Det foreslås å bevilge 4,1 mill. kroner på posten til tilleggskvote på 500 overføringsflyktninger fra Syria, og i tillegg forbeholde 500 plasser innenfor den ordinære kvoten til syrere, jf. omtale under kap. 490, post 73 og post 75.

Som følge av lavere prognose for antall asylsøkere foreslås det å redusere bevilgningen på posten med 15 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett 2014. Det foreslås videre å øke bevilgningen på posten med 14,3 mill. kroner til å dekke utgifter til arbeid med assistert retur. Disse utgiftene er tidligere ført over kap. 490, post 21. Regjeringen foreslår samtidig at det legges til grunn 200 flere assisterte returer i budsjettforslaget for 2015 sammenlignet med 2014. Bevilgningen på kap. 490, post 01 foreslås på denne bakgrunn økt med 5 mill. kroner. Se også omtale under kap. 490, post 72.

I henhold til gjeldende gevinstrealiseringsplan for EFFEKT-programmet foreslås det å redusere UDIs driftsramme med 20 mill. kroner i 2015. Det foreslås videre å redusere bevilgningen i 2015 med 3,4 mill. kroner på grunn av nedgang i antall oppholdssaker som skal behandles, som følge av at ordningen for faglærte som ønsker å lære norsk i Norge ble opphevet 15. mai 2014. Som følge av foreslått avvikling av stønad til reiseutgifter for familieinnvandrere, beskrevet under kap. 490, post 75, foreslås det å redusere bevilgning på posten med 1,2 mill. kroner knyttet til administrative kostnader i IOM. Fordi Norge i 2015 ikke lenger vil ha formannskapet i General Directors' Immigration Services Conference (GDISC), foreslås posten redusert ytterligere med 1,6 mill. kroner.

Bevilgningen under kap. 490, post 01 foreslås redusert med 4,2 mill. kroner i forbindelse med avbyråkratiserings- og effektivitetsreformen for statlige virksomheter. For nærmere omtale vises det til del III (omtale av særlige tema) pkt. 4 og Gul bok 2015.

Deler av utgiftene på kap. 490, post 01 kan rapporteres som ODA-godkjente utgifter og inntektsføres på kap. 3490, post 01 og post 04, jf. nærmere omtale under kap. 3490, post 01 og 04.

Det foreslås en bevilgning på posten på 844,6 mill. kroner.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, asylmottak

Bevilgningen på posten skal dekke statens utgifter knyttet til drift av asylmottak, jf. også omtale under punkt 3.3.

Bevilgningen dekker kontraktfestede utgifter til driftsoperatører, nødvendig helsehjelp for asylsøkere ved ankomst, utgifter knyttet til flytting av beboere mellom mottak og ut av mottak i forbindelse med bosetting, utgifter til opplæringstiltak for mottaksansatte, utgifter til returfremmende tiltak for beboere i mottak, utgifter til utarbeiding av informasjonsmaterieell til beboere i mottak, utgifter til samtaler med nyankomne asylsøkere samt utgifter til barnebaser i mottakene. Videre dekker posten utgifter til bl.a. særskilte tiltak som vakt- hold, tilrettelegging av boforhold og plassering utenfor mottak for personer med særskilte behov, aldersundersøkelser av asylsøkere som oppgir å være enslige mindreårige, reise og kost for asylsøkere i forbindelse med asylintervju samt transport for asylsøkere til og fra opplæringssted for norskopplæring.

Bevilgningsbehovet på posten avhenger av antall asylsøkere, gjennomsnittlig belegg i mottakene og sammensetningen av beboergruppen. Botiden påvirkes av en rekke faktorer, der spesielt saksbehandlingstiden i asylsaker, bosettingstakten og retur gjennomføringen er viktig. Prognosene knyttet til ankomstbildet og gjennomsnittlig belegg i mottakene er preget av usikkerhet. Bevilgningsbehovet på posten vil derfor kunne endre seg i løpet av budsjettåret.

Det foreslås å redusere bevilgningen under kap 490, post 21 med 14,3 mill. kroner, mot en tilsvarende økning under kap. 490, post 01, knyttet til arbeidet med returtiltak, jf. omtale under kap. 490, post 01.

Evaluering av returtiltak i mottak viser at enkelte tiltak for å fremme retur har liten eller ingen effekt. På bakgrunn av dette foreslås det å redusere bevilgningen med 6 mill. kroner på denne posten. Se for øvrig omtale under kap. 490 post 72 og kap. 440 post 01 og 21 vedrørende bevilgningsøkning for mer effektive returtiltak i 2015. Bevilgningen under kap. 490, post 21 foreslås redusert med 10,1 mill. kroner i forbindelse

med avbyråkratiserings- og effektivitetsreformen for statlige virksomheter. For nærmere omtale vises det til del III (omtale av særlige tema) pkt. 4 og Gul bok 2015.

Regjeringen foreslår som del av det helhetlige budsjettopplegget, å redusere bevilgningen på posten med 4,7 mill. kroner knyttet til plasser i mottak tilpasset enslige mindreårige asylsøkere. Det er stor usikkerhet om alderen til asylsøkere som oppgir å være mindreårige. I dag er det sannsynligvis beboere i EMA-mottak som er over 18 år. Bevilgningsreduksjonen tilsvarer at belegget i mottak for enslige mindreårige må reduseres med anslagsvis 13 beboere.

Deler av utgiftene på kap. 490, post 21 kan rapporteres som ODA-godkjente utgifter, og inntektsføres på kap. 3490, post 04, jf. nærmere omtale under kap. 3490, post 04.

Det foreslås en bevilgning på posten på om lag 1,5 mrd. kroner. Bevilgningsforslaget bygger på et anslag om gjennomsnittlig belegg i mottak på 13 640 personer, hvorav om lag 300 personer i mottak for enslige mindreårige mellom 15 og 18 år. Se også forslag til vedtak om fullmakt om midlertidig drift av asylmottak.

Post 22 Spesielle driftsutgifter, tolk og oversettelse

Posten dekker tolking og oversettelse i kommunikasjonen mellom søker og UDI i første instans. Bevilgningen skal også dekke kvalitetssikringsarbeid i forbindelse med intervju og oversettelser samt formidling av vedtak. Videre dekker bevilgningen utgifter til nødvendig oversettelse av originaldokumenter.

På grunn av lavere prognose for antall asylsøkere i 2015, og som følge av en gjennomgang av de faktiske utgiftene på denne posten, foreslås det å redusere bevilgningen med 7,9 mill. kroner.

1. april 2014 overtok politiet flere av UDIs oppgaver knyttet til ankomstsamtaler med nyankomne asylsøkere. Det foreslås på denne bakgrunn å redusere bevilgningen på posten med ytterligere 2,9 mill. kroner mot tilsvarende økning under kap. 440, post 01.

Bevilgningen under kap. 490, post 22 foreslås redusert med 323 000 kroner i forbindelse med avbyråkratiserings- og effektivitetsreformen for statlige virksomheter. For nærmere omtale vises det til del III (omtale av særlige tema) pkt. 4 og Gul bok 2015.

Det foreslås en bevilgning på posten på 55,5 mill. kroner.

Post 23 Spesielle driftsutgifter, kunnskapsutvikling kan overføres

Bevilgningen skal brukes til å understøtte UDIs oppgaveløsning gjennom kunnskapsutvikling om innvandring, hovedsakelig i forbindelse med familieinnvandring, identitetsspørsmål, mottaksforhold og retur.

Bevilgningen under kap. 490, post 23 foreslås redusert med 37 000 kroner i forbindelse med avbyråkratiserings- og effektivitetsreformen for statlige virksomheter. For nærmere omtale vises det til del III (omtale av særlige tema) pkt. 4 og Gul bok 2015.

Det foreslås en bevilgning på posten på 7,7 mill. kroner.

Post 60 Tilskudd til vertskommuner for asylmottak

Vertskommunetilskuddet skal dekke kommunenes utgifter til helse, barnevern, tolk og administrasjon i forbindelse med drift av mottak i kommunen. Det vises til pkt. 3.3 for nærmere omtale. I tillegg til det ordinære vertskommunetilskuddet omfatter ordningen et særtilskudd ved omsorgsplassering og tilskudd til kommuner som har inngått avtale med UDI om alternativ mottaksplassering av asylsøkere. Tilskuddsordningen forvaltes av UDI og utbetales automatisk kvartalsvis av UDI når det foreligger kontrakt med asylmottakets driftsoperatør i den respektive kommunen. Kommunene trenger ikke å søke på tilskuddet.

Bevilgningsbehovet på posten avhenger av antall mottak og antall plasser.

For 2015 vil satsene være:

- grunnsats per kommune: 492 592 kroner
- sats per ordinære mottaksplass: 7 560 kroner
- sats per plass for enslig mindreårig: 13 965 kroner
- sats per tilrettelagt plass: 128 385 kroner
- sats per plass i omsorgssenter: 34 444 kroner

Vertskommuner for omsorgssentre mottar ikke grunntilskudd.

Alternativ mottaksplassering (AMOT) innebærer at UDI inngår en skriftlig og gjensidig forpliktende avtale med en kommune om å gi en person uten oppholdstillatelse et botilbud i kommunen i stedet for opphold i asylmottak. Avtalekommunen ivaretar da de oppfølgingsbehov personen måtte ha i avtaleperioden. Ordningen kan også benyttes for personer med tillatelse som ikke danner grunnlag for permanent oppholdstil-

latelse. Satsen for alternativ mottaksplassering (AMOT) vil være 13 192 kroner per plass per måned.

Egne satser gjelder for å bidra til å dekke særlig høye barnevernsutgifter knyttet til omsorgsovertakelser etter barnevernlovens kap. 4, jf. Prop. 1 S (2014–2015) for Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.

For 2015 vil satsene være:

- særtilskudd for medfølgende barn: 25 180 kroner per måned
- særtilskudd for enslige mindreårige asylsøkere: 12 590 kroner per måned.

Regjeringen foreslår, som ledd i det helhetlige budsjettopplegget, å avvikle vertskommunetilskuddet for barnehage for fire- og femåringer i asylmottak. Det foreslås på bakgrunn av dette å redusere bevilgningen over posten med 42,2 mill. kroner i 2015.

Deler av utgiftene på kap. 490, post 60 kan utgiftsføres som ODA-godkjente utgifter, og inntektsføres på kap. 3490, post 04, jf. nærmere omtale under kap. 3490, post 04.

Det foreslås en bevilgning på posten på 244,1 mill. kroner.

Post 70 Stønader til beboere i asylmottak

Bevilgningen på posten skal dekke utgifter til stønadsordning om økonomiske ytelser til livsopphold for beboere i asylmottak, som ikke kan dekke dette selv, og andre nødvendige ytelser. Stønadsordningen reguleres etter UDIs rundskriv 2008–035 Reglement for økonomiske ytelser til beboere i statlige mottak med vedlegg.

Regjeringen foreslår, som ledd i det helhetlige budsjettopplegget for 2015, å redusere satsene for voksne beboere uten vedtak i asylsaken og med oppholdstillatelse. Det foreslås på denne bakgrunn å redusere bevilgningen på posten med 45,0 mill. kroner.

Deler av utgiftene på kap. 490, post 70 kan utgiftsføres som ODA-godkjente utgifter, og inntektsføres på kap. 3490, post 04, jf. nærmere omtale under kap. 3490, post 04.

Bevilgningsbehovet på posten avhenger av antall beboere i mottak og sammensetningen av beboergrupper.

Det foreslås en bevilgning på posten på 408,3 mill. kroner.

Post 71 Tilskudd til aktivitetstilbud for barn i asylmottak

Bevilgningen på posten skal dekke utgifter til tilskuddsordning for aktivitetstilbud for barn i mottak. Formålet med tilskuddsordningen er å bidra til at barn i statlige mottak får en meningsfull hverdag og en så normalisert barndom som mulig innenfor rammene av et asylmottak. Det er et mål at barna skal være i fysisk aktivitet og at de skal tilegne seg ferdigheter gjennom forskjellige aktiviteter. Tilskuddsordningen lyses ut og forvaltes av UDI.

Deler av utgiftene på kap. 490, post 71 kan utgiftsføres som ODA-godkjente utgifter, og inntektsføres på kap. 3490, post 04, jf. nærmere omtale under kap. 3490, post 04.

Tiltakene har bidratt til at barn i mottak har fått flere muligheter til å være med på sportslige og kulturelle aktiviteter. Se UDIs nettsider for utdypende opplysninger om tilskuddsmottakere.

Posten omfatter i 2014 tilskudd til informasjons- og veiledningstiltak til au pairer. I 2013 ble det gitt 3,0 mill. kroner til Norsk Folkehjelp for å drifte en informasjons- og veiledningstjeneste for au pairer. Regjeringen foreslår, som en del av sitt helhetlige budsjettopplegg, å avvikle dette tilskuddet og redusere bevilgningen over posten med 3,1 mill. kroner.

Det foreslås en bevilgning på posten på 15,5 mill. kroner.

Post 72 Retur av asylsøkere med avslag og tilbakevending for flyktninger, kan overføres

Formålet med posten er å bidra til at personer med endelig avslag på søknad om asyl og øvrige personer uten lovlig opphold i Norge returnerer uten tvang, samt å legge til rette for at flyktninger kan vende tilbake til hjemlandet når det er trygt. Posten forvaltes i all hovedsak av UDI. Søknadsskjema og informasjon om ordningene er å finne på nettsidene til UDI og IOM. Følgende tilskudds- og stønadsordninger finansieres over denne posten, jf. pkt. 3.5:

- reisestønad
- gradert reintegreringsstønad (kontantstønad) ved assistert retur for personer som ikke er omfattet av særskilte landprogram
- reintegreringsstønad ved assistert retur til Afghanistan, Irak, Etiopia eller Somalia.
- reintegreringsstønad ved assistert retur for sårbare grupper

- reintegreringsstønad for tvangsreturnerte til Afghanistan
- tilskudd til retur- og tilbakevendings tiltak
- tilleggsstønad ved assistert retur for medfølgende barn under 18 år
- tilbakevendingsstønad.

Innenfor postens ramme kan departementet endre programmene. Tilskudds- og stønadsordningene forvaltes og utlyses av UDI.

I tillegg kan posten benyttes til å gi støtte til land som inngår returavtale med Norge. Posten kan også brukes til å støtte prosjekter som støtter opp om dialog og forhandlinger med viktige opprinnelses- og transittland om retur- og tilbakevandringsavtaler. Det kan videre gis støtte til land Norge har innledet migrasjonspartnerskap med, internasjonale organisasjoner Norge er medlem av og internasjonale frivillige organisasjoner, med sikte på å få til en bedre styring av migrasjonsstrømmene og til å redusere stor utstrømming fra enkelte land/områder. Støtte kan i slike tilfeller gis direkte fra departementet uten utlysning.

Over posten gis det også stønad til personer som ønsker å tilbakevende⁴ til sitt opprinnelsesland på inntil 17 500 kroner per person. I 2013 benyttet 24 personer seg av ordningen. Med utgangspunkt i en ekstern evaluering er ordningen til vurdering av en tverrdepartemental arbeidsgruppe.

Deler av utgiftene på kap. 490, post 72 kan rapporteres som ODA-godkjente utgifter, og inntektsføres på kap. 3490, post 01, jf. nærmere omtale under kap. 3490, post 01.

I budsjettforslaget er det tatt utgangspunkt i 2 300 assisterte returer i 2014. Antallet inkluderer personer under dublinforordningen som returnerer til hjemlandet. Dette er 200 flere enn det som lå til grunn for saldert budsjett 2014. Bevilgningen foreslås på denne bakgrunn økt med 8 mill. kroner. Se også omtale under kap. 490 post 01.

Det foreslås en bevilgning på posten på 122,3 mill. kroner.

Post 73 Beskyttelse til flyktninger utenfor Norge mv., kan nyttes under kap. 821, post 60

Formålet med posten er å finansiere støttetiltak i forbindelse med UNHCRs, og eventuelt andre

organisasjoners, arbeid med gjenbosetting av flyktninger. Dersom midler på posten ikke blir benyttet til støttetiltak, vil de bli benyttet til å overføre flyktninger til Norge. Bevilgningen vil bli benyttet i nært samarbeid med UNHCR. Utplassering av personell bidrar til å øke UNHCRs kapasitet til å fremme saker til land med kvote for overføringsflyktninger. Ved å styrke dette arbeidet, bidrar Norge til bedre ivaretagelse av flyktningene, og til at land som vurderer å ta imot flyktningene på kvoten får nødvendig informasjon. Tilskudd gis direkte fra departementet uten utlysning.

I 2013 ble det brukt om lag 10,3 mill. kroner på posten. Midlene ble disponert til norsk personell til UNHCRs kontorer i Amman og Kampala (om lag 1,9 mill. kroner), styrking av arbeidet med beskyttelse og gjenbosetting av barn og sårbare grupper i Etiopia, Kenya, Uganda, Rwanda, Burundi og Tanzania (om lag 4,3 mill. kroner). Videre ble posten brukt til å finansiere UNHCRs arbeid med beskyttelsesvurderinger og gjenbosettingsvurderinger i Kamerun. I forbindelse med tilleggskvoten for 500 flyktninger fra Syria ble det også gitt en tilleggsbevilgning på 3,6 mill. kroner til støttetiltak til UNHCR.

Det foreslås å videreføre tilleggskvoten på 500 plasser fra Syria, og i tillegg forbeholde 500 plasser innenfor den ordinære kvoten til syrere. Det foreslås derfor å bevilge 3,6 mill. kroner på posten til merarbeidet dette vil medføre i UNHCR, jf. omtale under kap. 490, post 01 og post 75.

Utgiftene på kap. 490, post 73 kan rapporteres som ODA-godkjente utgifter, og inntektsføres på kap. 3490, post 06, jf. nærmere omtale under kap. 3490, post 06.

Det foreslås en bevilgning på posten på 10,8 mill. kroner.

Post 75 Reiseutgifter for flyktninger til og fra utlandet, kan overføres

Bevilgningen dekker reiseutgifter for overføringsflyktninger og reiseutgifter for flyktninger som vender tilbake til hjemlandet. Bevilgningen dekker også utgifter i forbindelse med mottak av overføringsflyktninger.

Regjeringen foreslår, som en del av det helhetlige budsjettoplegget, å avvike stønad til reiseutgifter for familiemedlemmer til personer med beskyttelse, som selv får beskyttelse. Norge er ikke forpliktet til å gi stønader til denne gruppen etter nasjonalt eller internasjonalt regelverk. På den bakgrunn foreslås det å redusere bevilgningen på posten med 6,8 mill. kroner.

⁴ Med «tilbakevendning» menes det at personer som har fått beskyttelse i Norge, velger å flytte tilbake til sine hjemland. «Retur» er betegnelsen for personer *uten* lovlig opphold i Norge og som forlater Norge.

Regjeringens forslag om å videreføre tilleggskvoten på 500 flere syriske overføringsflyktninger, jf. omtale på kap. 490, post 01 og post 73, vil medføre reiseutgifter. Det foreslås derfor å bevilge 3,1 mill. kroner til dette.

Utgiftene på kap. 490, post 75 kan utgiftsføres som ODA-godkjente utgifter, og inntektsføres på kap. 3490, post 03, jf. nærmere omtale under kap. 3490, post 03.

Det foreslås en bevilgning på posten på 11,2 mill. kroner.

Kap. 3490 Utlendingsdirektoratet

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
01	Retur av asylsøkere med avslag og tilbakevending for flyktninger, ODA-godkjente utgifter	106 036	126 654	138 034
02	Gebyr for nødvisum	65	124	127
03	Reiseutgifter for flyktninger til og fra utlandet, ODA-godkjente utgifter	14 440	17 945	12 502
04	Asylmottak, ODA-godkjente utgifter	1 052 335	1 420 302	950 425
05	Refusjonsinntekter	17 202	12 583	11 322
06	Beskyttelse til flyktninger utenfor Norge mv., ODA-godkjente utgifter	10 341	6 977	10 807
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	140		
16	Refusjon fødselspenger	18 630		
18	Refusjon sykepenger	13 927		
	Sum kap. 3490	1 233 116	1 584 585	1 123 217

Etter OECD/DACs (Development Assistance Committee) retningslinjer kan visse flyktning-utgifter knyttet til opphold i Norge og tilbakevending til sine hjemland klassifiseres som offisiell utviklingshjelp (ODA).

Hvilke utgifter som skal regnes som bistand er regulert av OECDs retningslinjer. Retningslinjene er internasjonale og standardiserte, og har vært gjeldende siden 1969. Norsk praksis er å innrapportere kostnader knyttet til asylsøkere og flyktingers første år i Norge som bistandsutgifter, i tråd med regelverket fra OECD.

Post 01 Retur av asylsøkere med avslag og tilbakevending for flyktninger, ODA-godkjente utgifter

Utgifter til tilrettelegging for at flyktninger skal kunne vende tilbake til hjemlandet og utgifter til at personer med avslag på asylsøknad skal kunne returnere, kan i henhold til OECD/DACs statistikkdirektiver godkjennes som offisiell utviklings-

hjelp. Det foreslås at 138 mill. kroner av utgiftene på kap. 490, post 72 og 01, knyttet til administrative utgifter i forbindelse med assistert retur, blir rapportert inn som utviklingshjelp. I den forbindelse foreslås det å inntektsføre 138 mill. kroner på kap. 3490, post 01 i 2015.

Post 02 Gebyr for nødvisum

Det foreslås en bevilgning på kap. 3490, post 02 på 127 000 kroner i 2015 som følge av gebyrinntekter for utskrivning av nødvisum.

Post 03 Reiseutgifter for flyktninger til og fra utlandet, ODA-godkjente utgifter

Reiseutgifter for flyktninger til og fra utlandet kan i henhold til OECD/DACs statistikkdirektiver godkjennes som offisiell utviklingshjelp. Regjeringen foreslår at 12,5 mill. kroner av utgiftene på kap. 490, post 75 og post 01, knyttet til administrative tjenester i forbindelse med flyktingens reise,

rapporteres som utviklingshjelp. I den forbindelse foreslås det å inntektsføre 12,5 mill. kroner på kap. 3490, post 03 i 2015.

Post 04 Asylmottak, ODA-godkjente utgifter

Visse innenlandske utgifter knyttet til mottak av asylsøkere og flyktninger kan i henhold til OECD/DACs statistikkdirektiver godkjennes som offisiell utviklingshjelp.

Som følge av omdisponering av midler knyttet til returtiltak i mottak fra kap. 490, post 21 til kap. 490, post 01, jf. omtale under nevnte poster, foreslås det at kap. 3490, post 04 utvides til også å inkludere deler av disse midlene under kap. 490, post 01.

Regjeringen foreslår at 950,4 mill. kroner av utgiftene på kap. 490, post 21, post 60, post 70, post 71 og post 01 blir rapportert inn som utviklingshjelp. I den forbindelse foreslås det å inntektsføre 950,4 mill. kroner på kap. 3490, post 04 i 2015.

Post 05 Refusjonsinntekter

Posten består av refusjon for fellestjenester fra Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) og refusjon for andre virksomheters bruk av IKT-systemet DUF, samt andre mindre refusjoner.

På bakgrunn av erfaringstall foreslås det å bevilge 11,3 mill. kroner på posten i 2015. Det foreslås at bevilgningen på kap. 490, post 01 kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3490, post 05, jf. forslag til vedtak.

Post 06 Beskyttelse til flyktninger utenfor Norge mv., ODA-godkjente utgifter

Visse innenlandske utgifter knyttet til gjenbosetting av flyktninger kan i henhold til OECD/DACs statistikkdirektiver godkjennes som offisiell utviklingshjelp. Det foreslås at 10,8 mill. kroner av utgiftene på kap. 490, post 73 blir rapportert inn som utviklingshjelp. I den forbindelse foreslås det å inntektsføres 10,8 mill. kroner på kap. 3490, post 06 i 2015.

Kap. 491 Utlendingsnemnda

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
01	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 21</i>	301 902	281 637	269 070
21	Spesielle driftsutgifter, nemndbehandling, <i>kan nyttes under post 01</i>	11 984	12 413	11 049
	Sum kap. 0491	313 886	294 050	280 119

Utlendingsnemnda (UNE) behandler alle klager etter utlendings- og statsborgerbergerloven over vedtak som UDI treffer i første instans. UNE fungerer som et uavhengig forvaltningsorgan når UNE fatter vedtak i klagesaker.

Gjennom systematisk og grundig etterprøving av de vurderingene som er gjort i første instans, skal UNE bidra til å ivareta rettssikkerheten på utlendingsfeltet. UNE har også en viktig rolle som lovtolkende organ, siden UNEs praksis er retningsgivende for UDIs praksis.

Videre skal UNE bidra til å skape tillit til at vedtakene som fattes er i tråd med internasjonale konvensjoner og norsk lov.

Post 01 Driftsutgifter, kan nyttes under kap. 491, post 21

Bevilgningen på posten skal dekke utgifter til drift av UNE, herunder saksbehandlingsutgifter, eksklusive utgiftene til nemndsmøter.

UNE hadde en bemanning per 1. mars 2014 tilsvarende 348 årsverk.

Tabell 2.50 Årsverk UNE pr. 1. mars

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Årsverk UNE	230	322	330	331	350	348

Kilde: Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Regjeringen foreslår å redusere bevilgningen over kap. 491, post 01 med 9 mill. kroner, som følge av at UNE, gitt dagens prognoser for innkomne saker, ikke vil ha behov for å nedbygge antallet ubehandlede saker i samme grad som de seneste årene.

Bevilgningen under kap. 491, post 01 foreslås redusert med 1,4 mill. kroner i forbindelse med avbyråkratiserings- og effektivitetsreformen for statlige virksomheter. For nærmere omtale vises det til del III (omtale av særlige tema) pkt. 4 og Gul bok 2015.

I forbindelse med innføring av nøytral merverdiavgift i staten foreslås bevilgningen på posten redusert med 10,7 mill. kroner. For nærmere omtale vises det til del III (omtale av særlige tema) pkt. 4 og Gul bok 2015. I henhold til gjeldende gevinstrealiseringsplan for EFFEKT-programmet, foreslås det å redusere bevilgningen med 1 mill. kroner.

Det foreslås en bevilgning på posten på 269,1 mill. kroner.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, nemndbehandling, kan nyttes under kap. 491, post 01

Bevilgningen på posten skal dekke utgifter knyttet til nemndsmøter. Det er den enkelte nemnd-

leder, som ut fra regelverket, avgjør hvorvidt det skal settes nemnd i den enkelte sak. Nemndutgiftene omfatter bl.a. godtgjørelse for reise og opphold for nemndmedlemmer og tolker, samt reise- og oppholdsutgifter for advokater og klagere. Posten skal også dekke saksomkostningene til klager i henhold til forvaltningsloven § 36, samt reise- og oppholdsutgifter for sakfører i forbindelse med tvungent verneting for utlendingssaker.

Regjeringen foreslår å redusere bevilgningen på kap. 491, post 21 med 1 mill. kroner, som følge av at UNE, gitt dagens prognoser for innkomne saker, ikke vil ha behov for å nedbygge antallet ubehandlede saker i samme grad som de seneste årene.

Bevilgningen under kap. 490, post 01 foreslås redusert med 62 000 kroner i forbindelse med avbyråkratiserings- og effektivitetsreformen for statlige virksomheter. For nærmere omtale vises det til del III (omtale av særlige tema) pkt. 4 og Gul bok 2015.

I forbindelse med innføring av nøytral merverdiavgift i staten foreslås bevilgningen på posten redusert med 710 000 kroner. For nærmere omtale vises det til del III (omtale av særlige tema) pkt. 4 og Gul bok 2015.

Det foreslås en bevilgning på posten på 11 mill. kroner.

Kap. 3491 Utlendingsnemnda

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
01	Tilfeldige inntekter	434		
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	2		
16	Refusjon fødselspenger	7 922		
18	Refusjon sykepenger	4 422		
	Sum kap. 3491	12 780		

Det foreslås at bevilgningen på kap. 491 Utlendingsnemnda, post 01 kan overskrides mot tilsva-

rende merinntekter på kap. 3491, post 01-18, jf. forslag til vedtak.

Del III
Særlige tema

3 Sektorovergripende klima- og miljøpolitikk

Arbeidet med miljøvern innenfor Justis- og beredskapsdepartementets ansvarsområde gjelder i hovedsak lovgivningsarbeid, kriminalitetsbekjempelse og koordinering av Regjeringens politikk i polarområdene.

3.1 Politi- og lensmannsetaten

For politi- og lensmannsetaten vurderes arbeidsmiljø- og forurensningskriminalitet som den største risikoen mot miljøet. I tillegg blir natur- og fiskerikriminalitet ansett som store utfordringer. Politiets viktigste oppgaver innenfor miljøvern er å bekjempe miljøkriminalitet gjennom forebyggende virksomhet, og rask og adekvat reaksjon på overtredelse av lovgivningen satt til vern om miljøet.

Økokrim har et særskilt ansvar for bekjempelse av miljøkriminaliteten, og er politiets og påtalemyndighetens kompetansesenter på området. Videre har Økokrim en viktig funksjon både gjennom etterforskning og irrettedføring i særlige alvorlige og prinsipielle saker, og som veileder og bistandsorgan for politidistriktene.

Politidistriktene har en sentral rolle i arbeidet med å redusere miljøkriminalitet, også gjennom samordning med den oppsyns- og tilsynsvirksomhet som utføres både med og uten politimyndighet. Politidistriktenes ordning med miljøkoordinatorer ble evaluert i 2013–14 og Politidirektoratet starter nå arbeidet med å følge opp evalueringen.

Kontroll- og tilsynsmyndigheter har blitt styrket de siste årene, noe som trolig fører til flere administrative sanksjoner og anmeldelser enn tidligere. Politiet og kontrolletatene har sammenfallende overordnede målsettinger for sitt arbeid, og kan dele informasjon, bli enige om et felles trusselbilde og samordne kontrollaktivitetene slik at offentlige ressurser blir utnyttet best mulig. Sentralt miljøforum, fylkesmiljøforum og lokale miljøforum, som alle ledes av politiet, legger blant annet til rette for dette.

Det enkelte politidistrikt og særorgan er pålagt, som en integrert del av de ordinære planprosesser, å følge opp de retningslinjer som er gitt

for miljøledelse i statlige virksomheter (grønn stat). Politiets fellestjenester har ansvar for rådgivning overfor politidistriktene og særorganene innenfor eiendom, bygg og anlegg. I de anskaffelser hvor Politiets fellestjenester støtter virksomhetene, vektlegges bl.a. energieffektivitet i bygg.

Politidistriktene og særorganene kan foreta innkjøp fra rammeavtaler inngått av Politiets fellestjenester på vegne av etaten. I den grad miljøhensyn ikke er tatt hensyn til i gamle avtaler, blir dette tatt inn ved inngåelse av nye avtaler så fremt dette er forenlig med de tekniske krav som stilles til de produktene som skal benyttes av politiet.

3.2 Svalbard

Regjeringens mål om å bevare Svalbards særegne villmarksnatur ligger til grunn for miljøvernpolitikken på Svalbard. Svalbardmiljøloven av 15. juni 2001 med tilhørende forskrifter ivaretar denne målsettingen.

En stor del av Sysselmannen på Svalbard sin virksomhet er knyttet til miljøvernrelatert arbeid. I Sysselmannens organisasjon er det samlet både politifaglig og miljøvern faglig ekspertise. Dette legger til rette for en effektiv etterforskning av miljøkriminalitet og for et godt faglig informasjonsarbeid.

Lokalt er svalbardmiljøloven med forskrifter viktige verktøy for å ivareta miljømålene. Sysselmannens miljøvernarbeid vil i 2015 ha spesiell oppmerksomhet mot forebygging, informasjonsarbeid, veiledning og tilsyn med ferdsel og virksomheter. Dette er tiltak som er viktige både på kort og lang sikt for å nå målene om å bevare villmarksnaturen på Svalbard i samsvar med svalbardmiljøloven. Et aktivt forebyggende arbeid vil kunne påvirke holdninger og skape forståelse for de reguleringer som gjelder for øygruppa.

Økende turisme og ferdsel på Svalbard viser at det er behov for å holde oppsyn med, og avdekke eventuelle overtredelser av bestemmelsene om vern av Svalbards natur- og kulturmiljø. Dokumentasjon av utviklingen innen ferdsel og annen virksomhet er viktig for å målrette tiltakene. Sys-

selmannen vektlegger også rask og effektiv etterforskning og oppklaring av mulige straffbare forhold.

Svalbard og Longyearbyen vil på grunn av økt aktivitet grunnet klimaendringer få større betydning som base for rednings- og forurensningsberedskap. Sysselmannen har ansvaret for oljevernberedskapen i området. Lange avstander og arktisk klima gjør det vanskelig å håndtere oljeutslipp i området. Forebyggende tiltak for å unngå slike hendelser er derfor svært viktig. Med endringen i svalbardmiljøloven fra 1. juli 2012 er det innført forbud mot bruk av tungolje som drivstoff i verneområdene på Svalbard og lovendringen gjør at bruk av tungolje på hele Svalbard kan forbys.

For å styrke arbeidet med søk og redning på Svalbard og i nærliggende havområder skal Sysselmannen fra 2014 ha to store likeverdige helikopter. Etter forhandlinger er det fra 1. april 2014 inngått kontrakt med Luftransport AS om leie av to Super Puma helikopter med avansert utstyr.

Bakgrunnen for dette er både det utvidede ansvarsområdet som følger av den nye redningsavtalen i Arktis, og den økte betydningen Longyearbyen vil få som base for rednings- og forurensningsberedskap i de nordlige havområdene. Videre er det inngått kontrakt om leie av nytt tjenestefartøy for Sysselmannen. Det nye tjenestefartøyet har stort nok helikopterdekk for Sysselmannens nye helikoptre. De nye båt- og helikopterkontraktene gjør at helikopter og båt kan samvirke under redningsoperasjoner på en optimal måte.

Tidligere Klima- og forurensningsdirektoratet (Klif) (nåværende Miljødirektoratet) har pålagt Longyearbyen lokalstyre et rensekrav på kullkraftverket i Longyearbyen fra 1. juli 2012, som er forlenget til 2014. Arbeidet med å etablere et renseanlegg ved kraftverket vil etter planen være fullført i 2015 og er fullfinansiert over svalbardbudsjettet i perioden 2012–2014.

4 Forenklingsarbeid, modernisering og bedre gjennomføringskraft

4.1 Politireformen

Politianalyseutvalget peker på en del utviklingstrekk i samfunnet som stiller nye krav til god polititjeneste, samtidig som en effektiv løsning av politiets kjerneoppgaver stiller store krav til spesialisering, fagkompetanse, læring og utvikling i alle deler av politiet. Utvalget mener at utfordringen framover blir å sikre tilstedeværelse av et kompetent og effektivt politi der befolkningen bor, og samtidig utvikle robuste spesialistmiljøer. I tillegg må lokalt politi og spesialistmiljøer virke effektivt sammen som en organisasjon.

Utvalget foreslår endringer gjennom to reformer, en struktur- og en kvalitetsreform. Strukturreformen omfatter forslag om endringer i politiets oppgaveportefølje og en ny struktur for organiseringen av politiet.

Kvalitetsreformen, som følges opp av Politidirektoratet, skal gi grunnlag for bedre styring og ledelse i politiet, og øke kvaliteten på politiets oppgaveløsning. Direktoratet er i ferd med å utvikle en helhetlig struktur for styring og ledelse av etaten, blant annet for å ta en sterkere rolle for endring, tjenesteproduksjon og fagutvikling i etaten.

Forenkling og modernisering omfatter også utvikling av IKT, kompetanse, organisering og metoder. For å håndtere et fremtidig IKT-løft er det igangsatt et omfattende arbeid med å endre og utvikle organisasjonen. Merverdiprogrammet vil, ved en eventuell iverksetting, etablere nye arbeidsprosesser og IKT-løsninger i politiet, samt legge grunnlaget for fornying av øvrige IKT-løsninger.

En gjennomgang av innkjøpsfunksjonen har estimert betydelige innsparinger i politiets anskaffelser gjennom sentralisering, en mer aktiv forvaltning av leiekontrakter, innføring av rammeavtaler på flere områder og full bruk av eksisterende rammeavtaler. Videre er det avdekket store variasjoner mellom distrikter i disponeringen av mannskaper på operative tjenestelister og tolkningen av avtaleverket. En bedre planlegging av vaktlister, og en strammere styring av forvaltningen av politi-

ets arbeidstidsbestemmelser, vil tilsvarende gi betydelige innsparinger i bruk av overtid.

4.2 Annet

Departementet vurderer ny straffeprosesslov bedre tilpasset vår tid. Det er nedsatt et Straffeprosesslovutvalg som vil avgi sin utredning innen 1. november 2016.

Departementet har arbeidet med et lovprosjekt om innføring av elektronisk tinglysing. Arbeidet ble avsluttet med fremsettelse av lovforslag: Tinglysningsloven om elektronisk tinglysing (Prop. 53 L (2013–2014)), vedtatt av Stortinget juni 2014.

Departementet arbeider med en proposisjon om ikraftsetting av straffeloven 2005. Det tas sikte på en ikraftsetting i løpet av sommeren 2015.

4.3 Avbyråkratiserings- og effektivitetsreform

Den årlige produktivitsveksten er viktig for velstandsøkningen i et land. Regjeringen følger dette opp i Sundvolden-erklæringen og har nedsatt en egen produktivitetskommissjon. Regjeringen vil bygge sin politikk på en effektiv bruk av fellesskapets ressurser. Regjeringen forutsetter at alle statlige virksomheter gjennomfører årlige tiltak for å øke produktiviteten. For å gi insentiver til mer effektiv statlig drift og skape handlingsrom for prioriteringer innføres det en avbyråkratiserings- og effektiviseringsreform. Deler av gevinstene fra mindre byråkrati og mer effektiv bruk av pengene overføres i de årlige budsjettene til fellesskapet. Denne innhenting settes til 0,5 pst. av virksomhetenes driftsutgifter. For å sikre forutsigbarhet i ordningen er beregningsgrunnlaget saldert budsjett året før. Ordningen er nærmere omtalt i Gul bok 2015. For Justis- og beredskapsdepartementet innebærer dette at forslag til bevilgning for 2015 er redusert med om lag 75 mill. kroner.

4.4 Mva-reformen

Fra 2015 innføres nøytral merverdiavgift for ordinære statlige forvaltningsorganer. Denne ordningen innebærer at betalt merverdiavgift som hovedregel ikke lenger skal føres som en driftsutgift på virksomhetenes egne budsjettkapitler, men i stedet belastes sentralt på kap. 1633 Nettoordning, statlig betalt merverdiavgift, post 01, *Driftsutgifter*. Driftspostene 01-49 budsjetteres fra 2015 uten merverdiavgift.

Ordningen fjerner en konkurranseulempe for private aktører. For å unngå nye konkurransevriddinger som går ut over private aktører holdes enkelte forvaltningsorgan utenfor ordningen. Ordningen er nærmere omtalt i Gul bok 2015. For Justis- og beredskapsdepartementet innebærer dette at forslag til bevilgning for 2015 er redusert med om lag 850 mill. kroner.

5 Tverrsektoriell styring av samfunnssikkerhet og beredskap

Det er et krav i kgl.res. 15. juni 2012 *Instruks for departementenes arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap, Justis- og beredskapsdepartementets samordningsrolle, tilsynsfunksjon og sentral krisehåndtering*, at departementene skal synliggjøre mål og prioriteringer for samfunnssikkerhets- og beredskapsområdet i de årlige budsjettproposisjonene. Justis- og beredskapsdepartementet skal, i egenkap av samordningsdepartement, orientere regjeringen om tilstanden for samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeidet i sivil sektor.

5.1 Regjeringens arbeid med tverrsektoriell styring av samfunnssikkerhet og beredskap

Regjeringen har satt arbeidet med samfunnssikkerhet høyt på dagsorden og trekker særlig frem tydeliggjøring av ansvarsforhold og samvirke mellom ulike aktører på tvers av sektorer som svært viktig for å sikre bedre samfunnssikkerhet og beredskap.

Våren 2014 har alle departementene hatt en gjennomgang av eget ansvarsområde og analysert utfordringer og tiltak knyttet til samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeidet i egen sektor, og rapportert til Justis- og beredskapsdepartementet. Gjennomgangen viser at det pågår et vesentlig arbeid for å styrke samfunnssikkerheten og beredskapen i Norge.

5.1.1 S sammensatt aktørbilde

De fleste departementene tar i gjennomgangen opp problemstillinger knyttet til et sammensatt aktørbilde og flere tar opp sårbarhet på grunn av avhengigheter av andres leveranser. Arbeidet med å styrke samfunnssikkerheten krever ofte et godt samspill mellom statlige, kommunale og fylkeskommunale aktører, og i flere tilfeller også private og frivillige. Dette krever god samordning og

styring både horisontalt (på tvers av sektorer) og vertikalt (innen en sektor).

Mange aktører gjør det ofte krevende å skape enighet og fremdrift i samfunnssikkerhetsarbeidet. Det er viktig i denne sammenhengen at det er en klar ansvarsdeling mellom statsrådene for de ulike fagområdene i samfunnssikkerhetsarbeidet. Når det er flere departementer med ansvar for ulike deler av et sammenhengende fagområde, og det ikke naturlig peker seg ut et overordnet ansvarlig, samordnende departement for det enkelte fagområde, oppstår et behov for klargjøring.

Tabell 5.1 gir en oversikt over ansvarsområder innen samfunnssikkerhet og beredskap. Oversikten er laget med utgangspunkt i en tabell som ble presentert i Justis- og beredskapsdepartementets Prop. 1 S (2013–2014). Det er en vesentlig endring i oversikten at det nå er utpekt ett overordnet ansvarlig, samordnende departement for hvert område, i motsetning til den tidligere oversikten der det på mange områder var flere ansvarlige departementer. Justis- og beredskapsdepartementet mener en slik tydeliggjøring av ansvar vil skape bedre fremdrift i det tverrsektorielle arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap ved at ansvaret tydelig plasseres hos ett departement.

Det overordnede ansvarlige departement skal sørge for samordning og nødvendige avklaringer mellom involverte aktører på fagområdet. Dette rokker ikke ved den enkelte statsråds konstitusjonelle ansvar for sin sektor. Det betyr at det departementet som har ansvaret for en sektor til daglig også har ansvaret for beredskapsplanlegging og iverksettelse av beredskapstiltak i egen virksomhet i en krisesituasjon.

Å peke ut et overordnet ansvarlig departement knyttet til hvert fagområde, endrer ikke på at Justis- og beredskapsdepartementet er tillagt en samordningsrolle for å sikre en helhetlig og koordinert beredskap på tvers av fagområdene.

Tabell 5.1 Tabell – Departementenes ansvar – samfunnssikkerhet og beredskap

Områder	Overordnet ansvarlig, samordnende departement	Utøvende virksomheter/forvaltningsnivåer med vesentlig ansvar	Øvrige departementer med ansvar
Elektronisk kommunikasjonsnett og -tjenester	SD	Post- og teletilsynet (PT), Direktoratet for nødkommunikasjon (DNK), Forsvaret	JD, FD
IKT-sikkerhet i sivil sektor	JD	Nasjonal Sikkerhetsmyndighet (NSM), Norsk senter for informasjonssikring, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB)	Alle
Satellittbasert kommunikasjon og navigasjon	SD	Norsk romsenter, Kystverket, PT, Statens kartverk	JD, NFD, KMD
Kraftforsyning	OED	Norges vassdrags- og energidirektorat, Kraftforsyningens beredskapsorganisasjon	JD
Vannforsyning	HOD	Vannverkseiere (offentlige og private), kommunene, Mattilsynet, Helsedirektoratet (Hdir), Statens helsetilsyn, Nasjonalt folkehelseinstitutt, Statens strålevern, fylkesmennene	KLD, LMD
Olje og gass	ASD	Petroleumstilsynet, olje- og gassnæringene	OED
Drivstofforsyning ¹	OED	Drivstoffnæringene	SD, NFD
Transport	SD	Statens vegvesen, fylkeskommunene, kommunene, Luftfartstilsynet, Statens jernbanetilsyn, Jernbaneverket, NSB AS, Avinor AS, Sjøfartsdirektoratet, Norges rederiforbund, Kystverket	NFD, OED
Avløpshåndtering	KLD	Miljødirektoratet, kommunene	
Meteorologiske tjenester	KD	Meteorologisk institutt	NFD
Finansiell stabilitet	FIN	Norges Bank, Finanstilsynet	
Matforsyning	NFD	Landbruksdirektoratet, Fiskeridirektoratet, matvarenæringene	LMD
Kulturminner og symboler	KLD	Riksantikvaren, Arkiverket, fylkeskommunene, kommunene, Kystverket, Statsbygg	KUD, SD, KMD

Tabell 5.1 Tabell – Departementenes ansvar – samfunnssikkerhet og beredskap

Områder	Overordnet ansvarlig, samordnende departement	Utøvende virksomheter/forvaltningsnivåer med vesentlig ansvar	Øvrige departementer med ansvar
Liv og helse	HOD	Statens helsetilsyn, Hdir, Arbeids- og velferdsdirektoratet, DSB, Sivilforsvaret, Mattilsynet, Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning, Veterinærinstituttet, Nasjonalt folkehelseinstitutt, Statens strålevern, Vitenskapskomiteen for mattrygghet, Statens legemiddelverk, de regionale helseforetakene, helseforetakene, Norsk Helsenet SF, kommunene, fylkesmennene, Forsvaret	ASD, LMD, NFD, JD, FD
Lov og orden	JD	Politidirektoratet (POD), Politiet, DSB, Politiets sikkerhetstjeneste (PST), Datatilsynet, Statens sivilrettsforvaltning, Riksadvokaten, Kriminalomsorgsdirektoratet, Utlendingsdirektoratet	KMD
Nød- og redningstjeneste	JD	Hovedredningssentralen, Hdir, de regionale helseforetakene, helseforetakene, Forsvaret, Politiet, POD, DSB, Næringslivets sikkerhetsorganisasjon, DNK, Avinor, Luftambulansetjenesten kommunene (brann), frivillige organisasjoner	FD, HOD, SD, NFD, KMD med flere
Sentral styring og kriseledelse	JD	POD, Politiet, Forsvaret, DSB, NSM, fylkesmennene, kommunene, NRK, Hdir, Statens strålevern	UD, FD, HOD, SMK, alle departementer
Forsvar	FD	Forsvaret, Forsvarets forskningsinstitutt (FFI), NSM, Forsvarsbygg	JD, SD, OED, NFD, HOD, UD
Nasjonal sikkerhet (sivil)	JD	POD, PST, NSM, Statens kartverk, DSB, Forsvaret, fylkesmennene	UD, HOD, KMD, SMK, FD
Natur og miljø	KLD	Fiskeridirektoratet, Kystverket, Miljødirektoratet, Norsk Polarinstitutt, Statens strålevern, Forsvaret, Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning, Havforskningsinstituttet, Mattilsynet, Veterinærinstituttet, fylkesmennene, kommunene	NFD, SD, KD, FD, HOD

¹ Det pågår et arbeid for å avklare oppgaver, ansvar og virkemidler knyttet til logistikk- og transporttjenesten i krisesituasjoner, herunder også drivstofforsyning. Tabellen vil ved behov bli justert som en konsekvens av dette arbeidet.

Tabellen vil bli justert ved endringer i organisering eller ansvarsrelasjoner.

5.1.2 utfordringer ved avhengighet til andre rettssubjekter

Departementenes gjennomgang av samfunnssikkerhetsarbeidet i egen sektor viser at i mange sektorer ligger deler eller hele ansvaret for en leveranse hos ikke-statlige myndigheter, slik som kommunale eller private virksomheter. Dette krever en noe annen innretning på arbeidet enn når ansvaret ligger innenfor staten. Det er imidlertid viktig at departementer og andre statlige aktører tar ansvar på eget område og sørger for tilstrekkelige og funksjonelle virkemidler også når ikke-statlige aktører har et sentralt ansvar. Eksempler på virkemidler som kan være aktuelle er harmonisert planverk med næringslivet, samarbeidsavtaler, lover og forskrifter, veiledning og aktiv bruk av konsesjonsvilkår.

For å sikre at alle aktører innenfor samfunnssikkerhets- og beredskapsområdet er seg sitt ansvar bevisst, har Regjeringen bedt det enkelte departement gjennomgå eventuelle utfordringer ved avhengighet til andre rettssubjekter (private, kommuner og fylkeskommuner) i beredskapsarbeidet innenfor egen sektor. Departementene skal også vurdere behovet for å ta i bruk nye virkemidler i oppfølgingen av samfunnssikkerhetsarbeidet.

5.2 Status i samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeidet

Justis- og beredskapsdepartementet skal gjennom sin samordningsrolle sikre et koordinert og helhetlig arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap på tvers av sektorgrenser. Nedenfor gis det en vurdering av status på enkelte sentrale områder.

5.2.1 Rapportering fra departementene om sikkerhetstilstanden

Justis- og beredskapsdepartementet ba i 2014 om rapportering fra departementene på sikkerhetstilstanden i departementet og underlagte virksomheter. Bakgrunnen for rapporteringen er Lov 20. mars 1998 nr. 10 om forebyggende sikkerhetstjeneste (sikkerhetsloven). Loven gjelder for alle forvaltningsorganer som er i besittelse av skjermingsverdig informasjon eller objekt. Disse virksomhetene er forpliktet til å rapportere om sikkerhetstilstanden til overordnet departement.

Alle departementer har gjennomgått sikkerhetsarbeidet for egen sektor. Rapporteringen viser betydelige forskjeller mellom sektorer. Flere

departementer vurderer selv at de nå har bedre rutiner og organisering av sikkerhetsarbeidet. I enkelte departementer er sikkerhet en tydelig prioritert oppgave, og sikkerhetstilstanden i disse departementene vurderes av NSM å være relativt god. Mye tyder på at objektssikkerhetsforskriften hos flere har resultert i forbedret sikring av kritisk infrastruktur og viktige objekter. Samtidig gjenstår det fortsatt vesentlige mangler på enkelte områder.

Justis- og beredskapsdepartementet gjennomgår nå den innrapporterte informasjonen og vil følge opp overfor relevante departementer og underlagte etater for å sikre nødvendige forbedringer. NSM tilbyr kurs og veiledningsmateriale i forebyggende sikkerhetsarbeid som skal bidra til at den sikkerhetsfaglige kompetansen i departementer og underlagte virksomheter økes. NSM utgir også årlig Rapport om sikkerhetstilstanden, med informasjon om status og utviklingstrekk som skal gjøre myndigheter og andre bedre i stand til å gjøre gode risiko- og sårbarhetsanalyser og iverksette tiltak. NSM arbeider også aktivt med å forbedre holdninger og risikoerkjennelse gjennom konferanser og arrangementer som f.eks. nasjonal sikkerhetsmåned.

Justis- og beredskapsdepartementet mener at det er behov for å ansvarliggjøre virksomhetslederne knyttet til sikkerhetsarbeidet i egen virksomhet i større grad enn tilfellet er i dag. Større lederoppmerksomhet vil være et godt bidrag for å sikre at arbeidet med sikkerhet blir gitt nødvendig prioritet, og departementet vil gjennomføre ulike tiltak for å sikre dette. Fra høsten 2014 har NSM og Forsvaret etablert et kurssenter for forebyggende sikkerhet, som skal tilby kurs for forsvarssektoren og sivil sektor.

5.2.2 Erfaring og læring fra øvelser og hendelser

I kgl.res. 15. juni 2012 stilles det krav til departementene om systematisk øvingsaktivitet og erfaringsoverføring fra hendelser og øvelser. Departementene skal både arrangere egne øvelser, samt delta i tverrsektorielle øvelser. Det forventes at departementene deltar på minimum to øvelser årlig, innbefattet en nasjonal øvelse.

Departementene har i 2014 rapportert til Justis- og beredskapsdepartementet om egen øvingsaktivitet. Rapporteringen viser at departementene har god oversikt over hvilke øvelser som er gjennomført de siste årene, og flere har egne øvelsesplaner. Det gjennomføres også i stor grad evalueringer i etterkant av øvelsene, men det beskrives i liten

grad hvordan evalueringene følges opp, eller hvorvidt departementene er tilfredse med læringsselementet i øvelsene. Funn fra tilsyn med departementene understøtter at det kan øves bedre og mer målrettet. Tilsynene viser videre at flere departementer burde evaluert øvelsene sine mer systematisk og at oppfølging og læring fra øvelser må forbedres. De samme funnene går igjen i evalueringene fra mange av de nasjonale øvelsene.

Rapporteringene viser også at enkelte departementer ikke møter forventningene om å delta på minimum to øvelser årlig, hvorav én er en nasjonal øvelse. Årsaken til dette er blant annet at departementene har opplevd at scenariene i liten grad involverer det aktuelle departementets sektoransvar.

For å sikre en god og helhetlig oppfølging av øvelsesaktiviteten i departementene, vil Justis- og beredskapsdepartementet årlig be departementene rapportere om øvelsesvirksomheten.

Justis- og beredskapsdepartementet vil videre legge til rette for at departementene kan delta i den årlige Sivil nasjonal øvelse (SNØ). I forbindelse med planleggingen av Øvelse SNØ 14 har samtlige departementer deltatt aktivt i planleggingen og utarbeidet egne øvingsmål. Departementenes egne øvingsmål danner grunnlag for utforming av scenario for øvelsen, slik at øvelsen skal bli relevant for samtlige departementer. I 2015 vil øvelse SNØ finne sted i Sydhavna i Oslo (HarbourEx 2015). Scenarioet for øvelsen vil ramme samfunnet bredt, og øvelsen vil kreve deltagelse fra lokalt, regionalt og sentralt nivå innen flere sektorer. I SNØ 2016 legges det opp til et scenario knyttet til håndtering av konsekvenser av et cyberangrep.

Det er behov for å endre rutiner for oppfølging og implementering av læringspunkter fra øvelser, og det er igangsatt en rekke tiltak. DSB vil i løpet av 2014 utarbeide en veileder for planlegging, gjennomføring og evaluering av øvelser. Veilederen vil være et felles grunnlag for blant annet å sikre bedre implementering av læringspunkter. Videre har DSB fått i oppdrag å utarbeide en nasjonal rammeplan for sivile nasjonale øvelser. Rammeplanen beskriver scenariovalg, øvingsform, bakgrunn for valg av scenario og rammer for øvelsene (hensikt, mål, øvelsesform). Hensikten med rammeplanen er å sikre en helhetlig og samordnet tilnærming til øvingsplanlegging. DSB utvikler også en metodikk for evaluering av hendelser. I tillegg til de nasjonale tiltakene samarbeider DSB med de andre nordiske landene om øvelser og evaluering av hendelser, hvor det blant

annet etableres et nordisk samarbeid om utvikling av metodikk.

5.2.2.1 Oppdatert og koordinert planverk

Planverk er et viktig redskap i samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeidet. Ulike kilder som tilsyn på ulike nivåer, evalueringer av hendelser og kommuneundersøkelsen, viser at det er utfordringer med å sikre et oppdatert planverk. Behov for bedre koordinering og samordning av beredskapsplanverk mellom ulike aktører er også en stor utfordring.

Koordinering av beredskapsplaner er viktig både for at etatene skal nå hverandre i håndteringsfasen, at de kjenner hverandres ressurser og at det legges til grunn realistiske forventninger i eget planverk. Erfaringene fra ekstremvær som Dagmar, Hilde og pinseflommen i 2013 viser hvor viktig det er at planene tar høyde for langvarig bortfall av kraft og ekom-tjenester, og at aktørene må planlegge slik at de kan løse sine oppgaver også ved ulike påkjenninger (kontinuitetsplanlegging).

Tilsyn med departementene viser et behov for mer strukturert og regelmessig oppdatering av planverk; flere av departementene bør oppdatere eller forbedre sitt kriseplanverk, øvingsplaner og informasjonsplaner. Der det er relevant bør underliggende virksomheters kriseplanverk brukes systematisk i utarbeidelsen av departementets kriseplanverk.

Justis- og beredskapsdepartementet, Forsvarsdepartementet og Statsministerens kontor, samarbeider om utviklingen av et sektorovergripende rammeverk for nasjonalt beredskapsplanverk. Rammeverket viser oppbygningen av og sammenhengen mellom alt nasjonalt beredskapsplanverk, samt gir føringer for krisehåndtering på sentralt nivå.

Det er vanskelig å forutse alle hendelser som kan utløse behov for tverrsektoriell krisehåndtering. Samfunnet må derfor ha fleksible beredskapsplaner som er godt egnet i forhold til alle typer kriser som måtte inntreffe. En del av rammeverket vil derfor være et planverk som skal gi et godt grunnlag for krisehåndtering på områder der det ikke eksisterer nasjonale planer. Som et ledd i arbeidet med rammeverket for nasjonalt beredskapsplanverk, vil det også bli vurdert om det skal utarbeides sektorovergripende beredskapsplaner for flere scenarier.

Nasjonalt beredskapssystem, som bl.a. dekker sikkerhetspolitiske kriser og krig, består av Sivil beredskapssystem (SBS) og Beredskapssystem for Forsvaret (BFF). For å sikre et mer helhetlig

planverk, har Regjeringen besluttet å revidere SBS, og Justis- og beredskapsdepartementet er i samråd med øvrige departementer i gang med revisjonsarbeidet. Revideringen er koordinert med tilsvarende revisjonsprosess for BFF.

DSB utarbeider på oppdrag fra Justis- og beredskapsdepartementet en årlig kommuneundersøkelse. Den viste for 2014 at 91 pst. av kommunene oppgir at de har en overordnet beredskapsplan. Kun 30 pst. har imidlertid ifølge DSB en plan som oppfyller vesentlige krav i forskrift om kommunal beredskapsplikt. Manglene gjelder blant annet kravet til at planen er utarbeidet med utgangspunkt i en helhetlig ROS-analyse, krav til samordning av beredskapsplanverk med andre aktører, samt krav til innholdet i planverket. Kommuneundersøkelsen viser at kommunenes arbeid med samfunnssikkerhet og beredskapsplanlegging fortsatt kan bli bedre.

I mai i år sendte justis- og beredskapsministeren og kommunal- og moderniseringsministeren et felles brev til kommunene der de understreket viktigheten av at kommunene har beredskapsplaner og risiko- og sårbarhetsvurdering for å kunne håndtere naturkatastrofer, store ulykker, branner, terror og lignende. DSB har pågående arbeid med å utarbeide og oppdatere veiledere og annen opplæringsvirksomhet rettet mot lokalt og regionalt nivå. DSB publiserte i august 2014 ny veileder i helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse i kommunen.

5.3 Behov for et bedre beslutningsgrunnlag

Et godt beslutningsgrunnlag på tvers av sektorer er en forutsetning for å fatte gode beslutninger, iverksette tiltak der risikoen er størst og velge de rette tiltakene. Det fremgår av kgl.res. 15. juni 2012 at Justis- og beredskapsdepartementet skal gi en samlet presentasjon av departementenes mål- og resultatstyring i den årlige budsjettproposisjonen, blant annet for å danne grunnlag for prioriteringer på tvers. Departementet har derfor innhentet relevante mål, tilstandsvurderinger og tiltak på samfunnssikkerhetsområdet fra departementene i 2012 og 2013. Basert på erfaringene fra dette arbeidet er det Justis- og beredskapsdepartementets vurdering at innretning og innhold i rapporteringen bør videreutvikles.

Mål og resultatkrav innen samfunnssikkerhet er viktige fordi de setter ambisjonsnivå og retning for arbeidet. Justis- og beredskapsdepartementet har derfor nedsatt en interdepartemental arbeids-

gruppe som bl.a. vurderer hvordan det bør arbeides med mål knyttet til den tverrsektorielle samfunnssikkerheten. Arbeidsgruppen tar sikte på å fullføre sitt arbeid i løpet av høsten 2014.

Oversikt over status og resultater på samfunnssikkerhets- og beredskapsområdet baserer seg ikke bare på egenrapportering fra departementene. Justis- og beredskapsdepartementet benytter ulike kilder til informasjon. Det gjelder blant annet funn fra tilsyn, evalueringer, statistikk og relevant forskning. Departementet mener imidlertid at det er behov for å bedre beslutningsgrunnlaget innen samfunnssikkerhet og beredskap. Dette krever et langsiktig og systematisk arbeid langs flere akser.

I mange tilfeller er mer målrettet forskning en forutsetning for å få på plass et godt nok beslutningsgrunnlag. Det er forsket relativt lite på en rekke samfunnssikkerhetsområder. Regjeringen målretter nå forskning innen samfunnssikkerhet og beredskap, jf. omtale under programkategori 06.50, punkt 5.1.

De ansvarlige departementer må identifisere den informasjonen som er av stor betydning for å kunne si noe om tilstanden til kritisk infrastruktur og kritiske samfunnsfunksjoner er tilfredsstillende, og om samfunnet er utsatt for uakseptable sårbarheter. Departementene må sørge for at denne informasjonen er oppdatert og tilgjengelig for de som trenger den.

I DSB utvikles analyser av sårbarheter knyttet til kritisk infrastruktur og kritiske samfunnsfunksjoner, blant annet basert på informasjon fra sektormyndighetene. Sårbarhetsanalysene tar utgangspunkt i KIKS-modellen og Nasjonalt risikobilde (NRB) (jf. omtale i programkategori 06.50, punkt 5.2). Arbeidet skal sikre en metodisk robust og enhetlig tilnærming, slik at det i større grad vil være mulig å gi vurderinger av sårbarheter på tvers av sektorer. Dette vil kunne gi nyttig informasjon som kan supplere den sektorvise mål- og resultatstyringen.

Tilsyn med departementene er en viktig kilde til informasjon om status og forbedringspunkter i departementene og underlagte etater. Funn fra tilsyn brukes aktivt som kunnskapsgrunnlag. Det pågår et utviklingsarbeid for å få mer målrettede og effektive tilsyn, som vil gi mer verdifull informasjon om status.

Arbeidet med å styrke beslutningsgrunnlaget innebærer også et metodisk utviklingsarbeid. I 2014 utarbeidet Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) på oppdrag fra Justis- og beredskapsdepartementet en rapport om utvikling og bruk av sårbarhets- og tilstandsvurderinger på samfunns-

sikkerhetsområdet i Sverige, Nederland og Storbritannia, hvor de har vurdert læringspunkter og overføringsverdi til norske forhold. Konklusjonen fra studien er at det ikke er en enhetlig metode eller felles indikatorsystem for å måle tilstand eller evne i de tre utvalgte landene. De tre landene benytter scenarioer som utgangspunkt for å kunne måle evne. Justis- og beredskapsdepartementet vil også i 2015 prioritere å få gjennomført et utredningsarbeid som kan bidra til å utvikle metodikk for et godt beslutningsgrunnlag.

Justis- og beredskapsdepartementet skal utarbeide strategi for departementets arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap, jf. omtale under programkategori 06.10. I det videre strategiske arbeidet er det viktig å vurdere hvordan man på en hensiktsmessig måte kan få den nødvendige styringsinformasjon og et godt beslutningsgrunnlag, samtidig som man tar hensyn til de spesielle utfordringer som kjennetegner samfunnssikkerhet og beredskapsområdet. FFIs rapport knyttet til erfaringene fra Sverige, Nederland og Storbritannia vil være et viktig innspill i så måte.

6 Likestilling

Nedenfor følger en omtale av arbeidet med likestilling i departementet og likestilling i Justis- og beredskapsdepartementets underliggende og til-

knyttede etater. Det vises også til virksomhetenes årsrapporter.

6.1 Likestilling i kriminalomsorgen

	År	Kjønnsbalanse			Lønn		Deltid		Midlertidig	
		m %	k %	Totalt (N)	m (kr/%)	k (kr/%)	m %	k %	m %	k %
Totalt i kriminalomsorgen	2013	55	45	4 574	38 915 (100)	37 050 (95)	3	7	7	7
	2012	56	44	5 411	37 773 (100)	36 150 (96)	3	8	4	4

Det har ikke vært mulig å rapportere for sykefravær og foreldrepermisjon på individnivå. Kilde: Statens tjenestemannsregister.

Kjønnsfordelingen totalt blant tilsatte i kriminalomsorgen viser 45 pst. kvinner og 55 pst. menn i 2013. Dette er omtrent samme nivå som i 2012. Det er en større andel kvinner som jobber deltid sammenliknet med menn. Andelen deltidsansatte utgjør ca. 10 pst. av de tilsatte. Det er omtrent like mange kvinner som menn tilsatt i midlertidige stillinger.

Kvinnens andel av gjennomsnittlig månedslønn er om lag 95 pst. av menns lønn.

Av opptak på 175 aspiranter ved KRUS i 2013 var 83 kvinner og 92 menn. Dette utgjør en kvinneandel på 48 pst. I 2012 var andelen kvinner 44,5 pst. KDI er tilfreds med en så vidt høy andel kvinnelige aspiranter.

I 2013 hadde 3,8 pst. av de ansatte i retts- og fengselsvesenet innvandrerbakgrunn, en økning fra 3,3 pst. i 2012. Dette utgjorde 269 personer, herunder 125 menn og 144 kvinner. Av disse var 109 menn og 90 kvinner ansatt i kriminalomsorgen. 87 av de ansatte i retts- og fengselsvesenet hadde bakgrunn fra Asia, 18 fra Afrika, mens 85 hadde bakgrunn fra Øst-Europa. Av alle med innvandrerbakgrunn utgjorde innvandrere 87 pst. og norskfødte med innvandrerforeldre 23 pst. Det har vært en økning siden 2006, da 1,9 pst. av de ansatte i retts- og fengselsvesenet hadde innvandrerbakgrunn.

6.1.1 Likeverdig straffegjennomføring for kvinner og menn

Det er et mål at kvinner og menn skal ha likeverdige forhold både innholdsmessig og materielt under straffegjennomføring. Kvinner skal som hovedregel gjennomføre straff i egne fengsler. Dersom kvinner skal gjennomføre straff i fengsler med mannlige innsatte, skal det skje i særskilte skjermede avdelinger med tilrettelagt tilbud. Kriminalomsorgen har tre fengsler med bare kvinnelige innsatte, Bredtveit, Sandefjord og Ravneberget fengsler med til sammen 117 plasser. I tillegg tar enkelte andre fengsler imot kvinnelige innsatte i kortere eller lengre perioder. I første halvår 2014 var det i gjennomsnitt 188 kvinner i fengsel.

Kvinnelige innsatte og domfelte har flere helse- og levekårsproblemer enn menn. Kriminalomsorgen arbeider målrettet for å bedre soningsforholdene for kvinnelige innsatte. Kriminalomsorgsdirektoratet satte i 2014 ned en arbeidsgruppe som skulle kartlegge innsatte og domfelte kvinners soningssituasjon. Arbeidsgruppen startet sitt arbeid i juni, og skal avslutte sitt arbeid i desember 2014. Gruppen skal fremme forslag til tiltak som kan sikre kvinnene forhold i varetekt og under straffegjennomføring som er tilrettelagt ut

fra kvinnenes behov (som for menn), og er i samsvar med nasjonale og internasjonale standarder

og regler for kvinner under straffegjennomføring i fengsel og i samfunnet, samt varetekt.

6.2 Likestilling i Domstoladministrasjonen (DA) og domstolene

	År	Kjønnsbalanse			Lønn		Deltid		Midlertidig		Foreldreperm.		Legemeldt fravær	
		m %	k %	Totalt (N)	m (kr/%)	k (kr/%)	m %	m %	m %	k %	m %	k %	m %	k %
Totalt i virksomheten	2013	27,6	72,4	1463	46 639 /100	36 368 /78,0	7,2	21,8	9,4	7,8	21,6	79,4		
	2012	27,3	72,7	1472	44 832 /100	35 389 /78,9	6,7	23,3	11,2	7,4	20,0	80,0	0,9	4,1

Det er stor overvekt av kvinnelige ansatte i Domstoladministrasjonen (DA) og domstolene. Dette skyldes i all hovedsak at kvinner er overrepresentert i saksbehandlerstillinger. I dømmende stillinger, domstollederstillinger og blant jordskifteingeniørene er det en overvekt av menn. Det er stor bevissthet i domstolene rundt å ha et kjønnsbalansert arbeidsmiljø, og Innstillings-

rådet for dommere praktiserer moderat kjønnskvotering.

I dommerfullmektigstillinger i de alminnelige domstolene er det en mer balansert kjønnsfordeling, med 46 pst. kvinner og 54 pst. menn. DA antar at det høye antallet kvinnelige dommerfullmektiger på sikt vil bidra til økt kvinneandel også i dommer- og domstollederstillinger.

6.3 Likestilling i politiet

	År	Kjønnsbalanse			Lønn		Deltid		Midlertidig		Foreldreperm.		Legemeldt fravær	
		m %	k %	Totalt (N)	m % (kr/%)	k % (kr/%)	m %	k %	m %	k %	m %	k %	m %	k %
Totalt i virksomheten	2013	57,3	42,7	14857	37 463 /100	35 143 /93,8	2,4	16,9	5,5	6,8	61,1	38,9	2,5	6,6
	2012	57,8	42,2	14339	36 549 /100	34 461 /94,3	2,5	18,4	5,1	6,5	60,2	39,8	2,8	6,2

Kilde: Statens tjenestemannsregister.

Likestilling er en viktig del av politi- og lensmannsetatens personalpolitikk. Likestilling må sees i et videre perspektiv enn likestilling mellom kjønnene. For å oppnå likestilling, er det viktig også å ha bevissthet knyttet til mangfold, etnisitet, religion/livssyn og seksuell legning.

Når det gjelder kjønnslikestilling er utfordringen i politi- og lensmannsetaten særlig å rekruttere flere kvinner til lederstillinger. Selv om ikke alle etatens mål på likestillingsområdet er nådd, har det vært en positiv utvikling. Tall fra Politi-

direktoratet viser at andelen kvinnelige ledere i 2013 var 24 pst., en økning på ett prosentpoeng fra 2012.

Måltallene er 20 pst. kvinnelige ledere i polititjenestemannsstillinger, 25 pst. kvinnelige ledere i juriststillinger og 50 pst. kvinnelige ledere i administrative stillinger innen utløpet av 2014. I 2013 var andelen kvinnelige ledere i polititjenestemannsstillinger 19 pst., 27 pst. kvinnelige ledere i juriststillinger og 59 pst. kvinnelige ledere i administrative stillinger. I perioden 2009 til 2013 har

andelen kvinnelige ledere i politiet økt med 5 prosentpoeng – fra 19 til 24 pst.

Politidistriktene nevner mangel på kvinnelige søkere som en hindring for rekruttering til lederstillinger. Kun et fåtall av politidistriktene arbeider imidlertid med utgangspunkt i de sentrale måltallene, eller har utarbeidet lokale måltall for rekruttering. Politidirektoratet vil derfor presisere bedre hvilke forpliktelser distrikter og særorgan har for å bidra til at etaten samlet når måltallene i overordnet personalpolitikk.

Tall fra Fornyings- og administrasjonsdepartementet viser at antall årsverk i politi- og lensmannsetaten per 1. oktober 2013 var 14 857 (kap. 440, 441, 442 og 448). Av disse var 6 340 kvinner og 8 517 menn, hvilket gir en kvinneandel på 42,7 pst. Det er en stor andel kvinner som jobber deltid i politiet i forhold til menn. Om lag 17 pst. av kvinnene jobber deltid, mens kun 2,4 pst. av mennene gjør det samme. Andelen deltidsarbeidende utgjør samlet 8,8 pst. av antall tilsatte.

I 2014 var det totalt 3 318 søkere til Politihøgskolen. Av disse ble 1 061 funnet kvalifisert for studieplass, mot 894 i fjor. Blant de som har fått tilbud om studieplass utgjør kvinner 39,4 pst., en økning fra 2013 da kvinneandelen var 38,2 pst. Målet er en kvinneandel på 40 pst.

I 2013 hadde 4,1 pst. av de ansatte i politi- og påtalemyndigheten innvandrerbakgrunn, mot 3,9 pst. i 2012. Av disse var 340 menn og 385 kvinner. 279 av dem hadde bakgrunn fra Asia, 80 fra Afrika, mens 195 hadde bakgrunn fra Øst-Europa. Av alle med innvandrerbakgrunn utgjorde innvandrere 82 pst. og norskfødte med innvandrerforeldre 18 pst. Det har vært en jevn

økning i andelen ansatte med innvandrerbakgrunn siden 2005.

Politiet jobber aktivt for å øke rekrutteringen av studenter med etnisk minoritetsbakgrunn. Som en del av arbeidet er prosjektet *Ny arbeidsform* innført. Prosjektet er rettet mot opptaksnemndene for å sikre fravær av diskriminering. Målet er at fem pst. av alle studentene ved Politihøgskolen skal ha etnisk minoritetsbakgrunn. I 2014 ble det tatt opp 35 studenter ved Politihøgskolen som oppgir at de har innvandrerbakgrunn, det samme antall som i 2013. Tallene er basert på egenregistrering i forbindelse med søknad.

Fornyings- og administrasjonsdepartementets tall per 1. oktober 2013 viser at gjennomsnittlig brutto månedslønn for samtlige stillingskategorier i politi- og lensmannsetaten var 36 450 kroner. Kvinners gjennomsnittlige brutto månedslønn var 35 143 kroner, mot 37 463 kroner for menn. Tilsvarende tall per 1. oktober 2012 var 34 461 kroner for kvinner og 36 540 kroner for menn. Kvinners andel av menns lønn er redusert med 0,5 prosentpoeng fra 1. oktober 2012 til 1. oktober 2013 – fra 94,3 pst. til 93,8 pst.

Tar vi hensyn til utbetalt overtid og faste og variable tillegg, så øker forskjellen i den gjennomsnittlige månedslønnen betydelig i etaten. For 2013 var forskjellen i gjennomsnittlig utbetalt månedslønn mellom kvinner og menn på om lag 7 000 kroner.

Politidirektoratet har som mål at sykefraværet ikke skal overstige 4,5 pst. totalt for året. Det totale sykefraværet i politiet har ligget stabilt i overkant av 5 pst., og var i 2013 på 5,2 pst. Kvinner i etaten har høyere sykefravær enn menn, særlig gjelder det for legemeldt sykefravær.

6.4 Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap (DSB):

	År	Kjønnsbalanse			Lønn		Deltid		Midlertidig		Foreldreperm.		Legemeldt fravær	
		m %	k %	Totalt (N)	m (kr/%)	k (kr/%)	m %	k %	m %	k %	m %	k %	m %	k %
Totalt i virksomheten	2013	60	40	593	44 774	40 500	24,3,4	75,7	48	52	30	70	3,8	8
	2012	59	41	593	61,5	38,5	16,4	83,6	62,5	37,5	11,1	88,9	3,9	4,1

DSB arbeider mot å nå målet om 40 pst. kvinnelige ledere. Det var 28 pst. kvinnelige ledere i DSB pr. 31. desember 2013. Samtidig er det store variasjoner innen de ulike lederstillingstypene.

Det er i første rekke gjennom rekruttering at DSB kan bidra til utjevning av kjønnsforskjeller. Det gjelder også å bidra til større mangfold i direktoratet. Med dette menes at direktoratet i større grad speiler samfunnet. Å rekruttere medarbeidere med innvandrerbakgrunn, medarbeidere med redusert funksjonsevne og at det er ulik alderssammensetning i direktoratet, er viktig.

Føringer for mangfold i DSB er innarbeidet i prosessbeskrivelse for rekruttering og i DSBs personalreglement. Dette følges også opp gjennom generell opplæring i tilsetningsarbeid og i rådgivning i enkeltsaker.

Det settes søkelys på mangfold i den enkelte tilsettingssak, bl.a. i forbindelse med utforming av utlysningstekst, målrettet utlysning for å nå målgrupper og ivaretagelse av mangfoldsaspektet i søknadsbehandlingen.

Lønn

Likelønn tilstrebes både når det gjelder kjønn og når det gjelder nyansatte og ansatte som har arbeidet i DSB i flere år. I tillegg har virksomheten søkelys på lønnsnivå hos særlige grupper – sett i forhold til andre etater/virksomheter det er naturlig å sammenlikne seg med. DSBs største

utfordring er lønnsnivået hos ingeniører i DSB sammenliknet med andre statlige og private virksomheter.

Likelønnsprinsippet er nedfelt i DSBs lønnspolitiske dokument, og utviklingen følges nøye.

Sykefravær

Målsettingen de siste årene har vært at sykefraværet ikke skal overstige 4 prosent. I de senere årene har sykefraværet ligget på mellom 4 pst. og 4,5 pst. DSB er en IA-virksomhet (inkluderende arbeidsliv). IA-arbeidet er integrert i DSBs systematiske HMS-arbeid. Bl.a. er IA-handlingsplaner en del av HMS-handlingsplaner på både sentralt og lokalt nivå.

IA-tankegangen ligger til grunn for arbeidet med sykefraværsoppfølging, med vekt på tidlig dialog og tilrettelegging. Dette gjøres bl.a. gjennom bruk av verktøy for funksjonsvurdering og oppfølging bl.a. gjennom tiltak som hospitering og fleksibilitet i oppgavefordeling for å tilpasse og utvikle arbeidssituasjonen. I tillegg gis det bistand til å vurdere andre yrkesveier mv.

Øvrige tiltak for å jobbe forebyggende med sykefraværet er:

- IA-handlingsplaner er integrert i HMS-handlingsplaner på sentralt og lokalt nivå
- stimulert til aktiv bruk av IA-kontakter lokalt
- IA-møter per år for ledelsen og tillitsvalgte
- rutine for oppfølging av sykefravær er revidert
- oppfølging av enkeltsaker.

6.5 Direktoratet for nødkommunikasjon

	År	Kjønnsbalanse			Lønn		Deltid		Midlertidig		Foreldreperm.		Legemeldt fravær	
		m %	k %	Totalt (N)	kr	kr	m %	k %	m %	k %	m %	k %	m %	k %
Totalt i virksomheten	2013	60	2940	88	57 068	50 809	100	0	53	47	50	50		
	2012	55	29	84	56 609	48 171	1	0	9	3	3	1	0,2	1,5

DNKs ledergruppe har i 2013 bestått av like mange menn som kvinner.

For å fremme likestilling i rekrutteringsprosesser tar DNK hensyn til prinsippet om å innkalle minst en person med innvandrerbakgrunn til intervju. Forutsetningen er at søkeren er kvalifisert for stillingen. Dersom en person oppgir å ha

nedsatt funksjonsevne, vil denne søkeren gå foran andre søkere i følge kvalifikasjonsprinsippet. Det er ikke igangsatt ytterligere tiltak for rekruttering av minoriteter eller personer med nedsatt funksjonsevne.

I DNKs lønnspolitikk er det et mål at kvinner og menn skal ha lik lønn for samme arbeid eller

arbeid av lik verdi. Lønnen skal fastsettes på samme måte for kvinner og menn uten hensyn til kjønn.

DNK er en IA-bedrift.

6.6 Hovedredningsentralen i Sør- og Nord-Norge (HRS):

	År	Kjønnsbalanse			Lønn		Deltid		Midlertidig		Foreldreperm.		Legemeldt fravær	
		m %	k %	Totalt (N)	m % (kr/%)	k % (kr/%)	m %	k %	m %	k %	m %	k %	m %	k %
Totalt i virksomheten	2013	77	23	44	83 960	53 537	100				100	0	36,4	63,6
	2012	75	25	20	81	20					100	0	100	0

Det har de ti siste år vært lik kjønnsmessig fordeling på virksomhetens lederstillinger.

Ved nyrekruttering oppfordres alltid kvalifiserte kandidater med ulik utdanning samt arbeids- og livserfaring til å søke stillingen. Det gjennomføres imidlertid ikke noen form for kvotering.

Personellet lønnes likt i den enkelte stilling uavhengig av kjønn eller bakgrunn. Derfor jobbes det ikke aktivt med å jevne ut forskjeller mellom kjønnene. Men det er viktig å nevne at Hovedredningsentralens lavest lønnede stillinger (konsulentstillingene) kun er besatt av kvinner. Erfaringsmessig er det primært kvinner som har søkt disse stillingene.

Hovedredningsentralen har i rapporteringsperioden hatt et sykefravær fra 1,96 pst. i 2012 til 2,7 pst. i 2013. Historisk sett har sykefraværet vært på rundt 2 pst. Ettersom hoveddelen av de ansatte jobber i helkontinuerlig turnus er det tatt høyde for å kunne forebygge sykefravær ved å tilpasse arbeidsbelastningen for eldre arbeidstakere og for annet personell i perioder hvor de har spesielle behov. Dette er imidlertid meget ressurskrevende og medfører merbelastning for øvrig personell, så ordningen har vært lite brukt. Hovedredningsentralen er IA-bedrift.

6.7 Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker

	År	Kjønnsbalanse			Lønn		Deltid		Midlertidig		Foreldreperm.		Legemeldt fravær	
		m %	k %	Totalt (N)	m (kr/%)	k (kr/%)	m %	k %	m %	k %	m %	k %	m %	k %
Totalt i virksomheten	2013	23,1	76,9	13	55 700 /100%	50 812 /91,2	0,0	30,0	33,3	10,0	0,0	100	0,6	9,3
	2012	18,2	81,8	11	58 279 /100%	56 072 /96,2	0,0	44,4	0,0	0,0	0,0	100	8,8	4,6

Per 1. oktober 2013 utgjorde kvinner 75 pst. av staben i Kommissjonen for gjenopptakelse av straffesaker. Samtlige lederposisjoner var besatt av kvinner, og statens målsetting om 40 pst. kvinner i

lederposisjoner er således overoppfylt. Lønnsforskjellene mellom kvinner og menn har økt i 2013, men med så få mannlige ansatte gir relativt små endringer store utslag.

6.8 Kontoret for voldsoffererstatning

	År	Kjønnsbalanse			Lønn		Deltid		Midlertidig		Foreldreperm.		Legemeldt fravær	
		m %	k %	Totalt (N)	m (kr/%)	k (kr/%)	m %	k %	m %	k %	m %	k %	m %	k %
Totalt i virksomheten	2013	25,8	74,2	62	36 997 /100	35 383 /95,6	12,5	26,1	37,5	32,7	0	100	4,2	4,5
	2012	22,8	71,2	57	35 317 /100	32 200 /79,9	11,1	30,4	11,1	21,7	0	100		

Kontoret for voldsoffererstatning har en overvekt av kvinnelige ansatte, og kontoret ledes av en kvinne. Den lave andelen mannlige ansatte skyldes i all hovedsak få kvalifiserte mannlige søkere til

ledige saksbehandlerstillinger. Lønnsforskjellene mellom kvinner og menn er betydelig redusert fra 2012 til 2013.

6.9 Sekretariatet for konfliktrådene

	År	Kjønnsbalanse			Lønn		Deltid		Midlertidig		Foreldreperm.		Legemeldt fravær	
		m %	k %	Totalt (N)	m (kr/%)	k (kr/%)	m %	k %	m %	k %	m %	k %	m %	k %
Totalt i virksomheten	2013	30,2	69,8	96	43 735 /100	40 146 /91,8	0,0	17,9	0,0	7,5	100,0	0,0		
	2012	29,3	70,7	92	40 498 /100	39 052 /96,4		16,9		7,7	0,0	100,0	5,3	1,1

Kvinner er overrepresentert blant de ansatte i Sekretariatet for konfliktrådene. Sekretariatet

ledes av en mannlige direktør, mens assisterende direktør er kvinne.

6.10 Spesialenheten for politisaker

	År	Kjønnsbalanse			Lønn		Deltid		Midlertidig		Foreldreperm.		Legemeldt fravær	
		m %	k %	Totalt (N)	m (kr/%)	k (kr/%)	m %	k %	m %	k %	m %	k %	m %	k %
Totalt i virksomheten	2013	38,2	61,8	34	56 942 /100	56 605 /99,4	0,0	4,8			100,0			
	2012	37,5	62,5	32	53 186 /100	49 176 /92,5			8,3	5,0	3,0	97,0	0,9	0,7

Det er overvekt av kvinnelige ansatte i Spesialenheten for politisaker. Kvinner utgjør 60 pst. av

ledergruppen. Lønnsforskjellene mellom kvinner og menn er marginale i 2013.

6.11 Statens sivilrettsforvaltning

	År	Kjønnsbalanse			Lønn		Deltid		Midlertidig		Foreldreperm.		Legemeldt fravær	
		m %	k %	Totalt (N)	m (kr/%)	k (kr/%)	m %	k %	m %	k %	m %	k %	m %	k %
Totalt i virksomheten	2012	30,4	69,6	69	42 216 /100	40 869 /96,8	0,0	10,4	23,8	27,1	0,0	100,0		
	2011	31,0	69,0	58	40 335 /100	39 913 /99,0	0,0	15,0	33,3	20,0	0,0	100,0	0,4	2,6

Om lag 70 pst. av de ansatte i Statens sivilrettsforvaltning (SRF) er kvinner. SRF har rettet oppmerksomheten mot å øke andelen menn, og dette gjenspeiles i ledige stillingsannonser. Virksomhe-

ten ledes av en kvinne, og 67 pst. av lederstillingene er besatt av kvinner. 11 pst. av de tilsatte har innvandrerbakgrunn.

6.12 Likestilling i Utlendingsdirektoratet og Utlendingsnemnda

Utlendingsdirektoratet (UDI)

	År	Kjønnsbalanse			Lønn		Deltid		Midlertidig		Foreldreperm.		Legemeldt fravær	
		m %	k %	Totalt (N)	m %	k %	m %	k %	m %	k %	m %	k %	m %	k %
Totalt i virksomheten	2012	30,1	69,9	1 036	41 231 /100	37 604 /91,2	4,2	17,7	6,4	6,2	6,5	93,5	2,2	4,7
	2013	30,0	70,0	1025	42 622 /100	38 689 /90,7	4,5	17,7	7,1	8,6	8,7	91,3	3,4	5,8

Kjønnsfordelingen blant UDIs ansatte har over flere år vært om lag 70 pst. kvinner og 30 pst. menn. Når det gjelder mellomlederstillinger er kvinner i flertall. UDI har ingen planlagte tiltak for å fremme likestilling når det gjelder lederstillinger.

Ved rekruttering oppfordrer UDI søkere med nedsatt funksjonsevne å opplyse om dette, med

den hensikt at UDI kan benytte kvoteringsreglene som ligger i forskriften til tjenestemannsloven i tilsettingsprosessen.

UDI er med i Kommunal- og moderniseringsdepartementets forsøk med moderat kvotering av personer med innvandrerbakgrunn, og søkere med innvandrerbakgrunn oppfordres til å opplyse om dette.

Utlendingsnemnda

	År	Kjønnsbalanse			Lønn		Deltid		Midlertidig		Foreldreperm.		Legemeldt fravær	
		m %	k %	Totalt (N)	m %	k %	m %	k %	m %	k %	m %	k %	m %	k %
Totalt i virksomheten	2012	29,7	70,3	337	41 555 /100	39 226 /94,4	4	13,5	1	0,8			3,9	6,2
	2013	28,8	71,2	361	43 735 /100	40 170 /91,8	2,9	14,8	1,9	0,0	80,6		1,8	3,4

I 2012 fikk UNE sin egen personalpolitiske tiltaksplan for å fremme likeverd og mangfold på arbeidsplassen. Dokumentet er ment å bevisstgjøre alle ansatte og for å etablere mål og tiltak for det videre arbeidet. Det er i tillegg et verktøy for rapportering på området.

Kjønnsfordelingen blant UNEs ansatte har over flere år vært om lag 70 pst. kvinner og 30

pst. menn. Også blant lederne er det flertall av kvinner.

UNE har videre en aktiv livsfasepolitikk og følger de føringene som til enhver tid ligger i Hovedtariffavtalen. I henhold til UNEs interne livsfasepolitikk kan både medarbeidere og leder ta initiativ til en samtale rundt behov og muligheter for tilrettelegging og tilpasning.

6.13 Likestilling hos Syssele mannen

	År	Kjønnsbalanse		Lønn (i 1000 kr)		Deltid		Midlertidig		Foreldreperm.		Legemeldt sykefravær	
		m %	k %	m (kr/%)	k (kr/%)	m %	k %	m %	k %	m %	k %	m %	k %
Totalt	2013	54	46	535 (53)	467 (47)	0	12	5	6	0	0	0,7	0,3
	2012	56	44	524 (53)	462 (47)	0	13	10	11	0	6	0,9	0,8

Kjønnsbalansen hos Sysselmannen fremgår av tabellen nedenfor:

	Ledere			Medarbeidere		Lønn		
	m %	k %	N	m %	k %	N	m %	k/m %
2013	4 80	1 20	5	15 50	15 50	35	100	87
2012	4 80	1 20	5	14 52	13 48	32	100	87

Med så lavt antall ansatte som hos Sysselmannen på Svalbard gjør små endringer store prosentvise utslag. Andelen kvinner i ledergruppen har holdt seg på 20 pst. både i 2012 og i 2013. Ved rekruttering i disse stillingene oppfordres spesielt kvinner til å søke.

Når det gjelder lønn var gjennomsnittslønnen for kvinner 87 pst. av gjennomsnittslønnen for menn. Hovedårsaken til denne forskjellen er den skjeve kjønnsbalansen i ledergruppen.

6.14 Likestilling internt i departementet

Tabell 6.1 Likestillingssituasjonen per stillingsnivå og deltid/fravær for 2012/2013

	År	Kjønnsbalanse			Lønn		Deltid		Midler- tidig		Foreldre- perm.		Legemeldt fravær	
		m %	k %	Totalt (N)	m i %	k/m i %	m %	k %	m %	k %	m %	k %	m %	k %
Totalt i Justis- og bered- skapsdepartementet	2013	37	63	406	100	87	2	6	8	10	17	83	1,1	2,8
	2012	36	64	370	100	87	1	10	5	10	7,6	92,4	1,8	5,1
Departementsråd, ekspedisjonssjef	2013	55	45	11	100	89								
	2012	60	40	10	100	90								
Avdelingsdirektør, seksjonssjef, kommunikasjonssjef	2013	43	57	42	100	95								
	2012	40	60	34	100	100								
Fag- og underdirektør, prosjektleder, spesial- rådgiver, direktør, lov- rådgiver og int.rådgiver	2013	58	42	52	100	99								
	2012	67	33	49	100	97								
Seniorrådgiver	2013	42	58	136	100	95								
	2012	37	63	132	100	94								
Rådgiver	2013	32	68	91	100	97								
	2012	34	66	86	100	97								
Førstekonsulent	2013	27	73	48	100	99								
	2012	21	79	29	100	99								
Seniorkonsulent, konsu- lent, kontorleder, første- sekretær, seniorsekre- tær, spes. bibliotekar	2013	4	96	26	100	104								
	2012	3	97	30	100	106								

Kilde: Statens tjenestemannsregister per 1. oktober 2013.

Den totale kjønnsbalansen i departementet er ujevn og kvinner utgjør 63 pst. av de ansatte. Det er en svak tendens til økning av antallet menn de siste tre årene.

Kjønnsbalansen i øverste ledersegment er mer utjevnet fra 40 pst. kvinner i 2012 til 45 pst. kvinner i 2013. På mellomledernivå er det fortsatt flest kvinner med 57 pst. men antallet menn er økt noe. Statistikken viser at antall medarbeidere på dette nivået har økt, noe som skyldes at flere stillinger har vært midlertidige på grunn av permisjoner. Statistikken viser at det er en forskjell på lønnsnivået mellom kvinner og menn på mellomledernivået i 2013 når en ser alle som har mellomledertittel under ett. I denne gruppen inngår imidlertid også medarbeidere som er enhetsledere. Disse har samme rolle som ekspedisjonssjefer, og derfor et høyere lønnsnivå enn de øvrige mellomlederne. Ser en bort fra disse, er det ingen lønnsforskjeller på mellomledernivået.

Antallet kvinner i stillingskategorien som består av fag- og underdirektør, prosjektleder, spesialrådgiver, direktør, lovrådgiver og int. rådgiver er steget markant fra 33 pst. kvinner i 2012 til 42 pst. kvinner i 2013. Lønnsnivået mellom kvinner og menn i denne kategorien er tilnærmet likt.

Det er flere kvinner blant seniorrådgivere, rådgivere og førstekonsulenter. Menn tjener fortsatt noe mer enn kvinner på seniorrådgivernivå. I de ulike konsulentstillingene er kvinnene i flertall. Kvinner tjener noe mer enn menn i denne kategorien.

Flere kvinner enn menn arbeider deltid. Søknader om deltid er i stor grad knyttet til omsorgspermisjoner.

Legemeldt sykefravær for kvinner er noe høyere enn for menn, men forskjellen i 2013 er langt mindre enn i 2012.

Justis- og beredskapsdepartementet har få ansatte som har innvandrerbakgrunn og få ansatte med nedsatt funksjonsevne.

Ved kunngjøring av ledige stillinger benyttes formuleringen om mangfold i alle fellesannonser.

Departementet har innført et mer systematisk og strukturert rekrutteringsarbeid gjennom å synliggjøre regelverk og å avholde opplæring i kurs og seleksjon for ledere. Gjennom dette arbeidet er det etablert økt oppmerksomhet knyttet til holdninger og mulige barrierer i rekruttering for søkere med minoritetsbakgrunn eller nedsatt funksjonsevne.

I 2013 utgjorde søkere som ba om å bli vurdert på bakgrunn av nedsatt funksjonsevne fortsatt 0,8 pst. av søkermassen. 10,4 pst. av søkerne ba om å bli vurdert på bakgrunn av innvandrerbakgrunn. Det er en tilbakegang fra 12,6 pst. i 2012.

I 2013 hadde departementet to IA-plasser med ytelser fra NAV. Departementet erfarer at utprøving av praksisplasser fungerer godt og at kandidatene ofte blir ansatt i faste eller midlertidige stillinger.

Vurdere og iverksette tiltak for å fremme likestilling og hindre diskriminering

Departementet vil ha fortsatt oppmerksomhet på strukturerte rekrutteringsprosesser som bevisstgjør holdninger til søkere med innvandrerbakgrunn eller nedsatt funksjonsevne.

Ordningen med en IA-plass videreføres og vil fortsette praksisen med å vurdere personer med ytelser fra NAV til praksisplasser.

Departementets har fastsatt ny lønnspolitikk høsten 2014. Dokumenterte lønnsforskjeller mellom kvinner og menn som ikke kan forklares med annet enn kjønn, vil bli adressert i tilknytning til lokale forhandlinger høsten 2014.

7 Bemanningsoversikt

Kap.	Betegnelse	Årsverk 01.03.12	Årsverk 01.03.13	Årsverk 01.03.14
400	Justis- og beredskapsdepartementet	378	389	382
Sum	06.10 Administrasjon	378	389	382
61	Høyesterett	64	58	63
410	Tingrettene og lagmannsrettene	1 479	1 454	1 445
411	Domstoladministrasjonen	82	83	83
413	Jordskiftedomstolene	242	230	239
Sum	06.20 Rettsvesen	1 867	1 825	1 830
430	Kriminalomsorg	3 951	4 058	4 186
432	Kriminalomsorgens utdanningssenter	421	391	411
Sum	06.30 Kriminalomsorg	4 372	4 449	4 597
440	Politidirektoratet, politi- og lensmannsetaten	11 128	11 469	14 097 ¹
441	Oslo politidistrikt	2 495	2 601	
442	Politi­høgskolen	376	411	412
444	Politiets sikkerhetstjeneste			458 ²
445	Den høyere påtalemyndighet	154	148	147
446	Den militære påtalemyndighet	10	7	8
448	Grensekommis­­særen	4	4	4
Sum	06.40 Politi- og påtalemyndighet	14 167	14 640	15 126
450	Sivile verneplik­­t­ige	7	0	
451	Samfunnssikkerhet og beredskap	556	574	597
455	Redningstjenesten	44	43	44
456	Direktoratet for nød­­kommunikasjon	65	83	100
Sum	06.50 Redningstjenesten, samfunnssikkerhet og beredskap	672	700	741
460	Spesialenheten for politisaker	34	34	35
468	Kommisjonen for begjæring om gjenopptakelse av straffesaker	11	11	11
Sum	06.60 Andre virksomheter	45	45	46

Kap.	Betegnelse	Årsverk 01.03.12	Årsverk 01.03.13	Årsverk 01.03.14
472	Voldsoffererstatning og rådgivning til kriminalitetsofre	55	75	61
473	Statens sivilrettsforvaltning	52	58	65
474	Konfliktrådene	81	81	89
Sum	06.70 Fri rettshjelp, erstatninger, konfliktråd m.m.	188	214	215
480	Svalbardbudsjettet	35	35	34
Sum	06.80 Svalbardbudsjettet	35	35	34
490	Utlendingsdirektoratet	1 025	989	957
491	Utlendingsnemnda	331	350	348
Sum	06.90 Beskyttelse og innvandring	1 356	1 339	1 305
Sum	Programområde 06	23 080	23 636	24 276
	Totalt Justis- og beredskapsdepartementet	23 080	23 636	24 276

¹ Kap. 441 Oslo politidistrikt er fra og med 2014 innlemmet i kap. 440 Politidirektoratet – politi- og lensmannsetaten.

² Nytt kap. 444 Politiets sikkerhetstjeneste f.o.m. 2014.

Kilde: Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

8 Anmodningsvedtak

8.1 Om oppfølging av anmodningsvedtak fra stortings sesjonen 2011–2012

Vedtak nr. 511, 24. mai 2012

«Stortinget ber regjeringen snarest mulig sørge for at hjemmelsgrunnlaget for INFOFLYT-registeret blir brakt i orden.»

For å avdekke og forebygge alvorlig kriminalitet samarbeider kriminalomsorgen og politiet tettere og utveksler mer informasjon. En viktig del av arbeidet er det såkalte infoflyt-systemet, som er et system for registrering og lagring av informasjon om innsatte og domfelte og utveksling av disse opplysningene mellom politiet og kriminalomsorg. Prop. 120 L (2013–2014) Endringer i straffegjennomføringsloven mv. (Infoflyt-systemet mv.) som regulerer infoflyt ble lagt fram for Stortinget vårsesjonen 2014.

8.2 Om oppfølging av anmodningsvedtak fra stortings sesjonen 2012–2013

Vedtak nr. 83, 4. desember 2012

«Stortinget ber regjeringen synliggjøre hvilke vurderinger som har blitt gjort med hensyn til vedtaket som ble fattet i Prop. 65 L (2011–2012) vedrørende opprettelse av en offeromsorg.»

Dette vedtaket må ses i sammenheng med Politisk plattform for en regjering utgått av Høyre og Fremskrittspartiet. På side 17 i denne plattformen står det at Regjeringen vil «utrede etableringen av et nasjonalt kompetansesenter for offer- og pårørendeomsorg». Justis- og beredskapsdepartementet arbeider med oppfølgingen av dette.

Vedtak nr. 417, 19. mars 2013

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endringer i regelverket som sikrer tiltak som reduserer muligheten for å kunne opprette falsk identitet i Norge.»

ID-forvaltningen er i dag fragmentert, med store utfordringer for en rekke aktører på ulike samsområder. Regjeringen har derfor nedsatt et tverrdepartementalt utvalg som foretar en helhetlig gjennomgang av ID-problematikken. Regjeringen vil på bakgrunn av utvalgets anbefalinger ha det nødvendige grunnlag for å avgjøre hvilke regelendringer og andre tiltak som bør foreslås.

I samarbeidsavtalen mellom regjeringspartiene og V og KrF er det for øvrig avtalt følgende for utlendingsfeltet:

1. Det åpnes for adgang til økt registrering og bruk av biometriske data
2. Lagringstid for biometriske data forlenges til ti år etter behandlet asylsøknad.

Justis- og beredskapsdepartementet arbeider videre med å utforme konkrete forslag til regelendringer og andre endringer for oppfølging av dette. I tillegg jobber Finansdepartementet med visse relevante justeringer i Folkeregisterloven som oppfølging av ovennevnte.

Vedtak nr. 515, 6. juni 2013

«Stortinget ber regjeringen fremme nødvendige lovforslag for å styrke Sivilombudsmannens rolle overfor forvaltningen ved å tillate at Sivilombudsmannen opptrer som hjelpeintervenient ved søksmål.»

Justis- og beredskapsdepartementet vil sende på høring et lovforslag om å tillate at Sivilombudsmannen opptrer som partshjelper ved søksmål.

8.3 Om oppfølging av anmodningsvedtak fra stortings-sesjonen 2013–2014

Vedtak nr. 383, 3. april 2014

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til endringer i lov av 22. mai 1902 nr. 10 Almindelig borgelig straffelov slik at straffansvar for fullbyrdede overtredelser av §§ 192 første ledd, 195, 196 og 233 ikke foreldes.»

Vedtaket om å fremme forslag til endringer som nevnt i vedtak 383 er fulgt opp med Prop. 96 L (2013–2014) Endringer i straffeloven 1902 (foreldelse og forvaring), jf. forslag til endring av straffeloven 1902 § 66 tredje ledd nytt annet punktum. Lovforslaget ble vedtatt av Stortinget 20. juni 2014 og trådte i kraft 1. juli 2014.

Vedtak nr. 384, 3. april 2014

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til endring av lov av 22. mai 1902 nr. 10 Almindelig borgelig straffelov slik at fristen ved overtredelse av lov 15. desember 1995 nr. 74 forbud mot kjønnslemlestelse §§ 1 eller 2 likevel skal regnes fra den dag fornærmede fyller 18 år.»

Straffeloven 1902 er allerede i samsvar med vedtak nr. 384, se også Prop. 96 L (2013–2014) Endringer i straffeloven 1902 (foreldelse og forvaring), punkt 2.3.

Vedtak nr. 385, 3. april 2014

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til endringer i lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff slik at straffansvar for fullbyrdede overtredelser av §§ 275, 291, 299 og 302 ikke foreldes.»

Vedtaket vil bli fulgt opp i proposisjon om ikrafttredelse av straffeloven 2005, der det er nødvendig å foreta justeringer på flere punkter for å fange opp utviklingen siden 2005 og 2009, se også Prop. 96 L (2013–2014) Endringer i straffeloven 1902 (foreldelse og forvaring), punkt 2.3.

Vedtak nr. 386, 3. april 2014

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til endringer i lov 20. 2005 nr. 28 om straff slik at ved overtredelse av §§ 257 og 284 skal fristen likevel regnes fra den dagen den fornærmede fyller 18 år.»

Straffeloven 2005 er allerede i samsvar med vedtak 386, se også Prop. 96 L (2013–2014) Endringer i straffeloven 1902 (foreldelse og forvaring), punkt 2.3.

Vedtak nr. 387, 3. april 2014

«Stortinget ber regjeringen fremsette forslagene senest ved fremleggelsen av revidert nasjonalbudsjett for 2014.»

Forslagene ble fremmet i statsråd 14. mai 2014, innenfor fristen fastsatt i vedtak nr. 387.

Vedtak nr. 446, 10. juni 2014

«Stortinget ber regjeringen i arbeidet med statsbudsjettet for 2015 vurdere tiltak for å heve kvaliteten på landets glattceller.»

Politidirektoratet vil i løpet av høsten 2014 gjennomgå rapporter fra sentralt arresttilsyn for å kartlegge de fysiske forholdene i politiets sentralarrest, som grunnlag for eventuelle tiltak, og økonomisk administrative konsekvenser som følge av det.

Vedtak nr. 447, 10. juni 2014

«Stortinget ber regjeringen om å sikre at 48-timersregelen overholdes strengt.»

Riksadvokaten har i brev av 24. juni 2014 gitt midlertidige retningslinjer for bruk av politiarrest. Det understrekes at påtalemyndigheten i politiet skal foreta en løpende vurdering av behovet for å isolere den pågrepne, forsvarligheten av isolasjonen særlig ut fra personens helsetilstand og behovet for særskilte tiltak for å avdempe de uheldige konsekvensene av at vedkommende må oppholde seg i politiarrest. Når retten har avsagt fengslingskjennelse, skal vedkommende ikke returneres til politiarrest med mindre det er besluttet isolasjon

eller det er mulig å avhjelpe isolasjonsvirkningene. Dersom det ikke er mulig å fremskaffe en fengselsplass innen kort tid, skal den fengslede løslates.

Politidirektoratet har i brev av 4. juli 2014 gitt retningslinjer for å sikre gjennomføring av riksadvokatens instruks.

Justis- og beredskapsdepartementet vil vurdere behovet for regelendringer eller andre tiltak for å sikre at 48-timersregelen kan overholdes.

Vedtak nr. 448, 10. juni 2014

«Stortinget ber regjeringen å forbedre systemet for overføring av pågrepne fra politiet til Kriminalomsorgens varetektsceller.»

Politidirektoratet og Kriminalomsorgsdirektoratet har nedsatt en arbeidsgruppe som blant annet skal utarbeide forslag til registreringsrutiner for å sikre at politiet og kriminalomsorgen er omforent om behovet for antall varetektsplasser.

Vedtak nr. 450, 10. juni 2014

«Stortinget ber regjeringen forelegge for Stortinget en redegjørelse for hvordan Norge kan bistå naboland som Libanon og Jordan med å håndtere flyktingestrømmen fra Syria, samt en vurdering av hvor mange flere syriske flyktninger Norge kan ta mot i 2014–2015.»

Utenriksdepartementet har det konstitusjonelle ansvaret for å besvare spørsmålet om hvordan Norge kan bistå naboland til land med store flyktingestrømmer. Det vises til Prop. 1 S (2014–2015) for Utenriksdepartementet for omtale av denne delen av anmodningsvedtaket. Programkategori 06.90 inneholder en beskrivelse av hvordan vedtaket om en vurdering av hvor mange flere syriske flyktninger Norge kan ta i mot i 2014–2015 vil bli fulgt opp.

Vedtak nr. 480, 16. juni 2014

«Stortinget ber regjeringen gjøre bruk av barnehus ved dommeravhør obligatorisk for barn under 16 år som har vært utsatt for vold eller overgrep, eller er vitne til slike saker, der dette er til det beste for barnet.»

Anmodningsvedtaket er besvart under vedtak 484.

Vedtak nr. 482, 16. juni 2014

«Stortinget ber regjeringen sikre at ny forskrift vedrørende barnehusene kommer på plass så raskt som mulig.»

Anmodningsvedtaket er besvart under vedtak 484.

Vedtak nr. 484, 16. juni 2014

«Stortinget ber regjeringen sikre at dommeravhør av barn under 16 år som har vært utsatt for vold eller overgrep, eller er vitne til slike saker, skal ledes av politiet.»

Angående vedtak nr. 480, 482, 484

En arbeidsgruppe har i rapporten «Avhør av særlig sårbare personer i straffesaker» foreslått en rekke endringer i straffeprosessloven og en helt ny forskrift om avhør av barn, psykisk utviklingshemmede og andre særlig sårbare personer som har vært fornærmet eller vitne i straffesaker. Rapporten inneholder blant annet forslag til regelendringer om hvem som skal foreta avhørene, aldersgrensen for avhør og bruken av barnehus. Rapporten har vært på høring, og i høringsuttalelsen er det reist en rekke problemstillinger som krever grundig behandling. Regjeringen har merket seg Stortingets anmodning og tar sikte på å fremme forslag til lovendringer. Målet er å få et klarere regelverk som legger til rette for gode avhør og for en praktisk og tidlig gjennomføring av avhørene.

Vedtak nr. 481, 16. juni 2014

«Stortinget ber regjeringen styrke kapasiteten ved Statens Barnehus.»

Anmodningsvedtaket er besvart under vedtak 483.

Vedtak nr. 483, 16. juni 2014

«Stortinget ber regjeringen sikre at politiet prioriterer etterforskning av vold og overgrep av barn, eller som barn har vært vitne til.»

Angående vedtak nr. 481 og 483

Justis- og beredskapsdepartementet har bedt Politidirektoratet om å sikre at dommeravhør gjen-

nomføres innen lovpålagt frist samt utarbeide en behovsanalyse som skal sørge for riktig dimensjonering av ressurser fremover. I tillegg er det i 2014 også iverksatt midlertidige tiltak for å få ned saksbehandlingstiden raskest mulig. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid i politidistriktene for dommeravhør i innkomne saker etter 1. juli 2014, skal ikke overstige 30 dager ved utgangen av 2014. Politidirektoratet følger også opp anbefalingene fra en arbeidsgruppe som har vurdert retningslinjer for drift- og tilsyn med barnehusene med sikte på bedre oppfølging og mer enhetlig drift. For nærmere omtale vises det til programkategori 06.40.

Vedtak nr. 488, 16. juni 2014

«Stortinget ber regjeringen utvide mandatet til prøveprosjektet med humanitære tiltak rettet mot EØS-borgere til også å inkludere rådgivningstiltak og mer langsiktige prosjekter, som for eksempel arbeidsrettede tiltak.»

Anmodningsvedtaket er besvart under vedtak 490.

Vedtak nr. 489, 16. juni 2014

«Stortinget ber regjeringen fremme en proposisjon til Stortinget om et nasjonalt forbud rettet mot de organiserte formene for tiggings, og mot tiggings som kan være knyttet til menneskehandel og annen kriminalitet. Saken må fremmes slik at et eventuelt nasjonalt forbud kan være iverksatt før sommeren 2015.»

Anmodningsvedtaket er besvart under vedtak 490.

Vedtak nr. 490, 16. juni 2014

«Stortinget ber regjeringen sikre målrettede tiltak overfor tiggere i Norge. Videre at det blir klargjort om prosjektmidlene som Norge gir via EØS-systemet, blir brukt i tråd med formålet om å bedre økonomiske og sosiale kår hos de fattigste.»

Angående vedtak nr. 488, 489 og 490

Stortinget har fattet ulike vedtak knyttet til tiggings og tiggere i Norge.

Justis- og beredskapsdepartementet vil i samarbeid med Stortingets vedtak nr. 489, høsten 2014 starte arbeidet med en proposisjon, med sikte på å fremme forslag om et nasjonalt forbud mot tiggings for Stortinget høsten 2014.

Justis- og beredskapsdepartementet vurderer på bakgrunn av vedtak nr. 489 at videreføring av målrettede tiltak rettet mot tiggere, jf. vedtak nr. 490, samt utvidelse av mandatet til prøveprosjektet, jf. vedtak nr. 488, ikke lenger vil være aktuelt i 2015. Bevilgningen er derfor ikke foreslått videreført i Prop. 1 S (2014–2015), og Justis- og beredskapsdepartementet vil vurdere eventuell videre oppfølging i lys av Stortingets behandling.

For 2014 vises det, jf. vedtak nr. 490, til Stortingets vedtak (Innst. 2 S (2013–2014)) om 10 mill. kroner til humanitære tiltak til frivillige organisasjoner og berørte kommuner til overnattings- og sanitære tilbud til tilreisende tiggere. Midlene har i 2014 vært bevilget på Justis- og beredskapsdepartementets budsjett og har blitt utlyst og gjort tilgjengelig for relevante tiltak.

Når det gjelder prosjektmidler som Norge gir via EØS-systemet så er svaret utarbeidet i samarbeid med EØS- og EU-ministeren. Barn, unge, eldre, uføre, voldsofre og minoriteter er blant viktige målgrupper for EØS-midlene. Situasjonen for romfolk har særlig oppmerksomhet i mottakerlandene Romania, Bulgaria, Ungarn, Slovakia og Tsjekkia. Mye av innsatsen er rettet inn mot å gjøre romfolk i stand til å bedre egen livssituasjon. I Bulgaria er etableringen av fire nye ungdomscentre i gang. Romungdom tilbys ulike former for yrkesopplæring. Målet er å gjøre det lettere for dem å få seg en jobb og bli mer inkludert i samfunnet. Under programmene har 54 av totalt 150 programmer deler av innsatsen rettet mot tiltak for sårbare grupper, inkludert romfolk.

Vedtak nr. 588, 20. juni 2014

«Stortinget ber regjeringen sikre den nødvendige fremdrift i konseptvalgutredningen av grensekontrollstasjon ved Storskog i Finnmark.»

Det tas sikte på at en konseptvalgutredning av grensekontrollstasjon ved Storskog skal foreligge våren 2015.

Vedtak nr. 596, 20. juni 2014

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå retningslinjer for uttak av overføringsflyktninger, fastsatt 16.06.2010, i lys av erfaringer fra uttak av flyktninger fra Syria våren 2014.»

Regjeringen ønsker å prioritere flyktninger med størst sjanse til vellykket integrering på kvoten for

overføringsflyktninger. I forbindelse med dette arbeidet vil de gjeldende retningslinjene fra 16. juni 2010 også bli gjennomgått for å se alle kriterier i sammenheng. Iverksetting av ev. endringer vil skje f.o.m. 2015. Uttakene av flyktninger fra Syria våren/sommeren 2014 ble gjort i medhold av retningslinjene fra 16. juni 2010. Det ble sett bort fra målsettingen om 60 pst. andel kvinner og jenter fordi det av sikkerhetshensyn var ønskelig å få familier samlet.

9 Tekniske endringer i kontostrukturen og bruk av stikkordet kan overføres

9.1 Endring av navn på kap. 430/3430

Kriminalomsorgens sentrale forvaltning ble flyttet ut fra departementet som et selvstendig direktorat fra 1. juli 2013 og tittelen på kapitlene ble endret til Kriminalomsorgsdirektoratet. For at tittelen på kapittelstrukturen i større grad skal gjenspeile hva bevilgningen dekker, foreslår Justis- og beredskapsdepartementet at navnet på kapitlene endres til Kriminalomsorgen fra 2015.

9.2 Endring av poster under kap. 470 Fri rettshjelp

Bevilgningen under post 70 Fri sakførsel og post 71 Fritt rettsråd foreslås overført til post 01 Driftsutgifter. Bakgrunnen er at post 70 og 71 i standard kontoplan er definert som «Tilskuddsordning». Opprinnelig var det sannsynligvis tenkt at advokatsalær var en overføring til det private, men likevel er salær fjernt fra hva som normalt definerer som tilskudd. Det foreslås derfor at de tre postene 01, 70 og 71 slås sammen og at bevilgningen gis på post 01.

Under Justis- og beredskapsdepartementet blir stikkordet foreslått knyttet til disse postene utenom postgruppe 30-49

(i 1 000 kr)					
Kap.	Post	Betegnelse	Overført til 2014	Forslag 2015	Begrunnelse for stikkordet
400	23	Spesielle driftsutgifter, forskning og kunnskapsutvikling	8 930	23 839	1
413	21	Spesielle driftsutgifter	3 306	9 699	2
430	60	Refusjoner til kommunene, forvaringsdømte mv.	5 677	90 554	3
440	22	Søk etter omkomne på havet, i innsjøer og vassdrag		8 940	4
451	21	Spesielle driftsutgifter		4 169	5
475	21	Spesielle driftsutgifter	9 668	7 009	6
490	23	Spesielle driftsutgifter, kunnskapsutvikling	3 188	7 679	7
490	72	Retur av asylsøkere med avslag og tilbakevending for flyktninger	12 956	122 268	8
490	75	Reiseutgifter for flyktninger til og fra utlandet	1 103	11 202	9

¹ Forskningsprosjekter vil ofte gå over flere år.

² Bevilgningsbehovet er usikkert.

³ Refusjon som bevilges under posten tildeles etter stønad. Det er vanskelig å anslå tidspunkt for utbetalinger, og bevilgningen er derfor gjort overførbar.

⁴ Det er vanskelig å lage prognoser for antall og omfang av ulykker.

⁵ Forskning- og utredningsarbeid vil ofte gå over flere år.

⁶ Det er vanskelig å forutsi når gitte tilsagn til videre bobehandling kommer til utbetaling.

⁷ Det er vanskelig å forutse hvor lang tid eksterne forsknings- og utredningsarbeider kan ta.

⁸ Det er vanskelig å anslå tidspunkt for utbetaling.

⁹ Det er vanskelig å anslå tidspunkt for utbetaling.

Justis- og beredskapsdepartementet

t i l r å r :

I Prop. 1 S (2014–2015) om statsbudsjettet for år 2015 føres opp de forslag til vedtak som er nevnt i et
framlagt forslag.

Forslag

Under Justis- og beredskapsdepartementet føres det i Prop. 1 S (2014–2015) statsbudsjettet for budsjettåret 2015 opp følgende forslag til vedtak:

Kapitlene 61, 400–491, 3400–3490

I

Utgifter:

Kap.	Post	Kroner	Kroner
Administrasjon			
400	Justis- og beredskapsdepartementet		
	01 Driftsutgifter	341 760 000	
	23 Spesielle driftsutgifter, forskning og kunnskaps- utvikling, <i>kan overføres</i>	23 839 000	
	50 Norges forskningsråd	21 885 000	
	71 Tilskudd til internasjonale organisasjoner	12 791 000	400 275 000
	Sum Administrasjon		400 275 000
Rettsvesen			
61	Høyesterett		
	01 Driftsutgifter	92 445 000	92 445 000
410	Tingrettene og lagmannsrettene		
	01 Driftsutgifter	1 809 460 000	
	21 Spesielle driftsutgifter	77 300 000	1 886 760 000
411	Domstoladministrasjonen		
	01 Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 410 post 01</i>	74 920 000	74 920 000
413	Jordskiftedomstolene		
	01 Driftsutgifter	218 379 000	
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	9 699 000	228 078 000
414	Forliksråd og andre domsutgifter		
	01 Driftsutgifter	176 711 000	
	21 Spesielle driftsutgifter	39 800 000	216 511 000
	Sum Rettsvesen		2 498 714 000
Kriminalomsorg			
430	Kriminalomsorgen		
	01 Driftsutgifter	3 754 244 000	

Kap.	Post	Kroner	Kroner	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 430 post 01</i>	86 508 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	30 602 000	
	60	Refusjoner til kommunene, forvaringsdømte mv., <i>kan overføres</i>	90 554 000	
	70	Tilskudd	19 839 000	3 981 747 000
432		Kriminalomsorgens utdanningssenter (KRUS)		
	01	Driftsutgifter	185 477 000	185 477 000
		Sum Kriminalomsorg		4 167 224 000
		Politi og påtalemyndighet		
440		Politidirektoratet – politi- og lensmannsetaten		
	01	Driftsutgifter	13 370 186 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	311 463 000	
	22	Søk etter omkomne på havet, i innsjøer og vassdrag, <i>kan overføres</i>	8 940 000	
	23	Sideutgifter i forbindelse med sivile gjøremål	11 339 000	
	60	Tilskudd til kommuner til SLT-tiltak	5 501 000	
	70	Tilskudd	41 942 000	
	71	Tilskudd Norsk rettsmuseum	4 703 000	
	73	Tilskudd til EUs grense- og visumfond	116 644 000	13 870 718 000
442		Politihøgskolen		
	01	Driftsutgifter	572 906 000	572 906 000
444		Politiets sikkerhetstjeneste (PST)		
	01	Driftsutgifter	631 332 000	631 332 000
445		Den høyere påtalemyndighet		
	01	Driftsutgifter	191 368 000	191 368 000
446		Den militære påtalemyndighet		
	01	Driftsutgifter	7 811 000	7 811 000
448		Grensekommisæreren		
	01	Driftsutgifter	6 248 000	6 248 000
		Sum Politi og påtalemyndighet		15 280 383 000
		Redningstjenesten, samfunnssikkerhet og beredskap		
451		Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap		
	01	Driftsutgifter	631 356 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	4 169 000	
	70	Overføringer til private	13 280 000	648 805 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner
452	Sentral krisehåndtering		
	01 Driftsutgifter	26 357 000	26 357 000
454	Redningshelikoptertjenesten		
	01 Driftsutgifter	676 289 000	
	45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	477 388 000	1 153 677 000
455	Redningstjenesten		
	01 Driftsutgifter	91 106 000	
	21 Spesielle driftsutgifter	21 039 000	
	45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	11 728 000	
	71 Tilskudd til frivillige organisasjoner i redningstjenesten	40 170 000	
	72 Tilskudd til nød- og sikkerhetstjenester	100 827 000	264 870 000
456	Direktoratet for nødkommunikasjon		
	01 Driftsutgifter	679 712 000	
	45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	1 277 264 000	1 956 976 000
	Sum Redningstjenesten, samfunnssikkerhet og beredskap		4 050 685 000
	Andre virksomheter		
460	Spesialenheten for politisaker		
	01 Driftsutgifter	40 141 000	40 141 000
466	Særskilte straffesaksutgifter m.m.		
	01 Driftsutgifter	1 210 675 000	1 210 675 000
467	Norsk Lovtidend		
	01 Driftsutgifter	3 318 000	3 318 000
468	Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker		
	01 Driftsutgifter	16 119 000	16 119 000
469	Vergemålsordningen		
	01 Driftsutgifter	168 976 000	
	21 Spesielle driftsutgifter	72 276 000	241 252 000
	Sum Andre virksomheter		1 511 505 000
	Fri rettshjelp, erstatninger, konfliktråd m.m.		
470	Fri rettshjelp		
	01 Driftsutgifter	765 118 000	
	72 Tilskudd til spesielle rettshjelpiltak	32 333 000	797 451 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner
471	Statens erstatningsansvar og Stortingets rettferdsvederlagsordning		
	71 Erstatningsansvar m.m., <i>overslagsbevilgning</i>	68 917 000	
	72 Erstatning i anledning av straffeforfølging, <i>overslagsbevilgning</i>	21 868 000	
	73 Stortingets rettferdsvederlagsordning	61 980 000	152 765 000
472	Voldsoffererstatning og rådgiving for kriminalitetsofre		
	01 Driftsutgifter	28 966 000	
	70 Erstatning til voldsofre, <i>overslagsbevilgning</i>	371 894 000	400 860 000
473	Statens sivilrettsforvaltning		
	01 Driftsutgifter	42 597 000	42 597 000
474	Konfliktråd		
	01 Driftsutgifter	96 510 000	96 510 000
475	Bobehandling		
	01 Driftsutgifter	66 001 000	
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	7 009 000	73 010 000
	Sum Fri rettshjelp, erstatninger, konfliktråd m.m.		1 563 193 000
	Svalbardbudsjettet		
480	Svalbardbudsjettet		
	50 Tilskudd	283 565 000	283 565 000
	Sum Svalbardbudsjettet		283 565 000
	Beskyttelse og innvandring		
490	Utlendingsdirektoratet		
	01 Driftsutgifter	844 649 000	
	21 Spesielle driftsutgifter, asylmottak	1 516 814 000	
	22 Spesielle driftsutgifter, tolk og oversettelse	55 542 000	
	23 Spesielle driftsutgifter, kunnskapsutvikling, <i>kan overføres</i>	7 679 000	
	60 Tilskudd til vertskommuner for asylmottak	244 103 000	
	70 Stønader til beboere i asylmottak	408 333 000	
	71 Tilskudd til aktivitetstilbud for barn i asylmottak	15 467 000	
	72 Retur av asylsøkere med avslag og tilbakevending for flyktninger, <i>kan overføres</i>	122 268 000	
	73 Beskyttelse til flyktninger utenfor Norge mv., støttetiltak, <i>kan nyttes under kap. 821 post 60</i>	10 807 000	
	75 Reiseutgifter for flyktninger til og fra utlandet, <i>kan overføres</i>	11 202 000	3 236 864 000

Kap.	Post		Kroner	Kroner
491		Utlendingsnemnda		
	01	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 21</i>	269 070 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, nemndbehandling, <i>kan nyttes under post 1</i>	11 049 000	280 119 000
		Sum Beskyttelse og innvandring		3 516 983 000
		Sum departementets utgifter		33 272 527 000

Inntekter:

Kap.	Post		Kroner	Kroner
Departementets inntekter				
3400		Justis- og beredskapsdepartementet		
	01	Diverse inntekter	2 566 000	
	02	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	1 167 000	3 733 000
3410		Rettsgebyr		
	01	Rettsgebyr	293 084 000	
	03	Diverse refusjoner	1 700 000	294 784 000
3413		Jordskiftedomstolene		
	01	Saks- og gebyrinntekter	15 603 000	
	02	Sideutgifter	9 790 000	25 393 000
3430		Kriminalomsorgen		
	02	Arbeidsdriftens inntekter	88 039 000	
	03	Andre inntekter	16 127 000	
	04	Tilskudd	2 199 000	106 365 000
3432		Kriminalomsorgens utdanningssenter (KRUS)		
	03	Andre inntekter	973 000	973 000
3440		Politidirektoratet – politi- og lensmannsetaten		
	01	Gebyr – pass og våpen	260 292 000	
	02	Refusjoner mv.	387 655 000	
	03	Salgsinntekter	102 475 000	
	04	Gebyr – vaktelskap	1 490 000	
	05	Personalbarnehage	5 538 000	
	06	Gebyr – utlendingssaker	198 560 000	
	07	Gebyr – sivile gjøremål	583 671 000	1 539 681 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner
3442	Politihøgskolen		
	02 Diverse inntekter	15 309 000	
	03 Inntekter fra Justissektorens kurs- og øvingssenter	17 021 000	32 330 000
3444	Politiets sikkerhetstjeneste (PST)		
	02 Refusjoner	19 018 000	19 018 000
3451	Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap		
	01 Gebyr	138 409 000	
	03 Diverse inntekter	24 606 000	
	06 Refusjoner	2 000 000	165 015 000
3454	Redningshelikoptertjenesten		
	01 Refusjoner	23 843 000	23 843 000
3456	Direktoratet for nødkommunikasjon		
	01 Brukerbetaling	250 004 000	
	02 Variable refusjoner	53 114 000	
	03 Faste refusjoner	34 954 000	338 072 000
3469	Vergemålsordningen		
	01 Vergemåls-/representantordning, ODA-godkjente utgifter	9 148 000	9 148 000
3470	Fri rettshjelp		
	01 Tilkjente saksomkostninger m.m.	3 689 000	3 689 000
3473	Statens sivilrettsforvaltning		
	01 Diverse inntekter	5 000	5 000
3474	Konfliktråd		
	02 Refusjoner	2 572 000	2 572 000
3490	Utlendingsdirektoratet		
	01 Retur av asylsøkere med avslag og tilbakevending for flyktninger, ODA-godkjente utgifter	138 034 000	
	02 Gebyr for nødvisum	127 000	
	03 Reiseutgifter for flyktninger til og fra utlandet, ODA-godkjente utgifter	12 502 000	
	04 Asylmottak, ODA-godkjente utgifter	950 425 000	
	05 Refusjonsinntekter	11 322 000	
	06 Beskyttelse til flyktninger utenfor Norge mv., ODA-godkjente utgifter	10 807 000	1 123 217 000
	Sum departementets inntekter		3 687 838 000

Fullmakter til å overskride gitte bevilgninger

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2015 kan:

1.

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
Kap. 61 post 01	Kap. 3061 post 03
Kap. 400 post 01	Kap. 3400 post 01
Kap. 410 post 01	Kap. 3410 post 03
Kap. 411 post 01	Kap. 3411 post 03
Kap. 413 post 01	Kap. 3413 post 01
Kap. 413 post 21	Kap. 3413 post 02
Kap. 430 post 01	Kap. 3430 postene 03 og 04
Kap. 430 post 21	Kap. 3430 post 02
Kap. 432 post 01	Kap. 3432 post 03
Kap. 440 post 01	Kap. 3440 postene 02, 03, 04 og 05
Kap. 442 post 01	Kap. 3442 post 02 og 03
Kap. 444 post 01	Kap. 3444 post 02
Kap. 451 post 01	Kap. 3451 post 03 og 06
Kap. 454 post 01	Kap. 3454 post 01
Kap. 455 post 01	Kap. 3455 post 01
Kap. 456 post 01	Kap. 3456 post 02
Kap. 456 post 45	Kap. 3456 post 02
Kap. 473 post 21	Kap. 3473 post 01
Kap. 474 post 01	Kap. 3474 post 02
Kap. 490 post 01	Kap. 3490 post 05
Kap. 491 post 01	Kap. 3491 post 01

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633, post 01 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift. Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

2. overskride bevilgningen under kap. 451 Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, post 01 Driftsutgifter med inntil 75 pst. av inntekter ved salg av sivilforsvarsanlegg og fast eiendom. Inntekter inntektsføres under kap. 3451 Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, post 40 Salg av eiendom mv.

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

III

Bestillingsfullmakter

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2015 kan bestille varer utover den gitte bevilgning, men slik at samlet ramme for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
440		Politidirektoratet – politi- og lensmannsetaten	
	01	Driftsutgifter	65 mill. kroner
454		Redningshelikoptertjenesten	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	459 mill. kroner

IV

Tilsagnsfullmakt

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2015 kan gi tilsagn om støtte utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	
490		Utlendingsdirektoratet	
	72	Retur av asylsøkere med avslag og tilbakevending for flyktninger	50 mill. kroner

V

Videreføring av bobehandling

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2015 kan bestemme at det under ordningen med utgifter til fortsatt bobehandling

pådras forpliktelser utover gitt bevilgning under kap. 475 Bobehandling, post 21 Spesielle driftsutgifter, med inntil 10 mill. kroner, men slik at totalrammen for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger 33 mill. kroner.

Andre fullmakter

VI

Nettobudsjetteringsfullmakt

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2015 kan:

1. trekke politiets direkte utgifter til oppbevaring, tilsyn og salg av beslag fra salgsinntekten, før det overskytende inntektsføres under kap. 5309 Tilfeldige inntekter, post 29 Ymse.
2. trekke salgskostninger ved salg av faste eiendommer fra salgsinntekter før det overskytende inntektsføres under kap. 3451 Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, post 40 Salg av eiendom mv.
3. nettoføre som utgiftsreduksjon under kap. 473 Statens sivilrettsforvaltning, post 01 Driftsutgifter, inntektene ved avholdelse av kurs og konferanser i regi av Konkursrådet, samt inntekter fra rådets øvrige virksomhet.
4. nettoføre som utgiftsreduksjon under kap. 475 Bobehandling, post 21 Spesielle driftsutgifter, tilbakebetalte inntekter under ordningen med utgifter til bobehandling.

VII

Stortingets rettferdsvederlagsordning

Stortingets utvalg for rettferdsvederlag får fullmakt til å tilstå rettferdsvederlag av statskassen med inntil 250 000 kroner for hver enkelt søknad, men slik at grensen er 500 000 kroner for HIV-ofre og 300 000 kroner for tidligere barn i barnehjem, offentlige fosterhjem og spesialskoler. Søknader der utvalget anbefaler å innvilge erstatning som er høyere enn nevnte beløp, fremmes for Stortinget til avgjørelse. Det samme gjelder søknader som etter utvalgets vurdering reiser spørsmål av særlig prinsipiell art.

VIII

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2015 kan overdra Espeland fangeleir i Bergen kommune vederlagsfritt til Stiftelsen Espeland fangeleir.

IX

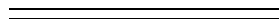
Avhending av sivilforsvarsanlegg

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2015 kan overdra sivilforsvarsanlegg til en verdi av inntil 100 000 kroner vederlagsfritt eller til underpris når særlige grunner foreligger.

X

Midlertidig drift av asylmottak

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2015 kan inngå avtaler om midlertidig drift av asylmottak med varighet utover 2015. Dersom behovet for mottaksplasser for asylsøkere og flyktninger blir større enn antatt i statsbudsjettet for 2015, samtykker Stortinget i at Justis- og beredskapsdepartementet kan øke antall plasser i mottak innenfor gjeldende rammer for etablering og drift av asylmottak, selv om det medfører et bevilgningsmessig merbehov over kap. 490 Utlendingsdirektoratet, post 21 Spesielle driftsutgifter, asylmottak, post 60 Tilskudd til vertskommuner for asylmottak eller post 70 Stønader til beboere i asylmottak.

Offentlige institusjoner kan bestille flere
eksemplarer fra:
Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon
Internett: www.publikasjoner.dep.no
E-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no
Telefon: 22 24 20 00

Opplysninger om abonnement, løssalg og
pris får man hos:
Fagbokforlaget
Postboks 6050, Postterminalen
5892 Bergen
E-post: offpub@fagbokforlaget.no
Telefon: 55 38 66 00
Faks: 55 38 66 01
www.fagbokforlaget.no/offpub

Publikasjonen er også tilgjengelig på
www.regjeringen.no

Trykk: 07 Xpress AS – 10/2014

